

ଆଇ.ସି.- 38

କର୍ପୋରେଟ୍ ଏଜେଣ୍ଟଗୁଡ଼ିକ ସାଧାରଣ

ସ୍ୱୀକାରୋକ୍ତି

ଏହି ପାଠ୍ୟକ୍ରମଟି ଭାରତୀୟ ବୀମା ବିନିୟମକ ଓ ବିକାଶ ପ୍ରାଧିକରଣ (ଆଇ.ଆର.ଡି.ଏ.ଆଇ.) ଦ୍ୱାରା ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ସଂଶୋଧିତ ପାଠ୍ୟ ବିବରଣ ଉପରେ ଆଧାରିତ ଅଟେ ଏବଂ ଭାରତୀୟ ବୀମା ସଂସ୍ଥାନ, ମୁମ୍ବାଇ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯାଇଛି ।

ଲେଖକ/ସମୀକ୍ଷକ (ବର୍ଣ୍ଣମାଳା କ୍ରମରେ)

ଡ. ଆର୍. କେ. ଦୁଗ୍ଗାଲ୍

ଡ. ଶଶୀଧରନ କେ. କୁଟ୍ଟୀ

ସି.ଏ.ପି. କୋଟେଶ୍ୱର ରାଓ

ଡ. ପ୍ରଦୀପ ସରକାର

ପ୍ରୋ. ମାଧୁରୀ ଶର୍ମା

ଡ. ଜର୍ଜ ଇ. ଥମାସ୍

ପ୍ରୋ. ଅର୍ଚ୍ଚନା ବାଜେ

ଏହି ପାଠ୍ୟକ୍ରମକୁ ସି-ଜ୍ଞାକ୍, ପୁନା ର ସହାୟତାରେ ଓଡ଼ିଆରେ ଅନୁବାଦ ଓ ସମୀକ୍ଷା କରାଯାଇଛି ।

ଶ୍ରୀ ନୃସିଂହ ଚରଣ ନାୟକ

ଶ୍ରୀ କିଶୋର କୃଷ୍ଣ ପଣ୍ଡା

भारतीय बीमा संस्थान
**INSURANCE
INSTITUTE OF
INDIA**

ଜି-ବ୍ଲକ୍, ପ୍ଲଟ ନଂ. ସି-46, ବାହା କୁର୍ଲା କମ୍ପ୍ଲେକ୍ସ, ବାହା (ପୁ), ମୁମ୍ବାଇ-400051.

କର୍ପୋରେଟ୍ ଏଜେଣ୍ଡଗୁଡ଼ିକ

ସାଧାରଣ

ଆଇ.ସି.-38

ସଂସ୍କରଣ ବର୍ଷ: 2023

ସମସ୍ତ ଅଧିକାର ସଂରକ୍ଷିତ

ଏହି ପାଠ୍ୟକ୍ରମ ବିଷୟବସ୍ତୁଟି ଭାରତୀୟ ବୀମା ସଂସ୍ଥାନ (III) ର ସଭାଧିକାର ଅଟେ । ଏହି ପାଠ୍ୟକ୍ରମର ପରିକଳ୍ପନା ଭାରତୀୟ ବୀମା ସଂସ୍ଥାନ ପରୀକ୍ଷାରେ ଉପସ୍ଥିତ ହେଉଥିବା ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଶୈକ୍ଷଣିକ ନିବେଶ (ଇନପୁଟ) ଯୋଗାଇବା ସକାଶେ କରାଯାଇଛି । ଏହି ପାଠ୍ୟକ୍ରମ ବିଷୟବସ୍ତୁକୁ ଆଶିଂକ ରୂପେ କିମ୍ବା ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ରୂପେ ହେଉ, ସଂସ୍ଥାନର ପୂର୍ବ ବ୍ୟକ୍ତ ଲିଖିତ ଅନୁମତି ବିନା, ବ୍ୟବସାୟିକ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ପୁନଃପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯାଇ ନ ପାରେ ।

ବିଷୟବସ୍ତୁ ପ୍ରଚଳିତ ସର୍ବୋତ୍ତମ ପ୍ରଥା ଉପରେ ପର୍ଯ୍ୟବେଶିତ ଅଟେ ଏବଂ ବୈଧିକ କିମ୍ବା ଅନ୍ୟ ପ୍ରକାରର ବିବାଦ ପରିପ୍ରେକ୍ଷାରେ ବ୍ୟାଖ୍ୟା କିମ୍ବା ସମାଧାନ ପ୍ରଦାନ କରିବା ପାଇଁ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ନୁହେଁ ।

ଏହା କେବଳ ଏକ ସଙ୍କେତାତ୍ମକ ଅଧ୍ୟୟନ ବିଷୟବସ୍ତୁ ଅଟେ । ଦୟାକରି ଧ୍ୟାନ ଦିଅନ୍ତୁ ଯେ, ପରୀକ୍ଷାରେ ଆସୁଥିବା ପ୍ରଶ୍ନସବୁ କେବଳ ଏହି ଅଧ୍ୟୟନ ବିଷୟବସ୍ତୁ ମଧ୍ୟରେ ସୀମିତ ରହିବ ନାହିଁ ।

ପ୍ରକାଶିତ: ମହା ସଚିବ, ଭାରତୀୟ ବୀମା ସଂସ୍ଥାନ, ଜି-ବ୍ଲକ୍, ପ୍ଲଟ୍ ସି-46, ବାହା-କୁର୍ଲା କମ୍ପ୍ଲେକ୍ସ, ବାହା (ପୁ), ମୁମ୍ବାଇ-400 051 ଦ୍ୱାରା ଏବଂ ମୁଦ୍ରିତ

ଏହି ଅଧ୍ୟୟନ ବିଷୟବସ୍ତୁ ସମ୍ବନ୍ଧିତ କୌଣସି ବି ସୂଚନାକୁ ଆବରଣ ପୃଷ୍ଠାରେ ଉଲ୍ଲିଖିତ ବିଷୟ ଶୀର୍ଷକ ଓ ଅନନ୍ୟ ପ୍ରକାଶନ ସଂଖ୍ୟାକୁ ଉଲ୍ଲେଖ କରି ctd@iii.org.in କୁ ପ୍ରେରଣ କରାଯାଇ ପାରେ ।

ପ୍ରସ୍ତାବନା

ଭାରତୀୟ ବୀମା ସଂସ୍ଥାନ, ଭାରତୀୟ ବୀମା ବିନିୟମକ ଓ ବିକାଶ ପ୍ରାଧିକରଣ (ଆଇ.ଆର୍.ଡି.ଏ.ଆଇ) ଦ୍ୱାରା ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ପାଠ୍ୟକ୍ରମ ଆଧାରରେ ବୀମା ଅଭିକର୍ତ୍ତାମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଏହି ପାଠ୍ୟକ୍ରମ ବିଷୟବସ୍ତୁକୁ ବିକଶିତ କରିଛି । ପାଠ୍ୟକ୍ରମ ବିଷୟବସ୍ତୁକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବାରେ ଉଦ୍ୟୋଗ ବିଶେଷଜ୍ଞମାନେ ସଂପୃକ୍ତ ହୋଇଥିଲେ ।

ପାଠ୍ୟକ୍ରମଟି ସମ୍ୟକ୍ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରେ, ସେମାନଙ୍କ ବ୍ୟବସାୟିକ ବୃତ୍ତିକୁ ବୁଝିବା ଓ ପ୍ରଶଂସା କରିବାକୁ ସମ୍ଭବିତ ବ୍ୟାପାର ପଞ୍ଜିରେ ଅଭିକର୍ତ୍ତାମାନଙ୍କୁ ସକ୍ଷମ କରିବାପାଇଁ ଜୀବନ, ସାଧାରଣ ଏବଂ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ବୀମାର ମୂଳଭୂତ ଜ୍ଞାନ ପ୍ରଦାନ କରେ ।

ପାଠ୍ୟକ୍ରମର ସଂରଚନା ଚାରି ବିଭାଗରେ କରାଯାଇଛି । (1) ବିହଙ୍ଗାବଲୋକନ—ଏକ ସାଧାରଣ ବିଭାଗ ଯାହା ବୀମା ସିଦ୍ଧାନ୍ତ, ବୈଧିକ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ଏବଂ ବିନିୟମକ ବିଷୟକୁ ବର୍ଣ୍ଣନା କରେ ଯାହା ବୀମା ଅଭିକର୍ତ୍ତାମାନେ ଜାଣିବା ଆବଶ୍ୟକ (2) ଜୀବନ ବୀମା ଅଭିକର୍ତ୍ତା, (3) ସାଧାରଣ ବୀମା ଅଭିକର୍ତ୍ତା ଏବଂ (4) ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ବୀମା ଅଭିକର୍ତ୍ତା ହେବାପାଇଁ ଆକାଂକ୍ଷା ରଖୁଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଅଲଗା ଅଲଗା ବିଭାଗ ଦିଆ ଯାଇଛି ।

ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନଙ୍କୁ ପରୀକ୍ଷା ନମୁନାର ଏବଂ ପଚରାଯିବାକୁ ଥିବା ବସ୍ତୁନିଷ୍ଠ ପ୍ରଶ୍ନାବଳୀର ପ୍ରକାରର ଧାରଣା ଦେବାପାଇଁ ପାଠ୍ୟକ୍ରମରେ ଆଦର୍ଶ ପ୍ରଶ୍ନାବଳୀର ଏକ ସମୂହକୁ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରାଯାଇଛି । ସେମାନେ ଯାହା ଶିଖିଛନ୍ତି, ତାକୁ ପୁନଃ ପରୀକ୍ଷିତ କରିବାରେ ମଧ୍ୟ ଏହି ଆଦର୍ଶ ପ୍ରଶ୍ନାବଳୀ ସେମାନଙ୍କୁ ସାହାଯ୍ୟ କରିବ ।

ବୀମା ଏକ ଗତିଶୀଳ ପରିବେଶରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରେ । ଅଭିକର୍ତ୍ତାମାନଙ୍କୁ ବଜାରରେ ଘଟୁଥିବା ପରିବର୍ତ୍ତନଗୁଡ଼ିକ ସମ୍ଭବରେ ସର୍ବଶେଷ ଜ୍ଞାନ (ଅପଟୁଡେଟ୍) ରହିବା ଆବଶ୍ୟକ । ସେମାନେ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଅଧ୍ୟୟନ ଏବଂ ସମ୍ଭବିତ ବୀମାକର୍ତ୍ତାମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଯାଉଥିବା ଇନ୍-ହାଉସ୍ ପ୍ରଶିକ୍ଷଣ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମମାନଙ୍କରେ ଅଂଶଗ୍ରହଣ କରିଆରେ ସକ୍ରିୟରୂପେ ଜ୍ଞାନ ପ୍ରାପ୍ତିର ଲକ୍ଷ୍ୟ ରଖିବା ଉଚିତ୍ ।

ସଂସ୍ଥାନ ଉପରେ ଏହି କାର୍ଯ୍ୟ ନ୍ୟସ୍ତ କରିଥିବାରୁ ସଂସ୍ଥାନ ଆଇ.ଆର୍.ଡି.ଏ. ଆଇ. କୁ ଧନ୍ୟବାଦ ଅର୍ପଣ କରୁଛି । ସଂସ୍ଥାନ ଏହି ବିଷୟବସ୍ତୁକୁ ଅଧ୍ୟୟନ କରିବାରେ ଆଗ୍ରହୀ ଥିବା ସମସ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ବୀମା ବିପଣନରେ ଏକ ସଫଳ ଜୀବିକା ପାଇଁ ଶୁଭେଚ୍ଛା ଜଣାଉଛି ।

ସୂଚୀପତ୍ର

ଅଧ୍ୟାୟ ସଂ.	ଶୀର୍ଷକ	ପୃଷ୍ଠା ସଂ.
ବିଭାଗ	ସାଧାରଣ ଅଧ୍ୟାୟ	
C-01	ବାମା ପରିଚୟ	2
C-02	ବାମାର ମୂଳ ତତ୍ତ୍ୱ	21
C-03	ବାମା ସିଦ୍ଧାନ୍ତ	32
C-04	ବାମା ରୁଦ୍ଧିମାନଙ୍କ ବିଶେଷତା	46
C-05	ଅଣରତ୍ନାଭର୍ ଏବଂ ମୂଳାୟନ	55
C-06	ଦାବୀ ପ୍ରୋସେସିଙ୍ଗ୍	64
C-07	ଦଲିଲୀକରଣ	71
C-08	ଗ୍ରାହକ ସେବା	80
C-09	ଅଭିଯୋଗ ନିବାରଣ ତନ୍ତ୍ର/ପ୍ରଣାଳୀ	97
C-10	କର୍ପୋରେଟ ଅଭିକର୍ତ୍ତାମାନଙ୍କ ପାଇଁ ନିୟାମକ ଦିଗ	106

ବିଭାଗ

ଏକ ବିହଜାବଲୋକନ

ଅଧ୍ୟାୟ C-01

ବୀମା ପରିଚୟ

ଅଧ୍ୟାୟ ପରିଚୟ

ଏହି ଅଧ୍ୟାୟର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ହେଉଛି ବୀମାର ମୂଳ ତଥ୍ୟକୁ ପରିଚିତ କରାଇବା, ଏହାର କ୍ରମ ବିକାଶ ଏବଂ ଏହା କିପରି କାର୍ଯ୍ୟ କରେ, ଏ ବିଷୟରେ ଖୋଜି ଜାଣିବା । ଏହାର ଅଭିପ୍ରାୟ ହେଉଛି ଅପ୍ରତ୍ୟାଶିତ ଘଟଣା ଫଳରେ ଉତ୍ପନ୍ନ ହୋଇଥିବା ଆର୍ଥିକ ହାନି ବିରୁଦ୍ଧରେ ବୀମା କିପରି ସୁରକ୍ଷା ପ୍ରଦାନ କରେ ଏବଂ ସଙ୍କଟ ସ୍ଥାନାନ୍ତରଣର ଏକ ସାଧନ ରୂପେ ଉପଯୋଗୀ ହୁଏ, ଏ ବିଷୟରେ ଶିକ୍ଷା ଦେବା ।

ଅଧ୍ୟୟନ ପରିଣାମ

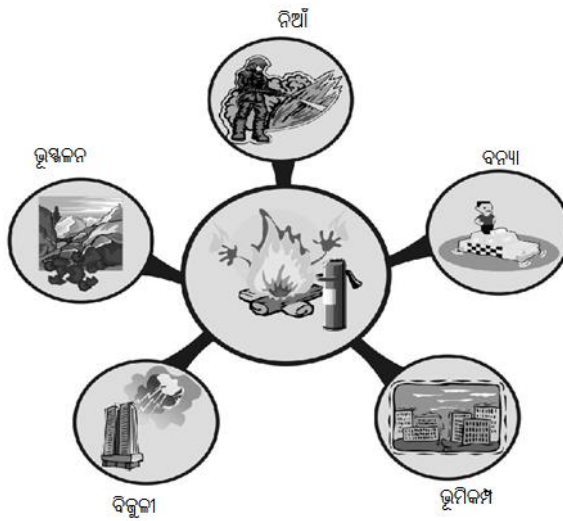
- A. ବୀମା- ଇତିହାସ ଏବଂ କ୍ରମବିକାଶ
- B. ସଙ୍କଟ ସମ୍ମୁଖନକରଣର ସିଦ୍ଧାନ୍ତ
- C. ସଙ୍କଟ ପ୍ରବନ୍ଧନ ପଦ୍ଧତି
- D. ସଙ୍କଟ ପ୍ରବନ୍ଧନ କରିବା ପାଇଁ ଏକ ସାଧନ ରୂପେ ବୀମା
- E. ବୀମା ଚୟନ କରିବା ପୂର୍ବରୁ ବିଚାର ବିବେଚନା
- F. ବୀମା ବଜାର ଖୋଜାଳା (ବ୍ୟବସାୟୀ)
- G. ସମାଜରେ ବୀମାର ଭୂମିକା

A. ବୀମା- ଇତିହାସ ଏବଂ କ୍ରମବିକାଶ

ଆମେମାନେ ଏକ ଅନିଶ୍ଚିତତାର ପୃଥିବୀରେ ବାସ କରୁଛୁ । ଆମେମାନେ ନିମ୍ନ ବିଷୟରେ ଶୁଣିଥାଉ:

- ✓ ଟ୍ରେନଗୁଡ଼ିକର ଧକ୍କା ହେବା
- ✓ ବନ୍ୟା ସମଗ୍ର ଜନ ସମୁଦାୟକୁ ଧ୍ବଂସ କରିବା
- ✓ ଭୂମିକମ୍ପ କୋଠାବାଡ଼ିକୁ ଧୁଲିସାତ୍ କରିବା
- ✓ ଯୁବାବସ୍ଥାରେ ଲୋକେ ଅପ୍ରତ୍ୟାଶିତରୂପେ ମୃତ୍ୟୁବରଣ କରିବା

ଚିତ୍ର 1: ଆମ ଚାରିପଟେ ଘଟୁଥିବା ଘଟଣାସବୁ

ଏହି ଘଟଣାସବୁ ଲୋକମାନଙ୍କୁ କାହିଁକି ବ୍ୟାକୁଳ ଓ ଭୟଭୀତ କରନ୍ତି?

କାରଣ ସରଳ ଅଟେ ।

- i. ପ୍ରଥମତଃ, ଏହି ଘଟଣାଗୁଡ଼ିକ ଅପ୍ରତ୍ୟାଶିତ ଅଟନ୍ତି । ଯଦି ଜଣେ ଏକ ଘଟଣା ବିଷୟରେ ପ୍ରତ୍ୟାଶା ଓ ଭବିଷ୍ୟତବାଣୀ କରିପାରନ୍ତା, ସେ ଏଥିପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଥାନ୍ତା ।
- ii. ଦ୍ୱିତୀୟତଃ, ସେଭଳି ଅପ୍ରତ୍ୟାଶିତ ଓ ପ୍ରତିକୂଳ ଘଟଣାଗୁଡ଼ିକ ଅନେକ ସମୟରେ ଆର୍ଥିକ ହାନି ଓ ଦୁଃଖର କାରଣ ହୋଇଥାନ୍ତି ।

ଚାରିପାଖରେ ଥିବା ଲୋକମାନେ, ଏକ ଭାଗୀଦାରୀ ଓ ପାରମ୍ପରିକ ସମର୍ଥନର ପ୍ରଣାଳୀ ସାହାଯ୍ୟରେ, ସେହି ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କ ସହାୟତାରେ ଆସିଥାନ୍ତି ଯେଉଁମାନେ ସେଭଳି ଘଟଣାସବୁ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଭାବିତ ହୋଇଥାନ୍ତି । ବୀମାର ଧାରଣା ହଜାର ହଜାର ବର୍ଷର ପୁରୁଣା ଅଟେ । ତଥାପି, ବୀମାର ବର୍ତ୍ତମାନ ରୂପ, କେବଳ ଦୁଇ କିମ୍ବା ତିନି ଶତାବ୍ଦୀ ପୁରୁଣା ଅଟେ ।

1. ବୀମାର ଇତିହାସ

ବୀମା ଖ୍ରୀ. ପୂ. 3000 ଠାରୁ କୌଣସି ନା କୌଣସି ରୂପେ ବିଦ୍ୟମାନ ରହିଛି । ଜନ ସମୁଦାୟର କିଛି ସଦସ୍ୟଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଆକ୍ରାନ୍ତ ହୋଇଥିବା ସମସ୍ତ ହାନି ପାଇଁ, ଅନେକ ସଭ୍ୟତା ସମୁଦାୟକରଣର ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ଓ ପରସ୍ପର ମଧ୍ୟରେ ଆବଶ୍ୟକ କରିବାର ପ୍ରଥାକୁ ପ୍ରଚଳିତ କରିଛନ୍ତି । ଆସନ୍ତୁ ଆମେ ସେହି କେତେକ ପ୍ରଣାଳୀକୁ ଅବଲୋକନ କରିବା ଯେଉଁଥିରେ ଏହି ସିଦ୍ଧାନ୍ତର ଉପଯୋଗ କରାଯାଇଛି ।

2. ଯୁଗ ଯୁଗ ଧରି ବୀମା - କେତେକ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ

<p>ପୋତବନ୍ଧକ ରଣ</p>	<p>ଯଦି ନୌବହନ ନିଖୋଜ କିମ୍ବା ଚୋରୀ ହୋଇଯାଏ, ସେମାନଙ୍କ ରଣକୁ ମାୟ କରିବା ପାଇଁ ବେବିଲୋନର ବ୍ୟାପାରୀମାନେ ସେମାନଙ୍କ ରଣବାତୀମାନଙ୍କୁ ଅଧିକ ଅର୍ଥ ପ୍ରଦାନ କରୁଥିଲେ । ଭାରତ ଓ ସୁରାଟର ବ୍ୟାପାରୀମାନଙ୍କର ମଧ୍ୟ ସେଭଳି ପ୍ରଥା ଥିଲା ।</p>
<p>ପରୋପକାରୀ ସମାଜ/କୃପାଳୁ ସମାଜ</p>	<p>7ମ ଶତାବ୍ଦୀର ଗ୍ରୀକ୍ ମାନେ ମୃତ୍ୟୁ ହୋଇଥିବା ସଦସ୍ୟଙ୍କ ପରିବାରର ଯତ୍ନ ନେବା ପାଇଁ ଓ ସେହି ସଦସ୍ୟଙ୍କ ଅନ୍ତିମ ସଂସ୍କାର ଖର୍ଚ୍ଚକୁ ମଧ୍ୟ ବହନ କରିବା ପାଇଁ ଅଗ୍ରୀମ ରୂପେ ରାଶି ପ୍ରଦାନ କରୁଥିଲେ । ଇଂଲଣ୍ଡରେ ବି ସେହି ପ୍ରଥାର ରୀତିକୁ ଅନୁସରଣ କରାଯାଉଥିଲା ।</p>
<p>ରୋଡ୍</p>	<p>ରୋଡ୍‌ର ବ୍ୟାପାରୀ, ଯେଉଁମାନେ ସମୁଦ୍ରରେ ମାଲପତ୍ର ପଠାଉଥିଲେ, ସେମାନେ ହାନିସବୁକୁ ଆବଶ୍ୟକ କରୁଥିଲେ ଯେତେବେଳେ ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ କାହାର ବି ଜେଟିସନ୍ (ଫିଜିଦେବା ବା ଫୋପାଡ଼ିଦେବା) ଯୋଗୁଁ ଜିନିଷର ନିଖୋଜ/କ୍ଷତି ହେଉଥିଲା ।</p>
<p>ତୀନୀ ବ୍ୟାପାରୀ</p>	<p>ପ୍ରାଚୀନ ସମୟରେ ତୀନୀ ବ୍ୟାପାରୀମାନେ ସେମାନଙ୍କ ମାଲପତ୍ରକୁ ବିଭିନ୍ନ ଜାହାଜରେ ପଠାଉଥିଲେ, ଯାହା ଦ୍ୱାରା ଯଦିଓ କିଛି ପୋତ ବୁଡ଼ି ଗଲେ, ସେମାନଙ୍କ ଆଂଶିକ ହାନି ହେଉଥିଲା ।</p>

3. ବୀମା ବିଷୟରେ ଆଧୁନିକ ଧାରଣା

ଭାରତରେ ଜୀବନ ବୀମାର ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ଯୌଥ-ପରିବାର ପ୍ରଣାଳୀରେ ପ୍ରତିଫଳିତ ହୋଇଥିଲା । ଏକ ସଦସ୍ୟର ମୃତ୍ୟୁଠାରୁ ଉତ୍ପନ୍ନ ହୋଇଥିବା ହାନି ବିଭିନ୍ନ ପରିବାର ସଦସ୍ୟଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଆବଶ୍ୟକ ହେଉଥିଲା ଯାହା ଦ୍ୱାରା ପରିବାରର ପ୍ରତ୍ୟେକ ସଦସ୍ୟ ସୁରକ୍ଷିତ ଅନୁଭବ କରିବା ଚାଲୁ ରହୁଥିଲା ।

ଆଧୁନିକ ଯୁଗରେ ଯୌଥ ପରିବାର ପ୍ରଣାଳୀର ବିଘଟନ ଓ ଏକକ ପରିବାରର ଆବିର୍ଭାବ ସହିତ ଦୈନନ୍ଦିନ ଜୀବନର ଚାପ ସୁରକ୍ଷା ପାଇଁ ବୈକଳିକ ପ୍ରଣାଳୀଗୁଡ଼ିକର ବିକାଶ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ କରିଦେଇଛି । ଏହା ଏକ ବ୍ୟକ୍ତି ପାଇଁ ଜୀବନ ବୀମାର ମହତ୍ତ୍ୱ ଉପରେ ଆଲୋକପାତ କରେ ।

- i. **ଲବ୍ଧ** : ଆଧୁନିକ ବ୍ୟବସାୟିକ ବୀମାର ଉତ୍ପତ୍ତି ଲଣ୍ଡନର ଲବ୍ଧ କଫି ହାଉସ୍ ରେ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିଲା, ଯେଉଁଠି ବ୍ୟାପାରୀମାନେ ସେହି ହାନିସବୁରେ ଭାଗୀଦାର ହେବାପାଇଁ ସମ୍ମତି ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲେ ଯାହା ଦ୍ୱାରା ସେମାନେ ସମୁଦ୍ରରେ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ଯୋଗୁଁ ଆକ୍ରାନ୍ତ ହୋଇଥିଲେ ।

ii. ଚିରସ୍ଥାୟୀ ଆଶ୍ୱାସନା ପାଇଁ ମୈତ୍ରୀପୁର୍ଣ୍ଣ ସଂସ୍ଥା, ଯାହା 1706 ରେ ଲଣ୍ଡନରେ ସ୍ଥାପିତ ହୋଇଥିଲା, ତାହାକୁ ବିଶ୍ୱର ପ୍ରଥମ ଜୀବନ ବୀମା କମ୍ପାନୀ ରୂପେ ପରିଗଣିତ କରାଯାଏ ।

4. ଭାରତରେ ବୀମାର ଇତିହାସ

a) ଭାରତ: ଭାରତରେ ଆଧୁନିକ ବୀମା, ସାମୁଦ୍ରିକ ବୀମା ବ୍ୟବସାୟ ଆରମ୍ଭ କରୁଥିବା ବିଦେଶୀ ବୀମା ଏଜେଣ୍ଟମାନଙ୍କ ସହିତ 1800 ର ପ୍ରଥମ ଭାଗରେ କିମ୍ବା ତା' ଆଖପାଖରେ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିଲା ।

ଦି ଓରିଏଣ୍ଟାଲ ଲାଇଫ ଇନ୍ସୁରାନ୍ସ କୋ. ଲିମିଟେଡ୍	ଭାରତରେ ସ୍ଥାପିତ ହୋଇଥିବା ପ୍ରଥମ ଜୀବନ ବୀମା କମ୍ପାନୀ ଥିଲା ଏକ ଇଂରାଜୀ କମ୍ପାନୀ
ଗ୍ରାଇଟନ୍ ଇନ୍ସୁରାନ୍ସ କୋ. ଲିମିଟେଡ୍	ଭାରତରେ ସ୍ଥାପିତ ହୋଇଥିବା ପ୍ରଥମ ଅଣ-ଜୀବନ ବୀମାକର୍ତ୍ତା
ବମ୍ବେ ମ୍ୟୁଚୁଆଲ୍ ଏସୁରାନ୍ସ ସୋସାଇଟି ଲିମିଟେଡ୍	ପ୍ରଥମ ଭାରତୀୟ ବୀମା କମ୍ପାନୀ । ଏହା 1870 ରେ ମୁମ୍ବାଇରେ ଗଠିତ ହୋଇଥିଲା ।
ନ୍ୟାଶନାଲ୍ ଇନ୍ସୁରାନ୍ସ କମ୍ପାନୀ ଲିମିଟେଡ୍ (ଜାତୀୟ ବୀମା କମ୍ପାନୀ ଲିମିଟେଡ୍)	ଭାରତର ସର୍ବପୁରାତନ ବୀମା କମ୍ପାନୀ । ଏହା 1906 ରେ ସ୍ଥାପିତ ହୋଇଥିଲା ।

ଶତାବ୍ଦୀର ଶେଷ ଭାଗରେ ସ୍ୱଦେଶୀ ଆନ୍ଦୋଳନ ଫଳରେ ପରେ ପରେ ଅନେକ ଅନ୍ୟ ଭାରତୀୟ କମ୍ପାନୀ ସ୍ଥାପିତ ହୋଇଥିଲେ ।

ମହତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ

- a) ବୀମା ଅଧିନିୟମ 1938 ଥିଲା ଭାରତରେ ବୀମା କମ୍ପାନୀମାନଙ୍କ ସଂଚାଳନକୁ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରିବାପାଇଁ ପ୍ରଥମ ବିଧାନ । ଏହି ଆଇନ, ସମୟ ସମୟରେ ସଂଶୋଧିତ ହୋଇ, ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରଭାବଶୀଳ ରହିଛି ।
- b) 1 ସେପ୍ଟେମ୍ବର 1956 ଦିନ ଜୀବନ ବୀମା ବ୍ୟବସାୟକୁ ଜାତୀୟକରଣ କରାଗଲା ଏବଂ ଭାରତୀୟ ଜୀବନ ବୀମା ନିଗମ (LIC) ଗଠିତ ହୋଇଥିଲା । 1956 ଠାରୁ 1999 ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ,ଭାରତରେ ଜୀବନ ବୀମା ବ୍ୟବସାୟ କରିବା ପାଇଁ LIC ପାଖରେ ଏକମାତ୍ର ଅଧିକାର ଥିଲା ।
- c) 1972 ରେ, ଅଣ-ଜୀବନ ବୀମା ବ୍ୟବସାୟକୁ ମଧ୍ୟ ଜାତୀୟକରଣ କରାଗଲା ଏବଂ ଭାରତୀୟ ସାଧାରଣ ବୀମା ନିଗମ (GIC) ଓ ଏହାର ଚାରୋଟି ସହାୟକ କମ୍ପାନୀକୁ ସ୍ଥାପିତ କରାଗଲା ।
- d) ମାଲହୋତ୍ରା ସମିତି, 1994 ରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିଥିବା ଏହାର ରିପୋର୍ଟରେ, ପ୍ରତିଯୋଗିତା ପାଇଁ ବଜାର ଖୋଲିବା ପାଇଁ ସୁପାରିଶ କରିଥିଲା ।
- e) ବୀମା ବିନିୟମକ ଓ ବିକାଶ ଅଧିନିୟମ, 1999 (IRDAI) ପାରିତ ହେବା ସହିତ, 2000 ମସିହାରେ ବୀମା ବଜାରକୁ ମୁକ୍ତ କରାଗଲା, ଯାହା ବୀମା ଉଦ୍ୟୋଗ ପାଇଁ ଏକ ବୈଧାନିକ ବିନିୟମକ ସଂସ୍ଥା ରୂପେ ଏପ୍ରିଲ 2000ରେ ଭାରତୀୟ ବୀମା ବିନିୟମକ ଓ ବିକାଶ ପ୍ରାଧିକରଣ (IRDAI) କୁ ମଧ୍ୟ ସ୍ଥାପିତ କରିଥିଲା ।
- f) 2021 ରେ ବୀମା ଅଧିନିୟମର ଏକ ସଂଶୋଧନ, ବିଦେଶୀ ନିବେଶକମାନଙ୍କୁ, ଏକ ଭାରତୀୟ ବୀମା କମ୍ପାନୀରେ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିବା ଇକ୍ୱିଟି କ୍ୟାପିଟାଲର 74% ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅଧିକାରରେ ରଖିବା ପାଇଁ ଅନୁମତି ଦେଇଛି । ବିଦେଶୀ କମ୍ପାନୀମାନେ ପୁନଃବୀମା କରିବା ପାଇଁ ବର୍ତ୍ତମାନ ଭାରତରେ ଶାଖାଗୁଡ଼ିକ ସ୍ଥାପିତ କରିପାରନ୍ତି ।

a. ବର୍ତ୍ତମାନ ବୀମା ଉଦ୍ୟୋଗ (30 ସେପ୍ଟେମ୍ବର 2021 ସୁଦ୍ଧା)

- a) ଭାରତରେ 24 ଜୀବନ ବୀମା କମ୍ପାନୀ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଛନ୍ତି । ଏମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଭାରତୀୟ ଜୀବନ ବୀମା ନିଗମ (LIC) ଏକ ସାର୍ବଜନିକ କ୍ଷେତ୍ର କମ୍ପାନୀ (PSU) ଏବଂ ଅବଶିଷ୍ଟ 23 ଜୀବନ ବୀମା କମ୍ପାନୀ ଘରୋଇ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅଛନ୍ତି ।
- b) 34 ସାଧାରଣ ବୀମା କମ୍ପାନୀ ଅଛନ୍ତି ଯାହା ମଧ୍ୟରେ 4 ଗୋଟି ଯଥା -ନ୍ୟାଶନାଲ୍ ଇନ୍ସୁରାନ୍ସ କୋ. ଲିମିଟେଡ୍, ଦ ନ୍ୟୁ ଇଣ୍ଡିଆ ଏସୁରାନ୍ସ କୋ. ଲିମିଟେଡ୍, ଦ ଓରିଏଣ୍ଟାଲ୍ ଇନ୍ସୁରାନ୍ସ କୋ. ଲିମିଟେଡ୍ ଏବଂ ୟୁନାଇଟେଡ୍ ଇଣ୍ଡିଆ ଇନ୍ସୁରାନ୍ସ କୋ. ଲିମିଟେଡ୍ ସମସ୍ତ ପ୍ରକାରର ସାଧାରଣ ବୀମା ବ୍ୟବସାୟ କରୁଥିବା PSU କମ୍ପାନୀ ଅଟନ୍ତି । 26 ଘରୋଇ କମ୍ପାନୀମାନେ ମଧ୍ୟ ସମସ୍ତ ପ୍ରକାରର ସାଧାରଣ ବୀମା ବ୍ୟବସାୟ କରନ୍ତି । 6 ସାଧାରଣ ବୀମାକର୍ତ୍ତାମାନେ କେବଳ ସ୍ଵାସ୍ଥ୍ୟ ବୀମା ବ୍ୟବସାୟ କରନ୍ତି । 2 ଗୋଟି ହେଉଛନ୍ତି ବିଶେଷଜ୍ଞ ବୀମାକର୍ତ୍ତା – ଏଗ୍ରିକଲ୍ଚରାଲ୍ ଇନ୍ସୁରାନ୍ସ କମ୍ପାନୀ [AIC] ଏବଂ ଏକ୍ସପୋର୍ଟ କ୍ରେଡିଟ୍ ଏଣ୍ଡ ଗ୍ୟାରେଣ୍ଟି କର୍ପୋରେଶନ୍ [ECGC], ଉଭୟ ସାର୍ବଜନିକ କ୍ଷେତ୍ର ତତ୍ତ୍ଵ ରୂପେ ସ୍ଥାପିତ ।
- c) ଗୋଟିଏ ପୁନଃବୀମା କମ୍ପାନୀ ଅଛି –ଭାରତୀୟ ସାଧାରଣ ବୀମା ନିଗମ [GIC Re] ଏବଂ 11 ବିଦେଶୀ ପୁନଃବୀମାକର୍ତ୍ତା ଯେଉଁମାନେ ଶାଖା କାର୍ଯ୍ୟାଳୟମାନଙ୍କରେ କାର୍ଯ୍ୟ ସଂଚାଳନ କରନ୍ତି ।
- d) ଭାରତ ସରକାରଙ୍କ ତାକ ବିଭାଗ (ଇଣ୍ଡିଆ ପୋଷ୍ଟ ବୋଲି କୁହାଯାଉଥିବା), ବି ପୋଷ୍ଟାଲ୍ ଲାଇଫ୍ ଇନ୍ସୁରାନ୍ସ ରୂପେ ପରିଚିତ ଜୀବନ ବୀମାର କାରବାର କରେ । ଇଣ୍ଡିଆ ପୋଷ୍ଟ ବୀମା ବିନିୟାମକର କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷେତ୍ରଠାରୁ ମୁକ୍ତ ଅଟେ ।

ସ୍ଵୟଂ ପରୀକ୍ଷା କରନ୍ତୁ1

ନିମ୍ନଲିଖିତ ମଧ୍ୟରୁ କେଉଁଟି ଭାରତରେ ବୀମା ଉଦ୍ୟୋଗ ପାଇଁ ଏକ ବିନିୟାମକ ସଂସ୍ଥା ଅଟେ ?

- I. ଭାରତୀୟ ବୀମା ପ୍ରାଧିକରଣ
- II. ଭାରତୀୟ ବୀମା ବିନିୟାମକ ଓ ବିକାଶ ପ୍ରାଧିକରଣ
- III. ଭାରତୀୟ ଜୀବନ ବୀମା ନିଗମ
- IV. ଭାରତୀୟ ସାଧାରଣ ବୀମା ନିଗମ

ବୀମା କିପରି କାର୍ଯ୍ୟ କରେ

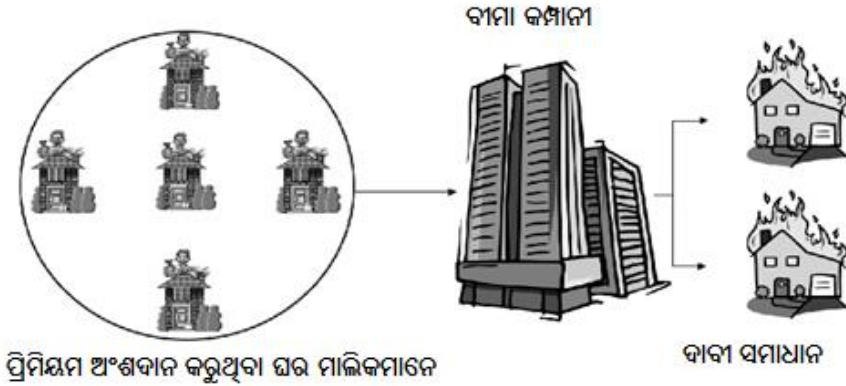
ଆଧୁନିକ ବାଣିଜ୍ୟ- ସମ୍ପତ୍ତିର ସ୍ଵାମୀଭୂତ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ଉପରେ ସ୍ଥାପିତ ହୋଇଥିଲା । ଯେତେବେଳେ ଏକ ସମ୍ପତ୍ତି (ହାନି କିମ୍ବା ନଷ୍ଟ ହାରା) ମୂଲ୍ୟ ହରାଏ, ସମ୍ପତ୍ତିର ମାଲିକ ଆର୍ଥିକ ହାନିରେ ଆକ୍ରାନ୍ତ ହୁଏ । ଏହି ହାନିକୁ ସେଭଳି ଅନେକ ସମ୍ପତ୍ତି ମାଲିକଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ଦିଆଯାଇଥିବା ଛୋଟ ଛୋଟ ଅଂଶଦାନଠାରୁ ଗଠିତ ଏକ ସାଧାରଣ ନିଧିଠାରୁ କ୍ଷତିପୂରଣ କରାଯାଇପାରେ । ଅବସର ଓ ଏକ ହାନି କରୁଥିବା ଘଟଣାର ପରିଣାମ ର ହସ୍ତାନ୍ତକରଣର ଏହି ପ୍ରକ୍ରିୟା ହେଉଛି ବୀମା ।

ସଙ୍କଟ ସମ୍ବୃଦ୍ଧକରଣର ଏହି ତନ୍ତ୍ର ମୃତ୍ୟୁ ଓ ବିକଳାଙ୍ଗତା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଭିନ୍ନ ପ୍ରକାରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରେ ଯେହେତୁ ବାଣିଜ୍ୟିକ ସମ୍ପତ୍ତିର କୌଣସି ହାନି/ ନଷ୍ଟ ହୋଇ ନ ଥାଏ ।

ପରିଭାଷା

ବୀମାକୁ ଏ ପ୍ରକାରେ ଏକ ପ୍ରକ୍ରିୟା ରୂପେ ବିବେଚିତ କରାଯାଇପାରେ ଯାହାଦ୍ୱାରା ସେହି ଅଳ୍ପ କେତେକଙ୍କ ହାନିକୁ ସେଭଳିଆ ଅନିଶ୍ଚିତ ଘଟଣା/ପରିସ୍ଥିତିର ସମ୍ଭାବନା ହୋଇଥିବା ଅନେକ ଲୋକଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଆବଣ୍ଟିତ ହୋଇଯାଏ ।

ଚିତ୍ର 2: ବୀମା କିପରି କାର୍ଯ୍ୟ କରେ

ଅବଶ୍ୟ କେତେଗୁଡ଼ିଏ ପ୍ରଶ୍ନ ରହିଛି ଯାହାର ଉତ୍ତର ପାଇବା ଆବଶ୍ୟକ ।

- i. ସେ ଭଳି ଏକ ସାଧାରଣ ନିଧି ଜାତ କରିବା ପାଇଁ, ସେମାନଙ୍କ କଷ୍ଟ ଉପାର୍ଜିତ ଅର୍ଥକୁ ଆଲଗା କରିବା ପାଇଁ ଲୋକ ମାନେ ରାଜି ହେବେ କି?
- ii. ସେମାନେ କିପରି ବିଶ୍ୱାସ କରିବେ ଯେ ସେମାନଙ୍କ ଅଂଶଦାନକୁ ପ୍ରକୃତରେ ଅଭିଷ୍ଟ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଉଛି?
- iii. ସେମାନେ କିପରି ଜାଣିପାରିବେ ଯେ ସେମାନେ ଅତି ବେଶୀ କିମ୍ବା ଅତି ଅଳ୍ପ ରାଶିପ୍ରଦାନ କରୁଛନ୍ତି?
- iv. ଏହି ନିଧିସବୁକୁ ପ୍ରବନ୍ଧ କରିବା ଏବଂ ଯେଉଁମାନେ ହାନିରେ ଆକ୍ରାନ୍ତ ହୁଅନ୍ତି, ତାଙ୍କୁ ରାଶି ପ୍ରଦାନ କରିବା ସବୁର ଦାୟିତ୍ୱ କିଏ ନେବେ?

ଏହିସବୁ ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର ରୂପେ ଆସେ ଏକ ବୀମାକର୍ତ୍ତାର ଆବଶ୍ୟକତା । ବୀମାକର୍ତ୍ତା ସଙ୍କଟର ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ କରେ, (ପ୍ରିମିୟମ ରୂପେ କୁହାଯାଉଥିବା) ବୈୟକ୍ତିକ ଅଂଶଦାନର ନିର୍ଣ୍ଣୟ ଓ ସଂଗ୍ରହ କରେ, ସଙ୍କଟ ଓ ପ୍ରିମିୟମସବୁର ସମୁଦୟକରଣ କରେ, ଏବଂ ସେମାନଙ୍କୁ ପ୍ରଦାନ କରିବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରେ ଯେଉଁମାନେ ହାନିରେ ଆକ୍ରାନ୍ତ ହୋଇଥାନ୍ତି ବୀମାକର୍ତ୍ତା ନିଶ୍ଚିତ ରୂପେ ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କ ଓ ସମୁଦାୟର ବିଶ୍ୱାସ ବି ଜିଣିବା ଉଚିତ୍ ।

1. ବୀମା ମୂଲ୍ୟ ସମ୍ବନ୍ଧରେ --

- a) ପ୍ରଥମତଃ, ନିଶ୍ଚିତରୂପେ ଏକ ସମ୍ପତ୍ତି ରହିବା ଉଚିତ୍ ଯାହାର କୌଣସି ଆର୍ଥିକ ମୂଲ୍ୟ ରହିଥାଏ --ସମ୍ପତ୍ତି ଚି ହୋଇପାରେ:
  - i. ଭୌତିକ (ଯେପରି ଏକ କାର କିମ୍ବା ଘର), କିମ୍ବା
  - ii. ଅଣ-ଭୌତିକ (ଯେପରିକି ଖ୍ୟାତି, ସଭାବ, କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ରାଶି ପ୍ରଦାନ କରିବାର ଦାୟିତ୍ୱ) କିମ୍ବା

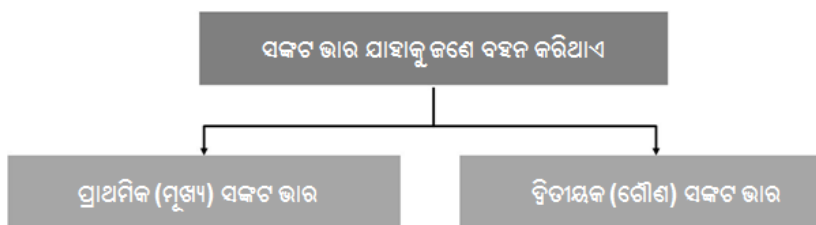
iii. ବ୍ୟକ୍ତିଗତ (ଯେପରିକି ଜଣକର ଆଖି, ଅଙ୍ଗପ୍ରତ୍ୟଙ୍ଗ, ଶରୀର ଓ ଶାରୀରିକ ସମ୍ପତ୍ତ) ।

- b) ସମ୍ପତ୍ତି ନିଜର ମୂଲ୍ୟ ହରାଇପାରେ ଯଦି ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଘଟଣା ଘଟେ । ହାନିର ଏହି ସ୍ଥିତିକୁ ସଙ୍କଟ କୁହାଯାଏ । ସଙ୍କଟ ଘଟଣାର କାରଣକୁ ଆପଦ କୁହାଯାଏ ।
- c) ସମ୍ପତ୍ତିକରଣ କୁହାଯାଉଥିବା ଏକ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ଅଛି । ଏଥିରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ହୁଏ ବିଭିନ୍ନ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କଠାରୁ (ପ୍ରିମିୟମ ରୂପେ ପରିଚିତ) ବହୁସଂଖ୍ୟକ ବୈୟକ୍ତିକ ଅଂଶଦାନ ସଂଗ୍ରହ କରିବା । ଏହି ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କ ପାଖରେ ସମାନ ପ୍ରକାରର ସମ୍ପତ୍ତି ଥାଏ ଯାହାସବୁ ସମାନ ପ୍ରକାରର ସଙ୍କଟର ସମ୍ମୁଖୀନ ହୁଅନ୍ତି । ଏହି ସମ୍ପତ୍ତିସବୁକୁ ଅନେକ ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ 'ସଙ୍କଟ' ରୂପେ ମଧ୍ୟ ସୂଚୀତ କରାଯାଏ ।
- d) ଏହି ନିଧିସବୁର ସମ୍ପତ୍ତିକୁ ସେହି କେତେକଙ୍କୁ କ୍ଷତିପୂରଣ ଦେବାପାଇଁ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଏ ଯେଉଁମାନେ ଏକ ଆପଦ ଯୋଗୁଁ ହାନିରେ ଆକ୍ରାନ୍ତ ହୋଇଥାନ୍ତି ।
- e) ନିଧିସବୁର ସମ୍ପତ୍ତିକରଣ ଓ ସେହି ଅଭାଗା କେତେକଙ୍କୁ କ୍ଷତିପୂରଣ ଦେବାର ଏହି ପ୍ରକ୍ରିୟାଟିକୁ ବୀମାକର୍ତ୍ତା (ବୀମା କମ୍ପାନୀ) ରୂପେ ପରିଚିତ ଏକ ଅନୁଷ୍ଠାନ ଜରିଆରେ ସଂପାଦିତ କରାଯାଇଥାଏ ।
- f) ବୀମାକର୍ତ୍ତା ପ୍ରତ୍ୟେକ ସେହି ବ୍ୟକ୍ତି ସହିତ ଏକ ବୀମା ଚୁକ୍ତିରେ ପ୍ରବେଶ କରିଥାଏ ଯିଏ ସମ୍ପତ୍ତିକରଣର ଏହି ପ୍ରଣାଳୀରେ ଅଂଶଗ୍ରହଣ କରିବା ପାଇଁ ଚାହେଁ । ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ଏଥିରେ ଅଂଶଗ୍ରହଣ କରନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କୁ ବୀମିତ(ବୀମା ଗ୍ରାହକ) କୁହାଯାଏ ।

2. ବୀମା ସଙ୍କଟ ଭାରକୁ ହ୍ରାସ କରେ

ଏକ ଦତ୍ତ ପରିସ୍ଥିତି/ ଘଟଣାର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବାର ପରିଣାମରେ ହୋଇଥିବା ମୂଲ୍ୟ (ଖର୍ଚ୍ଚ), ହାନି ଓ ବିକଳାଙ୍ଗତା, ଯାହାକୁ ଜଣକୁ ବହନ କରିବାକୁ ପଡ଼େ, ତାହାକୁ ସଙ୍କଟର ଭାର ରୂପେ ସୂଚୀତ କରାଯାଏ ।

ଚିତ୍ର 3 : ସଙ୍କଟ ଭାର ଯାହାକୁ ଜଣେ ବହନ କରିଥାଏ

ଦୁଇ ପ୍ରକାରର ସଙ୍କଟ ଭାର ଥାଆନ୍ତି – ପ୍ରାଥମିକ (ମୂଖ୍ୟ) ଏବଂ ଦ୍ୱିତୀୟକ (ଗୌଣ) ।

a) ପ୍ରାଥମିକ / ମୂଖ୍ୟ ସଙ୍କଟ ଭାର

ପ୍ରାଥମିକ ସଙ୍କଟ ଭାରରେ ସେହି ହାନିସବୁ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ହୁଅନ୍ତି, ଯାହାଦ୍ୱାରା ଶୁଦ୍ଧ/ସ୍ୱଷ୍ଟ ସଙ୍କଟ ଘଟଣାଗୁଡ଼ିକ ଫଳରେ, ଗୃହସ୍ଥ (ଏବଂ ବ୍ୟବସାୟ ଯୁଗ୍ମିନ୍) ମାନେ ବାସ୍ତବରେ ଆକ୍ରାନ୍ତ ହୋଇଥାନ୍ତି । ଏହି ହାନିଗୁଡ଼ିକ ଅନେକ ସମୟରେ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଓ ମାପିବା ଯୋଗ୍ୟ ହୋଇଥାନ୍ତି; ଏବଂ ଏମାନଙ୍କ ପାଇଁ ବୀମା କମ୍ପାନୀ ଦ୍ୱାରା ସହଜରେ କ୍ଷତିପୂରଣ ଦିଆଯାଇପାରେ ।

ଉଦାହରଣ

ଯେତେବେଳେ ଏକ କାରଖାନା ନିଆଁ ଦ୍ୱାରା ଧ୍ୱଂସ ହୋଇଯାଏ, ନଷ୍ଟ ହୋଇଥିବା କିମ୍ବା ଧ୍ୱଂସ ହୋଇଥିବା ଜିନିଷର ବାସ୍ତବ ମୂଲ୍ୟର ଆକଳନ କରାଯାଇପାରେ ଏବଂ କାରଖାନାର ମାଲିକ ଯିଏ ଏହି ହାନିରେ ଆକ୍ରାନ୍ତ ହୋଇଥାନ୍ତି, ତାଙ୍କୁ କ୍ଷତିପୂରଣ ଦିଆଯାଇପାରେ ।

ସେହି ପ୍ରକାରେ, ଯଦି ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ଏକ ହୃତପିଣ୍ଡ ସର୍ଜରୀ ଦେଇ ଗତି କରେ, ତାହାର ଚିକିତ୍ସା ଖର୍ଚ୍ଚ ଜାଣିହୁଏ ଓ ତାର କ୍ଷତିପୂରଣ ଦିଆଯାଏ । ଏହା ବ୍ୟତୀତ କେତେକ ପରୋକ୍ଷ ହାନି ହୋଇପାରେ ।

ଉଦାହରଣ

ଏକ ଅଗ୍ନିକାଣ୍ଡ ବ୍ୟବସାୟ କାରବାରରେ ବାଧା ଦେଇପାରେ ଏବଂ ଫଳସ୍ୱରୂପ ଲାଭଗୁଡ଼ିକର ହାନି ହୋଇପାରେ ଯାହାର ବି ଆକଳନ କରାଯାଇପାରେ ଏବଂ ଯିଏ ସେଭଳି ହାନିରେ ଆକ୍ରାନ୍ତ ହୋଇଥାଏ, ତାଙ୍କୁ କ୍ଷତିପୂରଣ ଦିଆଯାଇପାରେ ।

ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ଯାହାର ସ୍ମୃତର ଏକ ପଦତାରୀକୁ ଧକ୍କା ଦିଏ, ତାହାକୁ ବିପତ୍ତିଗ୍ରସ୍ତକୁ ସେହି କ୍ଷତିପୂରଣ ରାଶି ପ୍ରଦାନ କରିବାର ଦାୟିତ୍ୱ ରହେ ଯାହା ଅଦାଲତ ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରେ ।

b) ଦ୍ୱିତୀୟକ/ଗୌଣ ସଙ୍କଟ ଭାର

ଯଦିଓ ସେଭଳି କୌଣସି ଘଟଣା ନ ଘଟେ ଏବଂ କୌଣସି ହାନି ନ ହୁଏ, ସେହିସବୁ ଲୋକ, ଯେଉଁମାନେ ଆପଦର ସମ୍ମୁଖୀନ ହୁଅନ୍ତି, ସେମାନେ କିଛି ଭାର ବହନ କରନ୍ତି । ଅର୍ଥାତ୍, ପ୍ରାଥମିକ ଭାର ବ୍ୟତୀତ, ଜଣେ ଦ୍ୱିତୀୟକ ସଙ୍କଟ ଭାର ବି ବହନ କରିଥାଏ ।

ଦ୍ୱିତୀୟକ/ଗୌଣ ସଙ୍କଟ ଭାର ସେହିସବୁ ମୂଲ୍ୟ/ଖର୍ଚ୍ଚ ଓ ଚାପକୁ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରେ ଯାହାକୁ ଜଣକୁ ବହନ କରିବାକୁ ପଡ଼େ, କେବଳ ଏହି ତଥ୍ୟ ପାଇଁ ଯେ ଜଣେ ଏକ ହାନି ଛିଡ଼ିର ସମ୍ମୁଖୀନ ହୋଇଥାଏ, ଯଦିଓ କଥିତ ଘଟଣାଟି ଘଟି ନ ଥାଏ ।

ଆସନ୍ତୁ ଏହି ଭାରଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରୁ କେତେକକୁ ବୁଝିବା :

- i. ପ୍ରଥମତଃ ଭୟ ଓ ବ୍ୟଗ୍ରତା କାରଣରୁ ଶାରୀରିକ ଓ ମାନସିକ ଚାପ ହୋଇଥାଏ ଏହା ବଳାଘାତ (ଷ୍ଟ୍ରେସ) ସୃଷ୍ଟି କରେ ଏବଂ ଏକ ବ୍ୟକ୍ତିର ଉତ୍ତମ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟକୁ ପ୍ରଭାବିତ କରେ ।
- ii. ଦ୍ୱିତୀୟତଃ ଯେତେବେଳେ ଜଣେ ଅନିଶ୍ଚିତ ଥାଏ ଯେ ହାନି ହେବ କି ନାହିଁ, ସେଭଳି ଆକସ୍ମିକତାର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବା ପାଇଁ ଏକ ରିଜର୍ଭ ଫଣ୍ଡ ରଖିବା ବିବେକପୂର୍ଣ୍ଣ କାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇଥାଏ । ସେଭଳି ଫଣ୍ଡ ତରଳ ରୂପେ ରଖାଯାଇପାରେ ଏବଂ କମ୍ ପ୍ରତିଫଳ ଦେଇ ପାରେ ।

ସଙ୍କଟକୁ ଏକ ବୀମାକର୍ତ୍ତାକୁ ସ୍ଥାନାନ୍ତରିତ କରିବା ଦ୍ୱାରା, ମାନସିକ ଶାନ୍ତି ଅନୁଭବ କରିବା ଏବଂ ଜଣକର ଫଣ୍ଡ/ନିଧିସବୁକୁ ଅଧିକ ପ୍ରଭାବଶାଳୀରୂପେ ନିବେଶ କରିବା ମଧ୍ୟ ସମ୍ଭବ ହୁଏ । ଏହା ସ୍ପଷ୍ଟ ଯେ ଏହିସବୁ କାରଣ ପାଇଁ ବୀମାର ଆବଶ୍ୟକତା ହୋଇଥାଏ ।

ଭାରତରେ, ଜଣେ ନିଶ୍ଚିତ ରୂପେ ତୃତୀୟ ପକ୍ଷ ବୀମା କ୍ରୟ କରିବା ଉଚିତ୍ ଯଦି ତା' ପାଖରେ ଏକ ଗାଡ଼ି ଅଛି କାରଣ ଏହା ଅନିବାର୍ଯ୍ୟ ଅଟେ। ଯଦି ଜଣେ ସାର୍ବଜନିକ ରାସ୍ତାରେ ଗାଡ଼ି ଚଳାଇବା ପାଇଁ ଚାହୁଁବ, ତା' ସହିତ କାରର ନିଜ କ୍ଷତି ହେବାର

ହାନିର ସମ୍ଭାବନାକୁ ସୁରକ୍ଷା ପ୍ରଦାନ କରିବା ବିବେକଶୀଳ ହେବ ଯଦିଓ ଏହା ଅନିବାର୍ଯ୍ୟ ନୁହେଁ । ମାଲିକ-ଚାଳକ ପାଇଁ ଏକ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଦୁର୍ଘଟଣା ବୀମା ସୁରକ୍ଷା ନେବା ମଧ୍ୟ ଅନିବାର୍ଯ୍ୟ ଅଟେ ।

ସ୍ପଷ୍ଟ ପରୀକ୍ଷା କରନ୍ତୁ 2

ନିମ୍ନଲିଖିତ ମଧ୍ୟରୁ କେଉଁଟି ଏକ ଦ୍ୱିତୀୟକ (ଗୌଣ) ସଙ୍କଟ ବୋଧ ଅଟେ ?

- I. ବ୍ୟବସାୟ ଅବରୋଧ ମୂଲ୍ୟ
- II. କ୍ଷତିଗ୍ରସ୍ତ ଜିନିଷପତ୍ର ମୂଲ୍ୟ
- III. ଭବିଷ୍ୟତରେ ହେବାକୁ ଥିବା ସମ୍ଭାବ୍ୟ ହାନିର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବା ପାଇଁ ଏକ ପ୍ରାବଧାନ ରୂପେ ରିଜର୍ଭ୍ ଆଲଗା କରି ରଖିବା
- IV. ହୃଦୟଘାତ ଫଳରେ ହୋଇଥିବା ଡାକ୍ତରଖାନାରେ ଭର୍ତ୍ତିକରଣ ମୂଲ୍ୟ

B. ସଙ୍କଟ ସମୁଚ୍ଚୟକରଣର ସିଦ୍ଧାନ୍ତ

ବୀମା କମ୍ପାନୀମାନେ ବିଭିନ୍ନ ସଭା ସହିତ ରୁକ୍ଷରେ ପ୍ରବେଶ କରନ୍ତି – ପଲିସୀଧାରକମାନଙ୍କ ସହିତ, ଯେଉଁମାନେ ବ୍ୟକ୍ତି କିମ୍ବା କର୍ପୋରେଟ୍ ହୋଇପାରନ୍ତି । ସେହିସବୁ ଲାଭ ଯାହା ସେମାନେ ପଲିସୀଧାରକମାନଙ୍କୁ ପ୍ରଦାନ କରନ୍ତି, ସେସବୁ ରୁକ୍ଷଗତ ବୈଧିକ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଅଟେ । ବୀମା ରୁକ୍ଷଗୁଡ଼ିକ ଅର୍ଥପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଥାନ୍ତି କେବଳ ଯଦି ବୀମାକର୍ତ୍ତାମାନେ ସଙ୍କଟଗୁଡ଼ିକୁ ନେବାରେ ଓ ହାନିସବୁ ପାଇଁ କ୍ଷତିପୂରଣ ଦେବାରେ ଆର୍ଥିକ ରୂପେ ସକ୍ଷମ ହୋଇଥାନ୍ତି, ଯଦି ଓ ଯେତେବେଳେ ହାନି ଘଟିଥାଏ ।

ମ୍ୟୁଚୁଆଲିଟୀ (ପାରସ୍ପରିକତା) କିମ୍ବା ସମୁଚ୍ଚୟକରଣ ସିଦ୍ଧାନ୍ତର ପ୍ରୟୋଗଠାରୁ ସଂରଚନା ଉତ୍ପନ୍ନ ହୁଏ ।

ମ୍ୟୁଚୁଆଲିଟୀ ଏବଂ ବିବିଧତାକରଣ ଆର୍ଥିକ ବଜାରରେ ସଙ୍କଟ ହ୍ରାସ କରିବାର ଦୁଇ ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ପଦ୍ଧତି ଅଟନ୍ତି । ମୂଳଭୂତରୂପେ ଉଭୟେ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ଅଟନ୍ତି ।

ଡାଇଭର୍ସିଫିକେଶନ (ବିବିଧତାକରଣ)	ମ୍ୟୁଚୁଆଲିଟୀ (ପାରସ୍ପରିକତା)
ଏଇଠି ନିଧିସବୁକୁ ବିଭିନ୍ନ ସମ୍ପତ୍ତି ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରସାରିତ କରାଯାଏ (ଅଣ୍ଟାଗୁଡ଼ିକୁ ବିଭିନ୍ନ ବାସ୍କେଟ୍ ରେ ରଖାଯାଏ)	ମ୍ୟୁଚୁଆଲିଟୀ କିମ୍ବା ପୁଲିଙ୍ଗ୍ (ସମୁଚ୍ଚୟକରଣ) ଅନ୍ତର୍ଗତ, ବିଭିନ୍ନ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ନିଧିସବୁକୁ ସଂଯୁକ୍ତ କରାଯାଏ (ସମସ୍ତ ଅଣ୍ଟାକୁ ଗୋଟିଏ ବାସ୍କେଟ୍ ରେ ରଖାଯାଏ) ।
ଫଣ୍ଡ/ନିଧିସବୁ ଗୋଟିଏ ଉତ୍ସରୁ ଅନେକ ଲକ୍ଷ୍ୟସ୍ଥଳକୁ ବହନ୍ତି ।	ଫଣ୍ଡ/ନିଧିସବୁ ଅନେକ ଉତ୍ସରୁ ଗୋଟିଏ ସ୍ଥଳକୁ ବହନ୍ତି ।

ଚିତ୍ର 4: ମ୍ୟୁଚୁଆଲିଟୀ - ମ୍ୟୁଚୁଆଲିଟୀ (ଫଣ୍ଡ/ନିଧିସବୁ ଅନେକ ଉତ୍ସରୁ ଗୋଟିଏ ସ୍ଥଳକୁ ବହନ୍ତି)

ମୁ୍ୟୁଆଲିଟୀ (ପାରସ୍ପରିକତା) ର ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ତାହା ଅଟେ ଯାହା ବୀମା ତୁଚ୍ଛିଗୁଡ଼ିକୁ ସେମାନଙ୍କ କ୍ଷମତା ଓ ଅନନ୍ୟତା ଦେଇଥାଏ । ଏକ ଛୋଟ ଅଂଶଦାନ (ପ୍ରିମିୟମ) ପ୍ରଦାନ କରି, ଏକ ବୀମିତ ଅତିଶୀଘ୍ର ଏକ ବଡ଼ ପରିମାଣର ନିଧି (କର୍ପସ) ସୃଷ୍ଟି କରେ ଯାହା ବୀମିତ, ସଙ୍କଟ ଯୋଗୁଁ ଉତ୍ପନ୍ନ ହୋଇଥିବା ଏକ ହାନିର ଘଟଣାରେ ତାକୁ ଉପଲବ୍ଧ ହୋଇଥାଏ । ଅର୍ଥର ଏହି ସମ୍ଭାବ୍ୟ (ପ୍ରଜ୍ଞ) କର୍ପସ୍ ହେଉଛି ଏହା ଯାହା ବୀମାକୁ ଅନନ୍ୟ ଏବଂ ସମସ୍ତ ଆର୍ଥିକ ଉତ୍ପାଦ ମଧ୍ୟରେ କୌଣସି ବିକଳ ରହିତ କରିଥାଏ ।

C. ସଙ୍କଟ ପ୍ରବନ୍ଧନ ପଦ୍ଧତି

ଜଣେ ଏହା ମଧ୍ୟ ପଚାରିପାରେ ଯେ ବୀମା ସମସ୍ତ ପ୍ରକାରର ସଙ୍କଟ ସ୍ଥିତିର ସଠିକ୍ ସମାଧାନ ଅଟେ କି ନୁହାଁ ଉତ୍ତର ହେଉଛି ‘ନା’।

ବୀମା ହେଉଛି ଅନେକ ପଦ୍ଧତିଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରୁ ଗୋଟିଏ ଯାହା ଦ୍ଵାରା ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ସେମାନଙ୍କ ସଙ୍କଟସବୁକୁ ପ୍ରବନ୍ଧ କରିବାକୁ ଚାହଁ ପାରନ୍ତି । ଏଇଠି ସେମାନେ ସମ୍ମୁଖୀନ ହେଉଥିବା ସଙ୍କଟସବୁକୁ ଏକ ବୀମା କମ୍ପାନୀକୁ ହସ୍ତାନ୍ତରିତ କରନ୍ତି । ଅବଶ୍ୟ ସଙ୍କଟଗୁଡ଼ିକ ସହିତ ମୁକାବିଲା କରିବାର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ପଦ୍ଧତିସବୁ ଅଛନ୍ତି, ଯାହା ବିଷୟରେ ନିମ୍ନରେ ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରାଗଲା:

1. ସଙ୍କଟ ପରିହାର

ଏକ ସଙ୍କଟ ସ୍ଥିତିକୁ ଚାଲିବା ଦ୍ଵାରା ସଙ୍କଟକୁ ହ୍ରାସ କରିବାକୁ ସଙ୍କଟ ପରିହାର କୁହାଯାଏ । ଏ ପ୍ରକାରେ ଜଣେ ସେହି କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ କିମ୍ବା ପରିସ୍ଥିତିକୁ ଚାଲିବା ପାଇଁ, କିମ୍ବା ସେହି ସମ୍ପତ୍ତି କିମ୍ବା ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କୁ ଉପେକ୍ଷା କରିବା ପାଇଁ ପ୍ରୟାସ କରିବା ଉଚିତ୍ ଯାହା ଯୋଗୁଁ ସଙ୍କଟର ସମ୍ମୁଖୀନ ହୋଇଥାନ୍ତା ।

ଉଦାହରଣ

- i. ଜଣେ ନିର୍ମାଣ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପକୁ ଅନ୍ୟ କେହି ଜଣକୁ ଠିକାରେ ଦେଇ କିଛି ବିନିର୍ମାଣ ସଙ୍କଟକୁ ଏଡ଼େଇ ଦେଇ ପାରେ ।
- ii. ଜଣେ ଏକ ଦୁର୍ଘଟଣାର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବା ଭୟରେ ଘର ବାହାରକୁ ଯିବା ପାଇଁ ସାହସ କରି ନ ପାରେ କିମ୍ବା ବିଦେଶରେ ଥିବା ବେଳେ ଅସୁସ୍ଥ ହେବା ଭୟରେ ଆଦୌ ଯାତ୍ରା କରି ନ ପାରେ ।

ସଙ୍କଟ ପରିହାରକୁ ସଙ୍କଟ ସଂଚାଳନ କରିବାର ଏକ ବିପରୀତ ପଦ୍ଧତିରୂପେ ବିଚାର କରାଯାଏ । ସେମାନଙ୍କ ପ୍ରଗତି ପାଇଁ ବ୍ୟକ୍ତି ଓ ସମାଜମାନଙ୍କୁ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାରେ କିଛି ସଙ୍କଟ ନେବା ଆବଶ୍ୟକ ଅଟେ । ସେଭଳି ସଙ୍କଟ ନେବା କାର୍ଯ୍ୟକଳାପଗୁଡ଼ିକୁ ଏଡ଼େଇବାର ପରିଣାମ ସେଭଳି କାର୍ଯ୍ୟକଳାପଠାରୁ ମିଳୁଥିବା ଲାଭସବୁକୁ ହରାଇବା ହୋଇପାରେ ।

2. ସଙ୍କଟ ଧାରଣ

ଜଣେ ସଙ୍କଟର ପ୍ରଭାବକୁ ପ୍ରବନ୍ଧ କରିବା ପାଇଁ ଚେଷ୍ଟା କରେ ଏବଂ ନିଜେ ସଙ୍କଟ ଓ ଏହାର ପ୍ରଭାବକୁ ବହନ କରିବା ପାଇଁ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନିଏ । ଏହାକୁ ସ୍ୱୟଂ-ବାମା କୁହାଯାଏ ।

ଉଦାହରଣ

ଏକ ବ୍ୟବସାୟ ସଂସ୍ଥା, ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସୀମା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଛୋଟ ଛୋଟ କ୍ଷତିକୁ ବହନ କରିବାର କ୍ଷମତା ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ଅଭିଜ୍ଞତା ଆଧାରରେ, ନିଜ ପାଖରେ ସଙ୍କଟକୁ ଧାରଣ କରିବାକୁ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେଇପାରେ ।

3. ସଙ୍କଟ ହ୍ରାସ ଓ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ

ଏହା ହେଉଛି ସଙ୍କଟ ପରିହାରଠାରୁ ଏକ ଅଧିକ ବ୍ୟବହାରିକ ଓ ପ୍ରାସଙ୍ଗିକ ପଦ୍ଧତି । ଏହାର ଅର୍ଥ ହେଉଛି ଏକ ହାନି ଘଟିବାର ଅବସରକୁ କମ୍ କରିବା ଏବଂ/କିମ୍ବା ଏହାର ପ୍ରଭାବର ତୀବ୍ରତାକୁ ହ୍ରାସ କରିବା ପାଇଁ ପଦକ୍ଷେପ ନେବା, ଯଦି ସେଭଳି ହାନି ଘଟେ ।

ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ

ହାନିର କାରଣ ହୋଇଥିବା ଘଟଣା ଘଟିବାର ଅବସରକୁ ହ୍ରାସ କରିବାର ଉପାୟକୁ 'ହାନି ନିବାରଣ' କୁହାଯାଏ । ଯଦି ଏକ ହାନି ଘଟେ, ହାନିର ମାତ୍ରାକୁ ହ୍ରାସ କରିବାର ଉପାୟକୁ 'ହାନି ହ୍ରାସ'/'ହାନି ନ୍ୟୁନୀକରଣ' କୁହାଯାଏ ।

ହାନି ହ୍ରାସରେ ଜଡ଼ିତ ଥିବା ନିମ୍ନ ଜରିଆରେ ହାନିସବୁର ବାରମ୍ବାରତାକୁ ଏବଂ/କିମ୍ବା ଆକାରକୁ କମ୍ କରିବା:

- ଉପଯୁକ୍ତ ସଙ୍କଟ କାର୍ଯ୍ୟ ସଂପାଦନରେ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାରର କର୍ମଚାରୀମାନଙ୍କ ଶିକ୍ଷା ଓ ପ୍ରଶିକ୍ଷଣ- ଉ.ସ୍ୱ. (i) 'ଫାୟାର୍ ଡ୍ରଲ୍' ରେ ଅଂଶଗ୍ରହଣ କରିବା; (ii) କାର୍ ରେ ସିଟ୍ ବେଲ୍ଟ , ହେଲମେଟ୍ ପିନ୍ଧିବା ।
- ପର୍ଯ୍ୟାବରଣ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଆଣିବା – ଯେପରି କି ଭୌତିକ ଅବସ୍ଥାକୁ ଉନ୍ନତ କରିବା - ଉ.ସ୍ୱ. (i) ଫାୟାର୍ ଆଲାର୍ମ ପ୍ରତିକ୍ଷା କରିବା; (ii) ମ୍ୟାଲେରିଆ ବ୍ୟାପିବା ହ୍ରାସ କରିବା ପାଇଁ ମଶାଗୁଡ଼ିକୁ ମାରିବାକୁ ରାସାୟନିକ ପଦାର୍ଥ ସ୍ତେ କରିବା ।
- ବିପଦଜନକ କିମ୍ବା ସଙ୍କଟଜନକ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପରେ କରାଯାଇଥିବା ପରିବର୍ତ୍ତନ, ଯନ୍ତ୍ରପାତି ଓ ଉପକରଣ ବ୍ୟବହାର କରିବା ସମୟରେ କିମ୍ବା ଅନ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟ ସଂପାଦନରେ – ଉ.ସ୍ୱ. (i) ନିର୍ମାଣ ସ୍ଥଳ ଭିତରେ ହେଲମେଟ୍ ପିନ୍ଧିବା; (ii) କେମିକାଲ୍ ସଂଚାଳିତ କରିବା ସମୟରେ ଗ୍ଲୋଭ୍ ଓ ଫେସ୍ ଶିଲ୍ଡ ପିନ୍ଧିବା
- ଏକ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟବାନ୍ ଜୀବନଶୈଳୀ ନିର୍ବାହ କରିବା- ରୋଗରେ ପୀଡ଼ିତ ହେବାର ସମ୍ଭାବନା ହ୍ରାସ କରିବାରେ ସାହାଯ୍ୟ କରେ – ଉ.ସ୍ୱ.(i) ନିୟମିତ ମେଡିକାଲ ଯାଞ୍ଚ କରାଇବା; (ii) ନିୟମିତ ରୂପେ ଯୋଗର ଅଭ୍ୟାସ କରିବା ।
- ପୃଥକୀକରଣ, କିମ୍ବା କୌଣସି ଗୋଟିଏ ସ୍ଥାନରେ ଦୁର୍ଘଟଣାର ପ୍ରଭାବକୁ ହ୍ରାସ କରିବା ପାଇଁ, ସମ୍ପତ୍ତିର ବିଭିନ୍ନ ସାମଗ୍ରୀକୁ ଗୋଟିଏ ଜାଗାରେ କେନ୍ଦ୍ରିତ କରି ରଖିବା ଅପେକ୍ଷା ବିଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନରେ ଖେଳାଇ ରଖିବା – ଉ.ସ୍ୱ.(i) ଅଧିକ ପରିମାଣର କଳନଶୀଳ ପଦାର୍ଥଗୁଡ଼ିକୁ ଅଲଗା ଅଲଗା ସ୍ଥାନରେ ଗଢ଼ିତ କରି ରଖିବା; (ii) କାରଖାନାର ସଙ୍କଟପୂର୍ଣ୍ଣ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅଗ୍ନିନିବାରକ କବାଟ ଲଗାଇବା ।

4. ସଙ୍କଟ ବିଭୋଧଣ

ଏହା ସେହି ହାନିର ପ୍ରତିପୂର୍ଣ୍ଣ ପାଇଁ ନିଧିର ପ୍ରାବଧାନକୁ ସୁଚୀତ କରେ ଯାହା ଘଟିପାରେ ।

- a) ସ୍ଵୟଂ-ବିଭବୋପାସଣ ଜରିଆରେ ସଙ୍କଟ ଧାରଣ ସଂପୃକ୍ତ କରେ ନିଜେ ହାନିଗୁଡ଼ିକୁ ବହନ କରିବା ଯେତେବେଳେ ତାହା ଘଟେ । ଫାର୍ମ ପୂର୍ବରୁ କଳ୍ପନା କରେ ଏବଂ ନିଜର ସଙ୍କଟ ପାଇଁ ବିଭବୋପାସଣ କରେ, ନିଜର କିମ୍ବା ଧାର କରାହୋଇଥିବା ନିଧି ଜରିଆରେ ହୋଇଥାଉ, ଏହାକୁ ସ୍ଵୟଂ-ବୀମା କୁହାଯାଏ ।
- b) ଏକ ବୃହତ୍ ସମୂହ ମଧ୍ୟରେ ସଙ୍କଟ ଧାରଣ: ଯଦି ସଙ୍କଟଟି ଏକ ମୂଳ କମ୍ପାନୀ ଭଳି ଏକ ବୃହତ୍ ସମୂହର ଅଂଶ ହୋଇଥାଏ, ସଙ୍କଟକୁ ବୃହତ୍ ସମୂହ ମଧ୍ୟରେ ଧାରଣ କରାଯାଇପାରେ ଯାହା ହାନି ସବୁ ପାଇଁ ବିଭବୋପାସଣ କରିଥାଏ । ଏହା ପାରସ୍ପରିକ ସମ୍ପତ୍ତିରେ ଗଠିତ ହୋଇଥିବା ଏକ ସମୂହ ହୋଇପାରେ ।
- c) ସଙ୍କଟ ସ୍ଥାନାନ୍ତରଣ / ହସ୍ତାନ୍ତରଣ ହେଉଛି ସଙ୍କଟ ଧାରଣର ଏକ ବିକଳ୍ପ । ଏଥିରେ ସଂପୃକ୍ତ ହାନି ପାଇଁ ଦାୟିତ୍ଵକୁ ଅନ୍ୟ ଏକ ପକ୍ଷକୁ ସ୍ଥାନାନ୍ତରିତ କରିବା ।

ବୀମା ହେଉଛି ସଙ୍କଟ ସ୍ଥାନାନ୍ତରଣର ମୁଖ୍ୟ ପ୍ରକାରମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଗୋଟିଏ। ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ପ୍ରକାରର ଅନିଶ୍ଚିତତାର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବା ପରିବର୍ତ୍ତେ, ଲୋକମାନେ ବୀମାକୁ ପସନ୍ଦ କରନ୍ତି ଯେହେତୁ ଏହା ନିଶ୍ଚିତତା ଏବଂ ମାନସିକ ଶାନ୍ତି ପ୍ରଦାନ କରିଥାଏ ।

5. ଇନ୍ସୁରାନ୍ସ ବୀମା ଆସୁରାନ୍ସ

ଇନ୍ସୁରାନ୍ସ (ବୀମା) କୁ ଅଧିକାଂଶ ସାଧାରଣ ବୀମା ଚୁକ୍ତିମାନଙ୍କରେ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଏ ଯେଉଁମାନେ ଏକ ଘଟଣା ବିରୁଦ୍ଧରେ ସୁରକ୍ଷା ପ୍ରଦାନ କରିଥାଏ ଯାହା ଘଟିପାରେ କିମ୍ବା ଘଟି ନ ପାରେ, ଏବଂ ଯେଉଁଠି କେବଳ ଘଟଣା ପରେ ହିଁ ହାନି ରାଶିପରିମାଣର ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ କରାଯାଇପାରେ ।

ଆସୁରାନ୍ସ (ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି) ବିସ୍ତାରିତ ସମୟାବଧି ପାଇଁ କିମ୍ବା ମୃତ୍ୟୁ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆର୍ଥିକ ସୁରକ୍ଷାକୁ ସୁରକ୍ଷିତ କରେ । ଜୀବନର କ୍ଷେତ୍ରରେ, ମୃତ୍ୟୁର ଘଟଣା (ହାନି କରୁଥିବା ଘଟଣା), ନିଶ୍ଚିତ ଅଟେ । କେବଳ ସମୟ ଅନିଶ୍ଚିତ ଅଟେ । ଆହୁରି, ଯେତେବେଳେ ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ମରିଯାଏ, ଆକ୍ରାନ୍ତ ହୋଇଥିବା ଆର୍ଥିକ ହାନିର ରାଶି ପରିମାଣକୁ ଆକଳନ କରିବା ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ । ହାନି ରାଶି ପରିମାଣ ଯାହାକୁ ପ୍ରଦାନ କରାଯିବ, ତାହାକୁ ଅଗ୍ରୀମରୂପେ ନିଶ୍ଚିତ କରାଯିବା ଉଚିତ୍ । ଏହି କାରଣରୁ ଲୋକେ ଜୀବନ ବୀମା କ୍ଷେତ୍ରରେ 'ଆସୁରାନ୍ସ (ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି)' ପଦକୁ ବ୍ୟବହାର କରନ୍ତି ।

ଯଦିଓ ସେଭଳି ସୁସ୍ଥ ପ୍ରାବିଧିକ ବ୍ୟବଧାନ ରହିଛି, ତଥାପି 'ଇନ୍ସୁରାନ୍ସ' ଓ 'ଆସୁରାନ୍ସ' ପଦକୁ ଭାରତ ସମେତ ଅଧିକାଂଶ ବଜାରରେ ଅଦଳ-ବଦଳ ରୂପେ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଏ । ଭାରତରେ ସର୍ବବୃହତ୍ ସାଧାରଣ ବୀମାକର୍ତ୍ତାମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଗୋଟିଏ ର ନାମ ହେଉଛି - ନ୍ୟୁ ଇଣ୍ଡିଆ ଆସୁରାନ୍ସ କମ୍ପାନୀ ଲିମିଟେଡ୍ ଏବଂ ଭାରତରେ କୌଣସି ବି ଜୀବନ କମ୍ପାନୀ ତା' ନାମରେ 'ଆସୁରାନ୍ସ' ପଦ ବ୍ୟବହାର କରନ୍ତି ନାହିଁ !]

ଚିତ୍ର 5 : ବୀମା କିପରି ବୀମିତର କ୍ଷତିପୂର୍ଣ୍ଣ କରେ

ସ୍ପଷ୍ଟ ପରୀକ୍ଷା କରନ୍ତୁ

ନିମ୍ନଲିଖିତ ମଧ୍ୟରୁ କେଉଁଟି ସଙ୍କଟ ସ୍ଥାନାନ୍ତରଣ (ହସ୍ତାନ୍ତରଣ) ର ଏକ ପଦ୍ଧତି ଅଟେ ?

- I. ବ୍ୟାଙ୍କ ଫିକ୍ସ ଡିପୋଜିଟ୍
- II. ଇନ୍ସୁରାନ୍ସ (ବୀମା)
- III. ଇକ୍ସଚ୍ୟୁଟିଭ ଶେୟର୍
- IV. ରିଆଲ୍ ଇଷ୍ଟେଟ୍

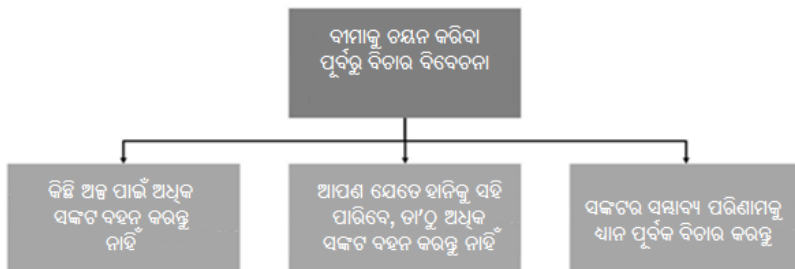
D. ସଙ୍କଟ ପ୍ରବନ୍ଧନ ପାଇଁ ଏକ ସାଧନ ରୂପେ ବୀମା

'ସଙ୍କଟ' ପଦଟି ସେହି ହାନିକୁ ସୂଚୀତ କରେ ନାହିଁ ଯାହା ପ୍ରକୃତରେ ଘଟିଛି କିନ୍ତୁ ସେହି ହାନି ଯାହା ଘଟିବାର ସମ୍ଭାବନା ଅଛି । ଏହା ଏକ ପ୍ରକାରେ ପ୍ରତ୍ୟାଶିତ (ଅପେକ୍ଷିତ) ହାନି ଅଟେ । ଏହି ପ୍ରତ୍ୟାଶିତ ହାନିର ମୂଲ୍ୟ ଦୁଇଟି କାରକର ଫଳାଫଳ ଅଟେ:

- i. ଏହି ସମ୍ଭାବ୍ୟତା ଯେ, ଯାହାକୁ ବୀମିତ କରାଯାଇଛି, ତାହାର ବିପତ୍ତି ଘଟିପାରେ, ଯାହାର ପରିଣାମ ହାନି ହୋଇପାରେ
- ii. ପରିଣାମ ସ୍ୱରୂପ ତୀବ୍ରତା (ପ୍ରଭାବ) କିମ୍ବା ହାନିର ପରିମାଣ ଯାହା ଘଟିପାରେ

ସଙ୍କଟର ମୂଲ୍ୟ ଉଭୟ ସମ୍ଭାବ୍ୟତା ଏବଂ ତୀବ୍ରତା (ହାନିର ପରିମାଣ) ସହିତ ସମାନ୍ୱୟିତ ରୂପେ ବୃଦ୍ଧି ହୋଇପାରେ । ଏହା ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରେ – (କ) ଯଦି ହାନିର ପରିମାଣ ଅତି ବେଶୀ ହୁଏ, ଏହାର ଘଟିବାର ସମ୍ଭାବ୍ୟତା କମ୍ ହେବ, ସଙ୍କଟର ମୂଲ୍ୟ କମ୍ ହେବ ଯେହେତୁ ସେଭଳି ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ଅତି ଅଳ୍ପ ହୋଇପାରେ । (ଖ) ଯଦିଓ ହାନିର ପରିମାଣ କମ୍ ଅଟେ, ଯଦି ଏହାର ଘଟିବାର ସମ୍ଭାବ୍ୟତା ଅତି ବେଶୀ ହୁଏ, ସଙ୍କଟର ମୂଲ୍ୟ ବେଶୀ ହୋଇପାରେ, ଯେହେତୁ ସେଭଳି ଅନେକ ଘଟଣା ଘଟିପାରେ । ବୀମାକୁ ଜଣକର ସଙ୍କଟ ପ୍ରବନ୍ଧ କରିବା ପାଇଁ ଏକ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ସାଧନ ରୂପେ ଦେଖାଯାଇପାରେ । ଏହା ଏକ ବୀମିତ ହାନି ଯୋଗୁଁ ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତିର ସମ୍ପତ୍ତି/ଧନ ହରାଇବାର ଆର୍ଥିକ ପ୍ରଭାବଠାରୁ ତାକୁ ସୁରକ୍ଷା ପ୍ରଦାନ କରେ ।

ଚିତ୍ର 6: ବୀମାକୁ ଚୟନ କରିବା ପୂର୍ବରୁ ବିଚାର ବିବେଚନା

E. ବୀମାକୁ ଚୟନ କରିବା ପୂର୍ବରୁ ବିଚାର ବିବେଚନା

ବୀମା କରିବା ପାଇଁ ହେବ କି ନାହିଁ, ଏହାର ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେବା ପୂର୍ବରୁ, ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ନିଜେ ଏହାକୁ ବହନ କରିବାର ମୂଲ୍ୟ ବିପକ୍ଷରେ ସଙ୍କଟକୁ ସ୍ଥାନାନ୍ତରଣ କରିବାର ମୂଲ୍ୟ (ବୀମା ପ୍ରିମିୟମ) ର ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ । ବୀମା ଅତ୍ୟନ୍ତ ଆବଶ୍ୟକ ହୋଇପାରେ ଯେଉଁଠି ହାନି ପ୍ରଭାବ ଅତି ବେଶୀ ହୋଇପାରେ, କିନ୍ତୁ ସମ୍ଭାବ୍ୟତା (ଏଣୁ ତେଣୁ ପ୍ରିମିୟମ), ଅତି କମ୍ ହୋଇପାରେ । ଉ.ସ୍ୱ. (i) ଭୂମିକମ୍ପର ସମ୍ଭାବନା; (ii) ଜାହାଜ ବୁଡ଼ିଯିବାର ସମ୍ଭାବନା ।

- a) କିଛି ଅଳ୍ପ ପାଇଁ ଅଧିକ ସଙ୍କଟ ବହନ କରନ୍ତୁ ନାହିଁ: ସଙ୍କଟକୁ ସ୍ଥାନାନ୍ତରଣ କରିବାର ମୂଲ୍ୟ ଏବଂ ମୂଲ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ନିଶ୍ଚିତ ରୂପେ ଯଥାର୍ଥ ସମ୍ପର୍କ ଥିବା ଉଚିତ୍ ।

ଏକ ସାଧାରଣ ବଲ୍ ପେନ୍ ର ବୀମା କରିବାର କିଛି ଅର୍ଥ ହୋଇପାରେ କି ?

b) ଆପଣ ଯେତେ ହାନିକୁ ସହି ପାରିବେ, ତା'ଠୁ ଅଧିକ ସଙ୍କଟ ବହନ କରନ୍ତୁ ନାହିଁ : ଯଦି ହାନିଟି, ଯାହା ଏକ ଘଟଣା କାରଣରୁ ଉତ୍ପନ୍ନ ହୋଇଥିବ, ତାହା ଦେବାଳିଆ ହେବାର କାରଣ ପାଇଁ ଯଥେଷ୍ଟ ଅଧିକ ହୋଇଥିବ, ସଙ୍କଟର ଧାରଣା ଉପଯୁକ୍ତ ହୋଇ ନ ପାରେ ।

ଯଦି ଏକ ବଡ଼ ତେଲ ବିଶୋଧନ କେନ୍ଦ୍ର (ଅଏଲ୍ ରିଫାଇନେରୀ) ଧ୍ୱଂସପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଯାଏ, ମାଲିକମାନେ ହାନିକୁ ବହନ କରିବା ପାଇଁ ସମର୍ଥ ହୋଇ ପାରିବେ ନାହିଁ ।

c) ସଙ୍କଟର ସମ୍ଭାବ୍ୟ ପରିଣାମକୁ ଧ୍ୟାନ ପୂର୍ବକ ବିଚାର କରନ୍ତୁ : ସେହିସବୁ ସମ୍ପତ୍ତିକୁ ବୀନିତ କରିବା ସର୍ବୋତ୍ତମ ଅଟେ ଯାହା ପାଇଁ ଏକ ହାନି ଘଟଣା ଘଟିବାର ସମ୍ଭାବ୍ୟତା (ବାରମ୍ବାରତା) କମ୍ କିନ୍ତୁ ସମ୍ଭାବ୍ୟ ପ୍ରଭାବ (ଗମ୍ଭୀରତା/ମାତ୍ରା) ଅଧିକ ଅଟେ ।

ଏକ ସ୍ୱେଚ୍ଛା ସ୍ୟାଟେଲାଇଟ୍ ର ହାନି ଏତେ ମୂଲ୍ୟବାନ ହୋଇପାରେ ଯେ ଏହାକୁ ବୀନିତ କରିବାକୁ ପଡ଼ିଥାଏ ।

ସ୍ୱୟଂ ପରୀକ୍ଷା କରନ୍ତୁ 4

ନିମ୍ନ ପରିଦୃଶ୍ୟଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରେ କାହାକୁ ବୀମାର ଆବଶ୍ୟକତା ଅଛି ?

- I. ପରିବାରର ଏକମାତ୍ର ଭୋଜନ ଦାତାର ଅକାଳ ମୃତ୍ୟୁ ହୋଇପାରେ
- II. ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତିର ଖାଲେଟ୍ ହଜି ଯାଇପାରେ
- III. ଷ୍ଟକ୍ ମୂଲ୍ୟର ଅତ୍ୟନ୍ତ ପତନ ହୋଇପାରେ
- IV. ସ୍ୱାଭାବିକ ବ୍ୟବହାରରେ ଖରାପ ହୋଇ ଏକ ଘରର ମୂଲ୍ୟ ହ୍ରାସ ହୋଇପାରେ

F. ବୀମା ବଜାର ଖେଳାଳୀ (ବ୍ୟବସାୟୀ)

ବୀମା କମ୍ପାନୀମାନେ (ବୀମାକର୍ତ୍ତାମାନେ) ବୀମା ଉଦ୍ୟୋଗରେ ମୁଖ୍ୟ ଖେଳାଳୀ(ବ୍ୟବସାୟୀ) ହୋଇଥାନ୍ତି । ବୀମାକର୍ତ୍ତାଙ୍କ ବ୍ୟତୀତ, ଅନେକ ପକ୍ଷ ଅଛନ୍ତି ଯେଉଁମାନେ ବୀମା ମୂଲ୍ୟ ଶିଳ୍ପୀର ଅଙ୍ଗ ଅଟନ୍ତି । ବୀମା ବିନିୟମକ (ନିୟନ୍ତ୍ରକ) ଅଛି, ଯିଏ ସମଗ୍ର ବଜାରକୁ ବିନିୟମନ (ନିୟନ୍ତ୍ରଣ) କରେ ।

ମଧ୍ୟସ୍ଥ ଯେପରିକି ଅଭିକର୍ତ୍ତା, ବ୍ରୋକର, ବ୍ୟାଙ୍କ (ବ୍ୟାଙ୍କାସ୍ତ୍ୱରାୟ ଜରିଆରେ) ବୀମା ମାର୍କେଟିଙ୍ଗ୍ ଫାର୍ମ ଏବଂ ବିକ୍ରୟ ବିନ୍ଦୁ ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ସମ୍ଭାବ୍ୟ ଗ୍ରାହକ/ବୀନିତମାନଙ୍କ ସହିତ ଯୋଗାଯୋଗ କରିବା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅଛନ୍ତି, ଯେଉଁମାନେ ସେମାନଙ୍କ ଆବଶ୍ୟକତା ଜାଣନ୍ତି ଏବଂ ସେମାନଙ୍କ ଆବଶ୍ୟକତାକୁ ସୁରକ୍ଷା ଦେବାପାଇଁ ଉପଲକ୍ଷ ପଲିସୀସବୁ ବିଷୟରେ ସେମାନଙ୍କୁ ସୂଚନା ଦିଅନ୍ତି ।

ସର୍ବେକ୍ଷକ ଏବଂ ହାନି ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ/ସମାୟୋଜକମାନେ ଦାବୀସବୁକୁ ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ ଏବଂ ସହାୟକ କାର୍ଯ୍ୟସବୁ କରନ୍ତି । ତୃତୀୟ ପକ୍ଷ ପ୍ରଶାସକମାନେ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ଏବଂ ଯାତ୍ରା ବୀମା ଦାବୀସବୁ ଉପରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରନ୍ତି । ବିନିୟମନରେ ପ୍ରାବଧାନ ଅଛି ଯେ ଗ୍ରାହକ ପ୍ରତି ସମସ୍ତ ମଧ୍ୟସ୍ଥ ଦାୟିତ୍ୱ ରହିଛି ।

ବୀମା କମ୍ପାନୀ ଓ ବୀନିତ ମଧ୍ୟରେ ମଧ୍ୟସ୍ଥ ହୋଇଥିବାରୁ, ଅଭିକର୍ତ୍ତାମାନଙ୍କ ଦାୟିତ୍ୱ ଏହା ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିବା ଅଟେ ଯେ ସଙ୍କଟ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ସମସ୍ତ ଆବଶ୍ୟକୀୟ ତଥ୍ୟ ସୂଚନା ବୀନିତ ଦ୍ୱାରା ବୀମାକର୍ତ୍ତାଙ୍କୁ ଯୋଗାଇ ଦିଆଯାଉଛି ।

ମହତ୍‌ପୂର୍ଣ୍ଣ

ସମ୍ଭାବ୍ୟ ଗ୍ରାହକ (ବୀମିତ) ପ୍ରତି ଏକ ବୀମା ଅଭିକର୍ତ୍ତା/ମଧ୍ୟସ୍ଥଙ୍କ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ

ଆଇ.ଆର.ଡି.ଏ.ଆଇ. ବିନିୟମନ ପ୍ରାବଧାନ ରଖେ ଯେ ସମ୍ଭାବ୍ୟ ଗ୍ରାହକ ପ୍ରତି ମଧ୍ୟସ୍ଥମାନଙ୍କ କେତେକ ଦାୟିତ୍ଵ ରହିଛି । ବୀମାକର୍ତ୍ତା ପ୍ରତି ମଧ୍ୟ ମଧ୍ୟସ୍ଥଙ୍କ ଏକ ଦାୟିତ୍ଵ ରହିଛି ।

ବିନିୟମନରେ ଉଲ୍ଲେଖ ଅଛି ଯେ ଯେଉଁଠି ସମ୍ଭାବ୍ୟ ଗ୍ରାହକ ବୀମାକର୍ତ୍ତା କିମ୍ବା ତା' ଅଭିକର୍ତ୍ତା କିମ୍ବା ଏକ ବୀମା ମଧ୍ୟସ୍ଥଙ୍କ ପରାମର୍ଶ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରେ, ସେଭଳିଆ ବ୍ୟକ୍ତି ନିଶ୍ଚିତ ରୂପେ ସମ୍ଭାବ୍ୟ ଗ୍ରାହକକୁ ଉଚିତ୍ ଭାବେ ପରାମର୍ଶ ଦେବା ଉଚିତ୍ । ଏହା ମଧ୍ୟ କୁହେ ଯେ “ଏକ ବୀମାକର୍ତ୍ତା କିମ୍ବା ଏହାର ଅଭିକର୍ତ୍ତା କିମ୍ବା ଅନ୍ୟ ମଧ୍ୟସ୍ଥ ସମ୍ଭାବ୍ୟ ଗ୍ରାହକକୁ ସର୍ବୋତ୍ତମ ବୀମା ସୁରକ୍ଷା ଯାହା ତା' ହିତରେ ହେବ, ତା' ଉପରେ ନିର୍ଣ୍ଣୟ ନେବାରେ ତାକୁ ସକ୍ଷମ କରିବା ପାଇଁ, ସମ୍ଭାବ୍ୟ ଗ୍ରାହକକୁ ପ୍ରସ୍ତାବିତ ବୀମା ସୁରକ୍ଷା ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ସମସ୍ତ ଆବଶ୍ୟକୀୟ ତଥ୍ୟ ସୂଚନା ପ୍ରଦାନ କରିବ” ।

ଯଦି ପ୍ରସ୍ତାବ କିମ୍ବା ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ କାଗଜପତ୍ରକୁ ଗ୍ରାହକ ପୂରଣ ନ କରେ, ପ୍ରସ୍ତାବ ଫର୍ମର ଶେଷରେ ଗ୍ରାହକଠାରୁ ଏକ ପ୍ରମାଣପତ୍ର ସମ୍ମିଳିତ କରାଯାଇ ପାରେ ଯେ ଫର୍ମ ଓ ଦସ୍ତାବିଜଗୁଡ଼ିକର ବିଷୟବସ୍ତୁକୁ ତାକୁ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣରୂପେ ବୁଝାଇ ଦିଆଯାଇଛି ଏବଂ ସେ ପ୍ରସ୍ତାବିତ ବୁକ୍ତିର ମହତ୍‌ପୂର୍ଣ୍ଣ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ରୂପେ ବୁଝିଛି ।

ଯେତେବେଳେ ଗ୍ରାହକ ବୀମାକର୍ତ୍ତାଙ୍କୁ ପ୍ରିମିୟମ ପାଇଁ ରାଶିପ୍ରଦାନ କରେ, ବୀମାକର୍ତ୍ତା ଏକ ରସିଦ୍ ପ୍ରଦାନ କରିବା ପାଇଁ ବାଧ୍ୟ ଅଟେ । ଅର୍ଥାତ୍, ଯଦିଓ ପ୍ରିମିୟମକୁ ଅଗ୍ରୀମରେ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଛି ।

G. ସମାଜରେ ବୀମାର ଭୂମିକା

ଏକ ଦେଶର ଆର୍ଥିକ ବିକାଶରେ ବୀମା କମ୍ପାନୀମାନଙ୍କ ଏକ ମହତ୍‌ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭୂମିକା ରହିଛି । ସେମାନେ ସୁନିଶ୍ଚିତ କରନ୍ତି ଯେ ଦେଶର ଧନ (ସମ୍ପତ୍ତି) ସୁରକ୍ଷିତ ଓ ସଂରକ୍ଷିତ ରହିଛି । ସେମାନଙ୍କ କେତେକ ଯୋଗଦାନ ନିମ୍ନରେ ଦିଆଯାଇଛି ।

- ବୀମା ମ୍ୟୁଚୁଆଲିଟୀ (ପାରସ୍ପରିକତା) ର ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ଉପରେ ପର୍ଯ୍ୟବେଶିତ, ଯେଉଁଠାରେ ସମୁଦାୟ ଅଭାଗା କିଛି ସଦସ୍ୟ (ଯେଉଁମାନେ ଆର୍ଥିକ ହାନିରେ ଆକ୍ରାନ୍ତ ହୁଅନ୍ତି,) ସେମାନଙ୍କୁ ସହାୟତା ଦେବା ପାଇଁ ସମୁଦାୟର ସମ୍ମିଳିତ ଶକ୍ତିକୁ ଏକତ୍ରିତ କରାଯାଏ । ବୀମାର କୌଣସି ବିକଳ ନାହିଁ ।
- ବୀମା କମ୍ପାନୀମାନେ ଅଳ୍ପ ଅଳ୍ପ ପରିମାଣର ପ୍ରିମିୟମ ଏକତ୍ରିତ କରନ୍ତି ଏବଂ ସେଗୁଡ଼ିକ ବୃହତ୍ ନିଧି ରୂପେ ଏକାଠି ସମୂହରେ ରଖନ୍ତି । ଏହିସବୁ ନିଧିକୁ ରଖାଯାଏ ଏବଂ ପଲିସୀଧାରକମାନଙ୍କ ହିତ ଓ ଜନସମୁଦାୟର ଲାଭ ପାଇଁ ନିବେଶ କରାଯାଏ । ସେଗୁଡ଼ିକୁ କାଳ୍ପନିକ ଦୁଃସାହସିକ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଅନୁଚିତ ରୂପେ ନିବେଶ କରାଯାଏ ନାହିଁ ।
- ବୀମା ଅନେକ ସଂଖ୍ୟକ ବୀମିତ – ଉଭୟ ବ୍ୟକ୍ତି ଏବଂ ଉପକ୍ରମ (ଏକ୍ସପ୍ରୋଇଜେସ୍)ଙ୍କୁ –ଦୁର୍ଘଟଣା କିମ୍ବା ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟପୂର୍ଣ୍ଣ ଘଟଣା କାରଣରୁ ହୋଇଥିବା ହାନି ବିରୁଦ୍ଧରେ ସୁରକ୍ଷାର ଲାଭ ପ୍ରଦାନ କରିଥାଏ । ଏହା ପୁଞ୍ଜିକୁ ସଂରକ୍ଷିତ ରଖେ ଏବଂ ବ୍ୟବସାୟ ଓ ଉଦ୍ୟୋଗ ପାଇଁ ଏହାକୁ ମୁକ୍ତ କରେ, ଯାହା ଦେଶର ବୃଦ୍ଧିରେ ସହାୟକ ହୁଏ ।
- ବୀମା ପୁଞ୍ଜିର ନିବେଶକୁ ସକ୍ଷମ କରେ ଯାହାର ପରିଣାମ ବାଣିଜ୍ୟିକ ଓ ଔଦ୍ୟୋଗିକ ବିକାଶ ହୋଇଥାଏ । ଏହା ନୂତନ ଉଦ୍ୟୋଗ ସହିତ ଜଡ଼ିତ ଭୟ, ବ୍ୟସ୍ତତା ଓ ବ୍ୟଗ୍ରତାକୁ ହଟାଇବାରେ ମଧ୍ୟ ସହାୟକ ହୋଇଥାଏ ।

- e) ଅନେକ ବ୍ୟାଙ୍କ ଓ ଆର୍ଥିକ ସଂସ୍ଥା ସମ୍ପତ୍ତି ଉପରେ ରଣ ଦିଅନ୍ତି ନାହିଁ ଯଦି ଏହା ହାନି ଓ କ୍ଷତି ବିରୁଦ୍ଧରେ ବୀମିତ ହୋଇ ନ ଥାଏ । ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଅନେକ ଆନୁଷ୍ଠାନିକ ବନ୍ଧକ ରୂପେ ପଲିସୀକୁ ସମନ୍ୱୟପୂର୍ଣ୍ଣ କରିବା ଉପରେ ଜୋର୍ ଦିଅନ୍ତି ।
- f) ବଡ଼ ବଡ଼ ଜଟିଳ ସଙ୍କଟସବୁକୁ ଗ୍ରହଣ କରିବା ପୂର୍ବରୁ, ସାଧାରଣ ବୀମା କର୍ତ୍ତାମାନେ ଯୋଗ୍ୟତା ପ୍ରାପ୍ତ ଇଞ୍ଜିନିୟର/ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବିଶେଷଜ୍ଞମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସମ୍ପତ୍ତିର ନିରୀକ୍ଷଣ ପାଇଁ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରନ୍ତି । ସେମାନେ ସଙ୍କଟର ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ କରନ୍ତି ଏବଂ ସଙ୍କଟକୁ କମ୍ କରିବା ପାଇଁ ସଙ୍କଟ ପ୍ରବନ୍ଧନ ପ୍ରଣାଳୀ ଉପରେ ପରାମର୍ଶ ଦିଅନ୍ତି ଓ ମୂଲ୍ୟ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣରେ ସାହାଯ୍ୟ କରନ୍ତି ।
- g) ବୀମା ବ୍ୟାପାର, ଜାହାଜ ଚାଳନ ଓ ବ୍ୟାଙ୍କିଂ ସେବା ଭଳି ଦେଶ ପାଇଁ ବିଦେଶୀ ମୁଦ୍ରା ଅର୍ଜନ କରନ୍ତି ।
- h) ବୀମାକର୍ତ୍ତାମାନେ ଅଗ୍ନି ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ହାନି ନିବାରଣ, କାର୍ଗୋ ହାନି ନିବାରଣ, ଔଦ୍ୟୋଗିକ ନିରାପତ୍ତା ଏବଂ ସଡ଼କ ନିରାପତ୍ତାରେ ନିଯୁକ୍ତ ସଂସ୍ଥାମାନଙ୍କ ସହିତ ସଂପୃକ୍ତ ଥାଆନ୍ତି ।
- i) ନୂତନ ଉଦ୍ୟୋଗୀମାନେ ବୀମା ଦ୍ୱାରା ପ୍ରସ୍ତାବିତ ସୁରକ୍ଷା ସହିତ ନୂତନ କିମ୍ବା ଅପେକ୍ଷାକୃତ ଅଜ୍ଞାତ କ୍ଷେତ୍ରରେ ନିବେଶ କରିବା ପାଇଁ ଆତ୍ମ ବିଶ୍ୱାସ ପ୍ରାପ୍ତ କରନ୍ତି ।

ସୂଚନା

ବୀମା ଏବଂ ସାମାଜିକ ସୁରକ୍ଷା

- a) ସାମାଜିକ ସୁରକ୍ଷା ରାଷ୍ଟ୍ରର ବୈଧିକ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଅଟେ । ରାଷ୍ଟ୍ରର ସାମାଜିକ ସୁରକ୍ଷା ଯୋଜନାଗୁଡ଼ିକ, ସାମାଜିକ ସୁରକ୍ଷାର ସାଧନ ରୂପେ, ଅନିବାର୍ଯ୍ୟ କିମ୍ବା ସୈଦ୍ଧିକ ବୀମାର ଉପଯୋଗକୁ ସଂପୃକ୍ତ କରନ୍ତି । କର୍ମଚାରୀ ରାଷ୍ଟ୍ର ବୀମା ଅଧିନିୟମ, 1948, ଔଦ୍ୟୋଗିକ କର୍ମଚାରୀ ଓ ସେମାନଙ୍କ ପରିବାରଙ୍କ ପାଇଁ ରୋଗ, ବିକଳାଙ୍ଗତା, ପ୍ରସୂତି ଓ ମୃତ୍ୟୁର ଖର୍ଚ୍ଚ ପାଇଁ ରାଶିପ୍ରଦାନ କରିବାକୁ କର୍ମଚାରୀ ରାଷ୍ଟ୍ର ବୀମା ନିଗମର ପ୍ରାବଧାନ ରଖିଛି ।
- b) ବୀମାକର୍ତ୍ତାମାନେ ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରାୟୋଜିତ ସାମାଜିକ ସୁରକ୍ଷା ଯୋଜନାଗୁଡ଼ିକରେ ଏକ ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ କରନ୍ତି ଯେପରି କି
  1. PMJJBY – ପ୍ରଧାନ ମନ୍ତ୍ରୀ ଜୀବନ ଜ୍ୟୋତି ବୀମା ଯୋଜନା
  2. PMSBY – ପ୍ରଧାନ ମନ୍ତ୍ରୀ ସୁରକ୍ଷା ବୀମା ଯୋଜନା
  3. PMFBY – ପ୍ରଧାନ ମନ୍ତ୍ରୀ ଫସଲ ବୀମା ଯୋଜନା
  4. PMJAY – ପ୍ରଧାନ ମନ୍ତ୍ରୀ ଜନ ଆରୋଗ୍ୟ ଯୋଜନା (ଆୟୁଷ୍ମାନ ଭାରତ)
  5. PMVVY – ପ୍ରଧାନ ମନ୍ତ୍ରୀ ବୟସ ବନ୍ଧନା ଯୋଜନା – ଏକ ପେନସନ୍ ଯୋଜନା
  6. APY – ଅଟଳ ପେନସନ୍ ଯୋଜନା

ଏମାନେ, ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସରକାରୀ ଯୋଜନାସବୁ ଭାରତୀୟ ସମାଜ/ ସମୁଦାୟକୁ ଲାଭ ପ୍ରଦାନ କରି ଆସୁଅଛନ୍ତି ।

- c) ସରକାରୀ ଯୋଜନାଗୁଡ଼ିକୁ ସହାୟତା ଯୋଗାଇବା ବ୍ୟତୀତ, ବୀମା ଉଦ୍ୟୋଗ ବାଣିଜ୍ୟିକ ଆଧାରରେ ବୀମା ସୁରକ୍ଷାସବୁ ପ୍ରଦାନ କରିଥାଏ ଯାହାର ଅନ୍ତିମ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ହେଉଛି ସାମାଜିକ ସୁରକ୍ଷା ପ୍ରଦାନ କରିବା । ବାଣିଜ୍ୟିକ

ଆଧାରରେ ସଂଚାଳିତ ହେଉଥିବା ଗ୍ରାମୀଣ ବୀମା ଯୋଜନାଗୁଡ଼ିକର ପରିକଳ୍ପନା ଗ୍ରାମୀଣ ପରିବାରମାନଙ୍କୁ ସାମାଜିକ ସୁରକ୍ଷା ପ୍ରଦାନ କରିବା ପାଇଁ କରାଯାଇଛି ।

ସ୍ୱୟଂ ପରୀକ୍ଷା କରନ୍ତୁ 5

ନିମ୍ନଲିଖିତ ବୀମା ଯୋଜନାଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରୁ କେଉଁଗୁଡ଼ିକ ଭାରତୀୟ ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରାୟୋଜିତ ହୋଇଛି ?

- I. ପ୍ର.ମ. ଜନ ଆରୋଗ୍ୟ ଯୋଜନା – ଆୟୁଷ୍ମାନ ଭାରତ
- II. ପ୍ର.ମ.ଫସଲ ବୀମା ଯୋଜନା
- III. ପ୍ର.ମ. ସୁରକ୍ଷା ବୀମା ଯୋଜନା
- IV. ଉପରୋକ୍ତ ମଧ୍ୟରୁ ସମସ୍ତ

ସାରାଂଶ

- ବୀମା ହେଉଛି ସଙ୍କଟ ସମ୍ବନ୍ଧନକରଣ କରିଥାରେ ସଙ୍କଟ ସ୍ଥାନାନ୍ତରଣ ।
- ଆଜିକାଲି ପ୍ରଚଳିତ ଥିବା ଭଳି ବ୍ୟବସାୟିକ (ବାଣିଜ୍ୟିକ) ବୀମା ବ୍ୟବସାୟ ଲଞ୍ଚନର ଲାଭକୁ କଫି ହାତସରେ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିଲା ।
- ଏକ ବୀମା ବ୍ୟବସ୍ଥାପନରେ ନିମ୍ନ ସବୁ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଆଆନ୍ତି:
  - ✓ ସମ୍ପତ୍ତି,
  - ✓ ସଙ୍କଟ,
  - ✓ ଆପଦ,
  - ✓ ଚୁକ୍ତି,
  - ✓ ବୀମାକର୍ତ୍ତା ଏବଂ
  - ✓ ବୀମିତ
- ଯେତେବେଳେ ସମାନ ପ୍ରକାରର ସମ୍ପତ୍ତି ଥିବା, ସମାନ ପ୍ରକାରର ସଙ୍କଟର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେଉଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ, ନିର୍ଭରଶୀଳ ଏକ ସାଧାରଣ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ (ସମୂହ) ରେ ଅଂଶଦାନ କରନ୍ତି, ଏହାକୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣକରଣ କୁହାଯାଏ ।
- ବୀମା ବ୍ୟତୀତ, ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସଙ୍କଟ ପ୍ରବନ୍ଧନ ପଦ୍ଧତିରେ ସମ୍ମିଳିତ ହୁଅନ୍ତି :
  - ✓ ସଙ୍କଟ ପରିହାର,
  - ✓ ସଙ୍କଟ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ,
  - ✓ ସଙ୍କଟ ଧାରଣ,
  - ✓ ସଙ୍କଟ ବିଭାଜନ ଏବଂ
  - ✓ ସଙ୍କଟ ସ୍ଥାନାନ୍ତରଣ/ହସ୍ତାନ୍ତରଣ
- ବୀମାର ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ନିୟମଗୁଡ଼ିକ ହେଉଛନ୍ତି:
  - ✓ ଆପଣ ଯେତିକି ହାନିକୁ ସହି ପାରିବେ, ତା'ଠୁ ଅଧିକ ସଙ୍କଟ ବହନ କରନ୍ତୁ ନାହିଁ,
  - ✓ ସଙ୍କଟର ସମ୍ଭାବ୍ୟ ପରିଣାମକୁ ଧ୍ୟାନ ପୂର୍ବକ ବିଚାର କରନ୍ତୁ ନାହିଁ, ଏବଂ
  - ✓ କିଛି ଅଳ୍ପ ପାଇଁ ଅଧିକ ସଙ୍କଟ ବହନ କରନ୍ତୁ ନାହିଁ ।

ମୂଖ୍ୟ ପଦାବଳୀ

1. ସଙ୍କଟ
  2. ସମୁଦୟକରଣ
  3. ସମ୍ପତ୍ତି
  4. ସଙ୍କଟ ଭାର
  5. ସଙ୍କଟ ପରିହାର
  6. ସଙ୍କଟ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ
  7. ସଙ୍କଟ ଧାରଣ
  8. ସଙ୍କଟ ବିଭାଜନ
  9. ସଙ୍କଟ ସ୍ଥାନାନ୍ତରଣ/ହସ୍ତାନ୍ତରଣ
-

ସ୍ୱୟଂ ପରୀକ୍ଷା କରନ୍ତୁ ର ଉତ୍ତର

- ଉତ୍ତର 1 - ସଠିକ୍ ବିକଳ୍ପ ହେଉଛି II
- ଉତ୍ତର 2 - ସଠିକ୍ ବିକଳ୍ପ ହେଉଛି III
- ଉତ୍ତର 3 - ସଠିକ୍ ବିକଳ୍ପ ହେଉଛି II
- ଉତ୍ତର 4 - ସଠିକ୍ ବିକଳ୍ପ ହେଉଛି I
- ଉତ୍ତର 5 - ସଠିକ୍ ବିକଳ୍ପ ହେଉଛି IV
-

ଅଧ୍ୟାୟ C-02

ବୀମାର ମୂଳ ତତ୍ତ୍ୱ

ଅଧ୍ୟାୟ ପରିଚୟ

ଏହି ଅଧ୍ୟାୟରେ, ଆମେ ବୀମାର ବିଭିନ୍ନ ମୂଖ୍ୟ ତତ୍ତ୍ୱ ଓ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ବିଷୟରେ ଜାଣିବା ଯାହା ବୀମାର କାର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରଣାଳୀକୁ ସଂଚାଳିତ କରନ୍ତି ।

ଅଧ୍ୟାୟ ପରିଣାମ

A. ବୀମାର ମୂଳ ତତ୍ତ୍ୱ

ସମ୍ପତ୍ତି ଏବଂ ସଙ୍କଟ

ବିପତ୍ତି ଏବଂ ଆପଦ

ସଙ୍କଟ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣକରଣ

ଏହି ଅଧ୍ୟାୟ ଅଧ୍ୟୟନ କରିବା ପରେ, ଜଣେ ସକ୍ଷମ ହେବ:

1. ସମ୍ପତ୍ତି ବିଷୟରେ ବୁଝିବାରେ
2. ସଙ୍କଟ, ବିପତ୍ତି ଏବଂ ଆପଦକୁ ବୁଝିବାରେ
3. ସଙ୍କଟ ପ୍ରବନ୍ଧନକୁ ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ କରିବାରେ
4. ବୀମାରେ ସଙ୍କଟ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣକରଣକୁ ବୁଝିବାରେ

A. ବୀମାର ମୂଳ ତତ୍ତ୍ୱ

ଆମେ ଦେଖୁଛୁ ଯେ ବୀମା ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ଚାରୋଟି ମୂଳତତ୍ତ୍ୱ ଅଛନ୍ତି

- ✓ ସମ୍ପତ୍ତି
- ✓ ସଙ୍କଟ
- ✓ ସଙ୍କଟ ସମ୍ମୁଖନକରଣ

ଆସନ୍ତୁ ଏବେ ବୀମା ପ୍ରକ୍ରିୟାର ବିଭିନ୍ନ ମୂଳ ତତ୍ତ୍ୱକୁ ବିସ୍ତୃତ ରୂପେ ଦେଖିବା ।

1. ସମ୍ପତ୍ତି

ପରିଭାଷା

ଏକ ସମ୍ପତ୍ତିକୁ 'କୌଣସି ଜିନିଷ ଯାହା କିଛି ଲାଭ ଦିଏ ଏବଂ ଏହାର ମାଲିକ ପାଇଁ କିଛି ଆର୍ଥିକ ମୂଲ୍ୟ ଥାଏ', ଏହି ରୂପେ ପରିଭାଷିତ କରାଯାଇପାରେ ।

ଏକ ସମ୍ପତ୍ତିର ନିମ୍ନ ବିଶେଷତାସବୁ ଥିବା ଆବଶ୍ୟକ:

➤ **ଆର୍ଥିକ ମୂଲ୍ୟ:** ଏକ ସମ୍ପତ୍ତିର ନିଶ୍ଚିତ ରୂପେ ଆର୍ଥିକ ମୂଲ୍ୟ ଥିବା ଆବଶ୍ୟକ । ମୂଲ୍ୟ ଦୁଇ ପ୍ରକାରେ ଉତ୍ପନ୍ନ ହୋଇପାରେ ।

a) **ଆୟ ଉତ୍ପନ୍ନ :** ସମ୍ପତ୍ତି ଉତ୍ପାଦକ ହୋଇପାରେ ଏବଂ ଆୟ ଉତ୍ପନ୍ନ କରିପାରେ ।

ଉଦାହରଣ

ବିସ୍ତୃତ ତିଆରି କରିବାରେ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଉଥିବା ମେସିନ, କିମ୍ବା ଦୁଗ୍ଧ ଜାତ କରୁଥିବା ଗାଈ, ଉଭୟେ ସେମାନଙ୍କ ମାଲିକ ପାଇଁ ଆୟ ଉତ୍ପନ୍ନ କରନ୍ତି । ଏକ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟବାନ୍ କର୍ମଚାରୀ ଏକ ସଂଗଠନ ପାଇଁ ଏକ ସମ୍ପତ୍ତି ଅଟେ ।

b) **ଆବଶ୍ୟକତା ପୂରଣ:** ଗୋଟିଏ କିମ୍ବା ଅନେକ ଆବଶ୍ୟକତାକୁ ପୂରଣ କରି ଏକ ସମ୍ପତ୍ତି ମୂଲ୍ୟ ବି ବୃଦ୍ଧି କରିପାରେ ।

ଉଦାହରଣ

ଏକ ରେଫ୍ରିଜେରେଟର୍ ପକ୍ଷୀ କରେ ଓ ଖାଦ୍ୟ ସଂରକ୍ଷଣ କରେ ଯେତେବେଳେ କି ଏକ କାର୍ ପରିବହନରେ ଆରାମ ଓ ସୁବିଧା ପ୍ରଦାନ କରେ, ସେହି ଭଳି ରୋଗମୁକ୍ତ ଶରୀର ନିଜର ତଥା ପରିବାରର ମଧ୍ୟ ମୂଲ୍ୟ ବଢ଼ାଇଥାଏ ।

➤ **ଦୁର୍ଲଭତା ଏବଂ ପ୍ରଭୁତ୍ୱ**

ବାୟୁ ଓ ସୂର୍ଯ୍ୟକିରଣ ବିଷୟରେ କ'ଣ କୁହାଯାଇପାରେ? ସେମାନେ ସମ୍ପତ୍ତି ନୁହଁନ୍ତି କି? - **ଉତ୍ତର ହେଉଛି 'ନା' ।**

କିଛି ଜିନିଷ ସେତେ ମୂଲ୍ୟବାନ୍ ଅଟନ୍ତି ଯେତେ ବାୟୁ ଓ ସୂର୍ଯ୍ୟକିରଣ ଅଟନ୍ତି । ଆମେ ସେମାନଙ୍କ ବିନା ବଞ୍ଚିପାରିବା ନାହିଁ । ତଥାପି ପଦର ଆର୍ଥିକ ଅର୍ଥରେ ସେମାନଙ୍କୁ ସମ୍ପତ୍ତି ବୋଲି ବିଚାର କରାଯାଏ ନାହିଁ ।

ଏଥି ପାଇଁ ଦୁଇଟି କାରଣ ଅଛି:

- ✓ ସେମାନଙ୍କ ପ୍ରଦାୟ ପ୍ରଚୁର ଅଟେ ଏବଂ ଦୁର୍ଲଭ ନୁହେଁ ।

- ✓ ସେମାନଙ୍କ ଉପରେ କୌଣସି ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତିର ପ୍ରଭୁତ୍ୱ ନାହିଁ କିନ୍ତୁ ସେମାନେ ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଇଁ ମୁକ୍ତ ଭାବେ ଉପଲବ୍ଧ ।

ଏହାର ନିହିତାର୍ଥ ହେଉଛି ଯେ ଏକ ଜିନିଷ ସମ୍ପତ୍ତିର ଯୋଗ୍ୟ ହେବାପାଇଁ ଦୁଇଟି ଅଧିକ ସର୍ତ୍ତକୁ ପୂରଣ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ –ଏହାର ଦୁର୍ଲଭତା ଏବଂ ଏହାର ପ୍ରଭୁତ୍ୱ କିମ୍ବା ଯା ଉପରେ କୌଣସି ଜଣକର ଅଧିକାର ।

➤ **ସମ୍ପତ୍ତିଗୁଡ଼ିକର ବୀମା**

ବୀମା ସମ୍ପତ୍ତିଗୁଡ଼ିକୁ କେବଳ ଅପ୍ରତ୍ୟାଶିତ ଘଟଣାଠାରୁ ଉତ୍ତର ହୋଇଥିବା ଆର୍ଥିକ ହାନି ବିରୁଦ୍ଧରେ ସୁରକ୍ଷା ପ୍ରଦାନ କରେ ଏବଂ ଦୀର୍ଘ ସମୟ ଧରି ବ୍ୟବହାର ଯୋଗୁଁ ହୋଇଥିବା ସ୍ୱାଭାବିକ ଘସା-ଘସିରେ ଖରାପ ହୋଇଥିବା ପାଇଁ ନୁହେଁ ।

ଆମେ ନିଶ୍ଚିତ ରୂପେ ଧ୍ୟାନ ଦେବା ଉଚିତ୍ ଯେ **ବୀମା ଏକ ସମ୍ପତ୍ତିକୁ ହାନି କିମ୍ବା ନଷ୍ଟରୁ ସୁରକ୍ଷା ପ୍ରଦାନ କରିପାରିବ ନାହିଁ ।** ଏକ ଭୁଲିକମ୍ପ ଏକ ଘରକୁ ବିଧ୍ୱସ୍ତ କରିବ, ଏହା ବୀମିତ ହୋଇଥାଉ ଅଥବା ହୋଇ ନ ଥାଉ । ବୀମାକର୍ତ୍ତା କେବଳ କିଛି ଅର୍ଥ ରାଶି ପ୍ରଦାନ କରିପାରେ, ଯାହା ହାନିର ଆର୍ଥିକ ପ୍ରଭାବକୁ କମ୍ କରିପାରେ ।

ଏକ ରାଜିନାମାର ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନରେ ହାନି ଉତ୍ତର ହୋଇପାରେ ।

ଉଦାହରଣ

ଏକ ରଘୁନୀକାରୀର ବହୁତ ହାନି ହୋଇପାରେ ଯଦି ଅନ୍ୟ ପାର୍ଶ୍ୱରେ ଥିବା ଆମଦାନୀକାରୀ ଜିନିଷକୁ ନେବାପାଇଁ ମନା କରିଦେଲା କିମ୍ବା ରାଶିପ୍ରଦାନ କରିବାରେ ଦୋଷୀ ହୋଇଗଲା ।

➤ **ଜୀବନ ବୀମା**

ଆମର ଜୀବନ ବିଷୟରେ କ'ଣ କୁହାଯାଇପାରେ? କୌଣସି ଜିନିଷ ଆମ ପାଇଁ ସେତେ ମୂଲ୍ୟବାନ୍ ନୁହେଁ ଯେତେ ଆମର ନିଜ ଜୀବନ ଓ ଆମର ପ୍ରିୟଜନମାନଙ୍କ ଜୀବନ । ଆମର ଜୀବନ ଗନ୍ତୀର ରୂପେ ପ୍ରଭାବିତ ହୋଇପାରେ ଯେତେବେଳେ ଏକ ଦୁର୍ଘଟଣା କିମ୍ବା ରୋଗର ଶିକାର ହୁଏ ।

ଏହା ଦୁଇ ପ୍ରକାରେ ପ୍ରଭାବିତ କରେ:

- ✓ ପ୍ରଥମତଃ ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ରୋଗର ଚିକିତ୍ସାର ମୂଲ୍ୟ/ଖର୍ଚ୍ଚ ଥାଏ ।
- ✓ ଦ୍ୱିତୀୟତଃ ଆର୍ଥିକ ଉପାର୍ଜନରେ ହାନି ହୋଇପାରେ, ଉଭୟ ମୃତ୍ୟୁ କିମ୍ବା ବିକଳାଙ୍ଗତା କାରଣରୁ ।

ଏ ପ୍ରକାର ହାନିଗୁଡ଼ିକୁ ବ୍ୟକ୍ତିର ବୀମା କିମ୍ବା ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ପ୍ରକାରର ବୀମା ଦ୍ୱାରା ସୁରକ୍ଷା ପ୍ରଦାନ କରାଯାଏ । ବୀମା ଯେ କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି ପାଇଁ ସମ୍ଭବ ଅଟେ ଯାହାର ସେହି ସମ୍ପତ୍ତି ଥିବ, ଯାହାର ମୂଲ୍ୟ ଥିବ [ଅର୍ଥାତ୍, ଯାହା ଆୟ ଉତ୍ତର କରେ କିମ୍ବା କିଛି ଆବଶ୍ୟକତାକୁ ପୂରଣ କରୁଥିବ]; ଯାହାର ହାନି [ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟପୂର୍ଣ୍ଣ କିମ୍ବା ଦୁର୍ଘଟଣାଜନିତ ଘଟଣା ଯୋଗୁଁ] ଆର୍ଥିକ ହାନିର କାରଣ ହୋଇପାରେ [ଯାହାକୁ ଟଙ୍କା ରୂପେ ମପାଯାଇପାରେ] ।

ଏ ପ୍ରକାରେ ସମ୍ପତ୍ତିଗୁଡ଼ିକୁ ସାଧାରଣରୂପେ ବୀମା ବାଉଁଳାପରେ ବୀମାର ବିଷୟ ବସ୍ତୁ ରୂପେ ସୂଚୀତ କରାଯାଏ ।

2. ସଙ୍କଟ

ବୀମା ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ଦ୍ୱିତୀୟ ତତ୍ତ୍ୱଟି ହେଉଛି ସଙ୍କଟର ସିଦ୍ଧାନ୍ତ । ସଙ୍କଟକୁ **ହାନିର ସମ୍ଭାବନା** ରୂପେ ପରିଭାଷିତ କରାଯାଇପାରେ । ସଙ୍କଟକୁ ଏ ପ୍ରକାରେ ସମ୍ଭାବ୍ୟ ହାନି କିମ୍ବା କ୍ଷତି ରୂପେ ସୂଚୀତ କରାଯାଏ ଯାହା ଏକ ଘଟଣା

ଘଟିବାଯୋଗୁଁ ଉତ୍ପନ୍ନ ହୋଇପାରେ । ସଙ୍କଟକୁ ବେଳେ ବେଳେ ବୀମାର ବିଷୟ ବସ୍ତୁ ରୂପେ ମଧ୍ୟ ସୁଚୀତ କରାଯାଇ ପାରେ । ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ସାଧାରଣତଃ ନିଜର ଘର ଜଳିଯାଉ କିମ୍ବା ନିଜର କାରର ଦୁର୍ଘଟଣା ହେଉ ବୋଲି ପ୍ରତ୍ୟାଶା ରଖେ ନାହିଁ । ତଥାପି ଏହା ଘଟିପାରେ ।

ସଙ୍କଟର ଉଦାହରଣସବୁ ହେଉଛନ୍ତି ଏକ ଘର ଜଳିଯିବା କିମ୍ବା ଚୋରୀ କିମ୍ବା ଦୁର୍ଘଟଣାଠାରୁ ଉପୁଜିଥିବା ଆର୍ଥିକ ହାନିର ସମ୍ଭାବନା ଯାହାର ପରିଣାମ ଏକ ଅଙ୍ଗ ହରାଇବା ହୋଇପାରେ ।

ଏହାର ଦୁଇଟି ନିହିତାର୍ଥ ଅଛି ।

- i. **ପ୍ରଥମତଃ**, ଏହାର ଅର୍ଥ ହେଉଛି ଯେ ହାନି ହୋଇପାରେ କିମ୍ବା ହୋଇ ନ ପାରେ ।
- ii. ଦ୍ୱିତୀୟତଃ, ସେହି ଘଟଣା, ଯାହା ଘଟିବା କାରଣରୁ ବାସ୍ତବରେ ହାନି ହୋଇଥାଏ, ତାହାକୁ **ଆପଦ** କୁହାଯାଏ । ଏହା ହେଉଛି ହାନିର କାରଣ ।

ଉଦାହରଣ

ଆପଦର ଉଦାହରଣସବୁ ହେଉଛନ୍ତି ଅଗ୍ନିକାଣ୍ଡ, ଭୂମିକମ୍ପ, ବନ୍ୟା, ବିଜୁଳୀ, ଚୋରୀ, ହୃଦୟଘାତ ଇତ୍ୟାଦି ।

ସ୍ୱାଭାବିକ ଘଷା-ଘଷି ହୋଇ ନଷ୍ଟ ହେବା

ଏହା ସତ୍ୟ ଅଟେ ଯେ କୌଣସି ଜିନିଷ ବି ଚିରକାଳ ପାଇଁ ରହେ ନାହିଁ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ସମ୍ପତ୍ତିର ଏକ ସୀମିତ ଜୀବନ କାଳ ଥାଏ ଯାହା ମଧ୍ୟରେ ଏହା କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷମ ରହେ ଏବଂ ଲାଭ ପ୍ରଦାନ କରେ । ଏହା ଏକ ସ୍ୱାଭାବିକ ପ୍ରକ୍ରିୟା ଅଟେ ଏବଂ ଜଣେ ନିଜର ମୋବାଇଲ, ଖାଣିଙ୍ଗ୍ ମେସିନ୍ ଓ ପୋଷାକକୁ ତ୍ୟାଗ କରେ କିମ୍ବା ବଦଳାଇଥାଏ ଯେତେବେଳେ ସେଗୁଡ଼ିକ ଉପଯୋଗରେ ଘଷା ଘଷି ହୋଇ ନଷ୍ଟ ହୋଇଯାଆନ୍ତି । ତେଣୁକରି ସାଧାରଣ ଘଷା ଘଷି (ବ୍ୟବହାର) ଦ୍ୱାରା ଉପୁଜିଥିବା ହାନିସବୁକୁ ବୀମାରେ ସୁରକ୍ଷା ଦିଆଯାଏ ନାହିଁ ।

ସଙ୍କଟର ସମ୍ମୁଖୀନ: ଏକ ଆପଦର ଘଟଣା କାରଣ ଏକ ହାନି ହେବ, ଏହା ଜରୁରୀ ନୁହେଁ । ମୁମ୍ବାଇରେ ରହୁଥିବା ଏକ ବ୍ୟକ୍ତି ତଟବର୍ତ୍ତୀ ଆକ୍ଷରେ ହୋଇଥିବା ବନ୍ୟାଯୋଗୁଁ କ୍ଷତିଗ୍ରସ୍ତ ହୋଇ ନ ଥାଏ । ହାନି ଘଟିବା ପାଇଁ ସମ୍ପତ୍ତିଟି ନିଶ୍ଚିତ ରୂପେ ଆପଦର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବା ଉଚିତ୍ । କେବଳ ସଙ୍କଟର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବା ବୀମା କ୍ଷତିପୂରଣର ଯଥେଷ୍ଟ କାରଣ ହୋଇ ନ ଥାଏ ।

ଉଦାହରଣ

କାରଖାନା ପରିସରର ଏକ ଅଗ୍ନିକାଣ୍ଡ ଘଟିବାରେ ବାସ୍ତବରେ କିଛି କ୍ଷତି ହୋଇ ନ ପାରେ । ବୀମାର ଭୂମିକା ଆସେ କେବଳ ଯଦି ଏକ ଆପଦ ଫଳରେ ପ୍ରକୃତରେ ଆର୍ଥିକ ହାନି ଘଟେ ।

ସଙ୍କଟ ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବାର ମାତ୍ରା :

ଦୁଇଟି ସମ୍ପତ୍ତି ସେହି ସମାନ ଆପଦ (ବିପତ୍ତି) ର ସମ୍ମୁଖୀନ ହୋଇପାରନ୍ତି କିନ୍ତୁ ହାନିର ସମ୍ଭାବନା କିମ୍ବା ହାନିର ମାତ୍ରା ବହୁତ ଅଲଗା ହୋଇପାରେ । ବିଦ୍ଵୋରକ ନେଉଥିବା ଗାଡ଼ି ପାଣି ନେଉଥିବା ଟ୍ୟାଙ୍କର୍ ଅପେକ୍ଷା ନିଆଁ ଦ୍ୱାରା ଅତ୍ୟଧିକ ହାନିର ଶିକାର ହୋଇପାରେ ।

3. ସଙ୍କଟ ପ୍ରବନ୍ଧନ

➤ ଆକ୍ରାନ୍ତ ହେବାର ସମ୍ଭାବନା ଥିବା କ୍ଷତିର ପରିମାଣ

ହାନିର ମାତ୍ରା ଏବଂ ଏକ ବ୍ୟକ୍ତି କିମ୍ବା ବ୍ୟବସାୟ ଉପରେ ଏହାର ପ୍ରଭାବ ଦ୍ୱାରା ଏହା ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇପାରେ । ଏହି ଆଧାରରେ ଜଣେ ତିନି ପ୍ରକାରର ସଙ୍କଟ ଘଟଣା କିମ୍ବା ପରିସ୍ଥିତିକୁ ଚିହ୍ନଟ କରିପାରିବ ।

➤ ସଙ୍କଟପୂର୍ଣ୍ଣ

ଯେଉଁଠି ହାନି ଏତେ ମାତ୍ରାର ହୋଇଥାଏ; ତାହାର ଫଳାଫଳ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ହାନି କିମ୍ବା ଦେବାଳିଆପଣ ହୋଇପାରେ । ହାନିସବୁ ସଙ୍କଟପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇପାରନ୍ତି ଯେଉଁଠି ଦୁର୍ଘଟଣାର ପରିଣାମ ବିଶେଷ ଓ ଗନ୍ଧୀର ପ୍ରଭାବ, ଅପାରଗତା, ଉପକରଣ ଓ ପର୍ଯ୍ୟାବରଣର ହାନି ହୋଇଥାଏ, ଯାହା କିଛି ମାତ୍ରାରେ ପରିବର୍ତ୍ତନୀୟ ହୋଇପାରେ । ସଙ୍କଟମୟ ହାନିରେ ସେଗୁଡ଼ିକ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ହୁଅନ୍ତି, ଯାହାର ପରିଣାମ ଗନ୍ଧୀର ଆର୍ଥିକ କ୍ଷତି ହୋଇପାରେ, ଯାହା ଫଳରେ ଏକ ଫର୍ମ କାର୍ଯ୍ୟ ଚାଲୁ ରଖିବା ପାଇଁ ଅନ୍ୟତ୍ର ଧାର କରିବା ପାଇଁ ବାଧ୍ୟ ହୋଇପାରେ ।

ଉଦାହରଣ: ସଙ୍କଟପୂର୍ଣ୍ଣ

- ✓ ଗୁଡ଼ଗାଠି ସ୍ଥିତ ଏକ ବୃହତ୍ ବହୁଦେଶୀୟ କମ୍ପାନୀର କାରଖାନାରେ ନିଆଁ ଲାଗିବା ଦ୍ୱାରା ଏକ କୋଟି ମୂଲ୍ୟର ସାମଗ୍ରୀ ଧ୍ୱଂସ ହୋଇଯାଏ । ହାନି ଅତ୍ୟଧିକ ଅଟେ କିନ୍ତୁ ସେତେ ବେଶୀ ନୁହେଁ ଯାହା ଦେବାଳିଆ ଆଡ଼କୁ ଚାଣି ନେବ ।
- ✓ ଏକ ଦସ୍ୟୁ ଜାହାଜଠାରୁ ଚପେଡ଼େ ଏକ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଯାତ୍ରୀ ଜାହାଜକୁ ବୁଡ଼ାଇଦିଏ କିନ୍ତୁ ଅଧିକାଂଶ ଯାତ୍ରୀଙ୍କ ଜୀବନ ରକ୍ଷା ହୋଇଥାଏ ।
- ✓ ଏକ ବଡ଼ ଦୁର୍ଘଟଣା ଯାହାର ଫଳସ୍ୱରୂପ ଯକୃତ ନଷ୍ଟ ହୁଏ ଏବଂ ଯକୃତ ପ୍ରତ୍ୟାରୋପଣ ଆବଶ୍ୟକ ହୁଏ ଯାହାର ପରିଣାମ ପ୍ରତିରୋଧାତ୍ମକ ମୂଲ୍ୟ ହୋଇଥାଏ ।

➤ ପ୍ରଳୟଙ୍କରୀ (ବିପତ୍ତିପୂର୍ଣ୍ଣ)

ପ୍ରଳୟଙ୍କରୀ ହାନି ଅଧିକ ସଂଖ୍ୟକ ଲୋକଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁ କିମ୍ବା ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଅପାରଗତା, ସମ୍ପତ୍ତିସବୁର ବଡ଼ ଆକାରର ହାନି ସହିତ ମହତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ପର୍ଯ୍ୟାବରଣ ସମ୍ପନ୍ନୀୟ ପ୍ରଭାବ ଯାହା ବ୍ୟବହାରିକ ରୂପେ ଅପରିବର୍ତ୍ତନୀୟ ଅଟେ, ଏସବୁକୁ ସୂଚୀତ କରେ । ପ୍ରଳୟଙ୍କରୀ ହାନି ସାଧାରଣତଃ ସେହି ବିପତ୍ତିସବୁକୁ ସୂଚୀତ କରେ ଯେଉଁଗୁଡ଼ିକ ହଠାତ୍, ବଡ଼ ଆକାରର ଏବଂ ଅଜୟ ହୋଇଥାନ୍ତି ।

ଉଦାହରଣ: ପ୍ରଳୟଙ୍କରୀ

- ✓ ଏକ ଭୂମିକମ୍ପ କିମ୍ବା ବନ୍ୟା ଯାହା କିଛି ଗାଆଁକୁ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣରୂପେ ଧ୍ୱଂସ କରିଦିଏ
- ✓ ଏକ ବଡ଼ ଅଗ୍ନିକାଣ୍ଡ ଯାହା ଏକ ବଡ଼ କ୍ଷେତ୍ର ସ୍ଥିତ ଏକ ବହୁ କୋଟିର ପ୍ରତିଷ୍ଠାନକୁ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ରୂପେ ଧ୍ୱଂସ କରିଦିଏ
- ✓ ଖାର୍ଲ୍ଡ୍ ଟ୍ରେଡ୍ ସେଣ୍ଟର୍ ଉପରେ 9/11ର ଆତଙ୍କବାଦୀ ଆକ୍ରମଣ ଯାହା ବହୁସଂଖ୍ୟକ ଲୋକଙ୍କ କ୍ଷୟକ୍ଷତିର କାରଣ ହୋଇଥିଲା
- ✓ କୋଭିଡ -19 ଭଳି ବିଶ୍ୱବ୍ୟାପୀ ମହାମାରୀ ଯାହା ସାରା ବିଶ୍ୱର ଜନସମୁଦାୟକୁ ରୋଗାକ୍ରାନ୍ତ କରିଦେଲା

➤ ମାମୁଲି (ସାଧାରଣ)/ନଗଣ୍ୟ

ଯେଉଁଠି ସମ୍ଭାବ୍ୟ ହାନିସବୁ ନଗଣ୍ୟ ହୋଇଥାନ୍ତି ଏବଂ ଏକ ବ୍ୟକ୍ତିଠାରୁ କିମ୍ବା ଏକଫାର୍ମର ବିଦ୍ୟମାନ ସମ୍ପତ୍ତିଠାରୁ କିମ୍ବା ଅନ୍ୟ ଆର୍ଥିକ ଚାପ ନ ଦେଇ ବର୍ତ୍ତମାନର ଆୟଠାରୁ ସହଜରେ ପୂରଣ କରାଯାଇପାରେ ।

ଉଦାହରଣ

- ✓ ଏକ ଛୋଟ କାର ଦୁର୍ଘଟଣା ଯାହା ଫଳରେ ପାର୍ଶ୍ଵ ଭାଗରେ ସାମାନ୍ୟ ରାମ୍ପି ହୋଇଯାଏ ଯାହା ଯୋଗୁଁ କିଛି ପେଣ୍ଟ ନଷ୍ଟ ହୋଇଯାଏ ଏବଂ ପେଣ୍ଟର ଟି ସାମାନ୍ୟ ବଙ୍କା ହୋଇଯାଏ ।
- ✓ ଏକ ବ୍ୟକ୍ତି ଯିଏ ସାମାନ୍ୟ ଥଣ୍ଡା ଓ କଫରେ ଆକ୍ରାନ୍ତ ହୋଇଥାଏ ।

4. ବିପତ୍ତି ଏବଂ ଆପଦ

ସେହି ସ୍ଥିତି କିମ୍ବା ସ୍ଥିତିଗୁଡ଼ିକ ଯାହା ଏକ ହାନି କିମ୍ବା ଏହାର ତୀବ୍ରତାର ସମ୍ଭାବ୍ୟତାକୁ ବଢ଼ାଇଥାଏ, ଏବଂ ଏପ୍ରକାର ସଙ୍କଟକୁ ପ୍ରଭାବିତ କରେ, ତାହାକୁ ବିପତ୍ତି କୁହାଯାଏ । ଯେତେବେଳେ ବୀମାକର୍ତ୍ତାମାନେ ସଙ୍କଟର ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ କରନ୍ତି, ଏହା ସାଧାରଣତଃ ବିପତ୍ତି ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ହୋଇଥାଏ ଯାହା ଅଧୀନରେ ସମ୍ପତ୍ତିଟି ରହିଥାଏ ।

ବୀମା ଭାଷାରେ ବିପତ୍ତି ପଦ ସେହିସବୁ ସ୍ଥିତି କିମ୍ବା ଲକ୍ଷଣ କିମ୍ବା ବିଶେଷତାକୁ ସୂଚୀତ କରେ ଯାହା ଦତ୍ତ ଆପଦଠାରୁ ଉତ୍ପନ୍ନ ହେଉଥିବା ହାନିର ସମ୍ଭାବନାକୁ ସୃଷ୍ଟି କରେ କିମ୍ବା ବଢ଼ାଇଦିଏ । ବିଭିନ୍ନ ବିପତ୍ତି ଯାହାର ସମ୍ପୁର୍ଣ୍ଣ ଏକ ସଙ୍କଟ ହୋଇଥାଏ, ତାହାର ଚିକିତ୍ସା ଜ୍ଞାନ ସଙ୍କଟାଙ୍କନ ପାଇଁ ଅତି ଆବଶ୍ୟକ ହୋଇଥାଏ । ସମ୍ପତ୍ତି, ଆପଦ ଓ ବିପତ୍ତି ମଧ୍ୟରେ ସଂପର୍କର ଉଦାହରଣ ନିମ୍ନରେ ଦିଆଗଲା ।

ସମ୍ପତ୍ତି	ଆପଦ	ବିପତ୍ତି
ଜୀବନ	କ୍ୟାନସର	ଅତ୍ୟଧିକ ଧୂମ୍ରପାନ
କାରଖାନା	ନିଆଁ	ଧ୍ୟାନ ଦିଆଯାଇ ନ ଥିବା ବିସ୍ଫୋରକ ଦ୍ରବ୍ୟ
କାର	କାର ଦୁର୍ଘଟଣା	ଚାଳକ ଦ୍ଵାରା ଅସାବଧାନତା ସହକାରେ ଗାଡ଼ି ଚଳାଇବା
କାର୍ଗୋ	ଝଡ଼	କାର୍ଗୋ ଭିତରକୁ ପାଣି ପଶିଯିବା ଓ ନଷ୍ଟ କରିବା; ଖାତରପୁଫ କଣ୍ଠେନର୍ ରେ କାର୍ଗୋକୁ ପ୍ୟାକେଜ୍ କରାଯାଇ ନ ଥିବା

ମହତ୍ଵପୂର୍ଣ୍ଣ

➤ ବିପତ୍ତିର ପ୍ରକାର

a) ଭୌତିକ ବିପତ୍ତି ହେଉଛି ଏକ ଭୌତିକ ସ୍ଥିତି ଯାହା ହାନିର ସମ୍ଭାବନାକୁ ବଢ଼ାଇଥାଏ ।

ଉଦାହରଣ

- i. ଏକ କୋଠାଘରେ ତୁଟିପୂର୍ଣ୍ଣ ଖାଇରିଙ୍ଗ
- ii. ଜଳ କ୍ରୀଡ଼ାରେ ସଂପୃକ୍ତ ହେବା

b) **ନୈତିକ ବିପତ୍ତି** ଏକ ବ୍ୟକ୍ତିଠାରେ ଥିବା ଅସାଧୁତା କିମ୍ବା ଚରିତ୍ର ତ୍ରୁଟିକୁ ସୁଚୀତ କରେ ଯାହା ହାନିର ବାରମ୍ବାରତା କିମ୍ବା ଗମ୍ଭୀରତାକୁ ପ୍ରଭାବିତ କରିଥାଏ । ଏକ ଅସାଧୁ ବ୍ୟକ୍ତି ବୀମା ସୁବିଧାର ଦୁରୁପଯୋଗ କରି କପଟ କରି ଅର୍ଥ ରୋଜଗାର କରିବାର ଚେଷ୍ଟା କରିପାରେ ।

ଉଦାହରଣ

ଯଦି ଜଣେ ଜାଣିଶୁଣି ନିଜ ସମ୍ପତ୍ତିରେ ନିଆଁ ଲଗାଇଦିଏ ଏବଂ ପଲିସୀ ଅନ୍ତର୍ଗତ ହାନିସବୁ ପାଇଁ ଦାବୀସବୁ ଏକତ୍ରିତ କରେ, ସେଭଳି ଦାବୀସବୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣରୂପେ କପଟପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଟେ ଏବଂ ସେଗୁଡ଼ିକୁ ଯଥାର୍ଥ ରୂପେ ଅସ୍ୱୀକାର କରାଯାଇପାରେ ।

ନୈତିକ ବିପତ୍ତିର ଏକ ଆଦର୍ଶ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ହେଉଛି -ଏକ କାରଖାନା ପାଇଁ ବୀମା କ୍ରୟ କରିବା ଏବଂ ତାପରେ ବୀମା ରାଶି ସଂଗ୍ରହ କରିବା ପାଇଁ ଏହାକୁ ପୋଡ଼ି ଦେବା କିମ୍ବା ଏକ ବଡ଼ ରୋଗ ଆରମ୍ଭ ହେବା ପରେ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ବୀମା କ୍ରୟ କରିବା ।

c) କ୍ଷତି ପାଇଁ ରାଶିପ୍ରଦାନ କରିବାକୁ ଏକ ଦାୟିତ୍ୱ ସଂପୃକ୍ତ ଥିବା ପ୍ରକରଣଗୁଡ଼ିକରେ **ବୈଧିକ ବିପତ୍ତି** ଅଧିକ ପ୍ରଚଳିତ ଅଟେ । ଏହା ଉତ୍ପନ୍ନ ହୁଏ ଯେତେବେଳେ ବୈଧିକ ପ୍ରଣାଳୀ କିମ୍ବା ବିନିୟମିତ ପରିବେଶର କେତେକ ଲକ୍ଷଣ ହାନିର ଘଟଣା କିମ୍ବା ତୀବ୍ରତାକୁ ବୃଦ୍ଧି କରିପାରେ ।

ଉଦାହରଣ

ଦୁର୍ଘଟଣା କ୍ଷେତ୍ରରେ କର୍ମଚାରୀମାନଙ୍କ କ୍ଷତିପୂରଣକୁ ସଂଚାଳିତ କରୁଥିବା ଆଇନର ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ ଦେଇ ଦାୟିତ୍ୱ ରାଶି ପରିମାଣକୁ ଯଥେଷ୍ଟରୂପେ ବଢ଼ାଇ ଦେଇ ପାରେ ।

ବୀମାରେ ଏକ ମୂଖ୍ୟ ପ୍ରସଙ୍ଗ ହେଉଛି ସଙ୍କଟ ଓ ସଂପୃକ୍ତ ବିପତ୍ତି ମଧ୍ୟରେ ସମ୍ପର୍କ । ଏହି ଆଧାରରେ ସମ୍ପତ୍ତିଗୁଡ଼ିକୁ ବିଭିନ୍ନ ବର୍ଗରେ ଶ୍ରେଣୀଭୁକ୍ତ କରାଯାଏ ଏବଂ ବୀମା ସୁରକ୍ଷା ପାଇଁ ଲାଗୁ କରାଯାଉଥିବା ମୂଲ୍ୟ [ପ୍ରିମିୟମ] ର ବୃଦ୍ଧି ହୋଇପାରେ ଯଦି ସଂପୃକ୍ତ ବିପତ୍ତିଗୁଡ଼ିକର ଉପସ୍ଥିତି କାରଣରୁ ଉତ୍ପନ୍ନ ହୋଇଥିବା ହାନିର ସଂବେଦନଶୀଳତା ଅଧିକ ହେବ ।

5. ବୀମାର ଗାଣିତିକ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ (ସଙ୍କଟ ସମ୍ବନ୍ଧକରଣ)

ବୀମାରେ ତୃତୀୟ ତତ୍ତ୍ୱ ହେଉଛି ଏକ ଗାଣିତିକ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ଯାହା ବୀମାକୁ ସମ୍ଭବ କରିଥାଏ । ଏହାକୁ ସଙ୍କଟ ସମ୍ବନ୍ଧକରଣର ସିଦ୍ଧାନ୍ତ କୁହାଯାଏ ।

ଉଦାହରଣ

ମନେକରନ୍ତୁ ନିଆଁର ସଙ୍କଟ ସମ୍ମୁଖରେ 100000 ଆର୍.ସି. ଘର ଅଛି ଯାହା ଟ. 50000 ହାରାହାରି ହାନିର କାରଣ ହୋଇପାରେ । ଯଦି ଏକ ଘରେ ନିଆଁ ଲାଗିବାର ସମ୍ଭାବନା 1000 ରେ 2 [$2/1000 = 0.002$] ହୁଏ, ଏହାର ଅର୍ଥ ହେଉଛି ଯେ ଆକ୍ରାନ୍ତ ହୋଇଥିବା ହାନିର ମୋଟ ରାଶି ଟ. 10000000 [= $50000 \times 0.002 \times 100000$] ହୋଇପାରେ ।

ଯଦି ବୀମାକର୍ତ୍ତାକୁ 100000 ଘରର ପ୍ରତ୍ୟେକ ମାଲିକଠାରୁ ଟ. 100 ର ଅଂଶଦାନ ମିଳନ୍ତା ଏବଂ ଯଦି ଏହିସବୁ ଅଂଶଦାନ ($100000 \times 100 =$ ଟ.10000000) କୁ ଏକମାତ୍ର ନିଧିରେ ସମ୍ବଳୟ ରୂପେ ରଖାଯାଆନ୍ତା, ଏହା ସେହି କେତେକ ହତଭାଗା ଯିଏ ନିଆଁରେ ଆକ୍ରାନ୍ତ ହେଲେ, ସେମାନଙ୍କ ହାନି ପାଇଁ ରାଶିପ୍ରଦାନ କରିବା ଯଥେଷ୍ଟ ହୋଇଥାନ୍ତା ।

ଏହା ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିବା ପାଇଁ ଯେ ବାମିତ ହୋଇଥିବା ସମସ୍ତଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଇକ୍ୱିଟୀ (ନିରପେକ୍ଷତା) ରହେ, ଏହା ଆବଶ୍ୟକ ଅଟେ ଯେ ସମସ୍ତ ଘର ସମାନ ପ୍ରକାରେ ସଙ୍କଟର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବା ଅଲଗା ହେବ ।

a) ଏହି ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ବାମିତରେ ସଠିକ୍ ରୂପେ କିପରି କାର୍ଯ୍ୟ କରେ?

ସମାନ ପ୍ରକାରେ ରଖାଯାଇଥିବା ଏବଂ ଆପଦ ଯୋଗୁଁ ହାନିର ସମ୍ଭାବନାର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେଉଥିବା ସମସ୍ତ ବାମିତଙ୍କ ସଙ୍କଟଗୁଡ଼ିକର ସଂଖ୍ୟାର ସମୁଦ୍ଧ କରିବା ଦ୍ୱାରା ହିଁ ବାମିତକର୍ତ୍ତା ସେହି ସଙ୍କଟ ଓ ଏହାର ଆର୍ଥିକ ପ୍ରଭାବର ପୂର୍ବାନୁମାନ ଲଗାଇଥାଏ ।

ଅଧିକ ସଂଖ୍ୟକ ଲୋକ	ପ୍ରଦାନ କରୁଥିବା ପ୍ରିମିୟମ	ପ୍ରିମିୟମ	ସେହି କିଛି ଲୋକଙ୍କୁ ଦାବା ପ୍ରଦାନ କରିବା ଯେଉଁମାନେ ହାନିରେ ଆକ୍ରାନ୍ତ ହୋଇଥିଲେ
ଅନେକ ଲୋକ ରାଶି ପ୍ରଦାନ କରନ୍ତି	ପ୍ରିମିୟମ ରୂପେ ଅଳ୍ପ ପରିମାଣର ଟଙ୍କା	ଏହି ଅଳ୍ପ ପରିମାଣଗୁଡ଼ିକୁ ଏକ ସାଧାରଣ ସମୂହ ନିଧି ରୂପେ ସମୁଦ୍ଧକରଣ କରାଯାଏ, ଯାହା ସାଂଖ୍ୟିକରୂପେ ଆକଳିତ ଅନେକ ସଂଖ୍ୟକ ଦାବୀର ରାଶି ପ୍ରଦାନ ପାଇଁ ବହୁତ ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ଅଟେ	ସେହି ଲୋକମାନଙ୍କୁ ବଡ଼ ବଡ଼ ରାଶି ପ୍ରଦାନ କରାଯାଏ ଯେଉଁମାନେ ହାନିରେ ଆକ୍ରାନ୍ତ ହୁଅନ୍ତି

b) ସଙ୍କଟ ସମୁଦ୍ଧକରଣ ଏବଂ ଅଧିକ ସଂଖ୍ୟାର ନିୟମ

କ୍ଷତିର ସମ୍ଭାବ୍ୟତା [ଉପରୋକ୍ତ ଉଦାହରଣରେ ପ୍ରାୟ 1000 ମଧ୍ୟରେ 2 କିମ୍ବା 0.002 ରୂପେ] ଆଧାର ହୋଇଥାଏ ଯାହା ଉପରେ ପ୍ରିମିୟମର ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରାଯାଏ । ବାମିତକର୍ତ୍ତା କୌଣସି ହାନିର ସଙ୍କଟର ସମ୍ମୁଖୀନ ହୋଇ ନ ଥାନ୍ତା ଯଦି ବାସ୍ତବ ଅନୁଭୂତି ଆଶା ଅନୁରୂପ ହୋଇଥାନ୍ତା । ସେଭଳି ଏକ ପରିସ୍ଥିତିରେ ବାମିତ ହୋଇଥିବା ବହୁସଂଖ୍ୟକ ଲୋକଙ୍କ ପ୍ରିମିୟମସବୁ ସେହି କେତେକ ଯେଉଁମାନେ ଆପଦ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଭାବିତ ହୋଇଥାନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କ ହାନିସବୁର ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ରୂପେ କ୍ଷତିପୂରଣ କରିବାପାଇଁ ଯଥେଷ୍ଟ ହୋଇଥାନ୍ତା । ବାମିତକର୍ତ୍ତା ଅବଶ୍ୟ ସଙ୍କଟର ସମ୍ମୁଖୀନ ହୋଇଥାନ୍ତା ଯଦି ବାସ୍ତବ ଅନୁଭୂତି ଆଶା କରାଯାଇଥିବା ଠାରୁ ଅଧିକ ବିପରୀତ ହୋଇଥାନ୍ତା ଏବଂ ଏକତ୍ରିତ କରାଯାଇଥିବା ପ୍ରିମିୟମ ଦାବାଗୁଡ଼ିକର ରାଶି ପ୍ରଦାନ ପାଇଁ ଯଥେଷ୍ଟ ହୋଇ ନ ଥାନ୍ତା ।

ଏହିସବୁ ଭବିଷ୍ୟତବାଣୀ ବିଷୟରେ ବାମିତକର୍ତ୍ତା କିପରି ନିଶ୍ଚିତ ହେବ? ଏହା “ଅଧିକ ସଂଖ୍ୟାର ନିୟମ” କୁହାଯାଉଥିବା ଏକ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ କାରଣରୁ ସମ୍ଭବ ହୋଇଥାଏ । ଏହା ଉଲ୍ଲେଖ କରେ ଯେ ସଙ୍କଟସବୁର ସମୁଦ୍ଧକରଣ ଆକାର ଯେତେ ବଡ଼ ହେବ, ହାନିସବୁର ବାସ୍ତବ ହାରାହାରି ଆକଳିତ କିମ୍ବା ପ୍ରତ୍ୟାଶିତ ହାରାହାରି ହାନିର ସେତେ ନିକଟତର ହୋଇପାରେ ।

c) ବାମିତ କମ୍ପାନୀମାନେ ଦ୍ରାବକ(ଯଥେଷ୍ଟ ଫଣ୍ଡ ଥିବା) ରୂପେ ରହିବା ଉଚିତ୍:

ଯଦି ସଙ୍କଟ ସମୁଦ୍ଧକ ଏବଂ ଜାତ କରାଯାଇଥିବା ପ୍ରିମିୟମ ସମୁଦ୍ଧକ ଦାବାସବୁର ରାଶି ପ୍ରଦାନ କରିବାର ଦାୟିତ୍ୱ (ଯଦି ତାହା ଘଟେ) ପୂରଣ କରିବା ପାଇଁ ଯଥେଷ୍ଟ ହୁଏ ନାହିଁ, ସଙ୍କଟ ସମୁଦ୍ଧକରଣ ଓ ବାମିତ ପ୍ରଣାଳୀ ବିଫଳ ହୋଇପାରେ । ସମୁଦ୍ଧକରଣ ସମସ୍ତ ସଦସ୍ୟଙ୍କୁ ଦେଇଥିବା ପ୍ରତିଶ୍ରୁତିର ସମ୍ମାନ ଦେବାପାଇଁ ବାମିତକର୍ତ୍ତାମାନଙ୍କଠାରେ ଯଥେଷ୍ଟ ଅର୍ଥ (ଟଙ୍କା) ଥିବା ଆବଶ୍ୟକ । ଯଦି ସେମାନଙ୍କ ପାଖରେ ଯଥେଷ୍ଟ ଅର୍ଥ ଥାଏ, ସେମାନଙ୍କୁ ଦ୍ରାବକ ରୂପେ

ପରିଗଣିତ କରାଯାଏ ଏବଂ ସେମାନଙ୍କ ବୈଧିକ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ପୂରଣ କରିବା ପାଇଁ ଯଦି ସେମାନଙ୍କ ପାଖରେ ଅର୍ଥ ନ ଥାଏ, ସେମାନେ ଦେବାଳିଆ ହୋଇଯାଆନ୍ତି ।

ଅନ୍ୟ ଶକ୍ତରେ, ପ୍ରତ୍ୟାଶିତ ଓ ବାସ୍ତବ ଦାବୀ ଛିଡ଼ି ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ଅପ୍ରତ୍ୟାଶିତ ପାର୍ଥକ୍ୟକୁ ପୂରଣ କରିବାପାଇଁ ବୀମାକର୍ତ୍ତାମାନେ ନିଜ ପାଖରେ କିଛି ଅଧିକ ଟଙ୍କା (କରଦାନ କ୍ଷମତା ସଂଚୟ) ରଖିଥିବା ଆବଶ୍ୟକ । କରଦାନ କ୍ଷମତା ଅନୁପାତ ସେହି ସୀମାର ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ କରେ ଯେଉଁ ଥିରେ ଭବିଷ୍ୟତର ରାଶିପ୍ରଦାନ ପାଇଁ ବୀମାକର୍ତ୍ତାଙ୍କ ବଚନବଦ୍ଧତାକୁ ପୂରଣ କରିବାପାଇଁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣସବୁ ଉପଲବ୍ଧ ହୁଅନ୍ତି । କରଦାନ କ୍ଷମତା ଅନୁପାତର ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ କରିବା ପାଇଁ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ଦେଶ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ପଦ୍ଧତିର ଉପଯୋଗ କରନ୍ତି । ଭାରତରେ, ଆଇ ଆର ଡି ଏ ଆଇ ବିନିୟମିତ କରିଛି ଯେ ବୀମାକର୍ତ୍ତାମାନେ 1.5 ର ସର୍ବନିମ୍ନ କରଦାନକ୍ଷମତା ଅନୁପାତ ରଖିବା ଆବଶ୍ୟକ ଅଟେ ।

ଉଦାହରଣ

ଏକ ସରଳ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ରୂପେ, ଏକ ମୁଦ୍ରାର ଟସ୍ ଉପରେ 'ହେଡ୍' ମିଳିବାର ସମ୍ଭାବ୍ୟତା 2 ମଧ୍ୟରୁ 1 । କିନ୍ତୁ ଜଣେ ନିଶ୍ଚିତ ହୋଇ ପାରିବ ନାହିଁ ଯେ ସେ ପ୍ରକୃତରେ 2 ହେଡ୍ ପାଇବ ଯଦି ମୁଦ୍ରାଟିକୁ ଚାରି ଥର ଟସ୍ କରାଯାଏ ।

କେବଳ ଯେତେବେଳେ ଟସ୍ ର ସଂଖ୍ୟା ଅତ୍ୟଧିକ ହୁଏ ଏବଂ ଅସୀମତାର ନିକଟତର ହୁଏ ,ସେତେବେଳେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦୁଇ ଟସ୍ ରେ ଥରେ ହେଡ୍ ପାଇବାର ସମ୍ଭାବନା 'ଏକ' ର ନିକଟତର ହେବ ।

ଏହାର ଅର୍ଥ ହୁଏ ଯେ ବୀମାକର୍ତ୍ତାମାନେ ସେମାନଙ୍କ ଛିଡ଼ିରେ ନିଶ୍ଚିତ ହୋଇପାରିବେ କେବଳ ସେତେବେଳେ ଯେତେବେଳେ ସେମାନେ ଅଧିକ ସଂଖ୍ୟକ ବୀମିତଙ୍କୁ ବୀମା ଦେବାରେ ସମ୍ମତ ହୋଇଛନ୍ତି । ଏକ ବୀମାକର୍ତ୍ତା ଯିଏ କେବଳ କିଛି ଶତ ଘର ବୀମିତ କରିଛି ଓ ଯିଏ ଅନେକ ସହସ୍ର ଘର ବୀମିତ କରିଛି, ତା' ଠାରୁ ଆହୁରି ଖରାପ ଭାବେ ପ୍ରଭାବିତ ହେବାର ସମ୍ଭାବନା ରହିପାରେ ।

ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ

ଏକ ସଙ୍କଟକୁ ବୀମିତ କରିବା ପାଇଁ ସର୍ତ୍ତାବଳୀ

ବୀମାକର୍ତ୍ତାଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣକୁ ଏକ ସଙ୍କଟକୁ ବୀମିତ କରିବା କେତେବେଳେ ସାଫଳ ହୋଇଥାଏ ?

ଏକ ସଙ୍କଟକୁ ବୀମାଯୋଗ୍ୟ ରୂପେ ବିଚାର କରିବା ପାଇଁ ଛଅଟି ମୁଖ୍ୟ ଆବଶ୍ୟକତାକୁ ନିମ୍ନରେ ଦିଆଯାଇଛି ।

- i. ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତରୂପେ ଅଧିକ ସଂଖ୍ୟକ ସମାନ ରୂପେ [ସଦୃଶ] ସମ୍ମୁଖୀନ ହୋଇଥିବା ଏକକ – ହାନିସବୁକୁ ଯଥାର୍ଥରୂପେ ପ୍ରାକ୍ କଥନୀୟ କରିବା ପାଇଁ । ଏହା ଅଧିକ ସଂଖ୍ୟାର ନିୟମର ଅନୁଗମନ କରେ । ଏହା ବିନା ଭବିଷ୍ୟତ ବାଣୀ (ପ୍ରାକ୍ କଥନ) କରିବା କଷ୍ଟ ହୋଇପାରେ ।
- ii. ସଙ୍କଟ ସ୍ୱାଭାବିକ ଉତ୍ପନ୍ନ ହାନି ନିଶ୍ଚିତ ଓ ମାପଯୋଗ୍ୟ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ । କ୍ଷତିପୂରଣର ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରିବା କଷ୍ଟସାଧ୍ୟ ହେବ ଯଦି ଜଣେ ନିଶ୍ଚିତ ରୂପେ କହି ପାରିବ ନାହିଁ ଯେ ହାନି ହୋଇଛି ଏବଂ ଏହା କେତେ ପରିମାଣର ।
- iii. ହାନିଟି ନିଶ୍ଚିତ ରୂପେ ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟବଶତଃ ଏବଂ ଆକସ୍ମିକ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ । ଏହା ନିଶ୍ଚିତ ରୂପେ ସେହି ଘଟଣାର ପରିଣାମ ହେବା ଉଚିତ୍ ଯାହା ଘଟିପାରେ କିମ୍ବା ଘଟି ନ ପାରେ । ଘଟଣାଟି ନିଶ୍ଚିତ ରୂପେ ବୀମିତର ନିୟନ୍ତ୍ରଣର ବାହାରେ ହୋଇଥିବା ଉଚିତ୍ । କୌଣସି ବି ବୀମାକର୍ତ୍ତା ସେହି ହାନିର ବୀମା ସୁରକ୍ଷା ଦେବ ନାହିଁ ଯାହାକୁ ବୀମିତ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟମୂଳକ ଭାବେ ଘଟାଇଥିବ ।

- iv. କେତେକଙ୍କ ହାନିକୁ ଅନେକଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ଆବଶ୍ୟକ କରିବା ସଫଳ ହୋଇପାରିବ ଯଦି କିଛି ଅଳ୍ପ ପ୍ରତିଶତର ବୀମିତ ସମୂହ ଏକ ଦତ୍ତ ସମୟାବଧିରେ ହାନିରେ ଆକ୍ରାନ୍ତ ହୋଇଥିବେ ।
- v. **ଆର୍ଥିକ ସାଧନା:** ବୀମାର ମୂଲ୍ୟ ନିଶ୍ଚିତ ରୂପେ ସମ୍ଭାବ୍ୟ ହାନି ଅପେକ୍ଷା ଅଧିକ ହେବା ଉଚିତ୍ ନୁହେଁ; ଅନ୍ୟଥା ବୀମା ଆର୍ଥିକରୂପେ ଅଲାଭକାରୀ ହୋଇପାରେ ।
- vi. **ସାର୍ବଜନିକ ପଲିସୀ:** ଅନ୍ତିମରେ ତୁଚ୍ଛ ସାର୍ବଜନିକ ପଲିସୀ ଏବଂ ନୈତିକତାର ବିରୁଦ୍ଧ ହେବା ଉଚିତ୍ ନୁହେଁ ।

ସ୍ଵୟଂ ପରୀକ୍ଷା କରନ୍ତୁ 1

ନିମ୍ନଲିଖିତ ମଧ୍ୟରୁ କେଉଁଟି ଏକ ବୀମାଯୋଗ୍ୟ ସଙ୍କଟକୁ ପ୍ରତିପାଦିତ କରେ ନାହିଁ ?

- I. ନିଆଁ
- II. ଚୋରୀ ହୋଇଥିବା ଜିନିଷ
- III. ଚୋରୀ
- IV. ଜାହାଜ ଓଲଟିବା ଯୋଗୁଁ ଜିନିଷପତ୍ରର ହାନି

ସାରାଂଶ

- a) ବୀମାର ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ଚାରି ମୂଳ ତତ୍ତ୍ଵ ଅଛି (ସମ୍ପତ୍ତି, ସଙ୍କଟ, ସଙ୍କଟ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣକରଣ ଏବଂ ଏକ ବୀମା ତୁଚ୍ଛ) ।
- b) ଏକ ସମ୍ପତ୍ତି କୌଣସି ଜିନିଷ ହୋଇପାରେ ଯାହା କିଛି ଲାଭ ଦେଇଥାଏ ଏବଂ ତା' ମାଲିକ ପାଇଁ ଆର୍ଥିକ ମୂଲ୍ୟର ହୋଇଥାଏ ।
- c) ଏକ ହାନିର ସମ୍ଭାବନା ସଙ୍କଟକୁ ପ୍ରତିପାଦିତ କରେ ।
- d) ସେହି ସ୍ଥିତି କିମ୍ବା ସେହିସବୁ ସ୍ଥିତି ଯାହା ହାନିର ସମ୍ଭାବ୍ୟତା କିମ୍ବା ତୀବ୍ରତାକୁ ବଢ଼ାଇଥାନ୍ତି, ସେସବୁକୁ ବିପତ୍ତି ରୂପେ ସୂଚୀତ କରାଯାଏ ।
- e) ସେହି ଗାଣିତିକ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ, ଯାହା ବୀମାକୁ ସମ୍ଭବ କରେ, ତାହାକୁ ସଙ୍କଟ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣକରଣର ସିଦ୍ଧାନ୍ତ କୁହାଯାଏ ।

ମୁଖ୍ୟ ପଦାବଳୀ

- a) ସମ୍ପତ୍ତି
- b) ସଙ୍କଟ
- c) ବିପତ୍ତି
- d) ସଙ୍କଟ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣକରଣ
- e) ପ୍ରସ୍ତାବ ଏବଂ ସ୍ଵୀକୃତି
- f) ଆଇନଗତ ବିଚାର

ସ୍ୱୟଂ ପରୀକ୍ଷା କରନ୍ତୁ ର ଉତ୍ତର

ଉତ୍ତର 1 - ସଠିକ୍ ଉତ୍ତରଟି ହେଉଛି ।।

ଅଧ୍ୟାୟ C-03

ବୀମା ସିଦ୍ଧାନ୍ତ

ଅଧ୍ୟାୟ ପରିଚୟ

ଏହି ଅଧ୍ୟାୟରେ, ଆମେ ସେହି ସିଦ୍ଧାନ୍ତଗୁଡ଼ିକ ଉପରେ ଆଲୋଚନା କରିବା, ଯାହା ଆଧାରରେ ବୀମାର ତନ୍ତ୍ର କାର୍ଯ୍ୟ କରେ ।

- ପରମ ସଭାବ ଅଥବା ଯୁବେରିମା ଫାଇଲ୍ କୁ ଅନୁରୋଧ କରାଯାଇଥାଉ ଅଥବା କରାଯାଇ ନ ଥାଉ, ପ୍ରସ୍ତାବ ଦିଆଯାଉଥିବା ସଙ୍କଟ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ସମସ୍ତ ଆବଶ୍ୟକୀୟ ତଥ୍ୟକୁ, ସଠିକ୍ ଏବଂ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ରୂପେ ସ୍ୱେଚ୍ଛାପୂର୍ବକ ପ୍ରକଟ କରିବାର ଏକ ସାକାରାତ୍ମକ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ” ରେ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଥିବା ରୂପେ ପରିଭାଷିତ କରାଯାଏ । ସମସ୍ତ ବୀମା ରୁଚ୍ଛି ଯୁବେରିମା ଫାଇଲ୍‌ର ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ଉପରେ ପର୍ଯ୍ୟବେଶିତ ଅଟନ୍ତି ।
- ‘ବୀମାଯୋଗ୍ୟ ହିତ’ ର ଉପସ୍ଥିତି ପ୍ରତ୍ୟେକ ବୀମା ରୁଚ୍ଛିର ଏକ ଆବଶ୍ୟକୀୟ ଉପାଦାନ ଅଟେ ଏବଂ ବୀମା ପାଇଁ ଏହାକୁ ବୈଧିକ ପୂର୍ବ-ଆବଶ୍ୟକତା ରୂପେ ବିବେଚନା କରାଯାଏ ।
- କ୍ଷତିପୂର୍ତ୍ତ ସୁନିଶ୍ଚିତ କରେ ଯେ ଆକସ୍ମିକ ଘଟଣା ଘଟିବା କାରଣରୁ ହୋଇଥିବା ହାନିର ସୀମା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବୀମିତକୁ କ୍ଷତିପୂରଣ ଦିଆଯାଏ ।
- ପ୍ରତ୍ୟାସନ (ପ୍ରସ୍ଥାପନ) ର ଅର୍ଥ ହେଉଛି ଯେ ବୀମିତ ଠାରୁ ବୀମାକର୍ତ୍ତାକୁ, ବୀମାର ବିଷୟ ବସ୍ତୁ ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ସମସ୍ତ ଅଧିକାର ଓ ଉପଚାରର ସ୍ଥାନାନ୍ତରଣ ।
- ଅଂଶଦାନର ସିଦ୍ଧାନ୍ତର ନିହିତାର୍ଥ ଏହା ଅଟେ ଯେ ଯଦି ସେହି ଏକା ସମ୍ପତ୍ତିକୁ ଏକାଧିକ ବୀମା କମ୍ପାନୀ ସହିତ ବୀମିତ କରାଯାଏ, ସମସ୍ତ ବୀମାକର୍ତ୍ତାଦ୍ୱାରା ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିବା ମୋଟ କ୍ଷତିପୂରଣ ରାଶି ଆକ୍ରାନ୍ତ ହୋଇଥିବା ପ୍ରକୃତ ହାନିଠାରୁ ଅଧିକ ହୋଇ ପାରିବ ନାହିଁ ।
- ଆସନ/ନିକଟସ୍ଥ କାରଣ ବୀମାର ମୂଖ୍ୟ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ଅଟେ ଏବଂ ପ୍ରକୃତରେ ହାନି କିମ୍ବା କ୍ଷତି କିପରି ଘଟିଲା ଏବଂ ଏହା ବାସ୍ତବରେ ଏକ ବୀମିତ ଆପଦର ଫଳସ୍ୱରୂପ ଅଟେ କି, ଏ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ହୋଇଥାଏ ।

ଅଧ୍ୟୟନ ପରିଣାମ

- ଯୁବେରିମା ଫାଇଲ୍
- ବୀମାଯୋଗ୍ୟ ହିତ
- ଆସନ/ନିକଟସ୍ଥ କାରଣ
- କ୍ଷତିପୂର୍ତ୍ତ
- ପ୍ରତ୍ୟାସନ/ପ୍ରସ୍ଥାପନ
- ଅଂଶଦାନ

A. ଯୁବେରିମା ଫାଇଲ୍ଡ୍

ବୀମା ଚୁକ୍ତିନାମାରେ ବିଭିନ୍ନ ବିଶିଷ୍ଟ ବିଶେଷତା ରହିଛି ଯାହାସବୁ ବିଷୟରେ ନିମ୍ନରେ ଆଲୋଚନା କରାଯାଇଛି:

1. ପରମ ସଭାବ କିମ୍ବା 'ଯୁବେରିମା ଫାଇଲ୍ଡ୍'

ପରମ ସଭାବ କିମ୍ବା 'ଯୁବେରିମା ଫାଇଲ୍ଡ୍', ଏକ ବୀମା ଚୁକ୍ତିର ମୂଳଭୂତ ସିଦ୍ଧାନ୍ତଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରୁ ଗୋଟିଏ, ଏହାକୁ "ଅନୁରୋଧ କରାଯାଇଥାଉ ଅଥବା କରାଯାଇ ନ ଥାଉ, ପ୍ରସ୍ତାବ ଦିଆଯାଉଥିବା ସଙ୍କଟ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ସମସ୍ତ ଆବଶ୍ୟକୀୟ ତଥ୍ୟକୁ, ସଠିକ୍ ଏବଂ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ରୂପେ, ସ୍ୱେଚ୍ଛାପୂର୍ବକ ପ୍ରକଟ କରିବାର ଏକ ସକାରାତ୍ମକ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ" ରୂପେ ପରିଭାଷିତ କରାଯାଏ ।

ସମସ୍ତ ବାଣିଜ୍ୟିକ/ବ୍ୟବସାୟିକ ଚୁକ୍ତି ଏତେ ପରିମାଣରେ ସଭାବ ଉପରେ ଆଧାରିତ ହୋଇଥାଏ ଯେ ତଥ୍ୟ/ସୂଚନା ଦେବା ସମୟରେ କିମ୍ବା କାରବାର କରିବା ସମୟରେ କୌଣସି କପଟ କିମ୍ବା ପ୍ରତାରଣା ହେବ ନାହିଁ । ଏଠି ପାଳନ କରାଯାଉଥିବା ନିୟମଟି ହେଉଛି "କେଭିଏର୍ ଏଫଟର୍" ର ନିୟମ ଯାହାର ଅର୍ଥ ହେଉଛି "କ୍ରେତା ସାବଧାନ", ଚୁକ୍ତିର ପକ୍ଷମାନେ ଚୁକ୍ତିର ବିଷୟ ବସ୍ତୁକୁ ଯାଞ୍ଚ କରନ୍ତୁ ବୋଲି ଆଶା କରାଯାଏ ଏବଂ ଯେତେବେଳେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଗୋଟିଏ ପକ୍ଷ ଅନ୍ୟକୁ ପଥଭ୍ରଷ୍ଟ ନ କରେ ଓ ଉତ୍ତରସବୁକୁ ସତ୍ୟତା ସହକାରେ ଦିଆଯାଏ, ଅନ୍ୟ ପକ୍ଷ ଚୁକ୍ତିକୁ ଏଡ଼େଇବାର କୌଣସି ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠୁ ନାହିଁ ।

ବୀମା ଚୁକ୍ତିଗୁଡ଼ିକ ଏକ ଅନ୍ୟ ଆଧାରରେ ସ୍ଥିର ରହିଛି ଯେହେତୁ ଚୁକ୍ତିର ବିଷୟ ବସ୍ତୁ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣହୀନ ହୋଇଥାଏ ଏବଂ ସହଜରେ ବୀମାକର୍ତ୍ତାକୁ ଜଣା ପଡ଼େ ନାହିଁ । ପୁନଶ୍ଚ, ଅନେକଗୁଡ଼ିଏ ତଥ୍ୟ ଅଛି, ଯାହା କେବଳ ପ୍ରସ୍ତାବକକୁ ଜ୍ଞାତ ଥାଇପାରେ । ସୂଚନା ପାଇଁ ବୀମାକର୍ତ୍ତାକୁ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ରୂପେ ପ୍ରସ୍ତାବକ ଉପରେ ବିଶ୍ୱାସ ରଖିବାକୁ ପଡ଼ିଥାଏ । ତେଣୁ ବୀମାକର୍ତ୍ତାମାନଙ୍କୁ ବୀମାର ବିଷୟବସ୍ତୁ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ସମସ୍ତ ଆବଶ୍ୟକୀୟ ତଥ୍ୟକୁ ପ୍ରକଟ କରିବା ପ୍ରସ୍ତାବକର ବୈଧିକ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଅଟେ । ଅର୍ଥାତ୍, ବୀମିତ କୌଣସି ତଥ୍ୟ ଯାହା ବୀମା ଚୁକ୍ତି ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ ଅଟେ, ତା' ସମ୍ବନ୍ଧରେ କୌଣସି ମିଥ୍ୟା ପ୍ରତିପାଦନ କରିବା ଉଚିତ୍ ନୁହେଁ । ବୀମା ଚୁକ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରତିପାଦନ ଓ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରକଟୀକରଣର ଉଚ୍ଚତର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ସେଗୁଡ଼ିକୁ ପରମ ସଭାବର ଚୁକ୍ତି କରିଥାଏ ।

ଯଦି କୌଣସି ଏକ ପକ୍ଷ ଦ୍ୱାରା ପରମ ସଭାବର ଅନୁପାଳନ କରା ନ ଯାଏ, ଚୁକ୍ତିକୁ ଅନ୍ୟ ପକ୍ଷ ଦ୍ୱାରା ଅଗ୍ରାହ୍ୟ କରାଯାଇପାରେ । ଏହା ଏହି ତର୍କରୁ ଉପନୀତ ହୁଏ ଯେ ବିଶେଷ ରୂପେ ଏକ ବୀମା ଚୁକ୍ତିରେ ପ୍ରବେଶ କରିବା ସମୟରେ ଜଣକୁ ନିଜର ଭୁଲଠାରୁ ଲାଭ ଉଠାଇବା ପାଇଁ ଅନୁମତି ଦିଆଯିବା ଉଚିତ୍ ନୁହେଁ ।

a) ଆବଶ୍ୟକୀୟ ତଥ୍ୟ କୁ ସେହି ତଥ୍ୟରୂପେ ପରିଭାଷିତ କରାଯାଇପାରେ ଯାହା ଏକ ବୀମା ସଙ୍କଟାଙ୍କକର ନିର୍ଣ୍ଣୟକୁ ପ୍ରଭାବିତ କରିପାରେ ଏହା ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେବାରେ ଯେ ସଙ୍କଟକୁ ଗ୍ରହଣ କରାଯିବ କି ନାହିଁ, ଏବଂ ଯଦି କରାଯିବ, କେଉଁ ପ୍ରିମିୟମ ହାର ଏବଂ ନିୟମ ଓ ସର୍ତ୍ତାବଳୀରେ । ସେହି ସମସ୍ତ ତଥ୍ୟ ଯାହା ଏକ ବୀମା ଚୁକ୍ତି ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକୀୟ ଅଟେ, ସେସବୁକୁ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଓ ସଠିକ୍ ରୂପେ ପ୍ରକଟ କରିବା ବୀମିତର ବୈଧିକ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଅଟେ ।

ଏକ ଅଣପ୍ରକଟିତ ତଥ୍ୟ ଆବଶ୍ୟକୀୟ ଥିଲା କି ନାହିଁ, ତାହା ବୈୟକ୍ତିକ ପ୍ରକରଣ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରିପାରେ ଏବଂ ଅନ୍ତମରେ ତାହାର ନିଷ୍ପତ୍ତି କେବଳ ଅଦାଲତରେ ନିଆଯାଇ ପାରେ । ବୀମିତକୁ ସେହିସବୁ ତଥ୍ୟକୁ ପ୍ରକଟ କରିବାକୁ ପଡ଼ିଥାଏ ଯାହା ସଙ୍କଟକୁ ପ୍ରଭାବିତ କରିଥାନ୍ତି ।

ଆବଶ୍ୟକୀୟ ତଥ୍ୟସବୁ ସେହି ସୂଚନାକୁ ସୂଚୀତ କରନ୍ତି ଯାହା ବୀମାକର୍ତ୍ତାମାନଙ୍କୁ ନିମ୍ନଲିଖିତ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେବାରେ ସକ୍ଷମ କରାଏ:

✓ ସେମାନେ ସଙ୍କଟକୁ ସ୍ୱୀକାର କରିବେ କି ନାହିଁ ?

✓ ଯଦି ସ୍ୱୀକାର କରିବେ, କେଉଁ ପ୍ରିମିୟମ ହାରରେ ଓ କେଉଁ ନିୟମ ଓ ସର୍ତ୍ତାବଳୀ ଅନ୍ତର୍ଗତ?

ପରମ ସଭାବର ଏହି ବୈଧିକ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ସାଧାରଣ ଆଇନ ଅନ୍ତର୍ଗତ ଉତ୍ପନ୍ନ ହୁଏ । କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ନା କେବଳ ସେହି ଆବଶ୍ୟକୀୟ ତଥ୍ୟ ଯାହା ପ୍ରସ୍ତାବକ ଜାଣିଛି, ତା' ଉପରେ ଲାଗୁ ହୁଏ, କିନ୍ତୁ ସେହି ଆବଶ୍ୟକୀୟ ତଥ୍ୟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମଧ୍ୟ ବିସ୍ତାରିତ ହୁଏ ଯାହା ସେ ଜାଣିବା ଉଚିତ୍ । ବୀମିତକୁ ପଲିସୀ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ କୌଣସି ବି ସୂଚନା ଲୁଚାଇ ନ ରଖିବା ବୀମାକର୍ତ୍ତାର ବି ଅନୁରୂପ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ହୋଇଥାଏ ।

ଉଦାହରଣ

ନିମ୍ନଗୁଡ଼ିକ ହେଉଛନ୍ତି ଆବଶ୍ୟକୀୟ ସୂଚନାର କେତେକ ଉଦାହରଣ ଯାହାକୁ ଏକ ପ୍ରସ୍ତାବ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବା ସମୟରେ ପ୍ରସ୍ତାବକ ପ୍ରକଟ କରିବା ଉଚିତ୍:

- i. ଜୀବନ ବୀମା: ଜଣକର ନିଜର ଚିକିତ୍ସା ଇତିହାସ, ବଂଶାନୁଗତ ରୋଗଗୁଡ଼ିକର ପରିବାର ଇତିହାସ, ଧୂମପାନ ଓ ମଦ୍ୟପାନ ଭଳି ଅଭ୍ୟାସ, କାର୍ଯ୍ୟରେ ଅନୁପଲ୍ଲିତି, ବୟସ, ସଭକ, ପ୍ରସ୍ତାବକର ଆୟ ବିବରଣୀ ଭଳି ଆର୍ଥିକ ସୂଚନା, ପୂର୍ବରୁ ବିଦ୍ୟମାନ ଜୀବନ ବୀମା ପଲିସୀ, ବ୍ୟବସାୟ ଇତ୍ୟାଦି ।
- ii. ଅଗ୍ନି ବୀମା: ନିର୍ମାଣ, ସଙ୍କଟର ସ୍ଥାନ/ଅବସ୍ଥିତି ଏବଂ ଘରର ଉପଯୋଗ, ଘରର ଆୟୁ, ପରିସରରେ ଜିନିଷପତ୍ରର ସ୍ୱରୂପ ଇତ୍ୟାଦି ।
- iii. ସାମୁଦ୍ରିକ ବୀମା: ଜିନିଷପତ୍ରର ବିବରଣ, ପ୍ୟାକ୍ କରିବାର ପଦ୍ଧତି ଏବଂ ପରିବହନର ପ୍ରକାର ଇତ୍ୟାଦି ।
- iv. ମୋଟର ବୀମା: ଗାଡ଼ିର ବିବରଣ, କ୍ରୟର ତାରିଖ ଏବଂ କ୍ଷେତ୍ରୀୟ ପଞ୍ଜିକରଣ ପ୍ରାଧିକରଣ ଇତ୍ୟାଦି ।
- v. ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ବୀମା: ପୂର୍ବରୁ ବିଦ୍ୟମାନ ରୋଗ, ବୟସ ଇତ୍ୟାଦି

b) କେତେବେଳେ ଏକ ତଥ୍ୟ 'ଆବଶ୍ୟକୀୟ (ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ)' ହୋଇଥାଏ: କେତେକ ପ୍ରକାରର ଆବଶ୍ୟକୀୟ ତଥ୍ୟ ଯାହାକୁ ଜଣେ ପ୍ରକଟ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ, ସେଗୁଡ଼ିକ ହେଉଛି ଯେଉଁଗୁଡ଼ିକ ସୂଚୀତ କରନ୍ତି ଯେ ସେହି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସଙ୍କଟ ସାମାନ୍ୟରୂପେ ଆଶା କରାଯାଉଥିବାଠାରୁ ଅଧିକ ସଙ୍କଟର ସମ୍ଭାବନା ହେବାକୁ ପ୍ରତିପାଦିତ କରେ ।

ଉଦାହରଣ

ଏକ ଜାହାଜ ଦ୍ୱାରା ପଠାଯାଇଥିବା କାର୍ଗୋର ସଙ୍କଟମୟ ସ୍ୱରୂପ, ରୋଗର ଅତୀତ ଇତିହାସ, ଏ ଘରର ଚୋରୀର ଅତୀତ ଇତିହାସ ।

- i. ସମସ୍ତ ବୀମାକର୍ତ୍ତାଠାରୁ ନିଆଯାଇଥିବା ପଲିସୀଗୁଡ଼ିକର ବିଦ୍ୟମାନତା ଏବଂ ସେମାନଙ୍କ ବର୍ତ୍ତମାନର ସ୍ଥିତି
- ii. ବୀମା ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତାବ ଫର୍ମ କିମ୍ବା ଆବେଦନରେ ଥିବା ସମସ୍ତ ପ୍ରଶ୍ନକୁ ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ବୋଲି ବିଚାର କରାଯାଏ, ଯେହେତୁ ସେମାନେ ବୀମାର ବିଷୟ ବସ୍ତୁର ବିଭିନ୍ନ ଦିଗ ଏବଂ ସଙ୍କଟ ସହିତ ଏହାର ସମ୍ଭାବନା ହେବା ସହିତ ସମ୍ବନ୍ଧିତ ହୋଇଥାନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କ ଉତ୍ତର ସତ୍ୟତାର ସହିତ ଦେବା ଏବଂ ସବୁ ପ୍ରକାରେ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଥିବା ଆବଶ୍ୟକ ।

ନିମ୍ନଗୁଡ଼ିକ କେତେକ ପରିଦୃଶ୍ୟ ଯେଉଁଠି ଆବଶ୍ୟକୀୟ (ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ) ତଥ୍ୟଗୁଡ଼ିକୁ ପ୍ରକଟ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ ଅଟେ ।

ସୂଚନା

- a. **ଆବଶ୍ୟକୀୟ/ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ତଥ୍ୟ ଯାହାକୁ ପ୍ରକଟ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ:** ଯଦି ସଙ୍କଟାଙ୍କମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କୌଣସି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଅନୁସନ୍ଧାନ ନ ଥାଏ, ନିମ୍ନ ଉଲ୍ଲିଖିତ ତଥ୍ୟଗୁଡ଼ିକୁ ପ୍ରକଟ କରିବା ପ୍ରସ୍ତାବକର ବୈଧତା କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ନୁହେଁ:
  - i. **ସଙ୍କଟକୁ ହ୍ରାସ କରିବା ପାଇଁ ପ୍ରୟୋଗ କରାଯାଇଥିବା ପଦକ୍ଷେପ ।** ଉ.ସ୍ୱ: ଏକ ଅଗ୍ନି ନିର୍ବାପକ ଯନ୍ତ୍ରର ଉପସ୍ଥିତି
  - ii. **ସେହିସବୁ ତଥ୍ୟ ଯାହାକୁ ବୀମିତ ଜାଣେ ନାହିଁ କିମ୍ବା ସେ ବିଷୟରେ ଅଜ୍ଞ ଅଟେ ।** ଉ.ସ୍ୱ: ଏକ ବ୍ୟକ୍ତି, ଯାହାର ଉଚ୍ଚ ରକ୍ତଚାପ ଥିଲା କିନ୍ତୁ ପଲିସୀ ନେବା ସମୟରେ ସେ ବିଷୟରେ ଅଜ୍ଞ ଥିଲା, ତାକୁ ଏହି ତଥ୍ୟର ଅଣ-ପ୍ରକଟୀକରଣ ପାଇଁ ଚାର୍ଜ କରାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ ।
  - iii. **ଯାହାକୁ ଅତ୍ୟଧିକ ପରିଶ୍ରମ ସହକାରେ ଆବିଷ୍କାର କରାଯାଇପାରିଲା ।** ପ୍ରତ୍ୟେକ ଛୋଟ ଛୋଟ ଆବଶ୍ୟକୀୟ ତଥ୍ୟକୁ ପ୍ରକଟ କରିବା ଜରୁରୀ ନୁହେଁ । ସଙ୍କଟାଙ୍କମାନେ ଏହା ବିଷୟରେ ପଚାରିବା ପାଇଁ ଯଥେଷ୍ଟ ଭାବେ ସଚେତ ଥିବା ଉଚିତ୍ ଯଦି ସେମାନେ ଅଧିକ ସୂଚନା ଆବଶ୍ୟକ କରନ୍ତି । ଉ.ସ୍ୱ: ଏକ କପଡ଼ା ଦୋକାନକୁ ବୀମିତ କରିବା ସମୟରେ ଜଣେ ବିଶେଷ ରୂପେ କହିବା ଆବଶ୍ୟକ ନାହିଁ ଯେ ଦୋକାନରେ ଥିବା କିଛି ସିଲେଟିକ୍ ପୋଷାକ ଅତ୍ୟଧିକ ଦହନଶୀଳ ଅଟନ୍ତି ।
  - iv. **ଆଇନ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ବିଷୟ:** ପ୍ରତ୍ୟେକ ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ଦେଶର ଆଇନ ଜଣା ଅଛି ବୋଲି ମନେ କରାଯାଏ । ଉ.ସ୍ୱ: ବିସ୍ଫୋରକଗୁଡ଼ିକୁ ଗଚ୍ଛିତ କରି ରଖିବା ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ମ୍ୟୁନିସିପାଲ ଆଇନ
  - v. **ଯାହା ସମ୍ପର୍କରେ ବୀମାକର୍ତ୍ତା ଉଦାସୀନ ଅଛି ବୋଲି ବିଶେ (କିମ୍ବା ଅଧିକ ସୂଚନାର ଆବଶ୍ୟକତାକୁ ଛାଡ଼ି ଦେଇଛି)**

ସେଭଳି କ୍ଷେତ୍ରରେ ,ଉତ୍ତରସବୁ ଅପୂର୍ଣ୍ଣ ଥିଲା ବୋଲି କାରଣ ଦର୍ଶାଇ ବୀମାକର୍ତ୍ତା ପରେ ଦାୟିତ୍ୱକୁ ଅସ୍ୱୀକାର କରି ପାରିବ ନାହିଁ ।

- b. **ପ୍ରକଟୀକରଣ କରିବାର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ:** ବୀମା ବୁକ୍ତିମାନଙ୍କ କ୍ଷେତ୍ରରେ, ପ୍ରକଟୀକରଣ କରିବାର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ନେଗୋସିଏସନ୍ (କଥାବାର୍ତ୍ତା) ର ସମଗ୍ର ସମୟାବଧି ମଧ୍ୟରେ ଉପସ୍ଥିତ ରହେ ଯେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରସ୍ତାବଟି ସ୍ୱୀକୃତ ନ ହୋଇଛି ଏବଂ ଏକ ଜୀବନ ବୀମା ପଲିସୀ ଜାରୀ କରାଯାଇ ନାହିଁ ।

ଅରେ ଜୀବନ ବୀମା ପଲିସୀଟି ସ୍ୱୀକୃତ ହୋଇଗଲେ, କୌଣସି ଆବଶ୍ୟକୀୟ ତଥ୍ୟକୁ ପ୍ରକଟ କରିବା ଅଧିକ ଆବଶ୍ୟକ ହୁଏ ନାହିଁ ଯାହା ପଲିସୀର ଅବଧି ସମୟରେ ଆସି ପାରେ ।

ଉଦାହରଣ

ଶ୍ରୀ ରାଜନ 15 ବର୍ଷର ଅବଧି ପାଇଁ ଏକ ଜୀବନ ବୀମା ପଲିସୀ ନେଇଛନ୍ତି । ପଲିସୀ ନେବାର ଛଅ ବର୍ଷ ପରେ ,ଶ୍ରୀ ରାଜନଙ୍କ ହୃଦୟ ସମସ୍ୟା ହୋଇଛି ଏବଂ ତାଙ୍କୁ ସର୍ଜରୀ ଦେଇ ଗତି କରିବାକୁ ହେବ । ଶ୍ରୀ ରାଜନ ଏହି ତଥ୍ୟକୁ ବୀମାକର୍ତ୍ତାଙ୍କୁ ପ୍ରକଟ କରିବାର ଆବଶ୍ୟକତା ନାହିଁ ।

[ଅବଶ୍ୟ, ପ୍ରିମିୟମ ଦେୟ ହେବା ପରେ ତାହାକୁ ପ୍ରଦାନ କରିବାରେ ବିଫଳତା ଯୋଗୁଁ ଯଦି ପଲିସୀଟି ବ୍ୟବଚାର(ଲାସ୍ଟ) ସ୍ଥିତିରେ ଥାଏ ଏବଂ ପଲିସୀଧାରକ ପଲିସୀ ବୁକ୍ତିକୁ ପୁନଃପ୍ରଚଳନ କରିବାକୁ ଓ ଏହାକୁ ପୁନଃ ପ୍ରଭାବୀ କରିବାକୁ ଚାହେଁ,

ସେଭଳି ପୁନଃପ୍ରଚଳନ ସମୟରେ, ସେହିସବୁ ତଥ୍ୟ ଯାହା ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଓ ଆବଶ୍ୟକୀୟ ଅଟେ, ସେସବୁକୁ ପ୍ରକଟ କରିବାର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ରହିପାରେ, ଯେପରିକି ଏହା ଏକ ନୂତନ ପଲିସୀ ଅଟେ ।]

ପଲିସୀର ନୂତନୀକରଣ କରିବା ସମୟରେ ଯଦି ତା' ପାଖରେ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ବୀମା ଥାଏ, ଶ୍ରୀ ରାଜନଙ୍କୁ ଏହି ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ସମସ୍ୟା ବିଷୟରେ ବୀମାକର୍ତ୍ତାକୁ ସୂଚୀତ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ ।

ଏହି ପ୍ରକାରେ, ସାଧାରଣ ବୀମା କ୍ଷେତ୍ରରେ, ଏକ ଏଣ୍ଟରପ୍ରାଇଜ୍/କାରଖାନା ପାଇଁ ଅଗ୍ନିବୀମାକୁ ନୂତନୀକରଣ କରିବା ସମୟରେ, ବୀମାତକ୍ତ ବୀମାକର୍ତ୍ତାକୁ ସୂଚୀତ କରିବାକୁ ପଡ଼େ ଯଦି ଘରର ଦଖଲରେ କିଛି ପରିବର୍ତ୍ତନ ହେଲା ।

ଏକ ଜାହାଜ ପାଇଁ ହଲ ପଲିସୀର ନୂତନୀକରଣ କରିବା ସମୟରେ, ବୀମାତକ୍ତ ବୀମାକର୍ତ୍ତାକୁ ସୂଚୀତ କରିବାକୁ ପଡ଼େ ଯଦି ଏକ ଅନ୍ୟ ପ୍ରକାରର କାର୍ଗୋ ବୋଝେଇ କରିବା ପାଇଁ ଜାହାଜଟିକୁ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରାଗଲା; ଧରନ୍ତୁ, ତାଲି ବଦଳରେ ବିପଦପୂର୍ଣ୍ଣ ରାସାୟନିକ ।

c. **ଅଣ-ପ୍ରକଟୀକରଣର ପରିସ୍ଥିତି** ଉତ୍ପନ୍ନ ହୋଇପାରେ ଯେତେ ବୀମାତ ଆବଶ୍ୟକୀୟ ତଥ୍ୟ ବିଷୟରେ ତ୍ରୁଟି ରହେ କାରଣ ବୀମାକର୍ତ୍ତା କୌଣସି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଅନୁସନ୍ଧାନ ପାଇଁ ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠାଇ ନାହିଁ । ସେଭଳି ପରିସ୍ଥିତି ବୀମାକର୍ତ୍ତା ଦ୍ୱାରା ଉଠାଯାଇଥିବା ପ୍ରଶ୍ନସବୁର କପଟୀ ଉତ୍ତର ଜରିଆରେ ମଧ୍ୟ ଉତ୍ପନ୍ନ ହୋଇପାରେ ।

ଅନେକ ସମୟରେ ଅଣ-ପ୍ରକଟୀକରଣ ଅସାଧ୍ୟତା ଯୋଗୁଁ ହୋଇପାରେ (ଅର୍ଥାତ୍ ଜଣକର ଜ୍ଞାନ କିମ୍ବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ବିନା ଏହା କରାଯାଇପାରେ) କିମ୍ବା କାରଣ ପ୍ରସ୍ତାବକ ଭାବିଲା ଯେ ତଥ୍ୟଟି ଆବଶ୍ୟକ ନ ଥିଲା । ସେଭଳି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏହା ନିର୍ଦ୍ଦୋଷ ଅଟେ ।

ଯେତେବେଳେ ଏକ ତଥ୍ୟକୁ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟମୂଳକ ଭାବରେ ଚାପିଦିଆଯାଏ ଏହାକୁ ଲୁଚାଯାଇଛି ବୋଲି ବିଚାର କରାଯାଏ । ଏଇଠି, ଧୋକା ଦେବାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଥାଏ ।

d. **ମିଥ୍ୟା ଉପସ୍ଥାପନା/ଭୁଲ ପ୍ରତିପାଦନ:** ବୀମାର ରୁଚ୍ଛିର ନେଗୋସିଏଶନ୍ ସମୟରେ କରାଯାଇଥିବା କୌଣସି ବି ଉଚ୍ଛିକୁ ଉପସ୍ଥାପନା /ପ୍ରତିପାଦନ କୁହାଯାଏ । ଏକ ଉପସ୍ଥାପନା ତଥ୍ୟର ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଉଚ୍ଛି କିମ୍ବା ବିଶ୍ୱାସ, ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ କିମ୍ବା ପ୍ରତ୍ୟାଶାର ଏକ ଉଚ୍ଛି ହୋଇପାରେ । ଏହା ଆଶା କରାଯାଏ ଯେ ଉଚ୍ଛିଟି ନିଶ୍ଚିତ ରୂପେ ବସ୍ତୁଗତ ରୂପେ ସଠିକ୍ ହେବା ଉଚିତ୍ । ବିଶ୍ୱାସ କିମ୍ବା ପ୍ରତ୍ୟାଶାର ବିଷୟ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ଉପସ୍ଥାପନା ନିଶ୍ଚିତ ରୂପେ ସତ୍ୟରେ କରାଯିବ ଉଚିତ୍ ।

i. **ନିର୍ଦ୍ଦୋଷ ମିଥ୍ୟା ଉପସ୍ଥାପନା**, ସେହି ଅସତ୍ୟ ଉଚ୍ଛି ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ହୋଇଥାଏ, ଯେଉଁଗୁଡ଼ିକ କୌଣସି କପଟପୂର୍ଣ୍ଣ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ବିନା କରାଯାଇଥାଏ ।

ii. **କପଟପୂର୍ଣ୍ଣ ମିଥ୍ୟା ଉପସ୍ଥାପନା**, ଅନ୍ୟ ପକ୍ଷରେ ସେହି ମିଥ୍ୟା ଉଚ୍ଛିଗୁଡ଼ିକୁ ସୂଚୀତ କରେ ଯେଉଁଗୁଡ଼ିକୁ ବୀମାକର୍ତ୍ତାକୁ ଧୋକା ଦେବାର ଅଭିସନ୍ଧିମୂଳକ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଥାଇ କରାଯାଇଥାଏ କିମ୍ବା ସତ୍ୟତା ଉପରେ ଧ୍ୟାନ ନ ଦେଇ ବିବେକହୀନ ରୂପେ କରାଯାଇଥାଏ ।

ଏକ ବୀମା ରୁଚ୍ଛି ସାଧାରଣତଃ ନିରର୍ଥକ ହୋଇଯାଏ ଯେତେବେଳେ ଧୋକା ଦେବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଲୁଚାଇବାର ସ୍ୱତ୍ତ୍ୱ ପ୍ରକରଣ ଥାଏ, କିମ୍ବା ଯେତେବେଳେ କପଟପୂର୍ଣ୍ଣ ମିଥ୍ୟା ଉପସ୍ଥାପନା ଥାଏ ।

ବୀମା ଅଧିନିୟମ, 1938 ର ସଂଶୋଧନ (ମାର୍ଚ୍ଚ, 2015) ସେହି ପରିସ୍ଥିତି ବିଷୟରେ କିଛି ମାର୍ଗଦର୍ଶିକା ପ୍ରଦାନ କରିଛି ଯାହା ଅନ୍ତର୍ଗତ ଏକ ପଲିସୀକୁ କପଟ ରୂପେ ପ୍ରଶ୍ନ କରାଯାଇପାରେ । ନୂତନ ପ୍ରାବଧାନଗୁଡ଼ିକ ନିମ୍ନ ଭଳି ହୋଇଥାଏ ।

e. **କପଟ:** “କପଟ” ପଦଟି ବୀମା ଅଧିନିୟମ (2015 ରେ ସଂଶୋଧିତ) ର ଧାରା 45 (2) ଅନ୍ତର୍ଗତ ବିନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ କରାଯାଇଛି । ତଦନୁସାରେ, ଏକ ଜୀବନ ବୀମା ପଲିସୀ ବୀମାକର୍ତ୍ତାଦ୍ୱାରା ଏକ ସମୟାବଧି ମଧ୍ୟରେ ହିଁ କପଟ ବୋଲି କୁହାଯାଇପାରେ ଏବଂ ତାପରେ ନୁହେଁ । ଅବଶ୍ୟ, ବୀମାକର୍ତ୍ତାମାନେ (କ) ପଲିସୀ ଜାରୀ ତାରିଖ (ଖ) ସଙ୍କଟର ପ୍ରାରମ୍ଭ ତାରିଖ, (ଗ) ପଲିସୀର ପୁନଃପ୍ରବର୍ତ୍ତନ ତାରିଖ କିମ୍ବା (ଘ) ପଲିସୀର ରାଜତରଫ୍ ର ତାରିଖ, ଯେଉଁଟା ବି ପରେ ହୋଇଥାଏ, ସେହି ତାରିଖଠାରୁ ତିନି ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ କେବଳ ସେଭଳି କରି ପାରିବେ ।

ବୀମାକର୍ତ୍ତା ସେହିସବୁ କାରଣ, ଯାହା ଉପରେ ପଲିସୀ ଉପରେ ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠିଥାଏ, ସେସବୁକୁ ବୀମିତ କିମ୍ବା ତାର ବୈଧିକ ପ୍ରତିନିଧି, ନାମାତି କିମ୍ବା ସମନ୍ୱୟଦେଶିତକୁ ଲିଖିତ ଆକାରରେ ସୂଚୀତ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ ।

‘କପଟ’ ପଦର ଅର୍ଥ ହେଉଛି ଏକ ବୀମା ପଲିସୀ ଜାରୀ କରିବା ପାଇଁ ବୀମାକର୍ତ୍ତାକୁ ଧୋକା ଦେବା କିମ୍ବା ବୀମାକର୍ତ୍ତାକୁ ଉତ୍ପେଦିତ କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ, ବୀମିତଦ୍ୱାରା କରାଯାଇଥିବା କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ । ଏହା ମଧ୍ୟ ପ୍ରାବଧାନରେ ଅଛି ଯେ ଯଦି ପଲିସୀଧାରକ ଜୀବିତ ରହେ ନାହିଁ, କପଟକୁ ମିଥ୍ୟା ପ୍ରମାଣିତ କରିବାର ଦାୟିତ୍ୱ, ଲାଭଗ୍ରହଣୀତାମାନଙ୍କ ଉପରେ ଥାଏ ।

B. ବୀମାଯୋଗ୍ୟ ହିତ

‘ବୀମାଯୋଗ୍ୟ ହିତ’ ର ଉପସ୍ଥିତି ପ୍ରତ୍ୟେକ ବୀମା ରୁଦ୍ଧିର ଏକ ଅତ୍ୟାବଶ୍ୟକ ଉପାଦାନ ଅଟେ ଏବଂ ଏହାକୁ ବୀମା ପାଇଁ ବୈଧାନିକ ପୂର୍ବ-ଆବଶ୍ୟକତା ରୂପେ ବିଚାର କରାଯାଏ ।

ବୀମାଯୋଗ୍ୟ ହିତ ତିନି ଅତ୍ୟାବଶ୍ୟକ ତତ୍ତ୍ୱ:

- i. ବୀମିତ ହେବା ପାଇଁ ଯୋଗ୍ୟତା ଥିବା ସମ୍ପତ୍ତି, ଅଧିକାର, ହିତ, ଜୀବନ କିମ୍ବା ସମ୍ଭାବ୍ୟ ଦାୟିତ୍ୱ ନିଶ୍ଚୟ ଥିବା ଉଚିତ୍ ।
- ii. ସେହି ସମ୍ପତ୍ତି, ଅଧିକାର, ହିତ, ଜୀବନ କିମ୍ବା ସମ୍ଭାବ୍ୟ ଦାୟିତ୍ୱ ନିଶ୍ଚିତ ରୂପେ ବୀମାର ବିଷୟ ବସ୍ତୁ ହେବା ଉଚିତ୍ ।
- iii. ବିଷୟବସ୍ତୁ ସହିତ ନିଶ୍ଚିତ ରୂପେ ବୀମିତର ଏକ କାନୁନୀ ସମ୍ବନ୍ଧ ରହିବା ଉଚିତ୍ ଯାହାଦ୍ୱାରା ସେ ସମ୍ପତ୍ତିର ନିରାପତ୍ତା, ଅଧିକାର, ହିତ, ଜୀବନ କିମ୍ବା ଦାୟିତ୍ୱର ସ୍ୱାଧୀନତା ଦ୍ୱାରା ଲାଭ ଉଠାଇବ । ସେହି ଉପଲକ୍ଷ୍ୟରେ, ସେ ନିଶ୍ଚିତ ରୂପେ କୌଣସି ହାନି, କ୍ଷତି, କିମ୍ବା ଦାୟିତ୍ୱର ସୃଷ୍ଟି ଦ୍ୱାରା ଆର୍ଥିକ ରୂପେ ହାନିରେ ଆକ୍ରାନ୍ତ ହେବ ।

ଆସକ୍ତ ଦେଖିବା ବୀମା କିପରି କୁଆ ଖେଳ କିମ୍ବା ବାଜି ରୁଦ୍ଧିଠାରୁ ଅଲଗା ଅଟେ ।

a) **କୁଆ ଖେଳ ଏବଂ ବୀମା:** ଏକ ତାସ୍ ଖେଳ, ଯେଉଁଠି ଜଣେ ଜିତିପାରେ କିମ୍ବା ହାରିପାରେ, ଏହାର ବିପରୀତ ଏକ ଅଗ୍ନିକାଣ୍ଡର କେବଳ ଗୋଟିଏ ପରିଣାମ ହୋଇପାରେ – ଘର ମାଲିକର ହାନି

ମାଲିକ ବୀମା ନିଏ ଏହା ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିବା ପାଇଁ ଯେ ଆକ୍ରାନ୍ତ ହୋଇଥିବା ହାନିର କ୍ଷତିପୂରଣ କୌଣସି ପ୍ରକାରେ ହେବ ।

ଅନ୍ୟ ଶବ୍ଦରେ, ବୀମା ଯୋଗ୍ୟ ହିତ ହେଉଛି ବୀମିତର ବୀମାର ବିଷୟ ବସ୍ତୁରେ ଥିବା ହିତ । ବୀମାଯୋଗ୍ୟ ହିତ ଏକ ବୀମା ରୁଦ୍ଧିକୁ ବୈଧ ଏବଂ ଆଇନ ଅନ୍ତର୍ଗତ ପ୍ରଭାବଶୀଳ କରିଥାଏ ।

ଉଦାହରଣ

ଯଦି ଶ୍ରୀ ପଟେଲ ଏକ ବ୍ୟାଙ୍କରୁ ଟ 15 ଲକ୍ଷର ବକ୍ସକ ରଣ ନେଇ ଏକ ଘର କିଣିଛନ୍ତି ଏବଂ ସେ ଏହି ରାଶିର 12 ଲକ୍ଷ ପରିଶୋଧ କରିଛନ୍ତି, ବ୍ୟାଙ୍କର ସୁଧ କେବଳ ଅବଶିଷ୍ଟ ତିନି ଲକ୍ଷ ଯାହା ବାକି ଅଛି, ତା’ ଅନୁସାରେ ହୋଇପାରେ ।

ଏ ପ୍ରକାରେ ବ୍ୟାଙ୍କର ମଧ୍ୟ ରଶର ଅବଶିଷ୍ଟ ରାଶି ଯାହା ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇ ନାହିଁ, ତାହା ପାଇଁ ଘର ଉପରେ ଆର୍ଥିକ ରୂପେ ଏକ ବୀମାଯୋଗ୍ୟ ହିତ ଥାଏ ଏବଂ ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିବ ଯେ ଏହାକୁ ପଲିସୀରେ ସହ-ବୀମିତ କରାଯାଉ ।

ଶ୍ରୀ ପଟେଲ ଏକ ଘରର ମାଲିକ ଅଟନ୍ତି ଯାହା ପାଇଁ ସେ ଏକ ବ୍ୟାଙ୍କରୁ ଟ. 15 ଲକ୍ଷର ବନ୍ଧକ ରଶ ନେଇଛନ୍ତି । ନିମ୍ନ ପ୍ରଶ୍ନଗୁଡ଼ିକ ଉପରେ ଚିନ୍ତା କରନ୍ତୁ:

- ✓ ଘର ଉପରେ ତାଙ୍କର ଏକ ବୀମାଯୋଗ୍ୟ ହିତ ରହିଛି କି ?
- ✓ ଘର ଉପରେ ବ୍ୟାଙ୍କର ଏକ ବୀମାଯୋଗ୍ୟ ହିତ ରହିଛି କି ?
- ✓ ତାଙ୍କ ପତ୍ନୀଙ୍କ ବିଷୟରେ କ'ଣ ?

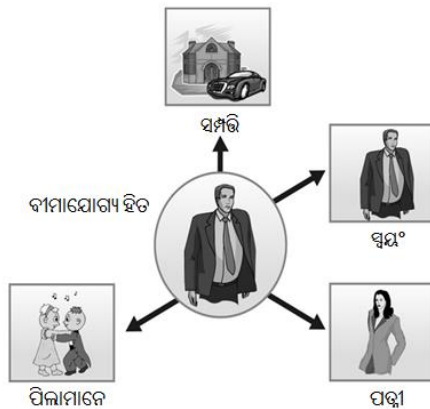
ଶ୍ରୀ ଦାସଙ୍କ ଏ ପରିବାର ଅଛି ଯେଉଁଠି ତାଙ୍କ ପତ୍ନୀ, ଦୁଇ ଛୁଆ ଏବଂ ବୃଦ୍ଧ ପିତାମାତା ଅଛନ୍ତି । ନିମ୍ନ ପ୍ରଶ୍ନଗୁଡ଼ିକ ଉପରେ ଚିନ୍ତା କରନ୍ତୁ:

- ✓ ସେମାନଙ୍କ କୁଶଳତାରେ ତାଙ୍କର ଏକ ବୀମାଯୋଗ୍ୟ ହିତ ରହିଛି କି ?
- ✓ ସେ ଆର୍ଥିକ ରୂପେ କ୍ଷତିଗ୍ରସ୍ତ ହେବେ କି ଯଦି ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ କେହି ତାନ୍ତ୍ରଣ୍ୟାନ୍ତରେ ଭର୍ତ୍ତି ହୁଅନ୍ତି ?
- ✓ ତାଙ୍କର ପତ୍ନୀଙ୍କ ଛୁଆମାନଙ୍କ ବିଷୟରେ କ'ଣ ? ସେମାନଙ୍କ ଉପରେ ତାଙ୍କ ବୀମାଯୋଗ୍ୟ ହିତ ରହିପାରେ କି ?

ବୀମାର ବିଷୟ ବସ୍ତୁ ଏବଂ ଏକ ବୀମା ତୁଚ୍ଛର ବିଷୟ ବସ୍ତୁ ମଧ୍ୟରେ ପାର୍ଥକ୍ୟ ଦର୍ଶାଇବା ଏଇଠି ପ୍ରାସଙ୍ଗିକ ହୋଇପାରେ । ବୀମା ବିଷୟ ବସ୍ତୁ ବୀମିତ କରାଯାଇଥିବା ବସ୍ତୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଥାଏ, ଯାହାର ନିଜର ଏକ ଅନ୍ତର୍ନିହିତ ମୂଲ୍ୟ ଥାଏ ।

ବୀମା ତୁଚ୍ଛର ବିଷୟ ବସ୍ତୁ, ଅନ୍ୟ ପକ୍ଷରେ, ହେଉଛି ସମ୍ପତ୍ତି ଉପରେ ବୀମିତର ବୀମାଯୋଗ୍ୟ ହିତ । ଏହା କେବଳ ହୁଏ ଯେତେବେଳେ ବୀମିତର ସମ୍ପତ୍ତି ଉପରେ ବୀମିତର ସେତେ ହିତ ଥାଏ ଯେ ବୀମା କରିବା ପାଇଁ ତାର ଆଇନଗତ ଅଧିକାର ଥାଏ । କଡ଼ା କଢ଼ି ଅର୍ଥରେ ବୀମା ପଲିସୀ ବାସ୍ତବରେ ସମ୍ପତ୍ତିକୁ ସୁରକ୍ଷା ଦିଏ ନାହିଁ, କିନ୍ତୁ ସମ୍ପତ୍ତିରେ ବୀମିତର ଆର୍ଥିକ ହିତକୁ ସୁରକ୍ଷା ଦେଇଥାଏ ।

ଚିତ୍ର 1: ସାଧାରଣ ଆଇନ ଅନୁସାରେ ବୀମାଯୋଗ୍ୟ ହିତ

b) **ସମୟ, ଯେତେବେଳେ ବୀମାଯୋଗ୍ୟ ହିତ ରହିବା ଉଚିତ୍:** ଜୀବନ ବୀମାରେ, ପଲିସୀ ନେବା ସମୟରେ ବୀମାଯୋଗ୍ୟ ହିତ ରହିବା ଉଚିତ୍ । ସାଧାରଣ ବୀମାରେ, ବୀମାଯୋଗ୍ୟ ହିତ ଉଭୟ ସମୟରେ ରହିବା ଉଚିତ୍ – ପଲିସୀ ନେବା ସମୟରେ ଏବଂ ଦାବୀ ସମୟରେ ଯେମିତିକି ସାମୁଦ୍ରିକ ବୀମା ଯେଉଁ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଦାବୀ ସମୟରେ ଏହା ନିଶ୍ଚିତ ଭାବେ ବିଦ୍ୟମାନ ରହିବା ଉଚିତ୍ ।

ଅଗ୍ନି ଏବଂ ଦୁର୍ଘଟଣା ବୀମା କ୍ଷେତ୍ରରେ, ବୀମାଯୋଗ୍ୟ ହିତ ଉଭୟ ପଲିସୀ ନେବା ସମୟରେ ଏବଂ ହାନି ସମୟରେ ବିଦ୍ୟମାନ ରହିବା ଉଚିତ୍ ।

ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ଏବଂ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଦୁର୍ଘଟଣା ବୀମା କ୍ଷେତ୍ରରେ, ସ୍ୱୟଂ ବ୍ୟତୀତ, ପରିବାରକୁ ମଧ୍ୟ ପ୍ରସ୍ତାବକଦ୍ୱାରା ବୀମିତ କରାଯାଇପାରେ ଯେହେତୁ ତାଙ୍କୁ ହିଁ ଆର୍ଥିକ କ୍ଷତିକୁ ବହନ କରିବା ପଡ଼ିବ ଯଦି ପରିବାର କୌଣସି ଦୁର୍ଘଟଣାର ସମ୍ମୁଖୀନ ହୁଏ କିମ୍ବା ଡାକ୍ତରଖାନାରେ ଭର୍ତ୍ତି ହୁଏ । ଅବଶ୍ୟ, ସାମୁଦ୍ରିକ କାର୍ଗୋ ବୀମାରେ, ବୀମାଯୋଗ୍ୟ ହିତ କେବଳ ହାନି ସମୟରେ ଆବଶ୍ୟକ ହୋଇଥାଏ ଯେହେତୁ ଜିନିଷପତ୍ରର ସ୍ୱାମୀତ୍ୱ ପରିବର୍ତ୍ତନ ହୋଇଯିବ ଯେତେବେଳେ ମୂଲ୍ୟକୁ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଏ ଯାହା ପରିବହନ ସମୟାବଧିରେ ଘଟିପାରେ ।

C. ଆସନ/ନିକଟସ୍ଥ କାରଣ

ଆସନ/ନିକଟସ୍ଥ କାରଣ ହେଉଛି ବୀମାର ଏକ ମୁଖ୍ୟ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ଏବଂ କେମିତି ହାନି କିମ୍ବା କ୍ଷତି ପ୍ରକୃତରେ ଘଟିଲା, ଏବଂ ଏହା ଏକ ବୀମିତ ଆପଦର ପରିଣାମ ଅଟେ କି ନୁହେଁ, ଏହା ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ଅଟେ । ଯଦି ହାନିଟି ବୀମିତ ଆପଦ କାରଣରୁ ହୋଇଛି, ବୀମାକର୍ତ୍ତା ଦାୟୀ ଅଟେ । ଯଦି ଆସନ କାରଣ ଏକ ବୀମିତ କାରଣ ହୋଇଥାଏ, ବୀମିତ ହାନିର ପୂରଣ କରିବା ପାଇଁ ବାଧ୍ୟ ଅଟେ, ଅନ୍ୟଥା ନୁହେଁ । ସିଦ୍ଧାନ୍ତର ଏହି ପ୍ରୟୋଗ ଅଣ-ଜୀବନ ବୀମା ଦାବୀ ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ବ୍ୟବହାରିକ ରୂପେ ଅଧିକ ଅଟେ ।

ଯେତେବେଳେ ଏକ ହାନି ଘଟେ, ଅନେକ ସମୟରେ ଏକ ଘଟଣା କ୍ରମ ରହିପାରେ ଯାହା ଘଟଣା ଆଡ଼କୁ ଗତି କରାଇଥାଏ ଏବଂ ତେଣୁ ନିକଟତମ କିମ୍ବା ଆସନ କାରଣରୁ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ କରିବା ବେଳେ ବେଳେ କଠିନ ହୋଇଥାଏ । ଏହି ନିୟମ ଅନ୍ତର୍ଗତ, ବୀମାକର୍ତ୍ତା ମୁଖ୍ୟ କାରଣକୁ ଖୋଜିଥାଏ ଯାହା ଘଟଣାର ଶିକୁଳୀକୁ ଗତିଶୀଳ କରାଏ ଯାହା ଫଳରେ ହାନି ଉତ୍ପନ୍ନ ହୋଇଥିବ । ଏହା ଆବଶ୍ୟକ ରୂପେ ସର୍ବଶେଷ ଘଟଣା ହୋଇ ନ ଥାଇପାରେ ଯାହା ହାନିର ଠିକ୍ ପୂର୍ବରୁ ଘଟିଥିଲା, ଅର୍ଥାତ୍ ଏହା ଆବଶ୍ୟକରୂପେ ଏକ ଘଟଣା ନୁହେଁ ଯାହା ହାନିର ନିକଟତମ କିମ୍ବା ହାନିକୁ ଘଟାଇବାର ନିକଟସ୍ଥ କାରଣ ହୋଇଥିବ । ଉଦାହରଣସ୍ୱରୂପ, ନିଆଁ ଏକ ପାଣି ପାଇପ୍ କୁ ଫଟାଇବାର କାରଣ ହୋଇପାରେ । ପରିଣାମୀ ହାନି ପାଣିର କ୍ଷତି ହୋଇଥିବା ସତ୍ତ୍ୱେ, ନିଆଁକୁ ହିଁ ଘଟଣାର ନିକଟତମ କାରଣ ବୋଲି ଧରାଯିବ । ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କାରଣକୁ ଦୂରସ୍ଥ କାରଣ ରୂପେ ଶ୍ରେଣୀଭୁକ୍ତ କରାଯାଇପାରେ, ଯାହା ଆସନ (ନିକଟତମ) କାରଣଠାରୁ ଭିନ୍ନ ଅଟନ୍ତି । ଦୂରସ୍ଥ କାରଣସବୁ ଉପସ୍ଥିତ ଥାଇପାରନ୍ତି କିନ୍ତୁ ଏକ ଘଟଣାକୁ ଘଟାଇବାରେ ପ୍ରଭାବୀ ହୋଇ ନ ଥାନ୍ତି ।

ପରିଭାଷା

ଆସନ (ନିକଟତମ) କାରଣ କୁ ସକ୍ରିୟ ଏବଂ ଯୋଗ୍ୟ କାରଣ ରୂପେ ପରିଭାଷିତ କରାଯାଏ ଯାହା ଏକ ଘଟଣା ଶିକୁଳୀକୁ ଗତିଶୀଳ କରାଏ ଯାହା, ଏକ ନୂଆ ଓ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଉତ୍ସରୁ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିବା ଓ ସକ୍ରିୟରୂପେ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିବା କୌଣସି ବଳର ହସ୍ତକ୍ଷେପ ବିନା, ଏକ ପରିଣାମ ଦେଇଥାଏ ।

ଆସନ କାରଣର ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ବୀମା ରୁଚ୍ଛିମାନଙ୍କରେ କି ଭଳି ଲାଗୁ ହୁଏ? ଯେହେତୁ ବୀମା, ମୃତ୍ୟୁର କାରଣ ନିର୍ବିଶେଷରେ, ଏକ ମୃତ୍ୟୁ ଲାଭ ପ୍ରଦାନ କରିବାର ପ୍ରବନ୍ଧ ରଖିଛି, ଆସନ କାରଣର ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ସାଧାରଣତଃ ଲାଗୁ ହୋଇ ନ ପାରେ । ଅବଶ୍ୟ

ଅନେକ ବୀମା ବୃତ୍ତିରେ ଏକ ଦୁର୍ଘଟଣା ବୀମା ଆଡ଼-ଅନ୍ ମଧ୍ୟ ରହିଥାଏ ଯେଉଁଠି ଦୁର୍ଘଟଣାଜନିତ ମୃତ୍ୟୁ ଘଟଣାରେ ଏକ ଅତିରିକ୍ତ ବୀମା ରାଶି ଦେୟ ହୋଇଥାଏ । ସେଭଳି ଏକ ପରିସ୍ଥିତିରେ, କାରଣକୁ ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ ହୋଇଥାଏ ମୃତ୍ୟୁ ଏକ ଦୁର୍ଘଟଣା ଯୋଗୁଁ ହୋଇଥିଲା କି ନାହିଁ । ଆସନ୍ତ କାରଣର ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ସେଭଳି ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତରେ ପ୍ରମୁଖ୍ୟ ହୋଇଥାଏ ।

ଆସନ୍ତ କାରଣର ସିଦ୍ଧାନ୍ତକୁ ବୁଝିବା ପାଇଁ, ନିମ୍ନଲିଖିତ ପରିସ୍ଥିତିକୁ ବିଚାର କରନ୍ତୁ:

ଉଦାହରଣ

ପରିଦୃଶ୍ୟ 1: ଶ୍ରୀ ଅଜୟ ତାଙ୍କ କାର୍ କୁ ଗ୍ୟାରେଜ୍ ରେ ପାର୍କ କରିଥିଲେ ଏବଂ ଦୀର୍ଘ ଛୁଟିରେ ଯାଇଥିଲେ । ଛଅ ମାସ ପରେ, ଯେତେବେଳେ ସେ ଫେରିଲେ ଏବଂ କାର୍ କୁ ଷ୍ଟାର୍ଟ କଲେ, ସେ ଦେଖିଲେ ଯେ କାର୍ ର ଏୟାର୍-କଣ୍ଡିସନିଙ୍ଗ୍ କାମ କରୁ ନାହିଁ । ଶ୍ରୀ ଅଜୟ ଏୟାର୍-କଣ୍ଡିସନିଙ୍ଗ୍ ର ମରାମତି ପାଇଁ ବୀମା କମ୍ପାନୀ ପାଖରେ ଏକ ଦାବୀ ଉପସ୍ଥାପିତ କଲେ ଏବଂ ବୀମା କମ୍ପାନୀ ଦାବୀକୁ ଅଗ୍ରାହ୍ୟ କରିଦେଲା । ବୀମା କମ୍ପାନୀ ଦେଇଥିବା କାରଣଟି ହେଲା ଯେ କ୍ଷତିକାରୀ କାର୍ ର 'ସାଧାରଣ ଷ୍ଟେର୍ ଓ ଟିଅର୍' ଯୋଗୁଁ ହୋଇଥିଲା ଏବଂ ଏୟାର୍-କଣ୍ଡିସନିଙ୍ଗ୍ ସିଷ୍ଟମଟି ବୀମା କମ୍ପାନୀରେ ଏକ ଅପବର୍ଜିତ ଆପଦ ଅଟେ । ଶ୍ରୀ ଅଜୟ ଅଦାଲତକୁ ଆପ୍ରୋର୍ କଲେ ଏବଂ ପରୀକ୍ଷା କରିବା ପରେ ସର୍ବେକ୍ଷଣ ରିପୋର୍ଟ ଯାହା କହିଲା ଯେ କାର୍ ଟି 12 ବର୍ଷର ପୁରୁଣା ଅଟେ ଏବଂ ନା କାର୍ ନା ଏୟାର୍-କଣ୍ଡିସନିଙ୍ଗ୍ କୁ ପୂର୍ବବର୍ତ୍ତୀ 6 ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ସର୍ଭିସିଙ୍ଗ୍/ମରାମତି କରାଯାଇଛି, କ୍ଷତିକାରୀ 'ସାଧାରଣ ଷ୍ଟେର୍ ଓ ଟିଅର୍' ଯୋଗୁଁ ହୋଇଛି ଏବଂ ବୀମା କମ୍ପାନୀ ଦାବୀର ରାଶି ପ୍ରଦାନ କରିବାକୁ ଦାୟୀ ନୁହେଁ ।

ପରିଦୃଶ୍ୟ 2: ଶ୍ରୀ ପିଣ୍ଡୋ, ଏକ ଘୋଡ଼ା ଚଢ଼ିଥିବା ସମୟରେ, ଭୂମିରେ ପଡ଼ିଗଲେ ଏବଂ ତାଙ୍କ ଗୋଡ଼ ଭାଙ୍ଗିଗଲା । ସେ ଦୀର୍ଘ ସମୟ ଧରି ଓଦା ଭୂମିରେ ପଡ଼ି ରହିଲେ ଏବଂ ତାପରେ ତାଙ୍କୁ ଡାକ୍ତରଖାନା ନିଆଗଲା । ଓଦା ଭୂମିରେ ପଡ଼ିଥିବା କାରଣରୁ, ତାଙ୍କୁ ଜ୍ୱର ହୋଇଥିଲା ଯାହା ନିମୋନିଆରେ ପରିଣତ ହେଲା, ଶେଷରେ ଏହି କାରଣରୁ ମୃତ୍ୟୁବରଣ କଲେ । ଯଦିଓ ନିମୋନିଆ ଆସନ୍ତ କାରଣ ବୋଲି ଜଣା ପଡୁଥାଇପାରେ, ବାସ୍ତବରେ ଏହା ଦୁର୍ଘଟଣାଜନିତ ପତନ ଥିଲା ଯାହା ଆସନ୍ତ କାରଣ ବୋଲି ଦେଖାଗଲା ଏବଂ ଦାବୀକୁ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଦୁର୍ଘଟଣା ବୀମା ଅନ୍ତର୍ଗତ ପ୍ରଦାନ କରାଗଲା ।

କେତେକ ହାନି ଅଛନ୍ତି ଯାହା ସ୍ୱାଭାବିକ ବୀମିତ ଅଭିକାଣ୍ଡ କାରଣରୁ ଆକ୍ରାନ୍ତ ହୁଏ କିନ୍ତୁ ଯାହାକୁ ଆସନ୍ତ ରୂପେ ଅଭିକାଣ୍ଡ କାରଣରୁ ହୋଇଛି ବୋଲି କୁହାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ । ଚଳଣି ଅନୁସାରେ, ଏମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ କିଛି ହାନିକୁ ଅଭି ବୀମା ପଲିସୀ ଅନ୍ତର୍ଗତ ବ୍ୟବସାୟ ସ୍ୱାଭାବ ପ୍ରଥାନୁଯାୟୀ ରାଶି ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥାଏ ।

ସେଭଳି ହାନିସବୁ ଉଦାହରଣ ହୋଇପାରେ-

- ✓ ନିଆଁ ଲିଭାଇବା ପାଇଁ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇଥିବା ପାଣି କାରଣରୁ ସମ୍ପତ୍ତିକୁ ହୋଇଥିବା କ୍ଷତି
- ✓ ସେମାନଙ୍କ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ପାଳନରେ ଫାୟାର୍ ବ୍ରିଗେଡ୍ ସ୍ୱାଭାବ ସମ୍ପତ୍ତିକୁ ହୋଇଥିବା କ୍ଷତି
- ✓ ଏକ ଜଳୁଥିବା ଘରଠାରୁ ଏକ ନିରାପଦ ସ୍ଥାନକୁ ହଟାଇବା ସମୟରେ ସମ୍ପତ୍ତିକୁ ହୋଇଥିବା କ୍ଷତି

ସ୍ୱୟଂ ପରୀକ୍ଷା କରନ୍ତୁ 1

ଶ୍ରୀ ପିଣ୍ଡୋ ଏକ ଘୋଡ଼ା ଚଢ଼ିବା ଦୁର୍ଘଟଣା ପରେ ଓଦା ଭୂମିରେ ପଡ଼ିଥିବା ଯୋଗୁଁ ନିମୋନିଆରେ ଆକ୍ରାନ୍ତ ହେଲେ । ନିମୋନିଆର ଫଳସ୍ୱରୂପ ଶ୍ରୀ ପିଣ୍ଡୋଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁ ହୁଏ । ମୃତ୍ୟୁର ଆସନ୍ତ କାରଣ କ'ଣ ଅଟେ?

I. ନିମୋନିଆ

II. ଘୋଡ଼ା

III. ଘୋଡ଼ା ଚଢ଼ିବା ଦୁର୍ଘଟଣା

IV. ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟ

D. କ୍ଷତିପୂର୍ତ୍ତ

କ୍ଷତିପୂର୍ତ୍ତର ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ଅଣ-କାର୍ଯ୍ୟ ବୀମା ପଲିସୀସବୁରେ ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ ଅଟେ । ଏହାର ଅର୍ଥ ହେଉଛି ଯେ ପଲିସୀଧାରକ, ଯିଏ ଏକ ହାନିରେ ଆକ୍ରାନ୍ତ ହୁଏ, ହାନି ଘଟଣା ଘଟିବା ପୂର୍ବରୁ ସେ ଯେଉଁ ଆର୍ଥିକ ସ୍ଥିତିରେ ଥିଲା, ସେହି ସ୍ଥିତିରେ ତାକୁ ରଖିବା ପାଇଁ, ତାକୁ କ୍ଷତିପୂରଣ ଦିଆଯାଏ । ବୀମା ତୁଚ୍ଛି ଗ୍ୟାରେଣ୍ଟି ଦିଏ ଯେ ବୀମିତକୁ ହାନିର ରାଶି ପରିମାଣ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କ୍ଷତିପୂର୍ତ୍ତ କରାଯାଇପାରେ କିମ୍ବା କ୍ଷତିପୂରଣ ଦିଆଯାଇପାରେ ଏବଂ ଅଧିକ ନୁହେଁ ।

ଏହାର ଦର୍ଶନ ତତ୍ତ୍ୱ ହେଉଛି ଯେ ଜଣେ ନିଜର ସମ୍ପତ୍ତିକୁ ବୀମିତ କରି ଲାଭ ପ୍ରାପ୍ତ କରିବା ଏବଂ ହାନିଠାରୁ ଅଧିକ ପୁନଃପ୍ରାପ୍ତ କରିବା ଉଚିତ୍ ନୁହେଁ । ବୀମାକର୍ତ୍ତା ଆକ୍ରାନ୍ତ ହୋଇଥିବା ହାନିର ଆର୍ଥିକ ମୂଲ୍ୟର ଆକଳନ କରିପାରନ୍ତି ଏବଂ ତଦନୁସାରେ କ୍ଷତିପୂରଣ ଦେଇ ପାରନ୍ତି ।

ଉଦାହରଣ

ରାମ, ଟ. 10 ଲକ୍ଷ ମୂଲ୍ୟର ଡାକ୍ ଘରକୁ, ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ରାଶି ପରିମାଣ ପାଇଁ ବୀମିତ କରିଛନ୍ତି । ସେ ଏକ ଅଗ୍ନିକାଣ୍ଡ ଯୋଗୁଁ ଟ. 70,000 ର ଆକଳିତ ହାନିରେ ଆକ୍ରାନ୍ତ ହୁଅନ୍ତି । ବୀମା କମ୍ପାନୀ ତାଙ୍କୁ ଟ. 70,000 ର ରାଶି ପ୍ରଦାନ କରି ପାରିବେ । ବୀମିତ ଅଧିକ ରାଶି ଦାବୀ କରି ପାରିବେ ନାହିଁ ।

ପ୍ରଦାନ କରିବାକୁ ଥିବା କ୍ଷତିପୂର୍ତ୍ତ ଜଣେ ନେଇଥିବା ବୀମାର ପ୍ରକାର ଉପରେ ନିର୍ଭର କରେ । କ୍ଷତିପୂର୍ତ୍ତ ନିମ୍ନ ପ୍ରକାରର ବ୍ୟୋବସ୍ଥ ମଧ୍ୟରୁ ଗୋଟିଏ କିମ୍ବା ଅଧିକକୁ ନେଇପାରେ:

- ✓ ନଗଦ ରାଶି ପ୍ରଦାନ
- ✓ ଏକ କ୍ଷତିଗ୍ରସ୍ତ ସାମଗ୍ରୀର ମରାମତି ପ୍ରତିଷ୍ଠାପନ
- ✓ ହଜିଯାଇଥିବା କିମ୍ବା ନଷ୍ଟ ହୋଇଥିବା ସାମଗ୍ରୀର ପ୍ରତିଷ୍ଠାପନ
- ✓ ପୁନଃସ୍ଥାପନ (ଉଦ୍ଧାର) । ଉ.ସ୍ୱ.: ନିଆଁ ଦ୍ୱାରା ବିଧ୍ୱସ୍ତ ଏକ ଘରର ପୁନଃ ନିର୍ମାଣ କରିବା

ଚିତ୍ର 2 : କ୍ଷତିପୂର୍ତ୍ତ

a) **ସମ୍ମତ ମୂଲ୍ୟ:** ଅବଶ୍ୟ, କିଛି ବିଷୟ ବସ୍ତୁ ଅଛି ଯାହାର ମୂଲ୍ୟକୁ ହାନି ସମୟରେ ସହଜରେ ଆକଳିତ କିମ୍ବା ସୁନିଶ୍ଚିତ କରାଯାଇପାରେ ନାହିଁ । ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ, ପରିବାର ବଂଶାଗତ ସମ୍ପତ୍ତି କିମ୍ବା ଦୁର୍ଲଭ କଳାକୃତିଗୁଡ଼ିକର କ୍ଷେତ୍ରରେ ମୂଲ୍ୟ ରଖିବା କଠିନ ହୋଇପାରେ । ସେହି ପ୍ରକାରେ ସାମୁଦ୍ରିକ ବୀମା ପଲିସୀଗୁଡ଼ିକରେ ପୃଥ୍ୱୀ ପରିକ୍ରମାର ଅଧିକାଂଶରେ ଏକ ଜାହାଜ ଦୁର୍ଘଟଣାରେ ଆକ୍ରାନ୍ତ ହାନିର ମାତ୍ରାର ଆକଳନ କରିବା କଷ୍ଟସାଧ୍ୟ ହୋଇପାରେ ।

ସେଭଳି କ୍ଷେତ୍ରରେ, 'ସମ୍ମତ ମୂଲ୍ୟ' କୁହାଯାଉଥିବା ଏକ ସିଦ୍ଧାନ୍ତକୁ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଏ । ବୀମା ଦୁର୍ଘଟ ଆରମ୍ଭରେ, ବୀମାକର୍ତ୍ତା ଓ ବୀମିତ କରାଯାଇଥିବା ସମ୍ପତ୍ତିର ମୂଲ୍ୟ ଉପରେ ଏକମତ ହୁଅନ୍ତି । ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ହାନି ଘଟିବାରେ, ବୀମାକର୍ତ୍ତା ପଲିସୀର ସମ୍ମତ ରାଶିକୁ ପ୍ରଦାନ କରିବା ପାଇଁ ରାଜି ହୁଏ । ଏହି ପ୍ରକାରର ପଲିସୀକୁ "ସମ୍ମତ ମୂଲ୍ୟ ପଲିସୀ" କୁହାଯାଏ ।

b) **ଅଧୋବୀମା:** ବର୍ତ୍ତମାନ ଏକ ପରିସ୍ଥିତିକୁ ବିଚାର କରନ୍ତୁ ଯେଉଁଠି ସମ୍ପତ୍ତିକୁ ଏହାର ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ମୂଲ୍ୟ ପାଇଁ ବୀମିତ କରାଯାଇ ନାହିଁ । ଜଣେ ସେତେବେଳେ ତାହାର ବୀମାର ଅନୁପାତରେ କେବଳ ହାନିର କ୍ଷତିପୂର୍ତ୍ତ ପାଇଁ ଅଧିକାରୀ ହୋଇପାରେ ।

ମନେକରନ୍ତୁ ଟ. 10 ଲକ୍ଷ ମୂଲ୍ୟର ଘରଟିକୁ କେବଳ 5 ଲକ୍ଷ ରାଶି ପାଇଁ ବୀମିତ କରାଯାଇଛି । ଯଦି ଅଗ୍ନିକାଣ୍ଡ ଯୋଗୁଁ ହୋଇଥିବା ହାନି ଟ. 60,000 ହୋଇଥାଏ, ଜଣେ ଏହି ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ରାଶିକୁ ଦାବୀ କରିପାରିବ ନାହିଁ । ଏହା ମନେ କରାଯାଏ ଯେ ଘର ମାଲିକ କେବଳ ଏହାର ଅଧିକ ମୂଲ୍ୟର ରାଶି ପାଇଁ ବୀମା କରିଛି ଏବଂ ଏ ପ୍ରକାରେ ସେ ହାନି ମୂଲ୍ୟର କେବଳ 50% [ଟ. 30, 000] ଦାବୀ କରିବାର ଅଧିକାରୀ ଅଟେ । ଏହାକୁ ଅଧୋବୀମା କୁହାଯାଏ ।

ଅଧିକାଂଶ ପ୍ରକାରର ଅଣ-ଜୀବନ ବୀମା ପଲିସୀରେ, ଯାହା ସମ୍ପତ୍ତି ଓ ଦାୟିତ୍ୱର ବୀମା ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ହୋଇଥାନ୍ତି, ବୀମିତକୁ ହାନିର ବାସ୍ତବ ପରିମାଣ ଅର୍ଥାତ୍, ହଜିଯାଇଥିବା କିମ୍ବା କ୍ଷତିଗ୍ରସ୍ତ ହୋଇଥିବା ସମ୍ପତ୍ତିକୁ ବର୍ତ୍ତମାନର ବଜାର ମୂଲ୍ୟ ବିୟୁତ ମୂଲ୍ୟ ହ୍ରାସରେ ପ୍ରତିସ୍ଥାପିତ କରିବାପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ ରାଶି ପରିମାଣ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କ୍ଷତିପୂରଣ ଦିଆଯାଇଥାଏ ।

E. ପ୍ରତ୍ୟାସନ/ପ୍ରସ୍ଥାପନ

ପ୍ରତ୍ୟାସନ (ପ୍ରସ୍ଥାପନ)ର ଅର୍ଥ ହେଉଛି ବୀମିତଠାରୁ ବୀମାକର୍ତ୍ତା ପାଖକୁ ବୀମାର ବିଷୟ ବସ୍ତୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ସମସ୍ତ ଅଧିକାର ଓ ଉପଚାରର ସ୍ଥାନାନ୍ତରଣ । ପ୍ରତ୍ୟାସନ କ୍ଷତିପୂର୍ତ୍ତର ସିଦ୍ଧାନ୍ତର ଅନୁଗମନ କରେ । ତେଣୁକରି, ଏହାକୁ ଅନେକ ସମୟରେ କ୍ଷତିପୂର୍ତ୍ତର 'ଉପପ୍ରମେୟ (ସ୍ୱାଭାବିକ ପରିଣାମ)' ବୋଲି କୁହାଯାଏ ।

ଅନ୍ୟ ଶିକ୍ଷାରେ, ବୀମିତ ଏକ ହାନିରେ ଆକ୍ରାନ୍ତ ହୁଏ ଏବଂ ବୀମାକର୍ତ୍ତା ଦ୍ୱାରା ହାନିର କ୍ଷତିପୂର୍ତ୍ତ କରାଯାଇଛି, ସେହି ହାନି ପାଇଁ କୌଣସି ତୃତୀୟ ପକ୍ଷ ଦ୍ୱାରା କ୍ଷତିପୂରଣ ପାଇବାର ବୀମିତର ଅଧିକାର, ବୀମିତ ପାଖକୁ ସ୍ଥାନାନ୍ତରିତ ହୋଇଯାଇପାରେ । ଧ୍ୟାନ ଦିଅନ୍ତୁ ଯେ କ୍ଷତିର ପରିମାଣ ଯାହାକୁ ବୀମା କମ୍ପାନୀ ଦ୍ୱାରା ସଂଗ୍ରହ କରାଯାଇପାରିବ, ତାହା କେବଳ ବୀମା କମ୍ପାନୀଦ୍ୱାରା ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିବା ରାଶି ପରିମାଣ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ହୋଇଥାଏ ।

ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ

ପ୍ରତ୍ୟାସନ: ଏହା ହେଉଛି ସେହି ପ୍ରକ୍ରିୟା ଯାହାକୁ ବୀମା କମ୍ପାନୀ ଏକ ପଲିସୀ ଧାରକକୁ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିବା ଦୀର୍ଘ ରାଶି ପରିମାଣକୁ ଏକ ଉପେକ୍ଷାକାରୀ ତୃତୀୟ ପକ୍ଷଠାରୁ ପୁନଃପ୍ରାପ୍ତି କରିବା ପାଇଁ ଉପଯୋଗ କରେ ।

ପ୍ରତ୍ୟାସନକୁ ଏକ ବୀମା କମ୍ପାନୀ ଯିଏ ତୃତୀୟ ପକ୍ଷ ବିଷୟରେ ଏକ ଦାବୀରାଶିକୁ ପ୍ରଦାନ କରିଛି, ତାହାକୁ ବୀମିତ ଦ୍ୱାରା ଅଧିକାରର ସମର୍ପଣ ରୂପେ ମଧ୍ୟ ପରିଭାଷିତ କରାଯାଇପାରେ ।

ଉଦାହରଣ

ଶ୍ରୀ କିଶୋରଙ୍କ ଗୃହସ୍ଥି ଜିନିଷପତ୍ରକୁ ସି-ଲୁଇନ୍ ଗ୍ରାନ୍ସପୋର୍ଟ ସର୍ଭିସରେ ନିଆ ହେଉଥିଲା । ଡ୍ରାଇଭର ର ଅବହେଳା ଯୋଗୁଁ, ଟ. 45,000 ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେସବୁର କ୍ଷତି ହେଲା ଏବଂ ବୀମାକର୍ତ୍ତା କ୍ଷତିପୂରଣ ରୂପେ ଶ୍ରୀ କିଶୋରଙ୍କୁ ଟ. 30,000 ପ୍ରଦାନ କଲେ । ବୀମାକର୍ତ୍ତା କେବଳ ଟ.30,000 ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରତ୍ୟାସିତ ହୋଇଛନ୍ତି ବୋଲି ଧରାଯିବ ଏବଂ ସେହି ରାଶିକୁ ସି-ଲୁଇନ୍ ଗ୍ରାନ୍ସପୋର୍ଟଠାରୁ ସଂଗ୍ରହ କରନ୍ତି ।

ଯଦି ମାମଲାଟି ବିବାଦ ଭିତରକୁ ଗଲା ଏବଂ ଅଦାଲତ ସି-ଲୁଇନ୍ ଗ୍ରାନ୍ସପୋର୍ଟକୁ କ୍ଷତିପୂରଣ ରୂପେ ଶ୍ରୀ କିଶୋରଙ୍କୁ ଟ 35,000 ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଲେ, ପ୍ରତ୍ୟାସନ ଧାରା ଅନ୍ତର୍ଗତ ସେ ବୀମାକର୍ତ୍ତାଙ୍କୁ ଟ. 30,000ର ଦାବୀ ରାଶିକୁ ଦେବା ପାଇଁ ଏବଂ ଟ 5,000 ର ଅବଶିଷ୍ଟ ରାଶିକୁ ନିଜେ ରଖିବା ପାଇଁ ଦାୟୀ ଅଟେ ।

ପ୍ରତ୍ୟାସନ ଧାରା ବୀମା କମ୍ପାନୀ ଏବଂ କୌଣସି ତୃତୀୟ ପକ୍ଷ ଠାରୁ ହାନିଠାରୁ ଅଧିକ ରାଶି ନେବା ପାଇଁ ବୀମିତକୁ ନିବାରଣ କରେ । ପ୍ରତ୍ୟାସନ କେବଳ କ୍ଷତିପୂର୍ତ୍ତର ଚୁକ୍ତି କ୍ଷେତ୍ର ହିଁ ଉପଲବ୍ଧ ହୁଏ ଏବଂ ଜୀବନ ବୀମା ପଲିସୀ କିମ୍ବା ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଦୁର୍ଘଟଣା ପଲିସୀ ଭଳି ଲାଭ ପଲିସୀ ବିପକ୍ଷରେ ନୁହେଁ ।

ଉଦାହରଣ

ଶ୍ରୀ ସୁରେଶ ଏକ ବିମାନ ଦୁର୍ଘଟଣାରେ ମୃତ୍ୟୁବରଣ କରନ୍ତି । ତାଙ୍କ ପରିବାର ବୀମାକର୍ତ୍ତା ଯିଏ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଦୁର୍ଘଟଣା ପଲିସୀ ଜାରୀ କରିଥିବ, ତା'ଠୁ ଟ 50 ଲକ୍ଷର ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ବୀମାକର୍ତ୍ତା ସହିତ ଏୟାରଲାଇନ୍ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଦାନ କରାଯାଉଥିବା କ୍ଷତିପୂରଣ, ଧରନ୍ତୁ, ଟ 15 ଲକ୍ଷ ପାଇବା ପାଇଁ ଅଧିକାରୀ ଅଟେ ।

F. ଅଂଶଦାନ:

ପ୍ରତ୍ୟାସନ ଭଳି, ‘ଅଂଶଦାନ’ ମଧ୍ୟ କ୍ଷତିପୂର୍ତ୍ତର ସିଦ୍ଧାନ୍ତର ଅନୁଗମନ କରେ । ତେଣୁ, ଏହାକୁ ବି କ୍ଷତିପୂର୍ତ୍ତର ‘ଉପପ୍ରମେୟ’ କୁହାଯାଏ । ଅଂଶଦାନ ହେଉଛି ଏକ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ଯାହା ସାଧାରଣ ବୀମା ଚୁକ୍ତିରେ ଉପଲବ୍ଧ ହୋଇଥାଏ । ଏହା ଆମକୁ କୁହେ ଯେ ଯେତେବେଳେ ବୀମିତ ଏକାଧିକ ବୀମାକର୍ତ୍ତାଠାରୁ ବୀମା ନେଇଛି, ଦାୟିତ୍ୱକୁ କେମିତି ପୂରଣ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଅଂଶଦାନର ନିହିତାର୍ଥ ହେଉଛି ଯେ ଯଦି ସେହି ଗୋଟିଏ ସମ୍ପତ୍ତି ଏକାଧିକ ବୀମା କମ୍ପାନୀ ସହିତ ବୀମିତ କରାଯାଏ, ସମସ୍ତ ବୀମାକର୍ତ୍ତାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିବା କ୍ଷତିପୂରଣ ଏକତ୍ରିତ ରୂପେ ଆକ୍ରାନ୍ତ ହୋଇଥିବା ବାସ୍ତବ ହାନିଠାରୁ ଅଧିକ

ହୋଇପାରିବ ନାହିଁ । ପଲିସୀଧାରକ ପ୍ରତ୍ୟେକ ବୀମାକର୍ତ୍ତାଠାରୁ ତା' ସହିତ ବୀମିତ ହୋଇଥିବା ରାଶିର ସମାନୁପାତରେ ହାନିର କେବଳ ଏକ ଅଂଶ ହିଁ ଦାବୀ କରିପାରେ ।

ଉଦାହରଣ: ଯଦି ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀନିବାସ ତାଙ୍କ ଘର ଉପରେ ଦୁଇ ବୀମା କମ୍ପାନୀଠାରୁ ଏକ ଅଗ୍ନି ପଲିସୀ ନେଇଛନ୍ତି, ଯେଉଁ ଉଭୟଙ୍କ ସହିତ ସେ ଟ. 12 ଲକ୍ଷର ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ମୂଲ୍ୟ ପାଇଁ ବୀମା କରିଛନ୍ତି । ମନେକରନ୍ତୁ ଏକ ଅଗ୍ନିକାଣ୍ଡ ହୁଏ ଏବଂ ତା' ଫଳରେ ସେ ଟ 3 ଲକ୍ଷର ହାନିରେ ଆକ୍ରାନ୍ତ ହୁଅନ୍ତି, ସେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ବୀମାକର୍ତ୍ତାଠାରୁ ଟ. 1.5 ଲକ୍ଷର ରାଶି ଦାବୀ କରି ପାରନ୍ତି ।

ଅଂଶଦାନର ସିଦ୍ଧାନ୍ତ କେବଳ କ୍ଷତିପୂର୍ତ୍ତ ପଲିସୀଗୁଡ଼ିକରେ ଲାଗୁ ହୋଇଥାଏ । ଏହା ଜୀବନ ବୀମା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଉତ୍ପନ୍ନ ହୁଏ ନାହିଁ, କାରଣ ଯେତେବେଳେ ଜୀବନ ହାନି ହୁଏ ଆକ୍ରାନ୍ତ ହୋଇଥିବା ହାନି ଉପରେ ପ୍ରତିସ୍ଥାପିତ କରିବା ପାଇଁ କୌଣସି ଉଚ୍ଚତର ସୀମା ନ ଥାଏ ।

ସ୍ୱୟଂ ପରୀକ୍ଷା କରନ୍ତୁ 2

ନିମ୍ନ ମଧ୍ୟରେ କେଉଁଟି ଉତ୍ତରାଧିକାରୀ ଉଦାହରଣ ଅଟେ ?

- I. ରମେଶ ପାଖରେ ଫାଇନ୍ ପ୍ରିଣ୍ଟର ଜ୍ଞାନ ନ ଥାଇ ସେ ଏକ ଚୁକ୍ତିରେ ହସ୍ତାକ୍ଷର କରେ
- II. ରମେଶ ମହେଶକୁ ମାରିବା ପାଇଁ ଭୟ ଦେଖାଏ ଯଦି ସେ ଚୁକ୍ତିର ହସ୍ତାକ୍ଷର ନ କରେ
- III. ଏକ ଚୁକ୍ତିରେ ମହେଶର ହସ୍ତାକ୍ଷର କରାଇବାକୁ ରମେଶ ତାର ବ୍ୟବସାୟିକ ଉପାୟର ଉପଯୋଗ କରେ
- IV. ଏକ ଚୁକ୍ତିରେ ମହେଶର ହସ୍ତାକ୍ଷର କରାଇବାକୁ ରମେଶ ମିଥ୍ୟା ସୂଚନା ପ୍ରଦାନ କରେ

ସ୍ୱୟଂ ପରୀକ୍ଷା କରନ୍ତୁ 3

ନିମ୍ନ ବକ୍ଷକଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରୁ କାହାକୁ ରମେଶ ବୀମିତ କରିପାରିବ ନାହିଁ ?

- I. ରମେଶର ଘର
- II. ରମେଶର ପତ୍ନୀ
- III. ରମେଶର ବନ୍ଧୁ
- IV. ରମେଶର ପିତାମାତା

ସ୍ୱୟଂ ପରୀକ୍ଷା କରନ୍ତୁ 4

ଅଂଶଦାନର ସିଦ୍ଧାନ୍ତର ମହତ୍ତ୍ୱ କ'ଣ ଅଟେ ?

- I. ଏହା ସୁନିଶ୍ଚିତ କରେ ଯେ ବୀମିତ ମଧ୍ୟ ବୀମାକର୍ତ୍ତା ସହିତ ଦାବୀର କିଛି ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଭାଗ ଅଂଶଦାନ କରେ
- II. ଏହା ସୁନିଶ୍ଚିତ କରେ ଯେ ସମସ୍ତ ବୀମିତ ଯେଉଁମାନେ ସମୁଦୟର ଅଂଶ ଅଟନ୍ତି, ସମୁଦୟର ଏକ ସହଭାଗୀ ଦ୍ୱାରା କରାଯାଇଥିବା ଦାବୀ ପାଇଁ, ସେମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିବା ପ୍ରିମିୟମର ସମାନୁପାତରେ ଅଂଶଦାନ କରନ୍ତି
- III. ଏହା ସୁନିଶ୍ଚିତ କରେ ଯେ ସେହି ସମାନ ବିଷୟ ବସ୍ତୁକୁ ସୁରକ୍ଷା ପ୍ରଦାନ କରୁଥିବା ଅନେକ ସଂଖ୍ୟକ ବୀମାକର୍ତ୍ତା; ଏକତ୍ରିତ ହୁଅନ୍ତି ଏବଂ ବିଷୟବସ୍ତୁ ସହିତ ସେମାନେ ସମ୍ମୁଖୀନ ହେଉଥିବା ସମାନୁପାତରେ ଦାବୀ ରାଶି ପାଇଁ ଅଂଶଦାନ କରନ୍ତି
- IV. ଏହା ସୁନିଶ୍ଚିତ କରେ ଯେ ବୀମିତଦ୍ୱାରା ପ୍ରିମିୟମ ପାଇଁ ବର୍ଷସାରା ସମାନ କିସ୍ତିରେ ଅଂଶଦାନ କରାଯାଏ ।

ସାରାଂଶ

- ବୀମା ପଲିସୀମାନଙ୍କ ବିଶିଷ୍ଟ ଲକ୍ଷଣରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ହୁଅନ୍ତି :
  - i. ଯୁବବେରିମା ଫାଇଲ୍ଡ,
  - ii. ବୀମାଯୋଗ୍ୟ ହିତ,
  - iii. ଆସନ ନିକଟସ୍ଥ (କାରଣ,
  - iv. କ୍ଷତିପୂର୍ଣ୍ଣ
  - v. ପ୍ରତ୍ୟାସନ) ପ୍ରମାପନ(
  - vi. ଅଂଶଦାନ

ମୂଖ୍ୟ ପଦାବଳୀ

1. ଅଣ-ପ୍ରକଟୀକରଣ
2. ମିଥ୍ୟା ଉପସ୍ଥାପନା) ଭୁଲ ପ୍ରତିପାଦନ(
3. ଆବଶ୍ୟକୀୟ) ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ (ତଥ୍ୟ
4. ସମ୍ମତ ମୂଲ୍ୟ
5. ଅଧୋ ବୀମା

ସ୍ୱୟଂ ପରୀକ୍ଷା କରନ୍ତୁର ଉତ୍ତର

ଉତ୍ତର1 - ସଠିକ୍ ବିକଳ୍ପ ହେଉଛି III

ଉତ୍ତର2 - ସଠିକ୍ ବିକଳ୍ପ ହେଉଛି II

ଉତ୍ତର3 - ସଠିକ୍ ବିକଳ୍ପ ହେଉଛି III

ଉତ୍ତର4 - ସଠିକ୍ ବିକଳ୍ପ ହେଉଛି III

ଅଧ୍ୟାୟ C-04

ବୀମା ତୁଚ୍ଛମାନଙ୍କ ବିଶେଷତା

ଅଧ୍ୟାୟ ପରିଚୟ

ଏହି ଅଧ୍ୟାୟରେ, ଆମେ ସେହିସବୁ ମୂଳ ତତ୍ତ୍ୱ ଉପରେ ଆଲୋଚନା କରିବା ଯାହା ଏକ ବୀମା ତୁଚ୍ଛର କାର୍ଯ୍ୟତାଳନ ଏବଂ ବିଶିଷ୍ଟ ବିଶେଷତାଗୁଡ଼ିକୁ ସଂଚାଳିତ କରନ୍ତି ।

ଅଧ୍ୟୟନ ପରିଣାମ

- A. ବୀମା ତୁଚ୍ଛର ବୈଧିକ ଦିଗ
- B. ଏକ ବୈଧ ତୁଚ୍ଛର ମୂଳ ତତ୍ତ୍ୱ
- C. ଅଗ୍ରୀମ ରୂପେ ପ୍ରମିୟମ ପ୍ରଦାନ
- D. ଯାଚନା
- E. ଅନୁଗ୍ରହ ସମୟାବଧି ଏବଂ ମୁକ୍ତ-ଅବଲୋକନ ଭଳି ପ୍ରାବଧାନସବୁକୁ ସମ୍ପନ୍ନ କରିବା

A. ବୀମା ରୁଚ୍ଛି-ବୈଧିକ ଦିଗ ଏବଂ ବିଶିଷ୍ଟ ବିଶେଷତା

ଏହି ଅଧ୍ୟାୟରେ ଏକ ବୀମା ରୁଚ୍ଛିର ବୈଧିକ ଦିଗ ଏବଂ ବିଶିଷ୍ଟ ବିଶେଷତା/ ଲକ୍ଷଣ ବିଷୟରେ ମଧ୍ୟ ଆଲୋଚନା କରାଯାଇଛି ।

1. ବୀମା ରୁଚ୍ଛି

ବୀମା ଏକ ରୁଚ୍ଛିମୂଳକ ରାଜିନାମାରେ ସଂପୃକ୍ତ ହୁଏ ଯେଉଁଥିରେ ବୀମାକର୍ତ୍ତା କେତେକ ବିନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସଙ୍କଟ ବିରୁଦ୍ଧରେ ପ୍ରିମିୟମ ରୂପେ ପରିଚିତ ଏକ ମୂଲ୍ୟ କିମ୍ବା ପ୍ରତିଫଳ ପାଇଁ ଆର୍ଥିକ ସୁରକ୍ଷା ପ୍ରଦାନ କରିବା ପାଇଁ ସମ୍ମତ ହୁଏ । ରୁଚ୍ଛିମୂଳକ ରାଜିନାମାଟି ଏକ ବୀମା ପଲିସୀର ରୂପ ନେଇଥାଏ ।

2. ଏକ ବୀମା ରୁଚ୍ଛିର ବୈଧିକ ଦିଗ

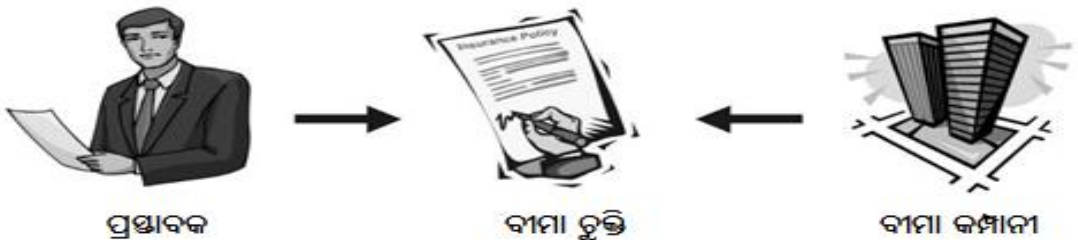
ଏହି ଅନୁଭାଗ ଏକ ବୀମା ରୁଚ୍ଛିର କେତେକ ବିଶେଷତାକୁ ଦର୍ଶାଏ ଏବଂ ବୈଧିକ ସିଦ୍ଧାନ୍ତଗୁଡ଼ିକୁ ବିଚାରକୁ ନିଏ ଯାହା ସାଧାରଣ ରୂପେ ବୀମା ରୁଚ୍ଛିଗୁଡ଼ିକୁ ସଂଚାଳିତ/ନିୟନ୍ତ୍ରିତ କରନ୍ତି ।

ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ

ଏକ ରୁଚ୍ଛି ହେଉଛି ପକ୍ଷମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଏକ ରାଜିନାମା ଅଟେ, ଯାହା ଆଇନ ଅନୁସାରେ ପ୍ରବର୍ତ୍ତନୀୟ ଅଟେ । ଭାରତୀୟ ରୁଚ୍ଛି ଅଧିନିୟମ, 1872 ର ପ୍ରାବଧାନସବୁ ବୀମା ରୁଚ୍ଛି ସମେତ ଭାରତର ସମସ୍ତ ରୁଚ୍ଛିକୁ ସଂଚାଳିତ କରନ୍ତି ।

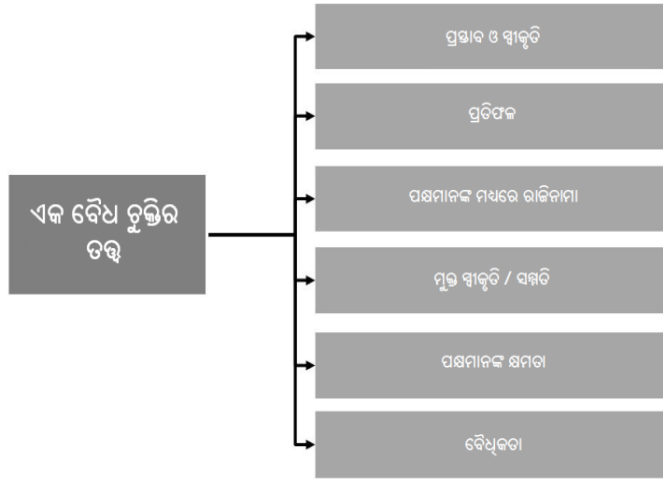
ଏକ ବୀମା ପଲିସୀ ହେଉଛି ଦୁଇ ପକ୍ଷ ଯଥା:- ବୀମାକର୍ତ୍ତା କୁହାଯାଇଥିବା କମ୍ପାନୀ, ଏବଂ ବୀମିତ କୁହାଯାଇଥିବା ପଲିସୀଧାରକ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରବେଶ କରିଥିବା ଏକ ରୁଚ୍ଛି ଏବଂ ଭାରତୀୟ ରୁଚ୍ଛି ଅଧିନିୟମ, 1872 ରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠାପିତ ଆବଶ୍ୟକତାଗୁଡ଼ିକୁ ପୂରଣ କରେ ।

ଚିତ୍ର 1 : ବୀମା ରୁଚ୍ଛି

B. ଏକ ବୈଧ ରୁଚ୍ଛିର ମୂଳତତ୍ତ୍ୱ

ଚିତ୍ର 2: ଏକ ବୈଧ ରୁଚ୍ଛିର ମୂଳତତ୍ତ୍ୱ

1. ପ୍ରସ୍ତାବ ଏବଂ ସ୍ୱୀକୃତି

ଯେତେବେଳେ ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ସେଭଳି କାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ଅନ୍ୟର ସମ୍ମତି ପ୍ରାପ୍ତ କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ କୌଣସି ଜିନିଷ କରିବା ପାଇଁ କିମ୍ବା କରିବାକୁ ଛାଡ଼ିବା ପାଇଁ ଅନ୍ୟବ୍ୟକ୍ତିକୁ ତାର ଇଚ୍ଛା ସୂଚୀତ କରେ, ସେ ଏକ ଅର୍ପଣ କିମ୍ବା ପ୍ରସ୍ତାବ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିଛି ବୋଲି କୁହାଯାଏ । ସାଧାରଣତଃ, ପ୍ରସ୍ତାବଟି ପ୍ରସ୍ତାବକ ଦ୍ୱାରା କରାଯାଇଥାଏ ଏବଂ ସ୍ୱୀକୃତି ବୀମାକର୍ତ୍ତାଦ୍ୱାରା କରାଯାଇଥାଏ ।

ଯେତେବେଳେ ଏକ ବ୍ୟକ୍ତି ଯାହାକୁ ପ୍ରସ୍ତାବଟି କରାଯାଇଥାଏ, ସେଥିପାଇଁ ତାର ସମ୍ମତି ସୂଚୀତ କରେ, ଏହାକୁ ଏକ ସ୍ୱୀକୃତି ବୋଲି ଧରିନିଆଯାଏ । ତେଣୁ, ଯେତେବେଳେ ଏକ ପ୍ରସ୍ତାବକୁ ସ୍ୱୀକାର କରାଯାଏ, ଏହା ଏକ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ହୋଇଥାଏ । ସ୍ୱୀକୃତିକୁ ପ୍ରସ୍ତାବକକୁ ସୂଚୀତ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ ଯାହାର ପରିଣାମ ଏକ ରୁଚ୍ଛିର ରଚନା ହୋଇଥାଏ ।

ଯେତେବେଳେ ଏକ ପ୍ରସ୍ତାବକ ବୀମା ଯୋଜନାର ସର୍ତ୍ତାବଳୀକୁ ସ୍ୱୀକାର କରେ ଏବଂ ଜମା ରାଶି ଯାହା, ପ୍ରସ୍ତାବର ସ୍ୱୀକୃତି ପରେ, ପ୍ରଥମ ପ୍ରିମିୟମରେ ପରିବର୍ତ୍ତିତ ହୋଇଯାଏ, ତାକୁ ପ୍ରଦାନ କରି ତାର ସମ୍ମତି ସୂଚୀତ କରେ, ପ୍ରସ୍ତାବଟି ଏକ ପଲିସୀ ହୋଇଯାଏ । ଯଦି କୌଣସି ସର୍ତ୍ତ ରଖାଯାଏ, ଏହା ଏକ ବିରୋଧ ପ୍ରସ୍ତାବ ହୋଇଯାଏ । ପଲିସୀ ବନ୍ଧୁ ରୁଚ୍ଛିର ପ୍ରମାଣ ହୋଇଯାଏ ।

2. ପ୍ରତିଫଳ

ଏହାର ଅର୍ଥ ହେଉଛି ଯେ ରୁଚ୍ଛିରେ ନିଶ୍ଚିତ ରୂପେ ପକ୍ଷମାନଙ୍କ ପାଇଁ କିଛି ପାରସ୍ପରିକ ଲାଭ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ହୋଇଥିବା ଉଚିତ୍ । ପ୍ରିମିୟମ ହେଉଛି ବୀମିତଠାରୁ ପ୍ରତିଫଳ ଅଟେ, ଏବଂ କ୍ଷତିପୂର୍ତ୍ତ ଦେବା ପାଇଁ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ବୀମାକର୍ତ୍ତାମାନଙ୍କଠାରୁ ପ୍ରତିଫଳ ଅଟେ ।

3. ପକ୍ଷମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ରାଜିନାମା (କନ୍ସେନ୍ସସ୍ ଏଣ୍ଡ-ଆଇଡେମ୍)

ଉଭୟ ପକ୍ଷ, ବୀମାକର୍ତ୍ତା ଏବଂ ପଲିସୀଧାରକ, ସେହି ଏକା ଅର୍ଥରେ, ସେହି ଏକା ଜିନିଷ ପାଇଁ ରାଜି ହେବା ଉଚିତ୍ । ଅନ୍ୟ ଶବ୍ଦରେ, ଉଭୟ ପକ୍ଷ ମଧ୍ୟରେ “କନ୍ସେନ୍ସସ୍ ଏଣ୍ଡ-ଆଇଡେମ୍” ଥିବା ଉଚିତ୍ ।

4. ମୁକ୍ତ ସମ୍ପତ୍ତି

ଏକ ବୁକ୍ସି ଭିତରକୁ ପ୍ରବେଶ କରିବା ସମୟରେ ମୁକ୍ତ ସମ୍ପତ୍ତି ଥିବା ଉଚିତ୍ । ସମ୍ପତ୍ତିକୁ ମୁକ୍ତ ବୋଲି କୁହାଯାଏ ଯେତେବେଳେ ଏହା ନିମ୍ନଲିଖିତ କାରଣରୁ ହୋଇ ନ ଥାଏ

- ✓ ଉତ୍ପାଦନ (ଜବରଦସ୍ତି)/ବଳ ପ୍ରୟୋଗ
- ✓ ଅନୁଚିତ ପ୍ରଭାବ
- ✓ କପଟ
- ✓ ମିଥ୍ୟା ପ୍ରତିପାଦନ (ଭୁଲ ପ୍ରତିପାଦନ)
- ✓ ଭୁଲ

ଯେତେବେଳେ ଏକ ରାଜିନାମା ପାଇଁ ସମ୍ପତ୍ତି ଉତ୍ପାଦନ, କପଟ କିମ୍ବା ମିଥ୍ୟା ଉପସ୍ଥାପନା କାରଣରୁ ହୋଇଥାଏ, ରାଜିନାମାଟି ନିରର୍ଥକ ହୋଇଯାଏ ।

5. ପକ୍ଷମାନଙ୍କ କ୍ଷମତା

ବୁକ୍ସିର ଉଭୟ ପକ୍ଷ ବୁକ୍ସିରେ କରିବା ପାଇଁ ନିଶ୍ଚିତ ରୂପେ ବୈଧିକ ରୂପେ ଯୋଗ୍ୟ ହେବା ଉଚିତ୍ । ପ୍ରସ୍ତାବରେ ହସ୍ତାକ୍ଷର କରିବା ସମୟରେ ପଲିସୀଧାରକ ନିଶ୍ଚିତ ରୂପେ ବୈଧିକ ରୂପେ ସାବାଳିକ ହେବା ଉଚିତ୍ ଏବଂ ସ୍ପଷ୍ଟ ମସ୍ତିସ୍କର ଓ ଆଇନ ଅନ୍ତର୍ଗତ ଅଯୋଗ୍ୟ ହେବା ଉଚିତ୍ ନୁହେଁ । ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ, ନାବାଳିକମାନେ ବୀମା ବୁକ୍ସିରେ ପ୍ରବେଶ କରି ପାରିବେ ନାହିଁ ।

6. ବୈଧତା

ବୁକ୍ସିର ବିଷୟବସ୍ତୁ ନିଶ୍ଚିତ ରୂପେ ବୈଧ ହେବା ଉଚିତ୍, ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ, କୌଣସି ବୀମା ଅବୈଧ କାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ହୋଇ ନ ପାରେ, ପ୍ରତ୍ୟେକ ବୁକ୍ସି ଯାହାର ବିଷୟବସ୍ତୁ କିମ୍ବା ପ୍ରତିଫଳ ବେଆଇନ ଅଟେ, ତାହା ନିରର୍ଥକ ହୋଇଯାଏ । ଏକ ବୀମା ବୁକ୍ସିର ବିଷୟବସ୍ତୁ ଏକ ଆଇନଗତ ବିଷୟବସ୍ତୁ ହୋଇଥାଏ ।

ଆହୁରି ମଧ୍ୟ ଏକ ବୀମା ବୁକ୍ସିରେ ଜଣେ ପ୍ରବେଶ କରିବା କୌଣସି ପ୍ରକାରର ବଳ, ଭୟ କିମ୍ବା ଭୁଲ ବିନା ତାର ମୁକ୍ତ ଇଚ୍ଛାରେ ହେବା ଉଚିତ୍ ।

C. ଅଗ୍ରୀମ ରୂପେ ପ୍ରିମିୟମ ପ୍ରଦାନ

ଭାରତୀୟ ଆଇନ ଅନୁସାରେ, ବୀମାକର୍ତ୍ତାମାନଙ୍କୁ ସଙ୍କଟର ପୂର୍ବଧାରଣା କରିବାର ଅନୁମତି ନାହିଁ ଯେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେମାନେ ଅଗ୍ରୀମ ରୂପେ ପ୍ରିମିୟମ ପ୍ରାପ୍ତ କରି ନ ଥାନ୍ତି । ଅନ୍ୟ ଶବ୍ଦରେ, ଭାରତରେ ବୀମା ସୁରକ୍ଷାକୁ କ୍ରେଡିଟ୍ ଆଧାରରେ ବିକ୍ରି କରାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ ।

ବୀମା ଅଧିନିୟମ 1938 ର ଧାରା 64VB ଉଲ୍ଲେଖ କରେ, “କୌଣସି ସଙ୍କଟର ପୂର୍ବଧାରଣା କରାଯିବ ନାହିଁ ଯେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅଗ୍ରୀମରୂପେ ପ୍ରିମିୟମର ପ୍ରାପ୍ତି ହୋଇନାହିଁ” । କୌଣସି ବୀମାକର୍ତ୍ତା କୌଣସି ସଙ୍କଟକୁ ପୂର୍ବରୁ ଗ୍ରହଣ କରିବ ନାହିଁ ଯଦି ଓ ଯେପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅଗ୍ରୀମରେ ପ୍ରିମିୟମର ପ୍ରାପ୍ତି ହୋଇ ନାହିଁ କିମ୍ବା ପ୍ରଦାନ କରିବାର ଗ୍ୟାରେଣ୍ଟି ଦିଆଯାଇନାହିଁ କିମ୍ବା ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ପ୍ରକାରେ ଅଗ୍ରୀମରେ ଜମା କରାଯାଇନାହିଁ । ଏହା ଭାରତୀୟ ବୀମା ଉଦ୍ୟୋଗର ଏକ ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ବିଶେଷତା ଅଟେ ।

ବୀମା ନିୟମାବଳୀ, 1939, କେତେକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ପ୍ରକାରର ବୀମା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ, ପ୍ରିମିୟମର ଅଗ୍ରୀମ ଦେୟର ଏହି ସର୍ତ୍ତରେ କିଛି ବ୍ୟତିକ୍ରମର ପ୍ରାବଧାନ ରଖିଛି । ବୀମା ନିୟମାବଳୀର ଧାରା 59 ରୋଗ ବୀମା, ସମୂହ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଦୁର୍ଘଟଣା ବୀମା,

ଚିକିତ୍ସା ଲାଭ ବୀମା ଏବଂ ହସ୍ତିତାଲାଭକେଶନ ବୀମା ଯୋଜନାଗୁଡ଼ିକ ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ, କିଛି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସର୍ତ୍ତାବଳୀ ଅନ୍ତର୍ଗତ, କିଛିରେ ପ୍ରିମିୟମଗୁଡ଼ିକୁ ଗ୍ରହଣ କରିବାପାଇଁ ସ୍ୱୀକୃତି ଦେଇଛନ୍ତି । ବୀମା ନିୟମାବଳୀର ଧାରା 59 ସରକାରୀ ଓ ଅର୍ଦ୍ଧ-ସରକାରୀ ସଂସ୍ଥାମାନଙ୍କୁ ଢାଳି କରାଯାଇଥିବା ପଲିସୀ, ସରକାରୀ ଓ ଅର୍ଦ୍ଧ-ସରକାରୀ କର୍ମଚାରୀମାନଙ୍କୁ ସୁରକ୍ଷା ଦେଉଥିବା ନିଷ୍ଠା ଗ୍ୟାରେଣ୍ଟି ବୀମା ପଲିସୀ, କର୍ମକାର ଷଡ଼ିପୁରଣ ପଲିସୀ, ପାରବହନରେ ନଗଦ (କ୍ୟାଶ୍ ଇନ୍ ଗ୍ରାନଜିଟ୍) ପଲିସୀ ଏବଂ କେତେକ ଅନ୍ୟ ବର୍ଗର ପଲିସୀମାନଙ୍କ ପାଇଁ, କିଛି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସର୍ତ୍ତାବଳୀ ଅନ୍ତର୍ଗତ, କିଛି ଛୁଟ(ରିହାତି) ର ସ୍ୱୀକୃତି ଦେଇଛି ।

ଯାଚନା

ବୀମାକୁ ସର୍ବଦା କିଛି ଜିନିଷ ଯାହାକୁ ଉତ୍ପାଦକୁ ଯଥାର୍ଥରୂପେ ବୁଝିବାପରେ କ୍ରୟ କରାଯାଇଥାଏ, ବୋଲି ବିଚାର କରାଯାଇଛି, ଏବଂ କେବଳ କିଣାଯାଏ/ ବିକାଯାଏ ରୂପେ ନୁହେଁ । ତେଣୁ, ବୀମାକୁ ଗ୍ରାହକ ଦ୍ୱାରା 'ଯାଚନା କରାଯାଇଥାଏ' କିମ୍ବା ମଗାଯାଇ ଥାଏ ପାରମ୍ପରିକ ରୂପେ, ବୀମାକର୍ତ୍ତାମାନେ ଘୋଷଣା କରନ୍ତି ଯେ "ବୀମା ଯାଚନାର ବିଷୟ ବସ୍ତୁ ଅଟେ" । କ୍ଷଷ୍ଟ ରୂପେ ବୁଝାଇବାକୁ ଗଲେ, ବୀମା ଏକ ବିଷ୍ଣୁଟ ପ୍ୟାକେଜ୍ କିମ୍ବା ଏକ ଚକୋଲେଟ୍ ବାର ଯାହାକୁ ସିଧା କିଣାଯାଇପାରେ/ ବିକାଯାଇପାରେ, ଏଭଳି ଏକ ତତ୍ପର-ପ୍ରସ୍ତୁତ ଉତ୍ପାଦ ନୁହେଁ । ଗ୍ରାହକଙ୍କୁ ସେମାନଙ୍କ ବୀମା ଆବଶ୍ୟକତା ପାଇଁ ସେଥିରେ ଯୋଗ୍ୟତାପ୍ରାପ୍ତ ଏକ ବ୍ୟକ୍ତି ସହିତ ଆଲୋଚନା କରିବାକୁ ପଡ଼ିଥାଏ ଏବଂ ବ୍ୟବସାୟିକ ପରାମର୍ଶ ଆଧାରରେ, ସଠିକ୍ ବୀମା ଉତ୍ପାଦକୁ କ୍ରୟ କରିବାକୁ ପଡ଼ିଥାଏ । ବୀମା ଉତ୍ପାଦ ବିଷୟରେ ବୁଝିବାକୁ ପଡ଼ିଥାଏ ଏବଂ ପଲିସୀ ବୀମା ସୁରକ୍ଷା, ଅପବର୍ଜନ, ନିୟମ ଓ ସର୍ତ୍ତାବଳୀ ଅନୁଯାୟୀ ଗ୍ରାହକର ବିଶେଷ ଆବଶ୍ୟକତା ପାଇଁ ସର୍ବୋତ୍ତମ ଉପଯୁକ୍ତ ପ୍ରସ୍ତାବକୁ ବିଚାର କରାଯାଇଥାଏ ।

'ଯାଚନା' କୁ ସାଧାରଣତଃ ସୂଚୀତ କରାଯାଏ ଯେତେବେଳେ ଏକ ବୀମାକର୍ତ୍ତା କିମ୍ବା ଏକ ପ୍ରାଧିକୃତ ମଧ୍ୟସ୍ଥ ଏକ ସମ୍ଭାବ୍ୟ ଗ୍ରାହକ ପାଖକୁ ତାର ବୀମା ଆବଶ୍ୟକତାକୁ ବିଝିବା ପାଇଁ ପହଞ୍ଚେ ଏବଂ ଉପଯୁକ୍ତ ବୀମା ଉତ୍ପାଦ ଚୟନ କରିବା ପାଇଁ ବ୍ୟବସାୟିକ ପରାମର୍ଶ ଦିଏ । ସମ୍ଭାବ୍ୟ ଗ୍ରାହକ ଉପଯୁକ୍ତ ସମାଧାନ ମାଗେ ଏବଂ ପରାମର୍ଶଦାତାକୁ ସମସ୍ତ ଆବଶ୍ୟକୀୟ ବିବରଣୀ ଯୋଗାଇଥାଏ । ଆଇ.ଆର୍.ଡି.ଏ.ଆଇ. ର ବିନିୟମନ ଅନୁସାରେ, ଏକ ବୀମାକର୍ତ୍ତା ଦ୍ୱାରା ଯାଚନା ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ନିଯୁକ୍ତ କରିବା ଏବଂ ବୀମା ବ୍ୟବସାୟ ସହିତ ପଲିସୀର ଅବିଚ୍ଛିନ୍ନତା, ନୂତନୀକରଣ କିମ୍ବା ପୁନଃପ୍ରଚଳନ ସମ୍ଭାଷଣ ବ୍ୟବସାୟ ପ୍ରାପ୍ତି କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ବୀମା ଅଭିକର୍ତ୍ତାମାନଙ୍କୁ ନିଯୁକ୍ତ ଦିଆଯାଇଥାଏ । କେବଳ ବୀମା କମ୍ପାନୀମାନଙ୍କ ପ୍ରାଧିକୃତ କର୍ମଚାରୀ ଏବଂ ଲାଭସେନ୍ଦ୍ରପ୍ରାପ୍ତ ମଧ୍ୟସ୍ଥମାନଙ୍କ ଭିତରୁ ବିନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବ୍ୟକ୍ତି, ଯେଉଁମାନେ ପ୍ରଶିକ୍ଷିତ ଓ ଏହି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ପାଇଁ ପ୍ରାଧିକୃତ, ସେମାନେ ଯାଚନା ଓ ବୀମା ବିକ୍ରୟ ପ୍ରକ୍ରିୟାର ଅଙ୍ଗ ହୋଇପାରିବ ।

D. ପ୍ରାଧିକୃତଗୁଡ଼ିକୁ ସମ୍ପନ୍ନ କରିବା

1. ଅନୁଗ୍ରହ ସମୟାବଧି

ଅନୁଗ୍ରହ ସମୟାବଧି ପ୍ରିମିୟମ ଦେୟ ତାରିଖର ନିକଟସ୍ଥ ପରବର୍ତ୍ତୀ ବିନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସମୟାବଧି ହୋଇଥାଏ ଯେଉଁ ସମୟରେ ଅବିଚ୍ଛିନ୍ନତାର ଲାଭ ଯେପରି କି ପ୍ରତୀକ୍ଷା ଅବଧି ଓ ପୂର୍ବ-ବିଦ୍ୟମାନ ରୋଗଗୁଡ଼ିକର ବୀମା ସୁରକ୍ଷାର ହାନି ବିନା ଏକ ପଲିସୀକୁ ନୂତନୀକରଣ କରିବା କିମ୍ବା ପ୍ରଭାବୀ ରଖିବା ପାଇଁ ରାଶିପ୍ରଦାନ କରାଯାଇପାରେ । ସେହି ସମୟାବଧି ପାଇଁ ବୀମା ସୁରକ୍ଷା ଉପଲକ୍ଷ ହୋଇ ନ ଥାଏ ଯେଉଁଥିପାଇଁ କୌଣସି ପ୍ରିମିୟମ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇ ନ ଥାଏ । ଅନୁଗ୍ରହ ଦିବସଗୁଡ଼ିକୁ ପ୍ରିମିୟମ ପ୍ରଦାନ ପାଇଁ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ଦେୟ ତାରିଖ ପରେ ପରବର୍ତ୍ତୀ ତାରିଖଠାରୁ ଗଣନା କରାଯାଏ ।

ଜୀବନ ବୀମା ପାଇଁ, ଯଦି ଅନୁଗ୍ରହ ସମୟାବଧି ନ ଥାଏ, ପ୍ରିମିୟମ ପ୍ରଦାନରେ କେବଳ ଗୋଟିଏ ଦିନର ବିଳମ୍ବ କାରଣକୁ ପଲିସୀଟି ବ୍ୟପଗତ ହୋଇପାରେ । ଏହା ପଲିସୀଧାରକ, ବୀମାକର୍ତ୍ତା ଏବଂ ସାଧାରଣ ଭାବେ ବୀମା ଉଦ୍ୟୋଗ ପାଇଁ

ହାନିକାରକ ହୋଇପାରେ ଆଇ.ଆର୍.ଡି.ଏ.ଆଇ. ବିନିୟମନ ମାସିକ ପ୍ରିମିୟମ ପ୍ରଦାନ ପ୍ରକାର କ୍ଷେତ୍ରରେ 15 ଦିନର ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ପଦ୍ଧତି ପାଇଁ 30 ଦିନର ଅନୁଗ୍ରହ ସମୟାବଧିର ସ୍ୱୀକୃତି ଦିଅନ୍ତି ।

ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ବୀମା ସମ୍ବନ୍ଧରେ ବି, ବୈୟକ୍ତିକ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ପଲିସୀର ନୂତନୀକରଣ ପାଇଁ ଅନୁଗ୍ରହ ସମୟାବଧି ରୂପେ କିଛି ଦିନର ସ୍ୱୀକୃତି ଦିଆଯାଏ । ଏହି ସମୟାବଧି କମ୍ପାନୀର ପଲିସୀ ଏବଂ ପ୍ରଦତ୍ତ ଉପାଦ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରେ । ସମସ୍ତ ଅବିଚ୍ଛିନ୍ନତା ଲାଭ ଦିଆଯିବ ଯଦି ପଲିସୀର ନୂତନୀକରଣ ଅନୁଗ୍ରହ ସମୟାବଧି ମଧ୍ୟରେ ହୋଇଥାଏ । ଅବଶ୍ୟ, ଅନ୍ତରାଳ ସମୟାବଧିର ଦାବୀ, ଯଦି କିଛି ଥାଏ, ତାହାକୁ ଗଣନା କରିଯିବ ନାହିଁ । ଆଇ.ଆର୍.ଡି.ଏ.ଆଇ. ବିନିୟମନ ଅନୁଯାୟୀ, ମାସିକ ପ୍ରକାରର ପ୍ରିମିୟମ ଜମା କ୍ଷେତ୍ରରେ 15 ଦିନର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ପଦ୍ଧତି ପାଇଁ 30 ଦିନର ଅନୁଗ୍ରହ ଅବଧି ହୋଇଥାଏ ।

ମୋଟର ପଲିସୀଗୁଡ଼ିକ ସାଧାରଣତଃ ଗୋଟିଏ ବର୍ଷର ଅବଧି ପାଇଁ ବୈଧ ହୋଇଥାଏ ଏବଂ ଦେୟ ତାରିଖ ପୂର୍ବରୁ ସେଗୁଡ଼ିକର ନୂତନୀକରଣ କରିବାକୁ ପଡ଼ିଥାଏ । ପ୍ରିମିୟମ ପ୍ରଦାନ ପାଇଁ ଅନୁଗ୍ରହ ସମୟାବଧି ଲାଗୁ ହୁଏ ନାହିଁ । ଯଦି ଏକ ବ୍ୟାପକ ପଲିସୀ 90 ଠାରୁ ଅଧିକ ଦିନପାଇଁ ବ୍ୟପଗତ ହୋଇଥାଏ, ଉପାର୍ଜିତ 'ବିନା ଦାବୀ ବୋନସ୍' (NCB) ଲାଭକୁ ହରାଇବାକୁ ପଡ଼ିପାରେ ।

କୋଭିଡ-19 ମହାମାରୀ କାଳାବଧିରେ ମାମଲାସବୁର ଅବାଧ ସଂଚାଳନ ପାଇଁ ଆଇ.ଆର୍.ଡି.ଏ.ଆଇ. ନିମ୍ନଲିଖିତ ଛାଡ଼ର ଅନୁମତି ଦେଇଥିଲା ।

- i. ଜୀବନ ବୀମା ପଲିସୀଗୁଡ଼ିକ କ୍ଷେତ୍ରରେ, ବୀମାକର୍ତ୍ତାମାନଙ୍କୁ ଅନୁଗ୍ରହ ସମୟାବଧିକୁ ଅଧିକ 30 ପାଇଁ ବୃଦ୍ଧି କରିବାକୁ କୁହାଯାଇଥିଲା ଯଦି ପଲିସୀଧାରକ ଚାହଁଲା ।
- ii. ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ବୀମା ପଲିସୀଗୁଡ଼ିକ କ୍ଷେତ୍ରରେ, ବୀମାକର୍ତ୍ତାମାନଙ୍କୁ ନୂତନୀକରଣରେ ବିଳମ୍ବକୁ 30 ଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମାଫ କରିବା ପାଇଁ କୁହାଯାଇଥିଲା ଯେଉଁଥିରେ ସେହି 'ଛାଡ଼' କୁ ପଲିସୀରେ ଅନ୍ତରାଳ ବୋଲି ଧରାଯିବ ନାହିଁ । ବୀମାସୁରକ୍ଷାରେ ବିଚ୍ଛିନ୍ନତାକୁ ଏଡ଼େଇବା ପାଇଁ ବହୁତ ପୂର୍ବରୁ ପଲିସୀଧାରକମାନଙ୍କୁ ସଂପର୍କ କରିବା ପାଇଁ ବୀମାକର୍ତ୍ତାମାନଙ୍କୁ ଅନୁରୋଧ କରାଯାଇଥିଲା ।
- iii. ସେହି ମୋଟର ଯାନ ତୃତୀୟ ପକ୍ଷ ବୀମା ପଲିସୀ, ଯାହାର ନୂତନୀକରଣ ପାଇଁ ଦେୟ ତାରିଖ ଆସିଥିଲା କିନ୍ତୁ କୋଭିଡ-19 ଛିଡ଼ି ପାଇଁ ପ୍ରିମିୟମ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇ ପାରିଲା ନାହିଁ, ସେମାନଙ୍କ ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ଆଇ.ଆର୍.ଡି.ଏ.ଆଇ ଅନୁଗ୍ରହ ସମୟାବଧିକୁ 15 ମଇ, 2020 ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପାଇଁ ଅନୁମତି ଦେଇଥିଲା ।

2. “ଆଇ. ଆର୍.ଡି.ଏ.ଆଇ” ଦ୍ୱାରା ପ୍ରବର୍ତ୍ତିତ ମୁକ୍ତ-ଅବଲୋକନ ସମୟାବଧି

ବୀମା ଚୁକ୍ତିଗୁଡ଼ିକର ପ୍ରାରୂପ ବୀମାକର୍ତ୍ତା ଦ୍ୱାରା ତିଆରି କରାଯାଏ, ଏବଂ ଅନ୍ୟ ପକ୍ଷକୁ ଏହାର ପାଳନ କରିବାକୁ ପଡ଼ିଥାଏ ଯଦି ସେ ବୀମା ଚାହେଁ । ସେଭଳି ଚୁକ୍ତି, ଯେଉଁଠି କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ଚୁକ୍ତିକୁ ଯେପରି ଅଛି ସେହି ରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ପଡେ ଏବଂ ଏଥିରେ କୌଣସି ପରିବର୍ତ୍ତନ କରିପାରେ ନାହିଁ, ଏଗୁଡ଼ିକ ବୈଧିକ ରୂପେ ଆସଂଜନର ଚୁକ୍ତି (contracts of Adhesion) କୁହାଯାଏ । ଏହି ଏକ – ପକ୍ଷୀୟ ଛିଡ଼ି କାରଣରୁ, ଅଦାଲତ ସର୍ବଦା କୌଣସି ବି ଅସ୍ପଷ୍ଟତା କିମ୍ବା ଭ୍ରାନ୍ତି ଯାହା ଏହି ନିୟମ ଓ ସର୍ତ୍ତାବଳୀକୁ ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରିବାରେ ଉପନ୍ନ ହୋଇପାରେ, ତାହା ପାଇଁ ବୀମାକର୍ତ୍ତାମାନଙ୍କୁ ଦାୟୀ କରନ୍ତି ।

ଏହି ଏକ-ପକ୍ଷୀୟ ହ୍ରାସ କରିବା ପାଇଁ ଏବଂ ବୀମା କାରବାରକୁ ଅଧିକ ଗ୍ରାହକ-ଅନୁକୂଳ କରିବା ପାଇଁ, ଆଇ.ଆର୍.ଡି.ଏ.ଆଇ.ଏହାର ବିନିୟମନରେ 'ମୁକ୍ତ-ଅବଲୋକନ ସମୟାବଧି' ବୋଲି ଏକ ଗ୍ରାହକ-ଅନୁକୂଳ ପ୍ରାବଧାନ ସମ୍ମିଳିତ କରିଛନ୍ତି ଯାହାଦ୍ୱାରା, ଯଦି ଗ୍ରାହକ ପଲିସୀର ନିୟମ ଓ ସର୍ତ୍ତାବଳୀ ଦ୍ୱାରା ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ନ ହୁଏ, ସେ ଏହାକୁ ଫେରାଇ

ପାରେ ଏବଂ ରାଶିକୁ ଫେରସ୍ତ ପାଇପାରେ । ଏହି ପ୍ରାବଧାନ ଯାହାଦ୍ୱାରା, ଯଦି ପଲିସୀଧାରକମାନେ ପଲିସୀରେ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ନ ହୁଅନ୍ତି, ପଲିସୀ ଦସ୍ତାବିଜ ପ୍ରାପ୍ତିର 15 ଦିନ (ଇଲେକ୍ଟ୍ରୋନିକ୍ ପଲିସୀ ଏବଂ ଦୂରସ୍ଥ ମାଧ୍ୟମରେ ପ୍ରାପ୍ତ ପଲିସୀଗୁଡ଼ିକ କ୍ଷେତ୍ରରେ 30 ଦିନ) ମଧ୍ୟରେ ପଲିସୀକୁ ରଦ୍ଦ କରିବାର ବିକଳ୍ପ ସେମାନଙ୍କୁ ଦିଆଯାଏ, ଏହାକୁ ଜୀବନ ବୀମା ଏବଂ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ବୀମା ପଲିସୀ (ଅତି କମ୍ ରେ ଗୋଟିଏ ବର୍ଷର ଅବଧି ଥିବା) ପାଇଁ ପ୍ରବର୍ତ୍ତତ କରାଯାଇଛି । କମ୍ପାନୀକୁ ଲିଖିତ ରୂପେ ସୂଚୀତ କରିବାକୁ ପଡ଼େ ଏବଂ ପ୍ରିମିୟମ ଠାରୁ ବୀମା ସୁରକ୍ଷା ଅବଧି ପାଇଁ ସମାନ୍ତରାଳିକ ସଙ୍କଟ ପ୍ରିମିୟମ, ଖର୍ଚ୍ଚ ଓ ଚାର୍ଜସବୁ କାଟି ଅବଶିଷ୍ଟ ରାଶିକୁ ଫେରସ୍ତ ଦିଆଯାଏ ।

ପଲିସୀର ରଦ୍ଦକରଣ : ଯେତେବେଳେ ବୀମାକର୍ତ୍ତା ଦ୍ୱାରା ପଲିସୀଗୁଡ଼ିକର ରଦ୍ଦକରଣ କରାଯାଏ, ବୀମାର ସମସ୍ତ ସମୟର ଅନୁରୂପ ପ୍ରିମିୟମର ସମାନ୍ତରାଳିକ ବୀମାକର୍ତ୍ତା ଦ୍ୱାରା ଲାଗୁ କରାଯାଇଥାଏ /ଧାରଣ କରାଯାଇଥାଏ ଏବଂ ବୀମାର ଅସମାପ୍ତ ସମୟର ଅନୁରୂପ ସମାନ୍ତରାଳିକ ବୀମାକର୍ତ୍ତା ଫେରାଜ ଦିଆଯାଇଥାଏ, ଯଦି ପଲିସୀ ଅନ୍ତର୍ଗତ କୌଣସି ରାଶି ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇ ନାହିଁ । ପ୍ରିମିୟମର ସେଭଳି ସମାନ୍ତରାଳିକ ମୂଲ୍ୟ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣକୁ ଯଥାନ୍ତୁପାତ ପ୍ରିମିୟମ କୁହାଯାଏ ।

ଯେତେବେଳେ ବାର୍ଷିକ ପଲିସୀଗୁଡ଼ିକ ବୀମାକର୍ତ୍ତା ଦ୍ୱାରା ରଦ୍ଦକରଣ କରାଯାଏ, ବୀମାକର୍ତ୍ତାମାନେ ସାଧାରଣତଃ ଏକ ଉଚ୍ଚ ଦରରେ ପ୍ରିମିୟମଗୁଡ଼ିକ ଲାଗୁ/ଧାରଣ କରିଥାନ୍ତି ଏବଂ ଯଥାନ୍ତୁପାତ ପ୍ରିମିୟମ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରିବା ପରିବର୍ତ୍ତେ, ଉଚ୍ଚ ଦରରେ ପ୍ରିମିୟମରେ ଫେରସ୍ତ କରିଥାନ୍ତି । ଏହା ବୀମାକର୍ତ୍ତାମାନଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ବିପରୀତ-ଚୟନକୁ ରୋକିଥାଏ ଏବଂ ବୀମାକର୍ତ୍ତାର ପ୍ରାରମ୍ଭିକ ଖର୍ଚ୍ଚଗୁଡ଼ିକର ଧ୍ୟାନ ରଖିଥାଏ । ସେଭଳି ଦରଗୁଡ଼ିକୁ ବୀମାଚୁକ୍ତିର ନିୟମ ଓ ସର୍ତ୍ତାବଳୀର ଅଂଶ ରୂପେ ପ୍ରକଟ କରାଯାଇ ଥାଏ ଏବଂ ଅଳ୍ପ ଅବଧି ସ୍ୱେଲ୍ ରୂପେ ସୂଚୀତ କରାଯାଇଥାଏ ।

ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ

- i. ଉତ୍ପାତନ (ଜବରଦସ୍ତି)** - ଅପରାଧିକ ସାଧନ ଜରିଆରେ ପ୍ରୟୋଗ କରାଯାଉଥିବା ଚାପ ସଂପୃକ୍ତ ହୁଏ ।
- ii. ଅନୁଚିତ୍ ପ୍ରଭାବ** –ଏକ ଅନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତି ପାଖକୁ ଅନୁଚିତ୍ ଲାଭ ପାଇବାପାଇଁ, ସେହି ବ୍ୟକ୍ତିର ଇଚ୍ଛା ଉପରେ ପ୍ରାବଲ୍ୟ ରଖିବା ପାଇଁ ନିଜର ପଦବୀର ଉପଯୋଗ କରିବା ।
- iii. କପଟ** - ଏକ ମିଥ୍ୟା ବିଶ୍ୱାସ ଯାହା ଏକ ଉପସ୍ଥାପନା ଯାହାକୁ ସତ୍ୟ ବୋଲି ଜଣେ ବିଶ୍ୱାସ କରେ ନାହିଁ, ତାହା ଉପରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ପାଇଁ ଅନ୍ୟ ଜଣକୁ ଉତ୍ପେରିତ କରିବା । ଜାଣିଶୁଣି ତଥ୍ୟକୁ ଲୁଚାଇବା କିମ୍ବା ତାହାର ଭୁଲ ପ୍ରତିପାଦନ/ମିଥ୍ୟା ଉପସ୍ଥାପନା କରିବା ଦ୍ୱାରା ଏହା ଉତ୍ପନ୍ନ ହୋଇଥାଏ ।
- iv. ଭୁଲ** - ଏକ ଜିନିଷ କିମ୍ବା ଘଟଣା ଉପରେ ଜଣକର ଜ୍ଞାନ କିମ୍ବା ବିଶ୍ୱାସ କିମ୍ବା ଏହାର ବ୍ୟାଖ୍ୟାରେ ତ୍ରୁଟି । ଏହା ଫଳରେ ତ୍ରୁଟିର ବିଷୟବସ୍ତୁ ବିଷୟରେ ବୁଝାମଣା ଏବଂ ରାଜିନାମାରେ ତ୍ରୁଟି ହୋଇପାରେ ।

ସ୍ୱୟଂ ପରୀକ୍ଷା କରନ୍ତୁ 1

ନିମ୍ନଲିଖିତ ମଧ୍ୟରୁ କେଉଁଟି ଏକ ବୈଧ ବୀମା ଚୁକ୍ତିର ଏକ ମୂଳ ତତ୍ତ୍ୱ ହୋଇ ନ ପାରେ ?

- I. ପ୍ରସ୍ତାବ ଏବଂ ସ୍ୱୀକୃତି
- II. ଉତ୍ପାତନ
- III. ପ୍ରତିଫଳ
- IV. ବୈଧତା

ସାରାଂଶ

- i. ବୀମା ଏକ ଚୁକ୍ତିମୂଳକ ରାଜିନାମାକୁ ସଂତୁଷ୍ଟକରେ ଯେଉଁଥିରେ ବୀମାକର୍ତ୍ତା କେତେକ ବିନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସଂଙ୍କଟ ବିରୁଦ୍ଧରେ ପ୍ରିମିୟମ କୁହାଯାଉଥିବା ଏକ ମୂଲ୍ୟ କିମ୍ବା ପ୍ରତିଫଳ ବଦଳରେ ଆର୍ଥିକ ସୁରକ୍ଷା ପ୍ରଦାନ କରିବା ପାଇଁ ସମ୍ମତ ହୁଏ ।
- ii. ଏକ ଚୁକ୍ତି ହେଉଛି ପକ୍ଷମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଏକ ରାଜିନାମା ,ଯାହା ଆଇନ ଅନୁସାରେ ପ୍ରବର୍ତ୍ତନୀୟ ଅଟେ ।
- iii. ଏକ ବୈଧ ଚୁକ୍ତିର ମୂଳତତ୍ତ୍ୱରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ହୁଅନ୍ତି:
  - ପ୍ରସ୍ତାବ ଏବଂ ସ୍ୱୀକୃତି
  - ପ୍ରତିଫଳ
  - କନ୍ଦେନ୍ଦୁସ୍ ଏଡ୍-ଆଇଡେମ୍
  - ମୂଳ ସମ୍ମତି
  - ପକ୍ଷମାନଙ୍କ କ୍ଷମତା ଏବଂ
  - ବିଷୟବସ୍ତୁର ବୈଧତା

ମୁଖ୍ୟ ପଦାବଳୀ

1. ପ୍ରସ୍ତାବ ଏବଂ ସ୍ୱୀକୃତି
2. ବୈଧ) ବିଧିସମ୍ମତ (ପ୍ରତିଫଳ
3. କନ୍ଦେନ୍ଦୁସ୍ ଏଡ୍ - ଆଇଡେମ୍

ସ୍ୱୟଂ ପରୀକ୍ଷା କରନ୍ତୁ 2

ଏକ ମୂଳ-ଅବଲୋକନ ସମୟାବଧିରେ, ଯଦି ପଲିସୀଧାରକ, ଯିଏ ଏକ ଅଭିକର୍ତ୍ତା ଜରିଆରେ ଏକ ପଲିସୀ କ୍ରୟ କରିଛି, ସେ ଏହାର କୌଣସି ନିୟମ ଓ ସର୍ତ୍ତରେ ରାଜି ନ ହୁଏ, ସେ ଏହାକୁ ଫେରାଇ ପାରେ ଏବଂ ନିମ୍ନ ସର୍ତ୍ତାବଳୀ ଅନ୍ତର୍ଗତ ଏକ ରାଶି ଫେରସ୍ତ ପାଇପାରେ:

- I. ସେ ପଲିସୀ ଦସ୍ତାବିଜ ପ୍ରାପ୍ତିର 15 ଦିନ ମଧ୍ୟରେ ଏହି ବିକଳ୍ପର ପ୍ରୟୋଗ କରିପାରେ
- II. ତାଙ୍କୁ କମ୍ପାନୀକୁ ଲିଖିତ ରୂପେ ସୂଚୀତ କରିବାକୁ ପଡ଼ିଥାଏ
- III. ପ୍ରିମିୟମ ଫେରସ୍ତକୁ ବୀମା ସୁରକ୍ଷା ଅବଧି ପାଇଁ ସମାନ୍ତରାଳିକ ସଙ୍କଟ ପ୍ରିମିୟମ ,ତାଙ୍କର ପରୀକ୍ଷା ଓ ସ୍ୱାମୀ ତୃପ୍ତି ଚାର୍ଜରେ ବୀମାକର୍ତ୍ତା ଦ୍ୱାରା କରାଯାଇଥିବା ଖର୍ଚ୍ଚ ପାଇଁ ସମାନ୍ତରାଳିତ କରାଯିବ ।
- IV. ଉପରୋକ୍ତ ମଧ୍ୟରୁ ସମସ୍ତ

ସ୍ୱୟଂ ପରୀକ୍ଷା କରନ୍ତୁ 3

ଯଦି ଏକ ପଲିସିଆରକ ଏକ ପଲସି କିଶିଛି ଏବଂ ଏହାକୁ ଚାହେଁ ନାହିଁ, ସେ ଏହାକୁ _____ ସମାପ୍ତରେ ଫେରାଇ ଦେଇ ପାରେ, ଏବଂ ଏକ ଫେରସ୍ତ ପାଇପାରେ ।

- I. ଫୁଲ୍ ଫୁଲ୍ୟାକନ
- II. ଫୁଲ୍-ଅବଲୋକନ
- III. ରଦକରଣ
- IV. ଫୁଲ୍ ପରୀକ୍ଷଣ

ସ୍ୱୟଂ ପରୀକ୍ଷା କରନ୍ତୁ ର ଉତ୍ତର

- ଉତ୍ତର 1 - ସଠିକ୍ ବିକଳ୍ପ ହେଉଛି II
  - ଉତ୍ତର 2 - ସଠିକ୍ ବିକଳ୍ପ ହେଉଛି IV
  - ଉତ୍ତର 3 - ସଠିକ୍ ବିକଳ୍ପ ହେଉଛି II
-

ଅଧ୍ୟାୟ C-05

ଅଣ୍ଡରଗ୍ରାଭର୍ ଏବଂ ମୂଲ୍ୟାୟନ

ଅଧ୍ୟାୟ ପରିଚୟ

ଏହି ଅଧ୍ୟାୟରେ ଆପଣ ସଙ୍କଟାଙ୍କନ ଏବଂ ମୂଲ୍ୟ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣର ମୂଳଭୂତ ତଥ୍ୟସବୁ ବିଷୟରେ ଶିଖିବେ । ଆପଣ ସଙ୍କଟର ମୂଲ୍ୟନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ଥିବା ବିପତ୍ତିଗୁଡ଼ିକ ସହିତ ମୁକାବିଲା କରିବାର ବିଭିନ୍ନ ପଦ୍ଧତି ବିଷୟରେ ଜାଣିବେ । ଆପଣ ସଙ୍କଟାଙ୍କନ, ଉତ୍ପାଦ ଅନୁମୋଦନ ଏବଂ ମୂଲ୍ୟ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ସାଧାରଣ ଦିଗଗୁଡ଼ିକର ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ କରିବାରେ ସକ୍ଷମ ହେବେ ।

ଅଧ୍ୟୟନ ପରିଣାମ

- A. ସଙ୍କଟାଙ୍କନର ମୂଳଭୂତ ତଥ୍ୟ
- B. ଆଇ.ଆର.ଡି.ଏ.ଆଇ.ପାଖରେ ଉତ୍ପାଦ ଦାଖଲ କରିବା
- C. ହାର ନିର୍ଦ୍ଧାରଣର ମୂଳଭୂତ ତଥ୍ୟ
- D. ହାର ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କାରକ

ଏହି ଅଧ୍ୟାୟର ଅଧ୍ୟୟନ ପରେ, ଆପଣ ସକ୍ଷମ ହେବା ଉଚିତ୍:

1. ସଙ୍କଟାଙ୍କନର ମୂଳଭୂତ ତଥ୍ୟ କୁ ପରିଭାଷିତ କରିବା ପାଇଁ
2. ଭାରତରେ ଉତ୍ପାଦ ଅନୁମୋଦନର ମୂଳଭୂତ ତଥ୍ୟକୁ ବୁଝିବା ପାଇଁ
3. ମୂଲ୍ୟ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କାରକଗୁଡ଼ିକ ଏବଂ ମୂଲ୍ୟ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ମହତ୍ତ୍ୱର ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ କରିବା ପାଇଁ

A. ସଙ୍କଟାଙ୍କନର ମୂଳଭୂତ ତଥ୍ୟ

ପୂର୍ବବର୍ତ୍ତୀ ଅଧ୍ୟାୟମାନଙ୍କରେ, ଆମେମାନେ ଦେଖୁଛୁ ଯେ ବୀମାର ସିଦ୍ଧାନ୍ତରେ ସଂପୃକ୍ତ ଥାଏ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣକରଣ କରିଥାରେ ସଙ୍କଟର ପ୍ରବନ୍ଧ କରିବା । ବୀମାକର୍ତ୍ତାମାନେ ପ୍ରିମିୟମସବୁକୁ ସଂଗ୍ରହ କରି ଏକ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଜାତ କରନ୍ତି ଯେଉଁଠା ଅନେକ ବ୍ୟକ୍ତି/ବ୍ୟବସାୟିକ/ଔଦ୍ୟୋଗିକ ଫାର୍ମ/ସଂଗଠନ ଦ୍ୱାରା ଗଠିତ ହୋଇଥାଏ ।

ସଙ୍କଟସବୁକୁ ବୁଝିବା, ସଙ୍କଟସବୁକୁ ଶ୍ରେଣୀଭୁକ୍ତ କରିବା, ସେମାନେ କେଉଁ ବର୍ଗରେ ଆସନ୍ତି ତାହାର ଚିହ୍ନଟ କରିବାର ଏହି ପ୍ରକ୍ରିୟା, ସଙ୍କଟକୁ ଗ୍ରହଣ କରାଯିବ କି ନାହିଁ, ତାହାର ନିର୍ଣ୍ଣୟ ନେବା ଏବଂ ଯଦି କରାଯିବ, ସଙ୍କଟକୁ ଗ୍ରହଣ କରିବାରେ ବୀମାକର୍ତ୍ତା କେତେ ପରିମାଣର ପ୍ରିମିୟମ ଆବଶ୍ୟକ କରିବ ଏବଂ ସଙ୍କଟ ଉପରେ କୌଣସି ଅତିରିକ୍ତ ସର୍ତ୍ତାବଳୀ ଲାଗୁ କରାଯିବ କି ନାହିଁ – ଏହି ସବୁ ସଙ୍କଟାଙ୍କନର ଅଂଶ ହୋଇଥାନ୍ତି ।

ଏହା ମଧ୍ୟ ଜାଣିବା ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଟେ ଯେ କେଉଁ ହାର ଲାଗୁ କରାଯିବ ଏବଂ ହାରଗୁଡ଼ିକ କେମିତି ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ କରାଯାଏ ।

ପରିଭାଷା

ସଙ୍କଟାଙ୍କନ ଏହା ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ କରିବାର ପ୍ରକ୍ରିୟା ଅଟେ ଯେ ବୀମା ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତାବ ଦିଆଯାଇଥିବା ସଙ୍କଟ ଚି ଗ୍ରହଣଯୋଗ୍ୟ ଅଟେ କି ନୁହେଁ, ଏବଂ ଯଦି ଅଟେ, କେଉଁ ହାର, ନିୟମ ଓ ସର୍ତ୍ତାବଳୀରେ ।

ସଙ୍କଟାଙ୍କନରେ ନିମ୍ନ ଚରଣଗୁଡ଼ିକ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ହୁଅନ୍ତି:

- i. ହାନିର ବାରମ୍ବାରତା ଓ ତୀବ୍ରତା ଅନୁସାରେ ବିପତ୍ତି ଓ ସଙ୍କଟର ନିରୂପଣ ଏବଂ ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ
- ii. ପଲିସୀ ବୀମାପୁରଣ ଏବଂ ନିୟମ ଓ ସର୍ତ୍ତାବଳୀର ବିନିୟମନ
- iii. ପ୍ରିମିୟମର ହାର ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ

ସଙ୍କଟାଙ୍କନ ସଙ୍କଟକୁ ଗ୍ରହଣ କରାଯିବ କି ନାହିଁ, ତାହାର ନିର୍ଣ୍ଣୟ ନିଏ

ପରବର୍ତ୍ତୀ ଚରଣ ହେବ ହାର, ନିୟମ ଓ ସର୍ତ୍ତାବଳୀ ଯାହା ଅନ୍ତର୍ଗତ ସଙ୍କଟକୁ ଗ୍ରହଣ କରାଯିବ, ତାହାର ନିର୍ଣ୍ଣୟ ନେବା ।

ସଙ୍କଟାଙ୍କନ କୌଶଳ କୁ ଉପଯୁକ୍ତ ପ୍ରଶିକ୍ଷଣ, କ୍ଷେତ୍ର ସଂସର୍ଗ ଏବଂ ଗଭୀର ସୂକ୍ଷ୍ମ ଦୃଷ୍ଟି ଜଡ଼ିତ ଥିବା ଏକ ଅବିଚ୍ଛିନ୍ନ ଶିକ୍ଷଣ ପ୍ରକ୍ରିୟା ମାଧ୍ୟମରେ ଆହରଣ କରାଯାଏ । ଏକ ଅଗ୍ନି ବୀମା ସଙ୍କଟାଙ୍କନ ହେବା ପାଇଁ ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ପାଖରେ ଅଗ୍ନିକାଣ୍ଡର ସମ୍ଭାବ୍ୟ କାରଣ, ବିଭିନ୍ନ ଭୌତିକ ଜିନିଷ ଓ ସମ୍ପତ୍ତି ଉପରେ ନିଆଁର ପ୍ରଭାବ, ଏକ ଉଦ୍ୟୋଗ, ଭୁଗୋଳ, ଜଳବାୟୁର ସ୍ଥିତି ଇତ୍ୟାଦି ରେ ସଂପୃକ୍ତ ପ୍ରକ୍ରିୟା, ଏସବୁର ଜ୍ଞାନ ଥିବା ଆବଶ୍ୟକ ।

ସେହି ପ୍ରକାରେ, ଏକ ସାମୁଦ୍ରିକ ବୀମା ସଙ୍କଟାଙ୍କନ ପାଖରେ ନିଶ୍ଚିତ ଭାବେ ବନ୍ଦର/ରାଷ୍ଟ୍ରର ସ୍ଥିତି, ପାରବହନ କିମ୍ବା ଉତ୍ପାଦନରେ କାର୍ଗୋ/ଜିନିଷପତ୍ର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣାନ୍ତ ହୋଇଥିବା ସମସ୍ୟା, ଜାହାଜ ଓ ସେମାନଙ୍କ ସମୁଦ୍ରଯାତ୍ରା ଯୋଗ୍ୟତା ଏବଂ ଏଭଳି ଅନେକ ବିଷୟ ଜ୍ଞାନ ଥିବା ଆବଶ୍ୟକ ।

ଏକ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ସଙ୍କଟାଙ୍କନ ବୀମିତର ସଙ୍କଟ ପ୍ରୋଫାଇଲ, ଆୟୁ, ଚିକିତ୍ସାୟ ଦିଗ, ଫିଲ୍ଡ୍‌ସ୍ ସ୍ତର ଓ ପରିବାର ଇତିହାସକୁ ବୁଝିବା ଏବଂ ସଙ୍କଟକୁ ପ୍ରଭାବିତ କରୁଥିବା ପ୍ରତ୍ୟେକ କାରକର ପ୍ରଭାବକୁ ମାପିବା ଆବଶ୍ୟକ ଅଟେ ।

ସଙ୍କଟାଙ୍କନ ପାଇଁ ସୂଚନାର ଆଧାର

କୌଣସି ସାଂଖ୍ୟିକ (କିମ୍ବା ସାଂଖ୍ୟିକୀୟ) ବିଶ୍ଳେଷଣରେ ପ୍ରଥମ ପର୍ଯ୍ୟାୟ ହେଉଛି ତଥ୍ୟ ସଂଗ୍ରହ । ଏକ ସଙ୍କଟର ମୂଲ୍ୟ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରିବା ସମୟରେ, ସଠିକ୍ ମୂଲ୍ୟ ନିରୂପଣରେ ସାହାଯ୍ୟ କରିବା ପାଇଁ ଏକ ସଙ୍କଟାଙ୍କକକୁ ଯେତେ ଅଧିକ ସମ୍ଭବ ସେତେ ସୂଚନା ଏକାଠି କରିବା ଉଚିତ୍ ।

ସୂଚନାର ଆଧାରଗୁଡ଼ିକ ହେଉଛନ୍ତି :

- i. ପ୍ରସ୍ତାବ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କିମ୍ବା ସଙ୍କଟାଙ୍କନ ଉପସ୍ଥାପନା
- ii. ସଙ୍କଟ ସର୍ବେକ୍ଷଣ
- iii. **ଐତିହାସିକ ଦାବୀ ଅନୁଭୂତି ତଥ୍ୟ:** କେତେକ ଶ୍ରେଣୀର ବ୍ୟବସାୟ, ଯେପରି କି ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଏବଂ ମୋଟର ଶ୍ରେଣୀ ପାଇଁ, ସଙ୍କଟାଙ୍କକମାନେ ଅନେକ ସମୟରେ, ସମ୍ଭାବ୍ୟ ଭବିଷ୍ୟତ ଦାବୀ ଅନୁଭୂତିର ସଙ୍କେତ ଦେବା ପାଇଁ, ଏବଂ ଏକ ଉପଯୁକ୍ତ ପ୍ରିମିୟମ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରିବା ପାଇଁ, ଐତିହାସିକ ଦାବୀ ଅନୁଭୂତି ତଥ୍ୟର ଉପଯୋଗ କରନ୍ତି ।

ସଙ୍କଟାଙ୍କନ, ଲକ୍ଷିତା ଏବଂ ବ୍ୟବସାୟ ସ୍ଥିରତା

ବୀମାରେ ସତର୍କ ସଙ୍କଟାଙ୍କନ ଓ ସଙ୍କଟ ବର୍ଗୀକରଣ ସେହି ସରଳ ତଥ୍ୟଠାରୁ ଉତ୍ପନ୍ନ ହୁଏ ଯେ ସମସ୍ତ ସଙ୍କଟ ସମାନ ନୁହେଁ । ଏ ପ୍ରକାରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ସଙ୍କଟକୁ ଉପଯୁକ୍ତ ରୂପେ ନିରୂପଣ କରିବାର ଏବଂ ହାନି ଘଟଣା ଓ ତୀବ୍ରତାର ସମ୍ଭାବ୍ୟତା ଅନୁସାରେ ମୂଲ୍ୟ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରିବାର ଆବଶ୍ୟକତା ଥାଏ ।

ଯେହେତୁ ସମସ୍ତ ସଙ୍କଟ ସମାନ ହୋଇ ନ ଥାଏ, ସେହି ବ୍ୟକ୍ତି ଯେଉଁମାନେ ବୀମିତ ହେବାକୁ ଥିବେ, ସେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ସମାନ ପ୍ରିମିୟମ ଦେବାପାଇଁ କହିବା ଯଥାର୍ଥ ହେବ ନାହିଁ । ସଙ୍କଟାଙ୍କନର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ହେଉଛି ସଙ୍କଟସବୁକୁ ବର୍ଗୀକୃତ କରିବା, ଯାହାହାରା, ସେମାନଙ୍କ ବିଶେଷତା ଏବଂ ସମ୍ମୁଖୀନ ହେଉଥିବା ସଙ୍କଟର ମାତ୍ରା ଆଧାରରେ, ପ୍ରିମିୟମର ଏକ ଉପଯୁକ୍ତ ହାର ଲାଗୁ କରାଯାଇପାରେ । ଏହା ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିବା ସଙ୍କଟାଙ୍କକ ପାଇଁ ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଥାଏ ଯେ ସଙ୍କଟ ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ ଉପଯୁକ୍ତ ରୂପେ ହେଉଛି ଏବଂ ଲାଗୁ କରାଯାଉଥିବା ପ୍ରିମିୟମ ଏତେ କମ୍ ନୁହେଁ ଯେ ସଙ୍କଟକୁ ସୁରକ୍ଷା ଦେଇପାରିବ ନାହିଁ କିମ୍ବା ଏତେ ଅଧିକ ନୁହେଁ ଯେ ଏହାକୁ ଅଣ-ପ୍ରତିଯୋଗୀ କରି ପାରିବ ନାହିଁ ।

ସଙ୍କଟାଙ୍କନର ମୁଖ୍ୟ ବିଶେଷତାଗୁଡ଼ିକ ନିମ୍ନ ଭଳି ଅଟନ୍ତି

- i. ବିଶେଷତାଗୁଡ଼ିକ ଆଧାରରେ ସଙ୍କଟକୁ ଚିହ୍ନଟ କରିବା
- ii. ପ୍ରସ୍ତାବକ ଦ୍ୱାରା ଉପସ୍ଥାପିତ କରାଯାଇଥିବା ସଙ୍କଟର ସ୍ତରକୁ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରିବା

ସଙ୍କଟାଙ୍କନର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟସବୁକୁ, ସଂକ୍ଷେପରେ, ସ୍ୱୀକାର୍ଯ୍ୟତା, ପ୍ରିମିୟମର ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତତା ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସର୍ତ୍ତାବଳୀର ସ୍ତରକୁ ନିଶ୍ଚିତ କରି ହାସଲ କରାଯାଏ ।

B. ଆଇ.ଆର୍.ଡି.ଏ. ଆଇ. ପାଖରେ ଉତ୍ପାଦ ଦାଖଲ କରିବା

ପ୍ରତ୍ୟେକ ବୀମା ଉତ୍ପାଦକୁ ବିକ୍ରୟ ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତାବ ଦେବାପୂର୍ବରୁ ଏହାର ଅନୁମୋଦନ ପାଇଁ ଆଇ.ଆର୍.ଡି.ଏ.ଆଇ. ସମ୍ମୁଖରେ ଦାଖଲ କରିବାର ଆବଶ୍ୟକତା ଥାଏ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ବୀମା ଉତ୍ପାଦ ପାଇଁ ଆଇ.ଆର୍.ଡି.ଏ.ଆଇ. ଏକ ଅନନ୍ୟ ପରିଚୟ ସଂଖ୍ୟା (UIN) ଆବଶ୍ଳିତ କରେ । ଉତ୍ପାଦଗୁଡ଼ିକ ଥରେ ବଜାରରେ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଗଲେ । ଉତ୍ପାଦକୁ ପ୍ରତ୍ୟାହତ କରିବାକୁ ମଧ୍ୟ ଅନୁମତି ଦିଆଯାଇ ନାହିଁ ।

1. ନିୟନ୍ତ୍ରକ ବୀମାକର୍ତ୍ତାଙ୍କ ବୋର୍ଡ଼ଠାରୁ ଏକ ସ୍ପଷ୍ଟ ବଚନବଦ୍ଧତା ମାଗେ ଯେ ଏହା ପଲିସୀରେ ଥିବା ସଙ୍କଟଗୁଡ଼ିକୁ ଗ୍ରହଣ କରିବା ପାଇଁ ଇଚ୍ଛୁକ ଅଟେ ଏବଂ ଦାବୀସବୁର ରାଶିପ୍ରଦାନ କରିବାକୁ ରାଜି ଅଟେ । ଏହା ବୀମାକର୍ତ୍ତାଙ୍କୁ ଏହା ମଧ୍ୟ କରିବା ପାଇଁ ପ୍ରତିବଦ୍ଧ କରେ ଯେ ପଲିସୀ ଶିକ୍ଷାବଳୀ ଗ୍ରାହକ ପାଇଁ ନିରପେକ୍ଷ ଅଟେ ଏବଂ ବୈଜ୍ଞାନିକ ଆଧାରରେ ମୂଲ୍ୟସବୁର ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରାଯାଇଛି ।
2. ବୀମାକର୍ତ୍ତା ଭବିଷ୍ୟତରେ ଉତ୍ପାଦଗୁଡ଼ିକର ପ୍ରତ୍ୟାହରଣର ସମ୍ଭାବନା ଓ ସେହିସବୁ ବିକଳ ଯାହା ଉତ୍ପାଦର ସେଭଳି ପ୍ରତ୍ୟାହରଣରେ ପଲିସୀଧାରକ ପାଇଁ ଉପଲବ୍ଧ ହୋଇପାରେ, ଏସବୁ ପାଇଁ ଯୋଜନା କରିବା ଉଚିତ୍ ।
3. ପ୍ରତ୍ୟାହତ ଉତ୍ପାଦଟିକୁ ସମ୍ଭାବ୍ୟ ଗ୍ରାହକମାନଙ୍କୁ ଅର୍ପଣ କରାଯିବ ନାହିଁ ।

C. ହାର ନିର୍ଦ୍ଧାରଣର ମୂଳଭୂତ ତତ୍ତ୍ୱ

ବୀମା ବୀମାକର୍ତ୍ତା ପାଖକୁ ସଙ୍କଟର ସ୍ଥାନାନ୍ତରଣ ଉପରେ ଆଧାରିତ ଅଟେ । ଏକ ବୀମା ପଲିସୀ କ୍ରୟ କରିବାରେ, ବୀମିତ ସେହି ଆପଦ ଯାହା ବିପକ୍ଷରେ ସମ୍ପତ୍ତିଟିକୁ ବୀମିତ କରାଯାଇଛି, ତା'ଠାରୁ ଉତ୍ପନ୍ନ ହୋଇଥିବା ଆର୍ଥିକ ହାନିର ପ୍ରଭାବକୁ ହ୍ରାସ କରିବାରେ ସକ୍ଷମ ହୋଇଥାଏ । ବୀମା ଦାବୀ ଓ ଖର୍ଚ୍ଚର ଭବିଷ୍ୟତ ମୂଲ୍ୟ ସମେତ ଲାଭର ସୀମାକୁ ସୁରକ୍ଷା ଦେବା ପାଇଁ ଏକ ମୂଲ୍ୟ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରିବାର ପ୍ରକ୍ରିୟାକୁ ଗ୍ରହଣ କରିବା ପାଇଁ ବୀମାକର୍ତ୍ତାଙ୍କ ଆବଶ୍ୟକତା ଥାଏ । ଏହାକୁ ମୂଲ୍ୟ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କୁହାଯାଏ ।

ଏକ ହାର (ଦର) ହେଉଛି ବୀମାର ଏକ ଦତ୍ତ ଏକକର ମୂଲ୍ୟ । ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ, ଭୂମିକମ୍ପ ବୀମା ସୁରକ୍ଷା ପାଇଁ ହାର (ଦର) କୁ ଟ. 1. 00 ପ୍ରତି ମାଇଲ (ପ୍ରତି ହଜାର) ବୀମା ରାଶି ରୂପେ ପ୍ରକାଶ କରାଯାଇପାରେ । ଅତୀତର ରେକର୍ଡ୍ ଏବଂ ଚଳିତ ପରିବେଶରେ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଯାହା ଭବିଷ୍ୟତରେ ସମ୍ଭାବ୍ୟ ହାନିକୁ ପ୍ରଭାବିତ କରିପାରେ, ଏସବୁକୁ ଦେଖିବାପରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ହାରକୁ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ କରାଯାଏ ।

ଧାନ ଦିଅନ୍ତୁ ଯେ ହାର ପ୍ରିମିୟମ ସହିତ ସମାନ ନୁହେଁ ।

ପ୍ରିମିୟମ= (ବୀମାରାଶି) x (ହାର)

ଉଦାହରଣ

ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ବୀମାର ଏକ ଉଦାହରଣ ନେଇ, ସାଂଖ୍ୟିକ କିମ୍ବା ପ୍ରତିଶତ ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ ସଙ୍କଟର ପ୍ରତ୍ୟେକ ଘଟକ ଉପରେ କରାଯାଏ । ଆୟୁ, କୂଳ, ବ୍ୟବସାୟ, ଅଭ୍ୟାସ ଇତ୍ୟାଦି ଭଳି କାରକଗୁଡ଼ିକୁ ଯାଞ୍ଚ କରାଯାଏ ଏବଂ ପୂର୍ବ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ମାନଦଣ୍ଡ ଆଧାରରେ ସାଂଖ୍ୟିକରୂପେ ଗଣନା କରାଯାଏ ।

ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଦାନ କରାଯିବାକୁ ଥିବା ପ୍ରିମିୟମ ରାଶି ଏକ ହାର ଉପରେ ନିର୍ଭର କରେ, ଯାହାକୁ ଦୁଇଟି କାରକ ଦ୍ୱାରା ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ କରାଯାଏ;

- ✓ (ଏକ ବୀମିତ ଆପଦ ଯୋଗୁଁ ହୋଇଥିବା) ଏକ ହାନି ଘଟଣା କାରଣରୁ ହେବାକୁ ଥିବା ହାନିର ସମ୍ଭାବ୍ୟତା
- ✓ ହାନିର ଆକଳିତ ରାଶି ପରିମାଣ ଯାହା ହାନି ଘଟଣା ଯୋଗୁଁ ଉତ୍ପନ୍ନ ହୋଇପାରେ

ଉଦାହରଣ

ମନେକରନ୍ତୁ, ନିଆଁ ଯୋଗୁଁ ଧୂସ ହେଉ ଥିବା ଏକ ଘରର ହାରାହାରି ପରିମାଣ ହେଉଛି ଟ 1,00,000 ।

ନିଆଁ ଯୋଗୁଁ ଧୂସ ହେଉଥିବା ଏକ ଘରର ହାନିର ସମ୍ଭାବ୍ୟତା 100 ମଧ୍ୟରୁ 1 [କିମ୍ବା 0.01] । ଅର୍ଥାତ୍, ଅନୁଭୂତି ହେଉଛି 100 ବୀମିତ ଘର ମଧ୍ୟରୁ, ଗୋଟିଏ ଘର ନିଆଁ ଯୋଗୁଁ ଧୂସ ହୁଏ ।

ପ୍ରତ୍ୟାଶିତ ହାରାହାରି ହାନି ହୋଇପାରେ ଟ.1,00,000 x 0.01 = ଟ. 1000 ।

ତେଣୁ, ବୀମାକର୍ତ୍ତାମାନଙ୍କୁ ଟ. 1,00,000 ମୂଲ୍ୟର ଏକ ଘରକୁ ବୀମିତ କରିବା ପାଇଁ ସର୍ବନିମ୍ନ ଟ. 1000 ଚାର୍ଜ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ ହୋଇପାରେ ।

ବୀମାକର୍ତ୍ତା କେମିତି ସୁନିଶ୍ଚିତ କରେ ଯେ ସେହି ହାନି ଯାହାସବୁ ବାସ୍ତବରେ ଘଟିଥିଲା, ସେହିସବୁର କ୍ଷତିପୂର୍ଣ୍ଣ କରିବାରେ ସମ୍ଭବତଃ ଯଥେଷ୍ଟ ଅଟେ?

ପୂର୍ବରୁ ଦେଖାଯାଇଥିବା ଭଳି, ବୀମାର ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ତନ୍ତ୍ରରେ ଅନେକ ଗୁଡ଼ିଏ ସଦୃଶ ସଙ୍କଟର ସମ୍ଭବତଃ କଡ଼ିତ ଥାଏ ଯାହାହାରା ହାନିସବୁର ସଂଖ୍ୟା (ବାରମ୍ବାରତା) ର ସମ୍ଭାବ୍ୟତା ତଥା ହାନିର ବ୍ୟାପ୍ତି (ତୀବ୍ରତା) ପୂର୍ବାନୁମେୟ ହୋଇଥାଏ । 'ଅଧିକ ସଂଖ୍ୟକର ନିୟମ' ବୋଲି କୁହାଯାଉଥିବା ଏହି ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ଉଲ୍ଲେଖ କରେ ଯେ ଯେତେବେଳେ ନମୁନା ଆକାର ବୃଦ୍ଧି ପାଏ, ପରିଣାମ ପ୍ରତ୍ୟାଶିତ ମୂଲ୍ୟର ନିକଟତର ହୋଇଥାଏ । ବୀମା କମ୍ପାନୀମାନେ ସେମାନଙ୍କ ପ୍ରତ୍ୟାଶା/ପୂର୍ବାନୁମାନକୁ କାର୍ଯ୍ୟଶୀଳ କରାଇବାପାଇଁ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଲୋକଙ୍କୁ ଅଧିକ ପଲିସୀ ବିକ୍ରି କରିବା ଆବଶ୍ୟକ ।

ଏକ ଉଦାହରଣ ହେଉଛି ଯେ ଯଦି ଏକ ମୁଦ୍ରାକୁ ଚସ୍ କରାଯାଏ, 'ହେଡ୍' କିମ୍ବା 'ଟେଲ୍' ମିଳିବାର ସମ୍ଭାବନା 50:50 । ଅବଶ୍ୟ, ଯଦି ମୁଦ୍ରାଟିକୁ କେବଳ ଥରେ ଚସ୍ କରାଗଲା, ପରିମାଣ ହୋଇପାରେ 100% 'ହେଡ୍' ଓ 0% 'ଟେଲ୍' କିମ୍ବା 0% 'ହେଡ୍' 100% 'ଟେଲ୍' । ଅବଶ୍ୟ, ଯଦି ଜଣେ ମୁଦ୍ରାଟିକୁ ଅନେକ ଥର ଚସ୍ କଲା, 'ହେଡ୍' ଏବଂ 'ଟେଲ୍'ର ହାରାହାରି ଗଣନା 100% ଏବଂ 0% ହେବାର ସମ୍ଭାବନା କମ୍ ହେବ ଏବଂ 50:50 ର ନିକଟତର ହେବ ।

ଉଦାହରଣ

ସମ୍ପତ୍ତି ବୀମା କ୍ଷେତ୍ରରେ, ଏକ କାଠ ତିଆରି ସଂରଚନାରେ ନିଆଁ ଲାଗିବାର ସମ୍ଭାବନା ପଥର ତିଆରି ସଂରଚନା ଅପେକ୍ଷା ଅଧିକ ରହେ; ତେଣୁ, କାଠ ତିଆରି ସଂରଚନାକୁ ବୀମିତ କରିବା ପାଇଁ ଅଧିକ ପ୍ରିମିୟମ ଆବଶ୍ୟକ ହୋଇଥାଏ ।

ସେହି ଏକା ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ଜୀବନ ଏବଂ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ବୀମାରେ ବି ଲାଗୁ ହୁଏ । ଉଚ୍ଚ ରକ୍ତଚାପ କିମ୍ବା ମଧୁମେହରେ ଆକ୍ରାନ୍ତ ହୋଇଥିବା ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତିର ଏକ ହୃଦଘାତର ଶିକାର ହେବାର ସମ୍ଭାବନା ଅଧିକ ରହିଥାଏ ।

ସ୍ୱୟଂ ପରୀକ୍ଷା କରନ୍ତୁ1

ସେହି ଦୁଇଟି କାରକକୁ ଚିହ୍ନଟ କରନ୍ତୁ ଯାହା ବୀମା ହାର ନିର୍ଦ୍ଧାରଣକୁ ପ୍ରଭାବିତ କରନ୍ତି ।

- I. ସଙ୍କଟର ସମ୍ଭାବ୍ୟତା ଓ ତୀବ୍ରତା
- II. ସଙ୍କଟର ଆଧାର ଓ ସ୍ୱରୂପ
- III. ସଙ୍କଟର ଆଧାର ଓ ସମୟ
- IV. ସଙ୍କଟର ସ୍ୱରୂପ ଓ ପ୍ରଭାବ

1. ପ୍ରିମିୟମ ହାର ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରିବା

ଶୁଦ୍ଧ ପ୍ରିମିୟମ ହାରକୁ ଅତୀତର ହାନି ଅନୁଭୂତି ଆଧାରରେ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ କରାଯାଏ । ତେଣୁ କରି, ଅତୀତର ହାନି ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ସାଂଖ୍ୟିକ ତଥ୍ୟ ହାର ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ପାଇଁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଆବଶ୍ୟକ ଅଟେ । ହାରସବୁକୁ ନିଶ୍ଚିତ କରିବା ପାଇଁ, ସଙ୍କଟସବୁ ପାଇଁ ଏକ 'ଗାଣିତିକ ମୂଲ୍ୟ' ଦେବା ଆବଶ୍ୟକ ଅଟେ ।

ଉଦାହରଣ

ଯଦି ଅନେକ ସଂଖ୍ୟକ ମୋଟର ସାଇକେଲର ହାନି ଅନୁଭୂତିକୁ, ଧରନ୍ତୁ 10 ବର୍ଷର ସମୟ ପାଇଁ ଏକାଠି କରାଯାଏ, ଆମେ ଗାଢ଼ିଗୁଡ଼ିକରେ ହୋଇଥିବା କ୍ଷତିଠାରୁ ଉପୁଜିଥିବା ହାନିସବୁର ମୋଟ ସମଷ୍ଟିକୁ ପାଇବା । ଏହି ହାନି ପରିମାଣକୁ ମୋଟର ସାଇକେଲମାନଙ୍କ ମୋଟ ମୂଲ୍ୟର ପ୍ରତିଶତ ରୂପେ ପ୍ରକାଶ କରି, ଆମେ ସଙ୍କଟର 'ଗାଣିତିକ ମୂଲ୍ୟ' ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ କରି ପାରିବା । ଏହାକୁ ନିମ୍ନରେ ଦିଆଯାଇଥିବା ସୂତ୍ରରେ ପ୍ରକାଶ କରାଯାଇପାରେ ।

$M = \frac{L \times 100}{V}$	L ହାନି ସବୁର ମୋଟ ସମଷ୍ଟିକୁ ଏବଂ V ସମସ୍ତ ମୋଟର ସାଇକେଲର ମୋଟ ମୂଲ୍ୟ ଏବଂ M ହାରାହାରି ହାନି ପ୍ରତିଶତକୁ ସୂଚୀତ କରେ ।
------------------------------	---

ଆସନ୍ତୁ ମନେ କରିବା ଯେ:

- ✓ ଏକ ମୋଟର ସାଇକେଲର ମୂଲ୍ୟ: ଟ. 50, 000/-
- ✓ ହାନି ଅନୁଭୂତି: 1000 ମୋଟର ସାଇକେଲ ମଧ୍ୟରୁ, 10 ବର୍ଷରେ 50 ମୋଟର ସାଇକେଲ ଚୋରୀ ହୋଇଥାଏ
- ✓ ହାରାହାରି ରୂପେ, ପ୍ରତ୍ୟେକ ବର୍ଷ ଚୋରୀ ଯୋଗୁଁ ମୋଟ ହାନି ହୁଏ 5 ମୋଟର ସାଇକେଲ

ସୂତ୍ରକୁ ପ୍ରୟୋଗ କରାଯାଇ, ପରିଣାମ ହେବ:

ହାନି ପ୍ରତି ବର୍ଷ (ଟ. 50, 000 X 5) = ଟ. 2,50, 000

1000 ମୋଟର ସାଇକେଲଙ୍କ ମୋଟ ମୂଲ୍ୟ (ଟ. 50,000 X 1000) = ଟ. 5, 00,00,000

ଏହାର ଅର୍ଥ ହେଉଛି ହାରାହାରି ହାନି ପ୍ରତିଶତ ପ୍ରତି ଗାଢ଼ି $(L/V) \times 100 = [2,50,000/5,00,00,000] \times 100 = 0.5\%$

ତେଣୁକରି ପ୍ରିମିୟମ ହାର ଯାହା ଏକ ମୋଟର ସାଇକେଲ ମାଲିକ ପ୍ରଦାନ କରେ, ତାହା ହେଉଛି ଟ. 50,00,00/- ର ଅର୍ଦ୍ଧ ପ୍ରତିଶତ – ଅର୍ଥାତ୍ ଟ 250/- ପ୍ରତି ବର୍ଷ, ଏହାକୁ 'ଶୁଦ୍ଧ' ପ୍ରିମିୟମ କୁହାଯାଏ, ଯାହା 'ବର୍ଷିକ କଷ୍ଟ' ରୂପେ ମଧ୍ୟ ପରିଚିତ ଅଟେ ।

ଟ. 250 ପ୍ରତି ମୋଟର ସାଇକେଲ ହାରରେ, ଟ. 2.5 ଲକ୍ଷ ଏକତ୍ରିତ କରାଯାଏ ଯାହାକୁ 5 ଗାଢ଼ିର ମୋଟ ହାନିର ଦାବୀସବୁରେ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଏ ।

ଯଦି ଶୁଦ୍ଧ ପ୍ରିମିୟମ ,ଯାହା ଉପରେ ପ୍ରାପ୍ତ ହେଲା ,ତାକୁ ଏକତ୍ରିତ କରାଯାଏ ,ଏହା ଏକ ନିଧି ଗଠନ କରିବ ଯାହା ହାନିସବୁ ପାଇଁ କେବଳ ପ୍ରଦାନ କରିବାକୁ ଯଥେଷ୍ଟ ହେବ ।

ଉପରୋକ୍ତ ଉଦାହରଣରେ ଆମେ ଦେଖି ପାରିବା ଯେ ଏଇଠି ଅଧିକାଂଶ ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ବୀମା କାର୍ଯ୍ୟପ୍ରଣାଳୀରେ ପ୍ରଶାସନିକ ମୂଲ୍ୟ (ପ୍ରବନ୍ଧନର ଖର୍ଚ୍ଚ) ଏବଂ ବ୍ୟବସାୟ ପ୍ରାପ୍ତିର ମୂଲ୍ୟ (ଅଭିକର୍ତ୍ତାଙ୍କ କମିଶନ) ମଧ୍ୟ ସଂପୃକ୍ତ ଥାଏ । ଅପ୍ରତ୍ୟାଶିତ ଭାରୀ ହାନି ପାଇଁ ମଧ୍ୟ କିଛି ସଂଚୟ ରଖିବା ଆବଶ୍ୟକ ଅଟେ ।

ପରିଶେଷରେ, ଯେହେତୁ ବୀମାର କାରବାର ବ୍ୟବସାୟିକ ଆଧାରରେ ହୋଇଥାଏ, କୌଣସି ଅନ୍ୟ ବ୍ୟବସାୟ ଭଳି, ଲାଭର କିଛି ସୀମା (ମାର୍ଜିନ୍) ର ପ୍ରାବଧାନ ରଖିବା ଆବଶ୍ୟକ ଅଟେ ଯାହା ବ୍ୟବସାୟରେ ନିବେଶ କରାଯାଇଥିବା ପୁଞ୍ଜି ଉପରେ ଏକ ପ୍ରତିଫଳ ହୋଇଥାଏ ।

ତେଣୁକରି, ଖର୍ଚ୍ଚ, ସଂଚୟ ଓ ଲାଭସବୁ ପାଇଁ ପ୍ରାବଧାନ ରଖିବା ପାଇଁ କିଛି ପ୍ରତିଶତ ଯୋଗ କରି 'ଶୁଦ୍ଧ ପ୍ରିମିୟମ' କୁ ଉଚିତ୍ ରୂପେ ଲୋଡ଼ କିମ୍ବା ବୃଦ୍ଧି କରାଯାଇଥାଏ ।

ପ୍ରିମିୟମର ଅନ୍ତିମ ହାରରେ ନିମ୍ନଲିଖିତ ଘଟକ ସମ୍ମିଳିତ ହୋଇଥାନ୍ତି:

- ✓ ହାନି ରାଶିପ୍ରଦାନ
- ✓ ହାନି ଖର୍ଚ୍ଚ (ଉ.ସ୍ଵ.: ସର୍ବେକ୍ଷଣ ଶୁଳ୍କ)
- ✓ ଅଭିକର୍ତ୍ତାର କମିଶନ
- ✓ ପ୍ରବନ୍ଧନର ଖର୍ଚ୍ଚ
- ✓ ଅପ୍ରତ୍ୟାଶିତ ଭାରୀ ହାନି ପାଇଁ ସଂଚୟ (ରିଜର୍ଭ) ପାଇଁ ମାର୍ଜିନ୍ ଉ.ସ୍ଵ. 5 ପ୍ରତ୍ୟାଶିତ ହାନି ବିରୁଦ୍ଧରେ 7 ମୋଟ ହାନି
- ✓ ଲାଭ ପାଇଁ ମାର୍ଜିନ୍

ସମସ୍ତ ଆବଶ୍ୟକୀୟ ହାନିନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କାରକକୁ ବିଚାରକୁ ନେଇ, ଜଣେ ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିପାରେ ଯେ ସମାନ ପ୍ରକାର ଓ ଗୁଣର ସଙ୍କଟଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରେ ତୁଳନାତ୍ମକ ରୂପେ ହାରଗୁଡ଼ିକ ଯଥାର୍ଥ, ଅତ୍ୟଧିକ କିମ୍ବା ଅନୁଚିତ୍ ରୂପେ ଭେଦଭାବପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଟନ୍ତି ।

ସ୍ଵୟଂ ପରୀକ୍ଷା କରନ୍ତୁ 2

ଶୁଦ୍ଧ ପ୍ରିମିୟମ କ'ଣ ଅଟେ ?

- I. କେବଳ ହାନିସବୁ ପାଇଁ ରାଶିପ୍ରଦାନ କରିବାକୁ ପ୍ରିମିୟମ ଯଥେଷ୍ଟ ରୂପେ ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ
- II. ସାମାଜର ଅତି ସାଧାରଣ ସଦସ୍ୟଙ୍କ ପାଇଁ ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ ପ୍ରିମିୟମ
- III. ପ୍ରଶାସନିକ ଖର୍ଚ୍ଚକୁ ଯୋଗ କରିବା ପରେ ପ୍ରିମିୟମ
- IV. ଅତ୍ୟଧୁନିକ ହାନି ଅନୁଭୂତି ସମୟାବଧିରୁ ପ୍ରାପ୍ତ ପ୍ରିମିୟମ

2. କାରଯୋଗ୍ୟ

'କାରଯୋଗ୍ୟ' କିମ୍ବା 'ଅତିରିକ୍ତ' ହେଉଛି ଏକ ବୀମାକର୍ତ୍ତା ଏବଂ ବୀମିତ ମଧ୍ୟରେ ମୂଲ୍ୟ-ଆବଣ୍ଟନ ପ୍ରାବଧାନ । କାରଯୋଗ୍ୟ ପ୍ରାବଧାନ ରଖେ ଯେ ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ପ୍ରେସହୋଲ୍ଡର ଅତିରିକ୍ତ ଦାବୀଗୁଡ଼ିକ କେବଳ ବୀମାକର୍ତ୍ତାଦ୍ଵାରା ପ୍ରଦାନଯୋଗ୍ୟ ହୋଇଥାଏ । ଅନ୍ୟ ଶବ୍ଦରେ, ବୀମାକର୍ତ୍ତାମାନେ ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସ୍ତରଠାରୁ ନିମ୍ନ ଦାବୀ ପାଇଁ ଦାୟୀ ହେବେ ନାହିଁ । ସ୍ତର କିମ୍ବା

ପ୍ରେସହୋଲ୍ଡିଂକୁ ଏକ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ରାଶି ରୂପେ କିମ୍ବା କିଛି ପ୍ରତିଶତ କିମ୍ବା ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସମୟାବଧି (ଯେତେବେଳେ ଏହାକୁ ସମୟ-ଆଧିକ୍ୟ କୁହାଯାଏ) ରୂପେ ମଧ୍ୟ ନିଶ୍ଚିତ କରାଯାଇପାରେ । ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ପଲିସୀମାନଙ୍କ କ୍ଷେତ୍ରରେ, ଏକ ପରିସ୍ଥିତି ଆସିପାରେ ଯେ ଦାବୀଗୁଡ଼ିକ ଦେୟ ହୋଇପାରେ କେବଳ ଯଦି ହସ୍ପିଟାଲାଇଜେଶନ୍ ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସଂଖ୍ୟକ ଦିବସ/ଘଣ୍ଟାଠାରୁ ବାହାରେ ହୋଇଥାଏ । କାଟଯୋଗ୍ୟକୁ ଜୀବନ ପଲିସୀ ମାନଙ୍କରେ ଉପଯୋଗ କରାଯାଏ ନାହିଁ ।

ସମ୍ପତ୍ତି, ମୋଟର ଏବଂ ଗୃହ ବୀମା ଭଳି ଉପାଦଗୁଡ଼ିକରେ, କାଟଯୋଗ୍ୟସବୁ ପୂର୍ବନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ରାଶି ହୋଇଥାନ୍ତି ଯାହାକୁ ବୀମିତକୁ ନିଶ୍ଚିତ ରୂପେ ଏକ କ୍ଷତିପୂର୍ତ୍ତ ଦାବୀ ପାଇଁ ବହନ କରିବାକୁ ପଡ଼େ । କେତେକ ପଲିସୀ ପାଇଁ କାଟଯୋଗ୍ୟ ଅନିବାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇପାରେ କିମ୍ବା ସ୍ୱେଚ୍ଛକ ହୋଇପାରେ । ବୀମାକର୍ତ୍ତାମାନେ ସାଧାରଣତଃ କମ୍ ପ୍ରିମିୟମ ଲାଗୁ କରିଥାନ୍ତି ଯେତେବେଳେ ବୀମିତ ସ୍ୱଇଚ୍ଛାରେ ଅଧିକ କାଟଯୋଗ୍ୟର ବିକଳ୍ପ ଚୟନ କରିଥାଏ । ଏହି ଅଭିକର୍ତ୍ତାକୁ ନିଶ୍ଚିତ ରୂପେ ଯାଞ୍ଚ କରିବା ଉଚିତ୍ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ କାଟଯୋଗ୍ୟଗୁଡ଼ିକ କେମିତି କାମ କରନ୍ତି ଏବଂ ବୀମିତକୁ ସୂଚୀତ କରିବା ଉଚିତ୍ ଯେ କାଟଯୋଗ୍ୟଟି 'ପ୍ରତି ବର୍ଷ' ଆଧାରରେ ପ୍ରମୁଖ୍ୟ ହୋଇଥାଏ କି 'ପ୍ରତି ଘଟଣା'ଆଧାରରେ ହୋଇଥାଏ ।

କାଟଯୋଗ୍ୟ ରଖିବାର ଅନେକ କାରଣ ରହିଛି । କାରଖାନା, ବହୁ ପ୍ରକାରର କାର୍ଗୋ କନ୍ସାଇମେଣ୍ଟ, ବଡ଼ ବଡ଼ କର୍ମଚାରୀ ସମୂହ, ସାର୍ବଜନିକ ଦାୟିତ୍ୱ ସଂସର୍ଗ ଇତ୍ୟାଦିକୁ ବୀମା ସୁରକ୍ଷା ପ୍ରଦାନ କରୁଥିବା କର୍ପୋରେଟ୍ ଗ୍ରାହକମାନେ, ଛୋଟ ଛୋଟ ଦାବୀକୁ ନିଜେ ନିଜେ ବହନ କରିବା ପାଇଁ ପସନ୍ଦ କରିପାରନ୍ତି ଏବଂ ଦାବୀଗୁଡ଼ିକୁ ପ୍ରମାଣିତ କରିବାପାଇଁ ଦଲିଲୀକରଣକୁ ଏଡ଼େଇପାରନ୍ତି, ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ ପ୍ରିମିୟମ ରୂପେ ଲକ୍ଷ ପକ୍ଷ ଟଙ୍କା ପ୍ରଦାନ କରୁଥିବା ଏକ ବଡ଼ କାରଖାନା ମାଲିକ ଟ. 2000 ପାଖାପାଖି ଖର୍ଚ୍ଚ ଆସୁଥିବା ଏକ ମେସିନ୍ ର ଛୋଟ ମରାମତି ମୂଲ୍ୟ ବିଷୟରେ ଚିନ୍ତା କରି ନ ପାରେ ।

କେତେକ ପ୍ରକାରର ପଲିସୀ ବୀମିତ ମଧ୍ୟ ହାନିର କିଛି ଭାଗକୁ ବହନ କରିବାପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ କରିପାରନ୍ତି ଏହା ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିବା ପାଇଁ ଯେ ସେ ଉଚିତ୍ ଧ୍ୟାନ ଦେବ । ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ, ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ବୀମାକର୍ତ୍ତାମାନେ କାଟଯୋଗ୍ୟ ଉପରେ ଜୋର୍ ଦେଇ ପାରନ୍ତି ଯାହା ଦ୍ୱାରା ବୀମିତ କେବଳ ବୀମା ଅଛି ବୋଲି ମହଙ୍ଗା ଡାକ୍ତରଖାନା ରୁମ୍ ଉପରେ ଅଧିକ ଖର୍ଚ୍ଚ କରି ପାରିବ ନାହିଁ । କେତେକ ବୀମାକର୍ତ୍ତା ଛୋଟ ଛୋଟ ଦାବୀପାଇଁ ପ୍ରୋସେସିଙ୍ଗ୍ ଉପରେ ସମୟ ନଷ୍ଟ କରିବା ପାଇଁ ଚାହଁ ବି ନ ପାରନ୍ତି, ଆହୁରି ମଧ୍ୟ କେତେକ ପରିସ୍ଥିତିରେ, ବୀମାକର୍ତ୍ତାମାନେ ଗୋଟିଏ ସ୍ଥାନରେ ଅଧିକ ସଂଖ୍ୟକ ଛୋଟ ହାନିର ସଂଚୟ ଯୋଗୁଁ ଆର୍ଥିକ ଚାପର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବା ପାଇଁ ଚାହଁ ନ ପାରନ୍ତି । ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ, ଏକ ଔଦ୍ୟୋଗିକ ଇଣ୍ଡଷ୍ଟ୍ରି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏକ ଛୋଟ ବନ୍ୟା କାରଣରୁ କ୍ଷେତ୍ରସ୍ଥିତ ସମସ୍ତ ଗୋଦାମଠାରୁ ଅନେକ ଅଳ୍ପ ମୂଲ୍ୟର ଦାବୀ ଉତ୍ପନ୍ନ ହୋଇପାରେ ।

ପ୍ରାଞ୍ଚାଳକ୍: ପ୍ରାଞ୍ଚାଳକ୍ ସାଧାରଣତଃ ବୀମାରାଶିର କିଛି ପ୍ରତିଶତ ରୂପେ, ଏକ ପ୍ରେସହୋଲ୍ଡ ସମୂହକୁ ସୂଚୀତ କରିପାରେ, ଯାହା ତଳକୁ କାଟଯୋଗ୍ୟର ପ୍ରକରଣ ଭଳି କୌଣସି ଦାବୀ ସ୍ୱୀକାର୍ଯ୍ୟ ହୁଏ ନାହିଁ । ଅବଶ୍ୟ, ଯେତେବେଳେ ଦାବୀ ରାଶି ପ୍ରାଞ୍ଚାଳକ୍ ସୀମାଠାରୁ ଅଧିକ ହୋଇଥାଏ, ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଦାବୀଟି ବୀମାକର୍ତ୍ତାଦ୍ୱାରା ସ୍ୱୀକାର୍ଯ୍ୟ ହୁଏ । ଅନ୍ୟ ଶବ୍ଦରେ, ପ୍ରାଞ୍ଚାଳକ୍ ବୀମା କମ୍ପାନୀମାନଙ୍କ ଆର୍ଥିକ ଦାୟିତ୍ୱର ସର୍ବନିମ୍ନ ପ୍ରେସହୋଲ୍ଡକୁ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ କରେ । ପ୍ରେସହୋଲ୍ଡଠାରୁ ନିମ୍ନରେ ଥିବା ଦାବୀସବୁ କ୍ଷେତ୍ର ଏକ କାଟଯୋଗ୍ୟ ଭଳି ସେହି ପ୍ରକାରେ ଓ ସେହି ସମାନ କାରଣ ପାଇଁ ପଲିସୀ ଉପରେ ପ୍ରାଞ୍ଚାଳକ୍ ଲାଗୁ ହେବ, କିନ୍ତୁ ଏକ ଦାବୀ ପ୍ରାଞ୍ଚାଳକ୍ ଠାରୁ ଅଧିକ ହେବା ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ, ହାନିର ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ରାଶିକୁ ପ୍ରଦାନ କରାଯିବ ।

D. ହାର ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କାରକ

ସେହି ଆବଶ୍ୟକୀୟ ମୂଳତତ୍ତ୍ୱ ଯେଉଁସବୁକୁ ହାରସବୁକୁ ବୃଦ୍ଧି କରିବାରେ ଉପଯୋଗ କରାଯାଏ ଏବଂ ହାର ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ଯୋଜନା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିଥାନ୍ତି, ସେଗୁଡ଼ିକୁ ହାର ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କାରକ ରୂପେ ସୂଚୀତ କରାଯାଏ । □ ବୀମାକର୍ତ୍ତାମାନେ ସଙ୍କଟକୁ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ କରିବାରେ ଏବଂ ସେମାନେ ଲାଗୁ କରିବାକୁ ଥିବା ମୂଲ୍ୟକୁ ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରିବାରେ 'ହାର ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କାରକ' ର ଉପଯୋଗ କରିଥାନ୍ତି ।

- ✓ ବୀମାକର୍ତ୍ତା ଏକ ଆଧାର ହାର ସ୍ଥାପିତ କରିବା ପାଇଁ ତାର ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନସବୁର ଉପଯୋଗ କରେ ।
- ✓ ବୀମାକର୍ତ୍ତା ତାପରେ ଅନୁକୂଳ ବିଶେଷତା ଯଥା: ସମ୍ପତ୍ତି ସଙ୍କଟ ଉପରେ ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ଅଗ୍ନି ସୁରକ୍ଷା ଉପରେ ଲାଗୁ କରାଯାଇଥିବା ଛାଡ଼ (ଡିସ୍କାଉଣ୍ଟ) ଏବଂ ପ୍ରତିକୂଳ ବିଶେଷତା ଯଥା: ପରିସରରେ କ୍ଳମନଶୀଳ ସାମଗ୍ରୀର ଉପସ୍ଥିତି ଉପରେ ଲାଗୁକରାଯାଇଥିବା ଲୋଡ଼ିଙ୍ଗ୍ ସହିତ ଏହି ହାରକୁ ସମାୟୋଜିତ କରେ ।
- ✓ ଜୀବନ ବୀମାରେ ସାମାନ୍ୟ ପ୍ରଥା ହେଉଛି ପ୍ରତିକୂଳ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ, ଅଭ୍ୟାସ, ବଂଶଗତ କିମ୍ବା ବ୍ୟବସାୟିକ କାରକ ପାଇଁ ଲୋଡ଼ିଙ୍ଗ୍ ଲାଗୁ କରିବା ।

ମୁଖ୍ୟ ପଦାବଳୀ

- କାଟଯୋଗ୍ୟ
- ପ୍ରାଞ୍ଜାଲଜ୍

ସ୍ୱୟଂ ପରୀକ୍ଷା କରନ୍ତୁ ର ଉତ୍ତର

ଉତ୍ତର 1 - ସଠିକ୍ ବିକଳ୍ପ ହେଉଛି ।

ଉତ୍ତର 2 - ସଠିକ୍ ବିକଳ୍ପ ହେଉଛି ।

ଅଧ୍ୟାୟ C-06

ଦାବୀ ପ୍ରୋସେସିଙ୍ଗ୍

ଅଧ୍ୟାୟ ପରିଚୟ

ବୀମିତ ବୀମାର ଲାଭର ସ୍ୱାଦ ପାଏ କେବଳ ଯେତେବେଳେ ସେ ହାନି ଦ୍ୱାରା ଆକ୍ରାନ୍ତ ହୁଏ । ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ବୀମା ଉଦ୍ୟୋଗ ବୀମିତ ଦ୍ୱାରା ସମ୍ମୁଖୀନ ହୋଇଥିବା ହାନିସବୁ ପ୍ରତି ସମ୍ବେଦନଶୀଳ ହୋଇଥାଏ ଏବଂ ଉତ୍ତର ହୋଇଥିବା ଦାବୀଗୁଡ଼ିକୁ ଯେତେ ଦୂର ସମ୍ଭବ ସୌହାର୍ଦ୍ଦ୍ୟପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବେ ଏବଂ ଯେତେ ଶୀଘ୍ର ସମ୍ଭବ ସେତେ ଶୀଘ୍ର ସମାଧାନ କରିବାକୁ ପ୍ରୟାସ କରିଥାଏ ।

ଅଧ୍ୟୟନ ପରିଣାମ

- A. ହାନି ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ ଏବଂ ଦାବୀ ସମାଧାନ
- B. ଦାବୀର ବର୍ଗ
- C. ମଧ୍ୟସ୍ଥତା
- D. ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବିବାଦ ସମାଧାନ ତନ୍ତ୍ର

ଏହି ଅଧ୍ୟାୟ ଅଧ୍ୟୟନ କରିବା ପରେ, ଆପଣ ନିମ୍ନଲିଖିତକୁ ବୁଝିବାରେ ସକ୍ଷମ ହୋଇ ପାରିବେ:

1. ଦାବୀ ସମାଧାନ
2. ଦାବୀ କାର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରଣାଳୀର ମହତ୍ତ୍ୱ

A. ହାନି ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ ଏବଂ ଦାବୀ ସମାଧାନ

ଦାବୀ ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ (ହାନି ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ) ହେଉଛି ବୀମିତ ଦ୍ୱାରା ଆକ୍ରାନ୍ତ ହୋଇଥିବା ହାନି ବୀମା ପଲିସୀଦ୍ୱାରା ସୁରକ୍ଷାପ୍ରାପ୍ତ ଅଟେ କି ନାହିଁ, ଅର୍ଥାତ୍ ହାନିଟି କୌଣସି ଅପବର୍ଜନ ଅନ୍ତର୍ଗତ ଆସୁନାହିଁ ତ ଏବଂ ଖାରେଣ୍ଡିର କୌଣସି ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନ ହୋଇ ନାହିଁ ତ, ଏହା ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ କରିବାର ପ୍ରକ୍ରିୟା ।

ଦାବୀସବୁର ସମାଧାନ ନିରପେକ୍ଷତାର ବିଚାର ଉପରେ ଆଧାରିତ ହୋଇଥାଏ । ଏକ ବୀମା କମ୍ପାନୀ ପାଇଁ, ଦାବୀର ଉଚିତ ସମାଧାନ ଏହାର ସେବାର କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷମତାର ବେଞ୍ଚମାର୍କ ଅଟେ । ଦାବୀ ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ନିଆଯାଉଥିବା ସମୟ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ କମ୍ପାନୀର ଆନ୍ତରିକ ମାର୍ଗଦର୍ଶିକା ଅଛି, ଯାହାକୁ ଏହାର କର୍ମଚାରୀମାନେ ପାଳନ କରନ୍ତି ।

ଏହା ସାଧାରଣତଃ “ଟର୍ଣ୍ଣ-ଏରାଉଣ୍ଡ ଟାଇମ୍” (TAT) ପଦ ରୂପେ ପରିଚିତ ଅଟେ । କେତେକ ବୀମାକର୍ତ୍ତା, ବୀମିତ ପାଇଁ ସମୟ ସମୟରେ ଅନୁଲୋଚନାରେ ଦାବୀ ଛିଡ଼ିକୁ ଯାଞ୍ଚ କରିବା ପାଇଁ ସୁବିଧା ବି କରିଛନ୍ତି । କେତେକ ବୀମା କମ୍ପାନୀ ଦାବୀଗୁଡ଼ିକର ଉଚିତ ପ୍ରୋସେସିଙ୍ଗ୍ ପାଇଁ ଦାବୀ ହବ୍ ମଧ୍ୟ ସ୍ଥାପିତ କରିଛନ୍ତି ।

ଏକ ବୀମା ଦାବୀରେ ଥିବା ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଦିଗ

ଯଦିଓ ଅଧିକାଂଶ କମ୍ପାନୀମାନେ ସେମାନଙ୍କ ଟି.ଏ.ଟି. ଦ୍ୱାରା ପ୍ରତିବନ୍ଧିତ ଅଟନ୍ତି ।

ଯଦିଓ ଅଧିକାଂଶ କମ୍ପାନୀ ସେମାନଙ୍କ TAT ଦ୍ୱାରା ବାଧୁ ଅଟନ୍ତି ଏକ ଅଭିକର୍ତ୍ତା ପାଇଁ ସେହି ଦିଗଗୁଡ଼ିକ ଜାଣିବା ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଟେ ଯାହା ସବୁ ଉପରେ ଏକ ଦାବୀର ସମାଧାନ ପାଇଁ ସ୍ଥାନ ଦିଆଯାଏ । ସାଧାରଣ ବୀମା ଦାବୀ ପାଇଁ ଛଅ ଗୋଟି ଅତି ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଦିଗଗୁଡ଼ିକ ନିମ୍ନରେ ଦିଆଯାଇଛି ।

- i. ହାନି ଘଟାଉଥିବା ଘଟଣାଟି ପଲିସୀର କ୍ଷେତ୍ର ମଧ୍ୟରେ ଅଛି କି
- ii. ବୀମିତ ଜଣକ ପଲିସୀ ସର୍ତ୍ତାବଳୀର ତା’ର ଭାଗର ଅନୁପାଳନ କରିଛି କି
- iii. ଖାରେଣ୍ଡିର ଅନୁପାଳନ ସର୍ବେକ୍ଷଣ ରିପୋର୍ଟ ସୂଚୀତ କରିବ ଖାରେଣ୍ଡିସବୁର ଅନୁପାଳନ ହୋଇଛନ୍ତି କି ନାହିଁ ।
- iv. ପଲିସୀ ଚାଲୁରହିଥିବା ସମୟରେ, ପ୍ରସ୍ତାବକ ଦ୍ୱାରା ପରମ ସଭାବର ଅନୁପାଳନ
- v. ଏକ ହାନି ଘଟଣାରେ, ବୀମିତ ସେମିତି କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାର ଆଶା କରାଯାଏ ଯେମିତି କି ସେ ଅଣବୀମିତ ଅଟେ । ଅନ୍ୟ ଶବ୍ଦରେ, ହାନିକୁ କମ୍ କରିବାରେ ପଦକ୍ଷେପ ନେବା ତାର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଅଟେ ।
- vi. ଦେୟ ରାଶିର ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ । ପ୍ରଦାନଯୋଗ୍ୟ ହାନି ରାଶି ବୀମା ରାଶିର ଅଧୀନରେ ହୋଇଥାଏ । ଅବଶ୍ୟ, ପ୍ରଦାନଯୋଗ୍ୟ ରାଶି ନିମ୍ନ ଲିଖିତ ଉପରେ ମଧ୍ୟ ନିର୍ଭର କରିବ :
  - ✓ ପ୍ରଭାବିତ ହୋଇଥିବା ସମ୍ପତ୍ତିରେ ବୀମିତର ବୀମାଯୋଗ୍ୟ ହିତର ମାତ୍ରା
  - ✓ ସ୍ୟାଲଭେଜ୍ ର ମୂଲ୍ୟ
  - ✓ ଅଧୋବୀମାର ପ୍ରୟୋଗ
  - ✓ ଅଂଶଦାନ ଏବଂ ପ୍ରତ୍ୟାସନ ସର୍ତ୍ତାବଳୀର ପ୍ରୟୋଗ

ଜୀବନ ବୀମା ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ଦାବୀସବୁର ମାମଲାରେ, ବୀମାକର୍ତ୍ତା ଯାଞ୍ଚ କରେ

- 1) ପଲିସୀର ସର୍ତ୍ତାବଳୀର ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନ କରାଯାଇଛି କି

2) ପରମ ସଭାବର ଅନୁପାଳନ କରାଯାଇଛି କି, ଏବଂ

3) କୌଣସି ଆବଶ୍ୟକୀୟ ତଥ୍ୟକୁ କପଚପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବେ ଲୁଚାଇ ରଖାଯାଇ ନାହିଁ ତ ।

B. ଦାବୀର ବର୍ଗ

ବୀମା ଦାବୀଗୁଡ଼ିକ ନିମ୍ନଲିଖିତ ବର୍ଗରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ହୁଅନ୍ତି:

i. ମାନକ ଦାବୀ

ଏହିଗୁଡ଼ିକ ସେହିସବୁ ଦାବୀ ଅଟନ୍ତି ଯାହା ସ୍ପଷ୍ଟରୂପେ ପଲିସୀର ନିୟମ ଓ ସର୍ତ୍ତାବଳୀ ମଧ୍ୟରେ ହୋଇଥାନ୍ତି । ପରିଧି ଓ ଚୟନ କରାଯାଇଥିବା ବୀମା ରାଶି ଏବଂ ବିଭିନ୍ନ ଶ୍ରେଣୀର ବୀମା ପାଇଁ ଉଲ୍ଲିଖିତ କ୍ଷତିପୂର୍ତ୍ତର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ପଦ୍ଧତିକୁ ଧ୍ୟାନରେ ରଖି ଦାବୀର ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ କରାଯାଏ ।

ii. ହାରାହାରି କିମ୍ବା ହାରାହାରି ଧାରାର ସର୍ତ୍ତ

କେତେକ ପଲିସୀରେ ଏହା ଏକ ସର୍ତ୍ତ ରହିଛି ଯାହା ବୀମିତକୁ ତାର ସମ୍ପତ୍ତିକୁ ଅଧୋବୀମା କୁହାଯାଉଥିବା ଏହାର ବାସ୍ତବ ମୂଲ୍ୟଠାରୁ କମ୍ ବୀମା ରାଶିରେ ବୀମିତ କରିଥିବାରୁ ଦଣ୍ଡିତ କରେ । ଏକ ଦାବୀର ଘଟଣାରେ ବୀମିତକୁ ଏକ ରାଶି ମିଳେ ଯାହାକୁ ତାର ବାସ୍ତବ ହାନିଠାରୁ ଅଧୋବୀମିତ ରାଶି ଅନୁଯାୟୀ ତାର ସମାନୁପାତିକ ରୂପେ କମ୍ କରାଯାଇଥାଏ । ସେହି ପରିସ୍ଥିତି ଅଧିକ ରୂପେ ଅଣ-ଜୀବନ ବୀମା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଘଟିଥାଏ ।

iii. ଦୈବୀ ଆପଦ – ପ୍ରଳୟଙ୍କର ହାନି

ପ୍ରାକୃତିକ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ଯେପରିକି ଝଡ଼, ବାତ୍ୟା, ବନ୍ୟା, ଜଳପ୍ଲାବନ ଏବଂ ଭୂମିକମ୍ପକୁ “ଦୈବୀ” ଆପଦ କୁହାଯାଏ । ଏହି ବିପର୍ଯ୍ୟୟଗୁଡ଼ିକର ପରିଣାମସ୍ୱରୂପ ପ୍ରଭାବିତ କ୍ଷେତ୍ରରେ ବୀମାକର୍ତ୍ତାର ଅନେକ ପଲିସୀର ହାନି ହୋଇପାରେ । କେତେକ ବର୍ଗର ଅଣ-ଜୀବନ ବୀମା ଦାବୀଗୁଡ଼ିକର ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ ପାଇଁ ସର୍ବେକ୍ଷକମାନଙ୍କୁ ନିଯୁକ୍ତ ଦିଆଯାଇଥାଏ । sa

ସେଭଳି ବଡ଼ ବଡ଼ ଏବଂ ପ୍ରଳୟଙ୍କରା ହାନିଗୁଡ଼ିକରେ, ସର୍ବେକ୍ଷକଙ୍କୁ ଏକ ଦ୍ୱିତୀୟ ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ ଓ ହାନି ହ୍ରାସ କରଣ ପ୍ରଣାସ ପାଇଁ ତୁରନ୍ତ ହାନି ସ୍ଥଳକୁ ଯିବାପାଇଁ କୁହାଯାଏ । ତା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ, ବୀମାକର୍ତ୍ତାମାନଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟକର୍ତ୍ତାମାନେ ମଧ୍ୟ ହାନିର ଦୃଶ୍ୟକୁ ପରିଦର୍ଶନ କରନ୍ତି ବିଶେଷ ରୂପେ ସେତେବେଳେ, ଯେତେବେଳେ ସଂପୃକ୍ତ ରାଶି ପରିମାଣ ଅଧିକ ହୋଇଥାଏ । ପରିଦର୍ଶନର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ହେଉଛି ହାନିର ସ୍ୱରୂପ ଏବଂ ମାତ୍ରାର ଏକ ଦ୍ୱିତୀୟ, ବାସ୍ତବ ସ୍ଥଳର ଧାରଣା ପ୍ରାପ୍ତ କରିବା ।

ପ୍ରାଥମିକ ରିପୋର୍ଟଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟ ଦାଖଲ କରାଯାଏ ଯଦି ସର୍ବେକ୍ଷକମାନେ ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ ସମ୍ବନ୍ଧରେ କିଛି ସମସ୍ୟାର ସମ୍ମୁଖୀନ ହୁଅନ୍ତି ଏବଂ ବୀମାକର୍ତ୍ତାମାନଙ୍କଠାରୁ ମାର୍ଗଦର୍ଶନ ଓ ପରାମର୍ଶ ଚାହିଁ ପାରନ୍ତି ଯେଉଁମାନଙ୍କୁ ଏ ପ୍ରକାରେ ବୀମିତମାନଙ୍କ ସହିତ ସମସ୍ୟାଗୁଡ଼ିକ ଉପରେ ଆଲୋଚନା କରିବା ପାଇଁ ଏକ ସୁଯୋଗ ଦିଆଯାଏ, ଯଦି ଆବଶ୍ୟକ ହୁଏ ।

iv. ଅନ୍ ଆକାଉଣ୍ଟ ରାଶି ପ୍ରଦାନ

ଅଣ-ଜୀବନ ବୀମା ଦାବୀଗୁଡ଼ିକରେ, ପ୍ରାଥମିକ ରିପୋର୍ଟ ବ୍ୟତୀତ, ସମୟ ସମୟରେ ଅନ୍ତର୍ଲିପି ରିପୋର୍ଟଗୁଡ଼ିକ ଦାଖଲ କରାଯାଇପାରେ ଯେଉଁଠି ଏକ ଦୀର୍ଘସମୟ ଧରି ମରାମତି ଏବଂ/କିମ୍ବା ପ୍ରତିସ୍ଥାପନ ଚାଲୁ ରହିଥାଏ । ଅନ୍ତର୍ଲିପି ରିପୋର୍ଟ ବୀମାକର୍ତ୍ତାକୁ ହାନିର ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନର ବିକାଶର ଏକ ଧାରଣା ବି ଦେଇଥାଏ । ଏହା ଦାବୀର “ଅନ୍ ଆକାଉଣ୍ଟ ରାଶିପ୍ରଦାନ” ର ସୁପାରିଶରେ ବି ସାହାଯ୍ୟ କରିଥାଏ, ଯଦି ବୀମିତ ଜଣ୍ଡା କରେ । ଏହା ସାଧାରଣତଃ ଘଟିଥାଏ ଯଦି ହାନି ଅଧିକ ହୋଇଥାଏ ଏବଂ ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନର ପୂର୍ଣ୍ଣତା ପାଇଁ କିଛି ସମୟ ଲାଗିପାରେ ।

ଯଦି ଦାବୀଟି ବ୍ୟବସ୍ଥିତ ରୂପେ ମିଳେ, ଦାବୀକର୍ତ୍ତାକୁ ରାଶିପ୍ରଦାନ କରାଯାଏ ଏବଂ କମ୍ପାନୀ ରେକର୍ଡରେ ପ୍ରବିଷ୍ଟ କରାଯାଏ । ସହ-ବୀମାକର୍ତ୍ତା ଏବଂ ପୁନଃବୀମା କର୍ତ୍ତାମାନଙ୍କଠାରୁ ଯଥାର୍ଥ ପୁନଃପ୍ରାପ୍ତି ନିଆଯାଇଥାଏ, ଯଦି କିଛି ଥାଏ । କେତେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ, ବୀମିତ ସେହି ବ୍ୟକ୍ତି ହୋଇ ନ ପାରେ ଯାହାକୁ ଚଳା ପ୍ରଦାନ କରିବାକୁ ଥାଏ ।

v. ଡିସ୍ପ୍ୟୁଟ୍ ଭାରତର:

ପଲିସୀ ଅନ୍ତର୍ଗତ ଏକ ଡିସ୍ପ୍ୟୁଟ୍ ପ୍ରାପ୍ତି ହେଲା ପରେ କେବଳ ଦାବୀର ସମାଧାନ କରାଯାଏ । କ୍ଷତ ପାଇଁ ଦାବୀ ସକାଶେ ଡିସ୍ପ୍ୟୁଟ୍ ରସିଦ୍ (ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଦୁର୍ଘଟଣା ବୀମା ଅନ୍ତର୍ଗତ)ର ଏକ ନମୁନା ର ଭାଷା ନିମ୍ନଲିଖିତ ଧାଡ଼ି ରୂପେ ଦିଆଗଲା: (କମ୍ପାନୀ କମ୍ପାନୀ ମଧ୍ୟରେ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ହୋଇପାରେ)

ବୀମିତର ନାମ	
ଦାବୀ ସଂ.	ପଲିସୀ ସଂ.
ଏକ ଦୁର୍ଘଟଣା ଯାହା _____ ରେ କିମ୍ବା ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଘଟିଥିଲା, ତାହା ଯୋଗୁଁ ମୋତେ/ଆମ ଦ୍ଵାରା ସହ୍ୟ କରାଯାଇଥିବା କ୍ଷତ କାରଣରୁ ମୋତେ/ଆମକୁ ଦେୟ କ୍ଷତିପୂରଣର ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଓ ଅନ୍ତିମ ସମାଧାନ ରୂପେ ମୋତେ/ଆମକୁ ଦେୟ କମ୍ପାନୀ ଲିମିଟେଡ୍ ଠାରୁ ଟ. _____ ର ରାଶି ପ୍ରାପ୍ତି ହେଲା ।	
ତାରିଖ	(ହସ୍ତାକ୍ଷର)

vi. ସମାଧାନ ପରବର୍ତ୍ତୀ କାର୍ଯ୍ୟ

ଅଣ-କାବନ ଦାବୀର ସମାଧାନ ପରେ ସଙ୍କଟାକ୍ତ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ନିଆଯାଇଥିବା ପଦକ୍ଷେପ ବ୍ୟବସାୟର ବର୍ଗ ବର୍ଗ ମଧ୍ୟରେ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ହୋଇଥାଏ ।

ଉଦାହରଣ

ଏକ ଅଗ୍ନି ପଲିସୀ ଅନ୍ତର୍ଗତ ବୀମା ରାଶି, ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିବା ଦାବୀ ରାଶି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କମ୍ ହୋଇଯାଇଥାଏ। ଅବଶ୍ୟ, ଯଥାନ୍ତୁପାତ ପ୍ରିମିୟମ ପ୍ରଦାନ ଦ୍ଵାରା ଏହାକୁ ପୁନଃସ୍ଥାପିତ କରାଯାଇପାରେ, ଯାହାକୁ ପ୍ରଦାନକରାଯାଇଥିବା ଦାବୀ ରାଶିଠାରୁ କାଟି ଦିଆଯାଇଥାଏ।

ଏକ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଦୁର୍ଘଟଣା ପଲିସୀ ଅନ୍ତର୍ଗତ କ୍ୟାପିଟାଲ ବୀମା ରାଶିର ପ୍ରଦାନ ପରେ, ପଲିସୀଟି ରଦ୍ଦ ହୋଇଯାଇଥାଏ । ସେହିଭଳି, ବୈୟକ୍ତିକ ନିଷ୍ଠା ଗ୍ୟାରେଣ୍ଟି ପଲିସୀ ଅନ୍ତର୍ଗତ ଏକ ଦାବୀର ରାଶିପ୍ରଦାନଦ୍ଵାରା ସ୍ଵତଃରୂପେ ପଲିସୀର ସମାପ୍ତି ହୋଇଥାଏ।

vii. ସାଲଭେଜ

ସାଲଭେଜ ସାଧାରଣତଃ ନଷ୍ଟ ହୋଇଥିବା ସମ୍ପତ୍ତିକୁ ସୁଚୀତ କରେ । ହାନିର ରାଶିପ୍ରଦାନ ପରେ ସାଲଭେଜ ବୀମାକର୍ତ୍ତାମାନଙ୍କ ହୋଇଥାଏ ।

ଉଦାହରଣ

ଯେତେବେଳେ ମୋଟର ଦାବୀର ସମାଧାନ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ହାନି ଆଧାରରେ ହୋଇଯାଏ, ନଷ୍ଟ ହୋଇଥିବା ଗାଡ଼ିକୁ ବୀମାକର୍ତ୍ତାମାନଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ନିଆଯାଇଥାଏ । ସାଲଭେଜ ଅଗ୍ନି ଦାବୀ, ସାମୁଦ୍ରିକ କାର୍ଗୋ ଦାବୀ ଇତ୍ୟାଦି ଭଳି ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଅଣ-ଜୀବନ ବୀମାରେ ବି ଉତ୍ପନ୍ନ ହୋଇପାରେ ।

ସାଲଭେଜ କୁ କମ୍ପାନୀମାନଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ଏହି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଉଲ୍ଲିଖିତ କାର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରଣାଳୀ ଅନୁସାରେ ବିକ୍ରି/ସମାପ୍ତ କରିଦିଆଯାଏ । ସର୍ବେକ୍ଷକ, ଯେଉଁମାନେ ହାନିର ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ କରିଥାନ୍ତି, ସେମାନେ ମଧ୍ୟ ସମାପ୍ତ କରିବାର ପଦ୍ଧତିର ସୁପାରିଶ କରିବେ ।

viii. ପୁନଃପ୍ରାପ୍ତି

ଦାବୀସବୁର ସମାଧାନ ପରେ, ବୀମା ରୁକ୍ତିମାନଙ୍କରେ ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ ପ୍ରତ୍ୟାସନ ଅଧିକାର ଅନ୍ତର୍ଗତ ବୀମାକର୍ତ୍ତାମାନେ, ବୀମିତର ଅଧିକାର ଓ ଉପଚାର ପାଇଁ ଏବଂ ଏକ ତୃତୀୟ ପକ୍ଷ ଯିଏ ସମ୍ବନ୍ଧିତ ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ ଆଇନ ଅନ୍ତର୍ଗତ ହାନି ପାଇଁ ଦାୟୀ ହୋଇପାରେ, ତା' ଠାରୁ ହାନିର ପୁନଃପ୍ରାପ୍ତି ପାଇଁ ଅଧିକାରୀ ହୋଇଥାନ୍ତି । ଏ ପ୍ରକାରେ, ବୀମାକର୍ତ୍ତାମାନେ ନୌ-ପରିବହନ (ଶିପିଙ୍ଗ୍) କମ୍ପାନୀ, ରେଲବାଇ, ରୋଡ୍ କେରିଅରସ୍, ଏୟାରଲାଇନ୍ସ୍, ପୋର୍ଟ ଟ୍ରଷ୍ଟ ପ୍ରାଧିକରଣ ଇତ୍ୟାଦିଠାରୁ ହାନିର ପୁନଃପ୍ରାପ୍ତି କରିପାରନ୍ତି ।

ଉଦାହରଣ

କନସାଇନମେଣ୍ଟର ଅଣ-ବିତରଣ କ୍ଷେତ୍ରରେ, କେରିଅର୍ ମାନେ ହାନି ପାଇଁ ଦାୟୀ ହୋଇଥାନ୍ତି । ଏହି ପ୍ରକାରେ, ପୋର୍ଟ ଟ୍ରଷ୍ଟ ସେହିସବୁ ଜିନିଷ ପାଇଁ ଦାୟୀ ହୋଇଥାଏ ଯାହାକୁ ନିରାପଦରେ ଉତ୍ତରି ଦିଆଗଲା କିନ୍ତୁ ତାହା ପରେ ପରେ ନିଖୋଜ ହୋଇଗଲା । ଏହି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ, ଦାବୀର ସମାଧାନ ପୂର୍ବରୁ, ଉଚିତ୍ ରୂପେ ଷ୍ଟାମ୍ପ ଦିଆଯାଇଥିବା ପ୍ରତ୍ୟାସନର ଏକ ପତ୍ର ବୀମିତ ଠାରୁ ପ୍ରାପ୍ତ କରାଯାଇଥାଏ ।

ix. ଦାବୀ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ବିବାଦ

ସର୍ବୋତ୍ତମ ପ୍ରୟାସ ସତ୍ତ୍ଵେ, ରାଶିପ୍ରଦାନରେ ବିଳମ୍ବ, ଦାବୀର ଅଣ-ପ୍ରଦାନ (ଅଗ୍ରାହ୍ୟତା), କିମ୍ବା ଦାବୀଟି କମ୍ ରାଶି ପରିମାଣ ପାଇଁ ସ୍ଵୀକୃତ ହୋଇଥିବ, ଯାହା ଫଳରେ ବୀମାକର୍ତ୍ତା ଓ ବୀମିତ ମଧ୍ୟରେ ଅସନ୍ତୋଷ ଓ ବିବାଦ ଉତ୍ପନ୍ନ ହୋଇପାରେ ।

ଏସବୁ ବ୍ୟତୀତ, ଅଧିକାଂଶ ସାଧାରଣ କାରଣ ହେଉଛନ୍ତି, କେବଳ କେତେକଙ୍କ ନାମ ନେଇ :

- ✓ ଆବଶ୍ୟକୀୟ ତଥ୍ୟସବୁର ଅଣ-ପ୍ରକଟୀକରଣ
- ✓ ବୀମାସୁରକ୍ଷାର ଅଭାବ
- ✓ ଅପବର୍ଜିତ ଆପଦ କାରଣରୁ ହୋଇଥିବା ହାନି
- ✓ ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ବୀମା ରାଶି ର ଅଭାବ
- ✓ ଖାରେଣ୍ଡିର ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନ
- ✓ ଅଧୋବୀମା, ମୂଲ୍ୟହ୍ରାସ, ଇତ୍ୟାଦି ଯୋଗୁଁ ପରିମାଣ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ମାମଲା

ଏହିସବୁ କାରଣ ବୀମିତକୁ ଯଥେଷ୍ଟ ଦୁଃଖ ଦେଇପାରନ୍ତି ସେହି ସମୟରେ ଯେତେବେଳେ ସେ ଆଗରୁ ହିଁ ହାନି ଯୋଗୁଁ ଉତ୍ପନ୍ନ ହୋଇଥିବା ଆର୍ଥିକ ବାଧାରେ ଆକ୍ରାନ୍ତ ହୋଇଥିବ । ତାର କଷ୍ଟକୁ ହ୍ରାସ କରିବା ପାଇଁ, ସ୍ଵୟଂ ପଲିସୀରେ ହିଁ ଅଭିଯୋଗ ନିବାରଣ ଏବଂ ବିବାଦ ସଂଚାଳନ କାର୍ଯ୍ୟପ୍ରଣାଳୀସବୁର ଉତ୍ତମ ରୂପେ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଛି । ଅଗ୍ନି କିମ୍ବା ସମ୍ପତ୍ତି ପଲିସୀରେ “ମଧ୍ୟସ୍ଥତା” ର ସର୍ତ୍ତକୁ ପଲିସୀ ମଧ୍ୟରେ ହିଁ ସମ୍ମିଳିତ କରାଯାଇଛି ।

C. ମଧ୍ୟସ୍ଥତା

ମଧ୍ୟସ୍ଥତା ହେଉଛି ଚୁକ୍ତିମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଉତ୍ପନ୍ନ ହେଉଥିବା ବିବାଦଗୁଡ଼ିକୁ ସମାଧାନ କରିବାର ଏକ ପଦ୍ଧତି । ମଧ୍ୟସ୍ଥତା ଓ ବୁଝାମଣା ଅଧିନିୟମ, 1996 ର ପ୍ରାବଧାନ ଅନୁଯାୟୀ ମଧ୍ୟସ୍ଥତା କରାଯାଏ । ତା' ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ଏକ ଚୁକ୍ତି ଲାଗୁ କରିବା କିମ୍ବା ଏକ ବିବାଦର ସମାଧାନ କରିବାର ସାଧାରଣ ପଦ୍ଧତି ଆଇନ ଅଦାଲତକୁ ଯିବା ହୋଇପାରେ । ସେଭଳି ମୁକଦ୍ଦମାରେ, ଅବଶ୍ୟ, ଯଥେଷ୍ଟ ବିଳମ୍ବତା ଓ ଖର୍ଚ୍ଚ ସଂପୃକ୍ତ ହୋଇପାରେ । ମଧ୍ୟସ୍ଥତା ଅଧିନିୟମ ପକ୍ଷମାନଙ୍କୁ ଏକ ଚୁକ୍ତି ଅନ୍ତର୍ଗତ ବିବାଦଗୁଡ଼ିକୁ ଅଧିକ ଅନୌପଚାରିକ, କମ୍ ମହଙ୍ଗା ଏବଂ ପ୍ରାକ୍ତତ୍ତ୍ୱ ମଧ୍ୟସ୍ଥତା ପ୍ରକ୍ରିୟାକୁ ସମର୍ପି ଦେବା ପାଇଁ ସ୍ୱୀକୃତି ଦିଏ ।

ବିବାଦରେ ଥିବା ପକ୍ଷମାନେ ନିଜେ ଚୟନ କରିଥିବା, କେବଳ ଗୋଟିଏ ମଧ୍ୟସ୍ଥ କିମ୍ବା ଏକାଧିକ ମଧ୍ୟସ୍ଥ ଦ୍ୱାରା ମଧ୍ୟସ୍ଥତା କରାଯାଇପାରେ । କେବଳ ଗୋଟିଏ ମଧ୍ୟସ୍ଥ କ୍ଷେତ୍ରରେ, ପକ୍ଷମାନଙ୍କୁ ସେହି ବ୍ୟକ୍ତି ବିଷୟରେ ଏକ ମତ ହେବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଅନେକ ବ୍ୟବସାୟିକ ବୀମା ପଲିସୀରେ ଏକ ମଧ୍ୟସ୍ଥତା ଧାରା ରହିଥାଏ ଯାହା ଉଲ୍ଲେଖ କରେ ଯେ ବିବାଦଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟସ୍ଥତାର ଅଧୀନରେ ରହିବ । ଅଗ୍ନି ଏବଂ ଅଧିକାଂଶ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ପଲିସୀମାନଙ୍କରେ ମଧ୍ୟ ଏକ ମଧ୍ୟସ୍ଥତା ଧାରା ରହିଥାଏ ଯାହା ପ୍ରାବଧାନ ରଖେ ଯେ ଯଦି ପଲିସୀ ଅନ୍ତର୍ଗତ ଦାୟିତ୍ୱକୁ କମ୍ପାନୀ ଦ୍ୱାରା ସ୍ୱୀକୃତ ହୁଏ, ଏବଂ ପ୍ରଦାନ କରିବାକୁ ଥିବା ପରିମାଣ ସମ୍ପର୍କରେ ଅନ୍ତର ଥାଏ, ସେଭଳି ଅନ୍ତରକୁ ନିଶ୍ଚିତ ରୂପେ ମଧ୍ୟସ୍ଥତାକୁ ପ୍ରେଷିତ କରାଯିବା ଉଚିତ୍ । ସାଧାରଣତଃ ମଧ୍ୟସ୍ଥତା ନିର୍ଣ୍ଣୟକୁ ଅତିମରୁପେ ବିଚାର କରାଯାଏ ଏବଂ ଉଭୟ ପକ୍ଷ ପାଇଁ ବନ୍ଧନ କାରକ ହୋଇଥାଏ ।

ସର୍ତ୍ତର ଶବ୍ଦ ସମ୍ବନ୍ଧ/ଭାଷା ପଲିସୀ ମଧ୍ୟରେ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ହୋଇଥାଏ । ସାଧାରଣତଃ, ଏହା ନିମ୍ନ ଭଳି ଉଲ୍ଲେଖ କରେ :

- i. ବିବାଦକୁ ପକ୍ଷମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ନିୟୁକ୍ତ କେବଳ ଏକ ମାତ୍ର ମଧ୍ୟସ୍ଥ ନିର୍ଣ୍ଣୟ ଉପରେ, କିମ୍ବା କେବଳ ଏକ ମାତ୍ର ମଧ୍ୟସ୍ଥ ନିୟୁକ୍ତ ଉପରେ ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ କୌଣସି ଅସମ୍ମତି କ୍ଷେତ୍ରରେ, ପକ୍ଷମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ନିୟୁକ୍ତ ପ୍ରତ୍ୟେକ ମଧ୍ୟସ୍ଥ ଅର୍ଥାତ୍ ଦୁଇ ଜଣ ମଧ୍ୟସ୍ଥ ନିର୍ଣ୍ଣୟ ଉପରେ ସମର୍ପିତ କରାଯାଏ ।
- ii. ଏହି ଦୁଇ ମଧ୍ୟସ୍ଥ ଏକ ଅମ୍ଳାୟାର ନିୟୁକ୍ତ କରିବେ, ଯିଏ ବୈଠକ ମାନଙ୍କରେ ଅଧ୍ୟକ୍ଷତା କରିବେ । ଏହି ବୈଠକମାନଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟପ୍ରଣାଳୀ ଆଇନ ଅଦାଲତ ସଦୃଶ ହୋଇଥାଏ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ପକ୍ଷ ନିଜ କେସ୍ ଉପରେ ବକ୍ତବ୍ୟ ଦେବ, ଯଦି ଆବଶ୍ୟକ ହୁଏ, ଏକ ପରାମର୍ଶଦାତାର ସହାୟତାରେ ଏବଂ ସାକ୍ଷୀମାନଙ୍କୁ ପଚରା ପଚରି କରାଯିବ ।
- iii. ଯଦି ଦୁଇ ମଧ୍ୟସ୍ଥ ଗୋଟିଏ ନିର୍ଣ୍ଣୟ ଉପରେ ଏକମତ ନ ହୁଅନ୍ତି । ମାମଲାକୁ ଅମ୍ଳାୟାର୍ ସମକ୍ଷରେ ଦାଖଲ କରାଯାଏ, ଯିଏ ତାର ଆଖ୍ୟାତ (ନିର୍ଣ୍ଣୟ) ଦେଇଥାନ୍ତି ।
- iv. ମଧ୍ୟସ୍ଥ/ମଧ୍ୟସ୍ଥମାନଙ୍କ କିମ୍ବା ଆଖ୍ୟାତ ଦେଉଥିବା ଅମ୍ଳାୟାର ବିବେକାଧିକାର/ସ୍ୱନିର୍ଣ୍ଣୟ ଅନୁସାରେ ମୂଲ୍ୟଗୁଡ଼ିକ ଆଖ୍ୟାତ କରାଯାଇଥାଏ ।

ଦାୟିତ୍ୱର ପ୍ରଶ୍ନ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ବିବାଦସବୁକୁ ମୁକଦ୍ଦମା ଜରିଆରେ ସମାଧାନ କରିବାକୁ ପଡ଼ିଥାଏ ।

ଉଦାହରଣ

ଯଦି ବୀମାକର୍ତ୍ତାମାନେ ଯୁକ୍ତିତର୍କ କରନ୍ତି ଯେ ହାନିଟି ପ୍ରଦାନଯୋଗ୍ୟ ନୁହେଁ ଯେହେତୁ ଏହା ପଲିସୀ ଅନ୍ତର୍ଗତ ବୀମା ସୁରକ୍ଷା ପ୍ରାପ୍ତ ନୁହେଁ, ମାମଲାଟିରୁ ନିର୍ଣ୍ଣୟ ଆଇନ ଅଦାଲତ ଦ୍ୱାରା କରିବାକୁ ପଡ଼େ । ପୁନଶ୍ଚ, ଯଦି ବୀମାକର୍ତ୍ତାମାନେ ଦାବୀର ରାଶି ପ୍ରଦାନ କରିବାକୁ ଏହି ଆଧାରରେ ଅଗ୍ରାହ୍ୟ କରନ୍ତି ଯେ ପଲିସୀଟି ନିରର୍ଥକ ଅଟେ ଯେହେତୁ ଏହା ଆବଶ୍ୟକୀୟ ତଥ୍ୟସବୁର କପଚପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଣ-ପ୍ରକଟୀକରଣ) 'ପରମ ସଭାବ' ର ବିଧିକ କର୍ତ୍ତବ୍ୟର ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନ (ଜରିଆରେ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଥିଲା, ମାମଲାର ସମାଧାନ ମକଦ୍ଦମା ଜରିଆରେ କରିବାକୁ ପଡ଼ିଥାଏ ।

D. ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବିବାଦ ସମାଧାନ ତନ୍ତ୍ର

ଆଇ. ଆର.ଡି.ଏ.ଆଇ. ବିନିୟମନ ଅନୁଯାୟୀ, ସମସ୍ତ ପଲିସୀକୁ, ଯଦି ବୀମିତ କୌଣସି ବି କାରଣରୁ ବୀମାକର୍ତ୍ତାର ସେବାରେ ଅସକ୍ତ ହୁଏ, ତା' ପାଇଁ ଉପଲକ୍ଷ ଥିବା ଅଭିଯୋଗ ନିବାରଣ ତନ୍ତ୍ର ବିଷୟରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରିବାକୁ ପଡ଼ିଥାଏ ।

ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ପ୍ରକାରର ବ୍ୟବସାୟ ଅନ୍ତର୍ଗତ ଦାବୀ କ୍ଷେତ୍ରରେ, ଏକ ଅସକ୍ତ ବୀମିତ ବୀମା ଲୋକପାଳଙ୍କ ନିକଟକୁ ପହଞ୍ଚିପାରେ । ଏହି କାର୍ଯ୍ୟପ୍ରଣାଳୀ ବିଷୟରେ ବସ୍ତୁତ ରୂପେ ଅଧ୍ୟାୟ 9 ରେ ଆଲୋଚନା କରାଯାଇଛି । ଲୋକପାଳଙ୍କ ନିର୍ଣ୍ଣୟ ବୀମାକର୍ତ୍ତାପାଇଁ ବନ୍ଧନକାରକ ହୋଇଥାଏ, କିନ୍ତୁ ବୀମିତ ପାଇଁ ନୁହେଁ ।

ଆର୍ଥିକ ପ୍ରାଧିକାର ଭଳି ବିଷୟ ଏବଂ ଲୋକପାଳଙ୍କ ସୀମା ସମ୍ବନ୍ଧରେ ମଧ୍ୟ ବସ୍ତୁତ ରୂପେ ଅଧ୍ୟାୟ 9 ରେ ଆଲୋଚନା କରାଯାଇଛି ।

ସ୍ୱୟଂ ପରୀକ୍ଷା କରନ୍ତୁ 1

ନିମ୍ନଲିଖିତ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ କେଉଁଟିକୁ ଦାବୀସବୁର ବ୍ୟବସାୟିକ ସମାଧାନ ଅନ୍ତର୍ଗତ ବର୍ଗୀକୃତ କରାଯାଇ ନ ପାରେ ?

- I. ହାନିର କାରଣ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ସୂଚନା ପ୍ରାପ୍ତ କରିବା
- II. ପକ୍ଷପାତର ସହିତ ଦାବୀକୁ ଉପସ୍ଥାପିତ କରିବା
- III. ଏହା ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିବା ଯେ ହାନିଟି ଏକ ବୀମିତ ଆପଦ କାରଣରୁ ହୋଇଥିଲା
- IV. ଦାବୀ ଅନ୍ତର୍ଗତ ଦେୟ ରାଶିର ପରିମାଣ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ କରିବା

ସ୍ୱୟଂ ପରୀକ୍ଷା କରନ୍ତୁ ର ଉତ୍ତର

ଉତ୍ତର 1 - ସଠିକ୍ ବିକଳ୍ପ ହେଉଛି II

ମୁଖ୍ୟ ପଦାବଳୀ

ଚର୍ଚ୍ଚିତ ଏରାଉଣ୍ଡ ଟାଇମ୍

ସାଲଭେଜ

ପୁନଃପ୍ରାପ୍ତି

ଦାବୀ ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ

ଅଧ୍ୟାୟ C-07

ଦଲିଲୀକରଣ

ଅଧ୍ୟାୟ ପରିଚୟ

ବୀମା ଉଦ୍ୟୋଗରେ ଆମେମାନେ ଅନେକ ସଂଖ୍ୟକ ଫର୍ମ ଓ ଦସ୍ତାବିଜ ସହିତ କାରବାର କରୁ । ବୀମିତ ଏବଂ ବୀମାକର୍ତ୍ତା ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ସମ୍ବନ୍ଧରେ କ୍ଷମ୍ଭତା ଆଣିବା ପାଇଁ ଏଗୁଡ଼ିକର ଆବଶ୍ୟକତା ଥାଏ । ଏହି ଅଧ୍ୟାୟରେ, ଆମେମାନେ ବିଭିନ୍ନ ଦସ୍ତାବିଜ ଏବଂ ସେଗୁଡ଼ିକର ବିଷୟରେ ମହତ୍ତ୍ୱ ଆଲୋଚନା କରିବା ଯେଉଁଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରସ୍ତାବ ଚରଣରେ ସଂପୃକ୍ତ ଥାଆନ୍ତି ।

ଅଧ୍ୟୟନ ପରିଣାମ

ନିମ୍ନସବୁର ମହତ୍ତ୍ୱକୁ ବୁଝିବା

- A. ବିବରଣ-ପୁସ୍ତିକା (ପ୍ରୋସେକ୍ଟସ୍)
- B. ପ୍ରସ୍ତାବ ଫର୍ମ
- C. ଆପଣଙ୍କ ଗ୍ରାହକଙ୍କୁ ଜାଣନ୍ତୁ (KYC) ଦସ୍ତାବିଜ

ଏହି ଅଧ୍ୟାୟର ଅଧ୍ୟୟନ ପରେ ଆପଣ ଜାଣିବାରେ ସକ୍ଷମ ହେବେ :

- ପ୍ରସ୍ତାବ ଚରଣ ଦଲିଲୀକରଣ ଏବଂ ଏହାର ମହତ୍ତ୍ୱ ବୁଝିବାରେ
- ବିବରଣ-ପୁସ୍ତିକାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ସହିତ ପରିଚିତ ହେବାରେ
- ପ୍ରସ୍ତାବ ଫର୍ମର ମହତ୍ତ୍ୱ ବୁଝିବାରେ
- ଏଣ୍ଟି-ମନି ଲଣ୍ଡରିଙ୍ଗ୍ (AML), ଆପଣଙ୍କ ଗ୍ରାହକଙ୍କୁ ଜାଣନ୍ତୁ (KYC)ମାନଦଣ୍ଡ (ନିୟମ) ଏବଂ ବ୍ୟବହାରିକ ରୂପେ ସମସ୍ତ ପଲିସୀ ପାଇଁ ସାଧାରଣ ରୂପେ ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଦସ୍ତାବିଜଗୁଡ଼ିକର ମୂଲ୍ୟ ବୁଝିବାରେ
- ଆୟୁ ପ୍ରମାଣ ଏବଂ ସ୍ୱୀକାର୍ଯ୍ୟ ଦସ୍ତାବିଜସବୁର ମହତ୍ତ୍ୱ ।

A. ବିବରଣ-ପୁସ୍ତିକା (ପ୍ରୋସେକ୍ୟୁସ)

ବିବରଣ-ପୁସ୍ତିକା ହେଉଛି ଏକ ପ୍ରସ୍ତାବ ଚରଣ ଦସ୍ତାବିଜ । ବିବରଣ-ପୁସ୍ତିକା ହେଉଛି ବୀମା କମ୍ପାନୀମାନଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ଉପଯୋଗ କରାଯାଉଥିବା ଏକ ଔପଚାରିକ ବୈଧିକ (କାନୁନୀ) ଦସ୍ତାବିଜ ଯାହା ଉପାଦ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ବସ୍ତୁତ ବିବରଣୀ ପ୍ରଦାନ କରିଥାଏ । ଏହାର ଅର୍ଥ ବୀମାର ଉପାଦଗୁଡ଼ିକୁ ବିକ୍ରି କରିବା କିମ୍ବା ପ୍ରୋସାହିତ କରିବା ପାଇଁ ଭୌତିକ, ଲଲେକ୍ସ୍ଟାନ୍ତି କିମ୍ବା କୌଣସି ଅନ୍ୟ ପ୍ରାରୂପରେ ବୀମାକର୍ତ୍ତାଦ୍ଵାରା ଜାରୀ କରାଯାଇଥିବା ଏକ ଦସ୍ତାବିଜ ହୋଇପାରେ । ଏହି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ, ବୀମା ଉପାଦଗୁଡ଼ିକରେ ପ୍ରସାବିତ ଆଡ୍-ଅନ୍ ସୁରକ୍ଷା/ରାଇଡର୍ ମଧ୍ୟ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ହୋଇପାରେ, ଯଦି କିଛି ଥାଏ । ବିବରଣୀ-ପୁସ୍ତିକା ଏକ ପରିଚୟାତ୍ମକ/ପ୍ରାରମ୍ଭିକ ଦସ୍ତାବିଜ ଭଳି ହୋଇପାରେ ଯାହା କମ୍ପାନୀର ଉପାଦଗୁଡ଼ିକ ସହିତ ପରିଚିତ ହେବାରେ ସମ୍ଭାବ୍ୟ ପଲିସୀଧାରକଙ୍କୁ ସାହାଯ୍ୟ କରିଥାଏ ।

ଆଇ.ଆର୍.ଡି.ଏ.ଆଇ. ର (ପଲିସୀଧାରକଙ୍କ ହିତ ସୁରକ୍ଷା) ବିନିୟମନ, 2017 ଅନୁଯାୟୀ, ବିବରଣୀ-ପୁସ୍ତିକାରେ ସେହି ସମସ୍ତ ତଥ୍ୟ ସମ୍ମିଳିତ ହେବା ଉଚିତ୍ ଯାହା ଏକ ପଲିସୀର କ୍ରୟ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ସୁଚୀତ ନିର୍ଣ୍ଣୟ ନେବା ପାଇଁ ଏକ ସମ୍ଭାବ୍ୟ ପଲିସୀଧାରକ ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ ହୋଇଥାଏ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ବୀମା ଯୋଜନା ପାଇଁ ଏଥିରେ ନିମ୍ନ ସବୁ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ହେବା ଉଚିତ୍:

- ପ୍ରାଧିକରଣ ଦ୍ଵାରା ସମ୍ବନ୍ଧିତ ବୀମା ଉପାଦ ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ ଅନନ୍ୟ ପରିଚୟ ସଂଖ୍ୟା (UIN)
- ବୀମା ସୁରକ୍ଷାର ବିସ୍ତାର
- ଲାଭ/ପାତ୍ରତା-ଗ୍ୟାରେଣ୍ଟିମୁକ୍ତ ଏବଂ ଅଣ-ଗ୍ୟାରେଣ୍ଟିମୁକ୍ତର ପରିଧି
- ବୀମା ସୁରକ୍ଷାର ଖାରେଣ୍ଟି, ଅପବର୍ଜନ/ବ୍ୟତିକ୍ରମ ସହିତ ବ୍ୟାଖ୍ୟା
- ବୀମା ସୁରକ୍ଷାର ନିୟମ ଓ ସର୍ତ୍ତାବଳୀ
- ବୀମା ଦ୍ଵାରା ସୁରକ୍ଷାପ୍ରାପ୍ତ ଆକସ୍ମିକତା/ଆକସ୍ମିକତାଗୁଡ଼ିକର ବିବରଣ
- ସେହି ବିବରଣ-ପୁସ୍ତିକା ଅନ୍ତର୍ଗତ ବୀମା ପାଇଁ ଯୋଗ୍ୟ ଜୀବନ କିମ୍ବା ସମ୍ପତ୍ତିର ବର୍ଗ
- ଯୋଜନାଟି ସହଭାଗୀ କିମ୍ବା ଅଣ-ସହଭାଗୀ ଅଟେ

ଉପାଦ ଉପରେ ସ୍ଵୀକାର୍ଯ୍ୟ ଆଡ୍-ଅନ୍ କଭର୍ (ଜୀବନ ବୀମାରେ ରାଇଡର୍ ବି କୁହାଯାଉଥିବା) ଏବଂ ସେମାନଙ୍କ ଲାଭସବୁକୁ ମଧ୍ୟ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଏ ।

ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ମହତ୍ତ୍ଵପୂର୍ଣ୍ଣ ସୂଚନା ଯାହାକୁ ଏକ ବିବରଣ-ପୁସ୍ତିକାରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ଥାଏ:

1. ବୀମା ସୁରକ୍ଷା ଏବଂ ପ୍ରିମିୟମରେ କୌଣସି ବ୍ୟବଧାନ । ଉ.ସ୍ଵ.: ବିଭିନ୍ନ ଆୟୁ ସମୂହ ପାଇଁ କିମ୍ବା ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରବେଶ ଆୟୁ ପାଇଁ
2. ପଲିସୀର ନୂତନୀକରଣ ନିୟମାବଳୀ
3. କେତେକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ପରିସ୍ଥିତି ଅନ୍ତର୍ଗତ ପଲିସୀର ରଦ୍ଦକରଣ ପାଇଁ ନିୟମାବଳୀ
4. ବିଭିନ୍ନ ପରିସ୍ଥିତି ଅନ୍ତର୍ଗତ ପ୍ରମୁଖ୍ୟ କୌଣସି ଛାଡ଼ (ଡିସ୍କାଉଣ୍ଟ) କିମ୍ବା ଲୋଡ଼ିଙ୍ଗ୍ ର ବିବରଣୀ
5. ପ୍ରିମିୟମ ସହିତ ପଲିସୀର ନିୟମାବଳୀରେ କୌଣସି ସଂଶୋଧନ କିମ୍ବା ପରିବର୍ତ୍ତନର ସମ୍ଭାବନା

6. ସେହି ଏକା ବୀମାକର୍ତ୍ତା ସହିତ ଶୀଘ୍ର ପ୍ରବେଶ, ଅବିଚ୍ଛିନ୍ନ ନୂତନୀକରଣ, ଅନୁକୂଳ ଦାବୀ ଅନୁଭୂତି ଇତ୍ୟାଦି ପାଇଁ ପଲିସୀଧାରକମାନଙ୍କୁ ପ୍ରତିଫଳ ପ୍ରଦାନ କରିବା ପାଇଁ କୌଣସି ପ୍ରୋସାହନ ।
7. ବିବରଣ-ପୁସ୍ତିକାରେ ଆଇ.ଆର୍.ଡି.ଏ.ଆଇ. ଦ୍ଵାରା ଆବଶ୍ୟକ ଉତ୍ପାଦ UIN ଆବଶ୍ୟକ ରୂପେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ହେବ ।
8. ଆଇ.ଆର୍.ଡି.ଏ.ଆଇ. ବିନିୟମନ ଶାସନାଦେଶ ଦିଏ ଯେ ବିବରଣ-ପୁସ୍ତିକା ଧାରା 41 ର ଏକ ପ୍ରତିଲିପି ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରିବ । ଏହି ଧାରା ଭାରତରେ ଜୀବନ କିମ୍ବା ସମ୍ପତ୍ତି ସମ୍ପର୍କୀୟ ଏକ ନୂଆ ବୀମା କ୍ରୟ କରିବା ପାଇଁ, କୌଣସି ପ୍ରକାରର ବୀମାକୁ ଚାଲୁ ରଖିବା କିମ୍ବା ନୂତନୀକରଣ କରିବା ପାଇଁ କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିକୁ କୌଣସି ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ କିମ୍ବା ପରୋକ୍ଷ ପ୍ରଲୋଭନ (ଉତ୍ପେରଣ) ସମେତ ପଲିସୀ ଉପରେ ଦେୟ କମିଶନର ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ କିମ୍ବା ଅଂଶର କୌଣସି ଛାଡ଼ (ରିବେର୍) ଦେବାକୁ ନିଷେଧ କରେ ।

ବିଶେଷ ରୂପେ ବିବରଣ-ପୁସ୍ତିକା ପ୍ରସ୍ତାବକକୁ ନାମାଟିକରଣ ପାଇଁ ସୁବିଧାର ଉପଲକ୍ଷତା ସମ୍ପର୍କରେ ସୂଚୀତ କରେ ।

ସ୍ଵୟଂ ପରୀକ୍ଷା କରନ୍ତୁ 1

ନିମ୍ନଲିଖିତ ମଧ୍ୟରୁ କେଉଁଟି ସାଧାରଣତଃ ବୀମା ବିବରଣ-ପୁସ୍ତିକାର ଅଂଶ ହୋଇ ନ ଥାଏ ?

- I. ଲୋକପାଳଙ୍କ ନାମ
- II. ଲାଭସବୁର ପରିଧିର ଚାରିଖ
- III. ପାତ୍ରତା
- IV. ଅପବର୍ଜନ

B. ପ୍ରସ୍ତାବ ଫର୍ମ

ବୀମା ପଲିସୀ ହେଉଛି ବୀମାକର୍ତ୍ତା ଏବଂ ପଲିସୀଧାରକ ମଧ୍ୟରେ ଏକ ବୈଧ/ଆଇନସମ୍ମତ ଚୁକ୍ତି । କୌଣସି ବି ଚୁକ୍ତିରେ ଆବଶ୍ୟକ ହେବା ଭଳି, ଏଥିରେ ବି ଏକ ପ୍ରସ୍ତାବ ଓ ଏହାର ସ୍ଵୀକୃତି ଥାଏ ।

“ପ୍ରସ୍ତାବ ଫର୍ମ” ହେଉଛି ଆବେଦକ ଦସ୍ତାବିଜ ଯାହାକୁ ଏକ ପ୍ରସ୍ତାବ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବା ପାଇଁ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଏ । ଏହା ହେଉଛି ଏକ ଫର୍ମ ଯାହାକୁ ଲିଖିତ କିମ୍ବା ଇଲେକ୍ଟ୍ରୋନିକ୍ ରୂପେ କିମ୍ବା ପ୍ରାଧିକରଣ ଦ୍ଵାରା ଅନୁମୋଦିତ କୌଣସି ଅନ୍ୟ ପ୍ରାରୂପରେ ପ୍ରସ୍ତାବକଦ୍ଵାରା ପୂରଣ କରିବାକୁ ପଡ଼ିଥାଏ । ସଙ୍କଟକୁ ଗ୍ରହଣ କରାଯିବ କି ଅଗ୍ରାହ୍ୟ କରାଯିବ, ଏହାର ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେବା ପାଇଁ ବୀମାକର୍ତ୍ତା ଦ୍ଵାରା ଆବଶ୍ୟକ ହେଉଥିବା ସମସ୍ତ ସୂଚନା ଏଥିରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ଥାଏ । ଯଦି ସଙ୍କଟକୁ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଏ, ବୀମାକର୍ତ୍ତା ଏହି ସୂଚନାର ଆଧାରରେ, ସ୍ଵୀକୃତି ଦେବାକୁ ଥିବା ବୀମାସୁରକ୍ଷାର ହାର, ନିୟମ ଓ ସର୍ତ୍ତାବଳୀର ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରେ ।

ପରମ ସଭାବର ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ଏବଂ ଆବଶ୍ୟକୀୟ ତଥ୍ୟର ପ୍ରକଟୀକରଣର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ବୀମାର ପ୍ରସ୍ତାବ ଫର୍ମରେ ଆରମ୍ଭ ହୁଏ । ପ୍ରସ୍ତାବ ନିଶ୍ଚିତ ରୂପେ ସଠିକ୍ ଓ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣରୂପେ ସମସ୍ତ ସୂଚନା ପ୍ରଦାନ କରିବା ଉଚିତ୍ ଯେହେତୁ ଏହି ଦସ୍ତାବିଜ ବୀମା ସ୍ଵୀକୃତି ଦେବାର ଆଧାର ହୋଇଥାଏ ଏବଂ କୌଣସି ଭୁଲ କିମ୍ବା ଲୁଚାଯାଇଥିବା ତଥ୍ୟର ପରିଣାମ ଦାବୀର ଅଗ୍ରାହ୍ୟତା ହୋଇପାରେ ।

ଏହି ପ୍ରକଟ କରିବାର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ପ୍ରସ୍ତାବ ଚରଣର ବାହାରେ, ଏପରିକି ବୀମା ତୁଚ୍ଛିକୁ ଅକ୍ତିମ ରୂପ ଦେବା ପରେ ମଧ୍ୟ ଚାଲୁ ରହିଥାଏ । ଅର୍ଥାତ୍, କୌଣସି ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଯାହା ବୀମା ସମୟାବଧିରେ କୌଣସି ସମୟରେ ବି ଘଟେ, ତାହାକୁ ପ୍ରକଟ କରିବାର ଆବଶ୍ୟକତା ଅଣ-ଜୀବନ ପଲିସୀମାନଙ୍କରେ ରହିଥାଏ ।

ଏକ ବୀମା ପଲିସୀର ଯାଚନା ଚାଲୁ ରହିଥିବା ସମୟରେ କିମ୍ବା ଏକ ବୀମା ପଲିସୀର ଜାରୀ ସମୟରେ ପ୍ରସ୍ତାବ ଫର୍ମଠାରୁ ସଂଗୃହୀତ ସୂଚନା ଗୋପନୀୟ ରହିଥାଏ ଏବଂ କୌଣସି ତୃତୀୟ ପକ୍ଷ ସହିତ ଏହାକୁ ଆବଶ୍ୟକ କରାଯିବା ଉଚିତ୍ ନୁହେଁ । ଯେଉଁଠି କୌଣସି ବି କାରଣ ଯୋଗୁଁ ଏକ ପ୍ରସ୍ତାବ ଜମା ସମ୍ଭାବ୍ୟ ଗ୍ରାହକ ପାଇଁ ଫେରସ୍ତ ଯୋଗ୍ୟ ହୋଇଥାଏ, ତାହାକୁ ପ୍ରସ୍ତାବ ଉପରେ ନିଆଯାଇଥିବା ସଙ୍କଟଙ୍କନ ନିର୍ଣ୍ଣୟ ତାରିଖଠାରୁ 15 ଦିନ ମଧ୍ୟରେ ଫେରସ୍ତ ଦିଆଯିବ ।

ଆଇ.ଆର୍.ଡି.ଏ.ଆଇ. ମାର୍ଗଦର୍ଶିକା ଅନୁଯାୟୀ, ବୀମିତ ବ୍ଲାରା ଦାଖଲ କରାଯାଇଥିବା ପ୍ରସ୍ତାବର ଏକ ପ୍ରତିଲିପିକୁ, ପ୍ରସ୍ତାବର ସ୍ୱୀକୃତିର 30 ଦିନ ମଧ୍ୟରେ, ବୀମା ଚାର୍ଜରେ, ବୀମିତକୁ ପ୍ରଦାନ କରିବା ବୀମାକର୍ତ୍ତାର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଅଟେ । ଏସବୁ ସମୟରେଖାକୁ ଗ୍ରାହକ କରିବା, ଆନ୍ତରିକ ରୂପେ ଏହା ପଛରେ ଧ୍ୟାନ ରଖିବା ଏବଂ ଯେତେବେଳେ ବି ଆବଶ୍ୟକ ହୁଏ, ସମ୍ଭାବ୍ୟ ଗ୍ରାହକ/ବୀମିତକୁ ସୂଚୀତ କରିବା, ଗ୍ରାହକ ସେବା ହିସାବରେ ଅଭିକର୍ତ୍ତାଠାରୁ ଏସବୁର ଆଶା ରଖାଯାଏ ।

a) ପ୍ରସ୍ତାବ ଫର୍ମ – ବିସ୍ତୃତ ବିବରଣୀ

ପ୍ରସ୍ତାବ ଫର୍ମ ହେଉଛି ଦଲିଲୀକରଣର ପ୍ରଥମ ଚରଣ ଯାହା ଜରିଆରେ ବୀମିତ ବୀମାକର୍ତ୍ତାକୁ ନିମ୍ନସବୁକୁ ସୂଚୀତ କରେ: ସେ କିଏ ଅଟେ

- ✓ ସେ କିଏ ଅଟେ
- ✓ ସେ କେଉଁ ପ୍ରକାରର ବୀମା ଆବଶ୍ୟକ କରେ
- ✓ ସେ କଣ ବୀମିତ କରିବାକୁ ଚାହେଁ, ତାର ବିବରଣୀ ଏବଂ
- ✓ କେତେ ସମୟାବଧି ପାଇଁ
- ✓ ସଙ୍କଟର ବିସ୍ତୃତ ବିବରଣୀ (ଉ.ସ୍ୱ. ଜୀବନ ଏବଂ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ବୀମା ପାଇଁ – ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ କିମ୍ବା ଆକ୍ରାନ୍ତ ହୋଇଥିବା ରୋଗର ବିବରଣୀକୁ ଦେବାକୁ ପଡ଼େ)
- ✓ ବିସ୍ତୃତ ବିବରଣୀରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ହୋଇପାରେ ବୀମାର ବିଷୟ ବସ୍ତୁ ଉପରେ ପ୍ରସ୍ତାବିତ ଆର୍ଥିକ ମୂଲ୍ୟ ଏବଂ ପ୍ରସ୍ତାବିତ ବୀମା ସମ୍ପ୍ରାପ୍ତ ସମସ୍ତ ଆବଶ୍ୟକୀୟ ତଥ୍ୟ ।

ଅନ୍ୟ ଶିକ୍ଷରେ, ପ୍ରସ୍ତାବ ଫର୍ମ ପ୍ରସ୍ତାବକର ପରିଚୟ ସମ୍ପର୍କୀୟ ବିବରଣୀ ଯଥା: ନାମ, ପିତାଙ୍କ ନାମ, ଠିକଣା ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ପରିଚୟ ଦେଉଥିବା ଇନପୁର୍ଟ ଏକତ୍ରିତ କରେ । ସେମାନଙ୍କ ଗ୍ରାହକମାନଙ୍କ ବାସ୍ତବ ପରିଚୟ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ କରିବା ପାଇଁ, ପ୍ରସ୍ତାବ ସହିତ ଠିକଣା ପ୍ରମାଣ, ପ୍ୟାନ୍ କାର୍ଡ, ଫଟୋଗ୍ରାଫ୍ ଭଳି ଦସ୍ତାବିଜସବୁକୁ ସଂଗ୍ରହ କରାଯାଏ ।

ଜୀବନ ଏବଂ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ବୀମା ସମ୍ପର୍କରେ, ପ୍ରସ୍ତାବକଙ୍କ ପରିବାର ସଦସ୍ୟ (ପିତାମାତା ସମେତ)ଙ୍କ ବିସ୍ତୃତ ବିବରଣୀ ଯାହା ସେମାନଙ୍କ ଦୀର୍ଘ ଜୀବନ, ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟର ସ୍ଥିତି ଏବଂ ସେମାନଙ୍କ ଭିତରୁ କେହି ବି ଆକ୍ରାନ୍ତ ହୋଇଥିବା ରୋଗକୁ ସୂଚୀତ କରୁଥିବ, ଏସବୁକୁ ସଂଗ୍ରହ କରାଯାଏ । ଉପାଦ ଆଧାରରେ, ବୀମା ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତାବିତ ଜୀବନର ଚିକିତ୍ସାୟ ବିବରଣୀ, ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଲକ୍ଷଣ ଏବଂ ତାର ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ରୋଗର ଇତିହାସ ବିଷୟରେ ମଧ୍ୟ ସୂଚନା ମଗାଯାଇପାରେ ।

ବୀମାର ବିଷୟ ବସ୍ତୁ ଉପରେ ପ୍ରସ୍ତାବିତ ଆର୍ଥିକ ମୂଲ୍ୟ ଏବଂ ପ୍ରସ୍ତାବିତ ବୀମା ସମ୍ପ୍ରାପ୍ତ ଆବଶ୍ୟକୀୟ ତଥ୍ୟସବୁର ବିବରଣୀସବୁକୁ ଅନେକ ପ୍ରକାରର ବୀମା ପାଇଁ ସଂଗ୍ରହ କରାଯାଇପାରେ ।

ବୀମା ପରାମର୍ଶଦାତାର ସୁପାରିଶ ଓ ତା' ସହିତ ସେହି ସୁପାରିଶର କାରଣଗୁଡ଼ିକ ବି ପ୍ରସ୍ତାବ ଫର୍ମର ଅଂଶ ହୋଇପାରନ୍ତି । ଏକ ଘୋଷଣାପତ୍ର ରହିବ ଯେ ପ୍ରସ୍ତାବକକୁ ସୁପାରିଶ କରାଯାଇଥିବା ପଲିସୀର ବିସ୍ତୃତ ବିବରଣୀ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ପ୍ରସ୍ତାବକକୁ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣରୂପେ ବୁଝାଇ ଦିଆଯାଇଛି ଏବଂ ପ୍ରସ୍ତାବକ ତାହାକୁ ସ୍ୱୀକାର କରିଛି ।

ଏକ ପ୍ରସ୍ତାବ ଫର୍ମରେ ନିମ୍ନସବୁ ବିଭାଗ ଥାଇପାରେ ଯାହା ବୀମାକର୍ତ୍ତା, ଅଭିକର୍ତ୍ତାର ବିବରଣୀ, ବୀମା ରାଶୀ, ପ୍ରିମିୟମ ପ୍ରଦାନର ପଦ୍ଧତି ର ବିବରଣୀ ଇତ୍ୟାଦି ଦ୍ୱାରା ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥାଏ । ଫର୍ମରେ ପ୍ରସ୍ତାବକର ହସ୍ତାକ୍ଷର ମଧ୍ୟ ସମ୍ମିଳିତ ଥାଇପାରେ, ଏହି ତଥ୍ୟର ପ୍ରମାଣ ରୂପେ ଯେ ସେ ଫର୍ମକୁ ପୂରଣ କରିଛି ଏବଂ ପ୍ରସ୍ତାବକୁ ଦାଖଲ କରିଛି ।

ମଗାଯାଇଥିବା ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବିବରଣୀସବୁ ହେଉଛନ୍ତି ପ୍ରସ୍ତାବକର ନାମ, ଜନ୍ମ ତାରିଖ, ସଂପର୍କ ବିବରଣୀ, ବିବାହ ସ୍ଥିତି, ଜାତୀୟତା, ପିତାମାତା ଏବଂ ପତ୍ନୀ/ପତିଙ୍କ ନାମ, ଶୈକ୍ଷଣିକ ଯୋଗ୍ୟତା, ଅଭ୍ୟାସ ଏବଂ ଆଇ.ଡି.ପ୍ରମାଣ, ପରିବାର ବିବରଣୀ, ନିଯୁକ୍ତି ବିବରଣୀ, ବ୍ୟାଙ୍କ ବିବରଣୀ, ନାମୀତ/ସମନ୍ୱୟଦେଶିତର ନାମ; ବିଦ୍ୟମାନ ବୀମାର ବିବରଣୀ ଏବଂ ପଲିସୀକୁ ଚୟନ କରିବାର କାରଣ ।

ଉତ୍ପାଦ ଆଧାରରେ, ବୀମା ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତାବିତ ଜୀବନର ଚିକିତ୍ସା ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ବିବରଣୀ, ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ବିଶେଷତା ଏବଂ ତା' ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ରୋଗର ଇତିହାସକୁ ପଚରାଯାଇପାରେ ।

ପ୍ରସ୍ତାବିତ ଜୀବନର ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଆର୍ଥିକ ଯୋଜନା ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ଦିଗ ସହିତ ତାର କାର୍ଯ୍ୟ ଯୋଜନା, ଅପେକ୍ଷିତ ଆୟ ଓ ଖର୍ଚ୍ଚ, ଏବଂ ସଂଚୟ ଓ ନିବେଶର ଆବଶ୍ୟକତା, ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ, ଅବସରଗ୍ରହଣ ଏବଂ ବୀମା ବିଷୟରେ ମଧ୍ୟ ପଚରାଉଚୁରା ଯାଇପାରେ ।

ଅଭିକର୍ତ୍ତାଙ୍କ ସୁପାରିଶ ସହିତ ସେହି ସୁପାରିଶ କରିବାର କାରଣ ମଧ୍ୟ ପ୍ରସ୍ତାବ ଫର୍ମର ଅଂଶ ହୋଇପାରେ । ଉପରେ ଉଲ୍ଲିଖିତ ଆଇ.ଆର୍.ଡି.ଏ.ଆଇ. ବିନିୟମନର ଅନୁପାଳନରେ, ଅଭିକର୍ତ୍ତା ଏକ ଘୋଷଣାପତ୍ର ଦେବ ଯେ ସୁପାରିଶ କରାଯାଇଥିବା ପଲିସୀର ବିସ୍ତୃତ ବିବରଣୀ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ପ୍ରସ୍ତାବକକୁ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ରୂପେ ବୁଝାଇ ଦିଆଯାଇଛି ଏବଂ ପ୍ରସ୍ତାବକ ତାହାକୁ ସ୍ୱୀକାର କରିଛି ।

ପ୍ରସ୍ତାବ ଫର୍ମଗୁଡ଼ିକୁ ବୀମାକର୍ତ୍ତାମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା, ସାଧାରଣତଃ ବୀମା କମ୍ପାନୀର ନାମ, ଲୋଗୋ, ଠିକଣା ଏବଂ ବୀମା ଉତ୍ପାଦର ବର୍ଗ/ ପ୍ରକାର ଯାହା ପାଇଁ ଏହାର ଉପଯୋଗ କରାଯାଏ, ଏସବୁ ଥାଇ ମୁଦ୍ରିତ କରାଯାଏ । ପ୍ରସ୍ତାବ ଫର୍ମରେ ଏକ ମୁଦ୍ରିତ ଚିହ୍ନଟି ଯୋଡ଼ିବା ବୀମା କମ୍ପାନୀମାନଙ୍କ ପାଇଁ ପ୍ରଥାଗତ ଅଟେ । ଯଦିଓ ଏହି ସମ୍ବନ୍ଧରେ କୌଣସି ମାନକ ପ୍ରାରୂପ କିମ୍ବା ଚଳଣୀ ନାହିଁ ।

b) ପ୍ରସ୍ତାବ ଫର୍ମରେ ଘୋଷଣାପତ୍ର

ବୀମା କମ୍ପାନୀମାନେ ସାଧାରଣତଃ ପ୍ରସ୍ତାବ ଫର୍ମରେ ଶେଷ ଭାଗରେ ଏକ ଘୋଷଣାପତ୍ର ଯୋଡ଼ିଥାଆନ୍ତି ଯାହା ପ୍ରସ୍ତାବକ ଦ୍ୱାରା ହସ୍ତାକ୍ଷରିତ ହୋଇଥାଏ । ଏହା ସୁନିଶ୍ଚିତ କରେ ଯେ ବୀମା ଫର୍ମକୁ ସଠିକ୍ ରୂପେ ପୂରଣ କରିବାର କଷ୍ଟ ଉଠାଇଛି ଏବଂ ସେଥିରେ ଦିଆଯାଇଥିବା ତଥ୍ୟସବୁକୁ ବୁଝିଛି, ଯାହା ଫଳରେ ଏକ ଦାବୀର ସମୟରେ ତଥ୍ୟର ମିଥ୍ୟା ଉପସ୍ଥାପନା (ଭୁଲ ପ୍ରତିପାଦନ) କାରଣରୁ ଅସମ୍ଭବ ଅବସର ରହେ ନାହିଁ । ସେଭଳି ଘୋଷଣାପତ୍ର ପରମ ସତ୍ୟତା ସାଧାରଣ ଆଇନ ସିଦ୍ଧାନ୍ତକୁ ପରମ ସତ୍ୟତା ଚୁକ୍ତିଗତ କର୍ତ୍ତବ୍ୟରେ ପରିବର୍ତ୍ତିତ କରିଦିଏ ।

ଉଦାହରଣ

ସେଭଳି ଘୋଷଣାପତ୍ରର ଉଦାହରଣଗୁଡ଼ିକ ହେଲା:

‘ମୁଁ/ଆମେ ଏତଦ୍ୱାରା ଘୋଷଣା କରୁଛି/କରୁଛୁ ଏବଂ ଅଧିପତ୍ର ହେଉଛି/ଦେଉଛୁ ଯେ ଉପରୋକ୍ତ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସତ୍ୟ ଏବଂ ସମସ୍ତ ଦିଗରୁ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଟେ ଏବଂ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ସୂଚନା ନାହିଁ ଯାହା ବୀମା ଆବେଦନ ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକୀୟ ଅଟେ ଯାହାକୁ ଆପଣଙ୍କ ନିକଟରେ ପ୍ରକଟ କରାଯାଇ ନାହିଁ ।’

‘ମୁଁ/ଆମେ ସମ୍ମତ ଅଟେ/ଅଛୁ ଯେ ଏହି ପ୍ରସ୍ତାବ ଏବଂ ଘୋଷଣାପତ୍ର ମୋ/ଆମ ଏବଂ) ବୀମାକର୍ତ୍ତାଙ୍କ ନାମ (ମଧ୍ୟରେ ରୁଚ୍ଛିର ଆଧାର ହେବ ।’

ସ୍ୱୟଂ ପରୀକ୍ଷା କରନ୍ତୁ 2

ନିମ୍ନଲିଖିତ ମଧ୍ୟରୁ କେଉଁଟି ଏକ ପ୍ରସ୍ତାବ ଫର୍ମ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଆବଶ୍ୟକୀୟ ନୁହେଁ?

- I. ପରମ ସତ୍ୟତା
- II. ଦାବୀ କରିବାକୁ ଥିବା ପ୍ରତ୍ୟାଶିତ ରାଶି
- III. ଆବଶ୍ୟକୀୟ ତଥ୍ୟକୁ ପ୍ରକଟ କରିବାର କର୍ତ୍ତବ୍ୟତା
- IV. ବିଆଯାଇଥିବା ବିବରଣୀସବୁର ଗୋପନୀୟତା

ସେଭଳି ଟିପ୍ପଣୀ (ନୋଟ୍) ର କେତେକ ଉଦାହରଣ ହେଲା:

‘ସଙ୍କଟର ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ ପାଇଁ ମହତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ (ଆବଶ୍ୟକୀୟ) ତଥ୍ୟସବୁର ଅଣ-ପ୍ରକଟୀକରଣ, ଭ୍ରାମକ ସୂଚନା ପ୍ରଦାନ କରିବା, ବୀମିତ ଦ୍ୱାରା କପଟ କିମ୍ବା ଅସହଯୋଗ ଜାରୀ କରାଯାଇଥିବା ପଲିସୀ ଅନ୍ତର୍ଗତ ବୀମା ସୁରକ୍ଷାକୁ ଅମାନ୍ୟ କରିଦେବ’ ।

‘କମ୍ପାନୀ ସଙ୍କଟ ଉପରେ ରହିବ ନାହିଁ ଯେପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରସ୍ତାବକୁ କମ୍ପାନୀ ଦ୍ୱାରା ସ୍ୱୀକୃତ ହୋଇନାହିଁ ଏବଂ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରିମିୟମ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଛି’ ।

C. ଆପଣଙ୍କ ଗ୍ରାହକଙ୍କୁ ଜାଣନ୍ତୁ (KYC) ମାନଦଣ୍ଡ/ନିୟମ

ଏଣ୍ଟି-ମନି ଲଣ୍ଡରିଙ୍ଗ୍ ଏବଂ KYC ମାନଦଣ୍ଡ/ନିୟମ

ମନି ଲଣ୍ଡରିଙ୍ଗ୍ ହେଉଛି ସେହି ପ୍ରକ୍ରିୟା ଯାହାଦ୍ୱାରା ଅପରାଧୀମାନେ ଅପରାଧିକ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପଜନିତ ଲାଭସବୁର ବାସ୍ତବ ଉତ୍ପତ୍ତିସ୍ଥଳ ଏବଂ ସ୍ୱାମୀତ୍ୱକୁ ଲୁଚାଇବା ପାଇଁ ନିଧିସବୁକୁ ସ୍ଥାନାନ୍ତରିତ କରିଥାନ୍ତି । ମନି ଲଣ୍ଡରିଙ୍ଗ୍ ପ୍ରକ୍ରିୟାସବୁକୁ ଅବୈଧ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ଜରିଆରେ ପ୍ରାପ୍ତ ନିଧିକୁ ବୈଧ ଅର୍ଥ ରୂପେ ଦେଖାଇବା ପାଇଁ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଏ । ଏହି ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ, ସେମାନେ ଅର୍ଥର ଅପରାଧିକ ଉତ୍ପତ୍ତି ଘୋଡ଼ାଇବା ପାଇଁ ଏବଂ ଏହା ବୈଧ ଅଟେ ବୋଲି ଦେଖାଇବାର ପ୍ରୟାସ କରନ୍ତି ।

ଅପରାଧୀମାନେ ସେମାନଙ୍କ କଳାଧନକୁ ବୈଧ କରିବା ପାଇଁ, ବ୍ୟାଙ୍କ ଓ ବୀମା ସମେତ ଆର୍ଥିକ ସେବାସବୁକୁ ଉପଯୋଗ କରିବାକୁ ପ୍ରୟତ୍ନ କରିଥାନ୍ତି । ସେମାନେ ମିଥ୍ୟା ପରିଚୟର ଉପଯୋଗ କରି କାରବାର କରନ୍ତି, ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ, କିଛି ପ୍ରକାରର ବୀମା କିଣି ଓ ତାପରେ ସେହି ଟଙ୍କାକୁ ବାହାର କରିବାର ପ୍ରବନ୍ଧ କରି ଏବଂ ଏହା ପରେ ସେମାନଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ସାଧିତ ହୋଇଯିବା ପରେ ଅଦୃଶ୍ୟ ହୋଇପାରେ । ଭାରତ ସହିତ ବିଶ୍ୱର ସମସ୍ତ ସରକାର ସେଭଳି ଅର୍ଥ ଲଣ୍ଡରିଙ୍ଗ୍ ପ୍ରୟାସକୁ ନିବାରଣ କରିବାକୁ ନିରନ୍ତର ପ୍ରୟତ୍ନ କରୁଛନ୍ତି ।

ପରିଭାଷା

ମନି ଲଣ୍ଡରିଙ୍ଗ୍ ହେଉଛି ଅବୈଧ ଧନକୁ ଏହାର ଅବୈଧ ଉତ୍ସକୁ ଲୁଚାଇ ଏକ ଅର୍ଥବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ସମ୍ମିଳିତ କରିବାର ପ୍ରକ୍ରିୟା ଯାହା ଫଳରେ ଏହାକୁ ବୈଧ ରୂପେ ହାସଲ କରାଯାଇଛି ବୋଲି ପ୍ରତୀତ ହୁଏ । ଭାରତ ସରକାର ମନି-ଲଣ୍ଡରିଙ୍ଗ୍ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପରେ ଲଗାମ ଲଗାଇବା ପାଇଁ PMLA, 2002 ପ୍ରାରମ୍ଭ କରିଥିଲେ ।

ମନି ଲଣ୍ଡରିଙ୍ଗ୍ ନିବାରଣ ଆଇନ(PMLA) 2002, ମନି ଲଣ୍ଡରିଙ୍ଗ୍ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପକୁ ନିୟନ୍ତ୍ରିତ କରିବା ପାଇଁ ଏବଂ ମନି-ଲଣ୍ଡରିଙ୍ଗ୍ ଠାରୁ ପ୍ରାପ୍ତ ଧନକୁ ଜବତ କରିବା ପାଇଁ, 2005 ଠାରୁ ପ୍ରଭାବୀ ହୋଇଥିଲା ।

ତୁରନ୍ତ ପରେ ଆଇ.ଆର୍.ଡି.ଏ.ଆଇ. ଦ୍ଵାରା ଜାରୀ କରାଯାଇଥିବା ଏଣ୍ଟି-ମନି ଲଣ୍ଡରିଙ୍ଗ୍ ମାର୍ଗଦର୍ଶିକା ବୀମା ସେବା ପାଇଁ ଅନୁରୋଧ କରୁଥିବା ଗ୍ରାହକ ମାନଙ୍କ ବାସ୍ତବ ପରିଚୟ, ସନ୍ଦେହଜନକ କାରବାରର ରିପୋର୍ଟିଙ୍ଗ୍ ଏବଂ ମନି ଲଣ୍ଡରିଙ୍ଗ୍ ରେ ସଂପୃକ୍ତ ଥିବା କିମ୍ବା ସଂପୃକ୍ତ ଥିବାର ସନ୍ଦେହ ଥିବା ପ୍ରକରଣଗୁଡ଼ିକ ଉପଯୁକ୍ତ ରେକର୍ଡ ରଖିବା, ଏସବୁକୁ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ କରିବା ପାଇଁ ଉଚିତ୍ ପଦକ୍ଷେପଗୁଡ଼ିକର ସଙ୍କେତ ଦେଇଛନ୍ତି । ଠିକ୍ ଚୁକ୍ତିର ଆରମ୍ଭରେ ହିଁ ସତର୍କ ରହିବା ଓ ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିବାର ଆବଶ୍ୟକତା ରହେ ଯେ ଏହା କୌଣସି ପ୍ରକାରର ବି ମନି ଲଣ୍ଡରିଙ୍ଗ୍ ପାଇଁ ଏକ ସାଧନ ରୂପେ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ନୁହେଁ ।

ମନି ଲଣ୍ଡରିଙ୍ଗ୍ ନିବାରଣ ଆଇନ, 2002 (PMLA)କୁ ଭାରତ ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ଵାରା 1 ଜୁଲାଇ 2005 ଠାରୁ ପ୍ରଭାବୀ ରୂପେ ଲାଗୁ କରାଯାଇଥିଲା । ଏହି ଆଇନ ଅନୁଯାୟୀ, ପ୍ରତ୍ୟେକ ବ୍ୟାଙ୍କିଙ୍ଗ୍ କମ୍ପାନୀ, ଆର୍ଥିକ ସଂସ୍ଥା (ଯାହା ବୀମା କମ୍ପାନୀମାନଙ୍କୁ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରେ) ଏବଂ ମଧ୍ୟସ୍ଥକୁ PMLA ଅନ୍ତର୍ଗତ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ସମସ୍ତ କାରବାରର ରେକର୍ଡ ରଖିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ତଦନୁସାରେ, ଆଇ.ଆର୍.ଡି.ଏ.ଆଇ. ଏଣ୍ଟି-ମନି ଲଣ୍ଡରିଙ୍ଗ୍/ଆଡକ୍ଟିଫିକାସନ ବିରୋଧୀ ବିଭାଗୀୟ (AML/CFT) ଉପରେ ମାର୍ଗଦର୍ଶିକା କୁ 31 ମାର୍ଚ୍ଚ 2006 ଦିନ ଜାରୀ କରିଥିଲେ ।

ଆପଣଙ୍କ ଗ୍ରାହକକୁ ଜାଣନ୍ତୁ ହେଉଛି ସେମାନଙ୍କ ଗ୍ରାହକମାନଙ୍କ ପରିଚୟକୁ ସତ୍ୟାପିତ କରିବା ପାଇଁ ଏକ ବ୍ୟବସାୟ ଦ୍ଵାରା ଉପଯୋଗ କରାଯାଉଥିବା ପ୍ରକ୍ରିୟା । ବ୍ୟାଙ୍କ ଓ ବୀମାକର୍ତ୍ତାମାନେ ପରିଚୟ ଚୋରୀ, ଆର୍ଥିକ କପଟ ଓ ମନି ଲଣ୍ଡରିଙ୍ଗ୍ ର ନିବାରଣ ପାଇଁ ବିସ୍ତୃତ ବିବରଣୀ ପ୍ରଦାନ କରିବା ପାଇଁ ସେମାନଙ୍କ ଗ୍ରାହକମାନଙ୍କୁ ତୀବ୍ରତା ସହିତ ଦାବୀ କରୁଛନ୍ତି KYC ମାର୍ଗଦର୍ଶିକାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ହେଉଛି ମନି ଲଣ୍ଡରିଙ୍ଗ୍ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ପାଇଁ ଅପରାଧିକ ତତ୍ପରୁତ ଦ୍ଵାରା ଉପଯୋଗ କରିବାଠାରୁ ଆର୍ଥିକ ସଂସ୍ଥାମାନଙ୍କୁ ନିବାରଣ କରିବା ।

ବୀମାକର୍ତ୍ତାମାନେ, ତେଣୁକରି, ସେମାନଙ୍କ ଗ୍ରାହକମାନଙ୍କ ବାସ୍ତବ ପରିଚୟକୁ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ ଅଟେ । ଅଭିକର୍ତ୍ତାମାନେ ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିବା ଉଚିତ୍ ଯେ ପ୍ରସ୍ତାବକମାନେ KYC କାର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରଣାଳୀର ଅଂଶ ରୂପେ ନିମ୍ନଗୁଡ଼ିକ ସହିତ ପ୍ରସ୍ତାବ ଫର୍ମ ଦାଖଲ କରାଯାଏ ।

- i. ପରିଚୟ ପ୍ରମାଣ –ଡ୍ରାଇଭିଂ ଲାଇସେନ୍ସ, ପାସପୋର୍ଟ, ଭୋଟର ଆଇ.ଡି. କାର୍ଡ, ପ୍ୟାନ୍ କାର୍ଡ, ଫଟୋଗ୍ରାଫ୍ ଇତ୍ୟାଦି ।
- ii. ଠିକଣାର ପ୍ରମାଣ – ଡ୍ରାଇଭିଂ ଲାଇସେନ୍ସ, ପାସପୋର୍ଟ, ଟେଲିଫୋନ ବିଲ, ବିଜୁଲି ବିଲ, ବ୍ୟାଙ୍କ ପାସବୁକ୍ ଇତ୍ୟାଦି । ବ୍ୟକ୍ତି, କର୍ପୋରେଟ୍, ସହକାରିତା ଫର୍ମ, ଟ୍ରଷ୍ଟ ଏବଂ ଫାଉଣ୍ଡେଶନ୍ ପାଇଁ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ଦଲିଲୀକରଣ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ କରାଯାଏ ।
- iii. ଆୟ ପ୍ରମାଣ ଦସ୍ତାବିଜ ଏବଂ ଆର୍ଥିକ ସ୍ଥିତି, ବିଶେଷରୂପେ ଉଚ୍ଚ-ମୂଲ୍ୟର କାରବାର କ୍ଷେତ୍ରରେ
- iv. ବୀମା ଚୁକ୍ତିର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ

a) ଆୟୁ ପ୍ରମାଣ – ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ପ୍ରକାର ପାଇଁ

ଜୀବନ, ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ, ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଦୁର୍ଘଟଣା ଇତ୍ୟାଦି ଭଳି ବ୍ୟକ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧିତ ବୀମାଗୁଡ଼ିକ ସହିତ କାରବାର କରିବା ସମୟରେ, ବୀମା କମ୍ପାନୀମାନେ ବୀମିତର ସଙ୍କଟ ପ୍ରୋଫାଇଲ୍ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ କରିବା ପାଇଁ ଆୟୁକୁ ଏକ ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ କାରକ ରୂପେ ଉପଯୋଗ କରନ୍ତି । ଜୀବନ ବ୍ୟବସାୟରେ, ଯେହେତୁ ବୟସକୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ମହତ୍ତ୍ୱ ଦେବାକୁ ମନେ କରାଯାଏ, ଜୀବନ ବୀମା କର୍ତ୍ତାମାନେ ଆୟୁ ସମ୍ବନ୍ଧିତ ଦଲିଲୀକରଣର ଅଧିକ ବିସ୍ତୃତ ମାନଦଣ୍ଡର ଅନୁପାଳନ କରି ଆସୁଥିଲେ । [ଅବଶ୍ୟ, ସରକାର, ଭାରତୀୟ ରିଜର୍ଭ ବ୍ୟାଙ୍କ ଏବଂ ଆଇ.ଆର୍.ଡି.ଏ.ଆଇ. KYC ମାନଦଣ୍ଡର ଅନୁପାଳନ ଉପରେ ଅଧିକ କଠୋର ହେଉଛି ।] ସଙ୍କଟାକ୍ତ ପ୍ରକ୍ରିୟାର ଏକ ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଂଶ ହେଉଛି ଆୟୁ ପ୍ରମାଣକୁ ସତ୍ୟାପିତ କରିବା ପରେ ଆୟୁର ପ୍ରବେଶ ।

i. ମାନକ ଆୟୁ ପ୍ରମାଣ

ଦୁଇ ପ୍ରକାରର ଆୟୁ ପ୍ରମାଣ ରହିଛି ଯାହାକୁ ବୀମାକର୍ତ୍ତାମାନେ ବୟସର ପ୍ରମାଣ ରୂପେ ମାନନ୍ତି । ବୈଧ ଆୟୁ ପ୍ରମାଣ ମାନକ କିମ୍ବା ଅଣ-ମାନକ ହୋଇପାରେ ।

- ✓ ମାନକ ଆୟୁ ପ୍ରମାଣଗୁଡ଼ିକ ସାଧାରଣତଃ ଏକ ସାର୍ବଜନିକ ପ୍ରାଧିକରଣ ଦ୍ୱାରା ଜାରି କରାଯାଇଥାଏ, ଯେମିତିକି ମ୍ୟୁନିସିପାଲିଟି କିମ୍ବା ଅନ୍ୟ ସରକାରୀ ସଂସ୍ଥା ଦ୍ୱାରା ଜାରି କରାଯାଇଥିବା ପ୍ରମାଣପତ୍ର: ସ୍କୁଲ ଛାଡ଼ିବା ପ୍ରମାଣପତ୍ର, ପାସପୋର୍ଟ ଇତ୍ୟାଦି ।
- ✓ ଅଣ-ମାନକ, ଯେତେବେଳେ ଏକ ମାନକ ଆୟୁ ପ୍ରମାଣ ଉପଲବ୍ଧ ହୋଇ ନ ଥାଏ (ସହଜ ରୂପେ ସ୍ୱୀକାର କରାଯାଏ ନାହିଁ)

ମାନକ ଆୟୁ ପ୍ରମାଣ ରୂପେ ବିଚାର କରାଯାଉଥିବା କେତେକ ଦସ୍ତାବିଜ ହେଉଛନ୍ତି:

- i. ସ୍କୁଲ କିମ୍ବା କଲେଜ ପ୍ରମାଣପତ୍ର
- ii. ମ୍ୟୁନିସିପାଲ୍ ରେକର୍ଡ଼ଠାରୁ ଉଦ୍ଧୃତ ଜନ୍ମ ପ୍ରମାଣପତ୍ର
- iii. ପାସପୋର୍ଟ
- iv. ପ୍ୟାନ୍ କାର୍ଡ
- v. ସେବା ପଞ୍ଜିକା
- vi. ସୁରକ୍ଷା କର୍ମୀ କ୍ଷେତ୍ରରେ ପରିଚୟ ପତ୍ର
- vii. ଉପଯୁକ୍ତ ପ୍ରାଧିକରଣ ଦ୍ୱାରା ଜାରି କରାଯାଇଥିବା ବିବାହ ପ୍ରମାଣପତ୍ର

ii. ଅଣ-ମାନକ ଆୟୁ ପ୍ରମାଣ

ଯେତେବେଳେ ଉପରୋକ୍ତ ଭଳି ମାନକ ଆୟୁ ପ୍ରମାଣସବୁ ଉପଲବ୍ଧ ହୁଅନ୍ତି ନାହିଁ, ଜୀବନ ବୀମାକର୍ତ୍ତା ଏକ ଅଣ-ମାନକ ଆୟୁ ପ୍ରମାଣ ଦାଖଲ କରିବା ପାଇଁ ଅନୁମତି ଦେଇ ପାରେ । ଅଣ-ମାନକ ଆୟୁ ପ୍ରମାଣ ରୂପେ ବିଚାର କରାଯାଉଥିବା କେତେକ ଦସ୍ତାବିଜ ହେଉଛନ୍ତି:

- i. ଜାତକ
- ii. ରାଶିନ୍ କାର୍ଡ

iii. ସ୍ୱୟଂ-ଘୋଷଣା ରୂପେ ଏକ ଶପଥ ପତ୍ର (ଆପିତ୍ୟାଭିର୍)

iv. ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତ ଠାରୁ ପ୍ରମାଣପତ୍ର

ସ୍ୱୟଂ ପରୀକ୍ଷା କରନ୍ତୁ

ନିମ୍ନଲିଖିତ ମଧ୍ୟରୁ କେଉଁଟିକୁ ଏକ ବୈଧ ଆୟୁ ପ୍ରମାଣ ରୂପେ ସ୍ୱୀକାର୍ଯ୍ୟ ନୁହେଁ ?

- I. ମ୍ୟୁନିସିପାଲ ରେକର୍ଡଠାରୁ ଉଦ୍ଧୃତ ଜନ୍ମ ପ୍ରମାଣପତ୍ର
- II. ବିଧାନ ସଭା ସଦସ୍ୟଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଜାରୀ କରାଯାଇଥିବା ଜନ୍ମ ପ୍ରମାଣପତ୍ର
- III. ପାସ୍ପୋର୍ଟ
- IV. ପ୍ୟାନ୍ କାର୍ଡ

ସ୍ୱୟଂ ପରୀକ୍ଷା କରନ୍ତୁ ର ଉତ୍ତର

- ଉତ୍ତର 1 - ସଠିକ୍ ବିକଳ୍ପ ହେଉଛି I ।
ଉତ୍ତର 2 - ସଠିକ୍ ବିକଳ୍ପ ହେଉଛି II ।
ଉତ୍ତର 3 - ସଠିକ୍ ବିକଳ୍ପ ହେଉଛି II ।

ସାରାଂଶ

- ବିବରଣ-ପୁଷ୍ଟିକା ହେଉଛି ବୀମା କମ୍ପାନୀମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଉପଯୋଗ କରାଯାଉଥିବା ଏକ ଔପଚାରିକ ବୈଧ ଦସ୍ତାବିଜ ଯାହା ଉତ୍ପାଦ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ବସ୍ତୁତ ବିବରଣୀ ପ୍ରଦାନ କରେ ।
- ପ୍ରସ୍ତାବଟିକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବା ପାଇଁ ଆବେଦନ ଦସ୍ତାବିଜକୁ ସାଧାରଣ ରୂପେ 'ପ୍ରସ୍ତାବ ଫର୍ମ' କୁହାଯାଏ ।
- ମାନକ ଆୟୁ ପ୍ରମାଣ ରୂପେ ବିଚାର କରାଯାଉଥିବା କେତେକ ଦସ୍ତାବିଜରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ହୋଇଥାନ୍ତି ସ୍କୁଲ କିମ୍ବା କଲେଜ ପ୍ରମାଣ ପତ୍ର, ମ୍ୟୁନିସିପାଲ ରେକର୍ଡଠାରୁ ଉଦ୍ଧୃତ ଜନ୍ମ ପ୍ରମାଣ ପତ୍ର ଇତ୍ୟାଦି ।
- ବୀମାକର୍ତ୍ତାମାନେ ସେମାନଙ୍କ ଗ୍ରାହକମାନଙ୍କ ବାସ୍ତବ ପରିଚୟକୁ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ ଅଟେ । KYC କାର୍ଯ୍ୟପ୍ରଣାଳୀର ଏକ ଅଂଶ ରୂପେ ଠିକଣା ପ୍ରମାଣ, ପ୍ୟାନ୍ କାର୍ଡ ଏବଂ ଫଟୋଗ୍ରାଫ୍ ଭଳି KYC ଦସ୍ତାବିଜଗୁଡ଼ିକୁ ସଂଗ୍ରହ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ ଅଟେ ।

ମୁଖ୍ୟ ପଦାବଳୀ

1. ବିବରଣ-ପୁଷ୍ଟିକା (ପ୍ରୋସ୍ପେକ୍ଟସ୍)
2. ପ୍ରସ୍ତାବ ଫର୍ମ
3. ନୈତିକ ବିପତ୍ତି
4. ଆପଣଙ୍କ ଗ୍ରାହକକୁ ଜାଣନ୍ତୁ (KYC)
5. ଆୟୁ ପ୍ରମାଣ
6. ମାନକ ଏବଂ ଅଣ-ମାନକ ଆୟୁ ପ୍ରମାଣ
7. ମୂଳ-ଅବଲୋକନ ସମୟାବଧି

ଅଧ୍ୟାୟ C-08

ଗ୍ରାହକ ସେବା

ଅଧ୍ୟାୟ ପରିଚୟ

ଏହି ଅଧ୍ୟାୟରେ ଆପଣ ଗ୍ରାହକ ସେବାର ମହତ୍ତ୍ୱ ବିଷୟରେ ଶିଖିବେ । ଆପଣ ଗ୍ରାହକମାନଙ୍କୁ ସେବା ପ୍ରଦାନ କରିବାରେ ଅଭିକର୍ତ୍ତାମାନଙ୍କ ଭୂମିକା ବିଷୟରେ ଜାଣିବେ । ଗ୍ରାହକମାନଙ୍କ ସହିତ କେମିତି ସଂପ୍ରେକ୍ଷଣ ଓ ସମ୍ବନ୍ଧ ସ୍ଥାପିତ କରାଯାଏ, ତା' ବିଷୟରେ ମଧ୍ୟ ଆପଣ ଜାଣିବେ ।

ଅଧ୍ୟୟନ ପରିଣାମ

- A. ଗ୍ରାହକ ସେବା –ସାଧାରଣ ସେବା
- B. ଗ୍ରାହକ ସେବା ପ୍ରଦାନ କରିବାରେ ବୀମା ଅଭିକର୍ତ୍ତାଙ୍କ ଭୂମିକା
- C. ଗ୍ରାହକ ସେବାରେ ସଂପ୍ରେକ୍ଷଣ /ସମ୍ବାଦ କୌଶଳ
- D. ଅଣ-ମୌଖିକ ସଂପ୍ରେକ୍ଷଣ /ସମ୍ବାଦ
- E. ନୈତିକ ଆଚାର

ଏହି ଅଧ୍ୟାୟ ଅଧ୍ୟୟନ କରିବା ପରେ, ଆପଣ ମାନେ ସକ୍ଷମ ହେବେ:

ଗ୍ରାହକ ସେବାର ମହତ୍ତ୍ୱକୁ ବୁଝିବା ପାଇଁ

1. ସେବାର ଗୁଣ ବର୍ଦ୍ଧନା କରିବାରେ
2. ବୀମା ଉଦ୍ୟୋଗରେ ସେବାର ମହତ୍ତ୍ୱକୁ ଯାଞ୍ଚ କରିବାରେ
3. ଉତ୍ତମ ସେବା ପ୍ରଦାନ କରିବାରେ ଏକ ବୀମା ଅଭିକର୍ତ୍ତାର ଭୂମିକା ବିଷୟରେ ଆଲୋଚନା କରିବାରେ
4. ସଂପ୍ରେକ୍ଷଣ /ସମ୍ବାଦ ର ପ୍ରକ୍ରିୟାକୁ ବୁଝିବାରେ
5. ଅଣ-ମୌଖିକ ସଂପ୍ରେକ୍ଷଣ /ସମ୍ବାଦ ର ମହତ୍ତ୍ୱକୁ ପ୍ରଦର୍ଶିତ କରିବାରେ
6. ନୈତିକ ଆଚାରକୁ ସୁପାରିଶ କରିବାରେ

A. ଗ୍ରାହକ ସେବା - ସାଧାରଣ ଧାରଣା

1. ଗ୍ରାହକ ସେବା କାହିଁକି ?

ଗ୍ରାହକମାନେ କୌଣସି ବି ଉଦ୍ୟୋଗର ସବୁଠୁ ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଂଶ ଅଟନ୍ତି ଏବଂ କୌଣସି ବି ଏଣ୍ଟରପ୍ରାଇଜ୍ ସେମାନଙ୍କୁ ଉଦାସୀନ ହୋଇ ବ୍ୟବହାର କରି ପାରିବେ ନାହିଁ । ଗ୍ରାହକ ସେବା ଓ ସମ୍ବନ୍ଧ ସେବା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏବଂ ଅଧିକତ୍ର ବୀମା ପାଇଁ ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଟେ ।

ପ୍ରତ୍ୟେକ ଏଣ୍ଟରପ୍ରାଇଜ୍ ର ଏହାର ଗ୍ରାହକମାନଙ୍କୁ ଆନନ୍ଦ ଦେବାର ଲକ୍ଷ୍ୟ ଥାଏ । ବୀମା କ୍ରୟ କରିବା ଏକ କାର୍ କ୍ରୟ କରିବାଠାରୁ କେମିତି ଅଲଗା ଅଟେ, ଏହା ପରୀକ୍ଷା କରି ଏହାକୁ ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରାଯାଇପାରେ ।

ଏକ କାରକୁ ଦେଖାଯାଇପାରେ, ଛୁଆଁ ଯାଇପାରେ, ଟେଷ୍ଟ ଡ୍ରାଇଭ୍ କରାଯାଇପାରେ ଏବଂ ଅନୁଭୂତ କରାଯାଇପାରେ, କିନ୍ତୁ କାର୍ ର ବୀମା ରାଶି ପ୍ରଦାନ କରିବାର କେବଳ ଏକ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଅଟେ ଯଦି ଏକ ଦୁର୍ଘଟଣା କାରଣରୁ କାରର ହାନି କିମ୍ବା କ୍ଷତି ହୁଏ । ଏହି ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ସ୍ପର୍ଶହୀନ ଅଟେ – ଏହାକୁ ଦେଖାଯାଇପାରେ ନାହିଁ, ଛୁଆଁ ଯାଇପାରେ ନାହିଁ କିମ୍ବା ଅନୁଭୂତ କରି ହୁଏ ନାହିଁ ।

ଯେତେବେଳେ ଏକ କାର୍ ର ଗ୍ରାହକ କାର୍ କୁ ସହଜରେ ବୁଝିବାରେ ଏବଂ ଅନୁଭୂତ କରିବାରେ ସକ୍ଷମ ହେବ, ବୀମାର ଗ୍ରାହକ ବୀମା ସୁରକ୍ଷାର ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ ଓ ଅନୁଭୂତ କରିପାରେ, ଯାହାକୁ ସେ କ୍ରୟ କରେ କେବଳ ସେତେବେଳେ ଯେତେବେଳେ ଏକ ହାନି ଘଟେ ଏବଂ ବୀମା କମ୍ପାନୀ ଦାବୀର ସମାଧାନ କରେ । ସବୁ ଗ୍ରାହକଙ୍କୁ ଏହାର ଅନୁଭୂତି ନେବାର ସୁଯୋଗ ମିଳେ ନାହିଁ । ବୀମାରେ, ଯେତେବେଳେ ସେଭଳି ପରିସ୍ଥିତି ଉତ୍ପନ୍ନ ହୁଏ, ଯଦି ସେବା ପ୍ରତ୍ୟାଶାଠାରୁ ଅଧିକ ହୁଏ, ଗ୍ରାହକ ଆନନ୍ଦିତ ହୋଇଥାଏ ।

2. ସେବାର ଗୁଣବତ୍ତା

ବୀମା କମ୍ପାନୀ ଏବଂ ସେମାନଙ୍କ କର୍ମକର୍ତ୍ତା, ଯାହା ସେମାନଙ୍କ ଅଭିକର୍ତ୍ତାମାନଙ୍କୁ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରେ, ସେମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଉଚ୍ଚ ମାନର ସେବା ପ୍ରଦାନ କରିବା ଓ ଗ୍ରାହକମାନଙ୍କୁ ଆନନ୍ଦ ଦେବା ଆବଶ୍ୟକ ଅଟେ ।

କିନ୍ତୁ ଉଚ୍ଚ ମାନର ସେବା କ'ଣ ଅଟେ ? ଏହାର ବିଶେଷତାସବୁ କ'ଣ କ'ଣ ଅଟେ ?

ଜୈଆମଲ୍, ପରଶୁରାମ ଏବଂ ବେରୀଙ୍କ ସେବା ଗୁଣବତ୍ତା ପାଇଁ ସୁନିଶ୍ଚିତ SERVQUAL ପଦ୍ଧତି ସେବା ମାନଦଣ୍ଡର 5 ମୂଖ୍ୟ ସୂଚକ ଉପରେ ଆଲୋଚନା କରେ ।

- ବିଶ୍ୱସନୀୟତା:** ପ୍ରତିଶ୍ରୁତ ସେବାକୁ ଭରସାର ସହିତ ଓ ସଠିକ୍ ରୂପେ ସମ୍ପାଦିତ କରିବାର କ୍ଷମତାକୁ ଉଚ୍ଚମ ସେବାର ସବୁଠୁ ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ସୂଚକ ରୂପେ ବିଚାର କରାଯାଏ । ଏହା ହେଉଛି ମୂଳଦୁଆ ଯାହା ଉପରେ ବିଶ୍ୱାସ ନିର୍ମିତ ହୋଇଥାଏ ।
- ପ୍ରତିକ୍ରିୟାଶୀଳତା:** ଗ୍ରାହକମାନଙ୍କୁ ସହାୟତା ପ୍ରଦାନ କରିବାର ଏବଂ ଗ୍ରାହକର ଆବଶ୍ୟକତା ପ୍ରତି ତତ୍ପର ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିବାର ସେବା କର୍ମକର୍ତ୍ତାର ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଓ କ୍ଷମତାକୁ ସୂଚୀତ କରେ । ଏହାକୁ ସେବା ପ୍ରଦାନ କରିବା ସମୟରେ ବେଗ, ସଠିକତା, ଏବଂ ମନୋବୃତ୍ତି ଭଳି ସୂଚକମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ମପାଯାଇପାରେ ।
- ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି:** ଏକ ଗ୍ରାହକର ଆବଶ୍ୟକତାକୁ ବୁଝିବା ଓ ପୂରଣ କରିବାରେ ଏକ କର୍ମଚାରୀ କିମ୍ବା ଅଭିକର୍ତ୍ତା ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଦର୍ଶିତ ଜ୍ଞାନ, କ୍ଷମତା ଏବଂ ସୌଜନ୍ୟତାକୁ ସୂଚୀତ କରେ, ଯାହା ଫଳରେ ବିଶ୍ୱାସ ଓ ଆତ୍ମବିଶ୍ୱାସ ସୂଚୀତ ହୋଇଥାଏ ।

- d) **ସମାନୁଭୂତି:** ସମାନୁଭୂତିକୁ ମାନବୀୟ ସ୍ୱର୍ଣ ରୂପେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରାଯାଏ । ଏହା ଗ୍ରାହକମାନଙ୍କୁ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଉଥିବା ଧ୍ୟାନ ରଖିବାର ମନୋଭାବ ଓ ବୈଶ୍ୱକ୍ରିୟ ଧ୍ୟାନରେ ପ୍ରତିଫଳିତ ହୋଇଥାଏ ।
- e) **ସ୍ୱର୍ଣଯୋଗ୍ୟ:** ଭୌତିକ ପାରିପାର୍ଶ୍ୱିକ କାରକ ଯେପରିକି ସ୍ଥାନ, ଲେ-ଆଉଟ୍ ଓ ସ୍ୱଚ୍ଛତାକୁ ସୁତୀତ କରେ ଏବଂ ତତ୍ ସହିତ ବ୍ୟବସାୟିକତାର ଭାବନା ମଧ୍ୟ ଯାହା ଏକ ସେବା ପ୍ରଦାନକର୍ତ୍ତାକୁ ସଂପର୍କ କରିବା ସମୟରେ ଏକ ଗ୍ରାହକ ଅନୁଭବ କରେ, ପ୍ରଥମ ଧାରଣା ଦୀର୍ଘକାଳିକ ହୋଇଥାଏ ।

3. ଗ୍ରାହକ ସେବା ଏବଂ ବାମା

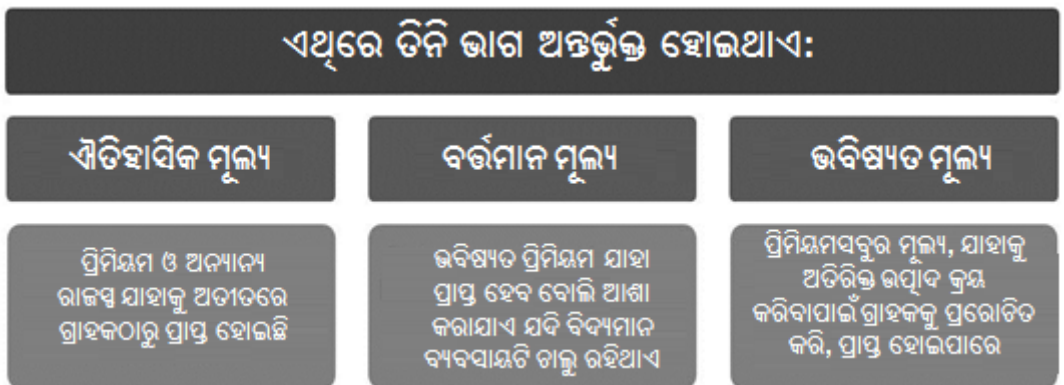
ବାମା ଉଦ୍ୟୋଗରେ ଥିବା ଅଗ୍ରଣୀ ବିକ୍ରୟ ପ୍ରସ୍ତୁତକର୍ତ୍ତାମାନେ କୁହନ୍ତି ଯେ ଶୀର୍ଷକୁ ପହଞ୍ଚିବା ଓ ସେଇଠି ତିଷ୍ଠି ରହିବାର ରହସ୍ୟ ଅଧିକ ସଂଖ୍ୟକ ବିଦ୍ୟମାନ କାଏବମାନଙ୍କ ସହାୟତା ଓ ସମର୍ଥନ ପ୍ରାପ୍ତ କରିବାରେ ଥାଏ ଯେଉଁମାନଙ୍କ ସହାୟତାରେ ବ୍ୟବସାୟ ନିର୍ମିତ ହୋଇଥାଏ । ଏହି କ୍ଲାଏଣ୍ଟ ମାନେ ବିଦ୍ୟମାନ ରୁଚିସବୁର ନୂତନୀକରଣଠାରୁ ପ୍ରାପ୍ତ କମିଶନର ଉତ୍ତ ହୋଇଥାନ୍ତି । ନୂଆ ଗ୍ରାହକ ହାସଲ କରିବା ପାଇଁ ଏମାନେ ବହୁମୂଲ୍ୟ ଆଧାର ହୋଇଥାନ୍ତି ।

ବାମା ବିକ୍ରୟରେ ସଫଳତାର ଗୋଟିଏ ମହା ମନ୍ତ୍ର ହେଉଛି ଜଣକର ଗ୍ରାହକମାନଙ୍କୁ ତାଙ୍କ କ୍ଲାଏଣ୍ଟରେ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରିବାରେ ସକ୍ଷମ ହେବା । ଗ୍ରାହକ ସେମାନେ ଅତନ୍ତ୍ର ଯେଉଁମାନେ ଏକ ଉତ୍ପାଦ କ୍ରୟ କରନ୍ତି । କ୍ଲାଏଣ୍ଟ, ଅନ୍ୟ ପକ୍ଷରେ, ହେଉଛନ୍ତି ସେହି ଲୋକମାନେ ଯାହା ସହିତ ଅଭିକର୍ତ୍ତା ଜୀବନ ପାଇଁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ରଖେ, ଯେଉଁମାନେ ତା' ଠାରୁ କ୍ରୟ କରିବା ତାଲୁ ରଖନ୍ତି ଏବଂ ତତ୍ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ସେମାନେ ସାହାଯ୍ୟ ବି କରନ୍ତି ଏବଂ ସମ୍ଭବତଃ, ଅନ୍ୟସବୁ ଗ୍ରାହକମାନଙ୍କ ପାଖକୁ ପହଞ୍ଚିବା ପାଇଁ ଓ ବିକ୍ରି କରିବାରେ ସହାୟତା ପ୍ରଦାନ କରନ୍ତି ।

ଜଣକର ଗ୍ରାହକମାନଙ୍କୁ ସେବା ଦେବାରେ ଗଭୀର ପ୍ରତିବନ୍ଧିତା ସହ କାର୍ଯ୍ୟ କରି କ୍ଲାଏଣ୍ଟମାନଙ୍କୁ ଗଠନ କରାଯାଏ । ଏକ ଗ୍ରାହକକୁ ଖୁସିରେ ରଖାଯାଏ, ରଖିବା କେମିତି ଅଭିକର୍ତ୍ତା ଓ କମ୍ପାନୀ ପାଇଁ ଲାଭପ୍ରଦ ହୋଇଥାଏ, ଏହା ବୁଝିବା ପାଇଁ, ଜଣକୁ ଗ୍ରାହକ ଜୀବନକାଳ ମୂଲ୍ୟକୁ ବୁଝିବା ଉଚିତ୍ ।

ଗ୍ରାହକ ଜୀବନକାଳ ମୂଲ୍ୟ କୁ ଆର୍ଥିକ ଲାଭସବୁର ସମଷ୍ଟି ରୂପେ ପରିଭାଷିତ କରାଯାଇପାରେ ଯାହାକୁ ଏକ ଗ୍ରାହକ ସହିତ ଦୀର୍ଘକାଳ ଧରି ଏକ ଉତ୍ତମ ସମ୍ପର୍କ ନିର୍ମିତ କରିବା ଦ୍ୱାରା ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଥାଏ ।

ଚିତ୍ର 1: ଗ୍ରାହକ ଜୀବନକାଳ ମୂଲ୍ୟ

ଏକ ଅଭିକର୍ତ୍ତା ଯିଏ ସେବା ପ୍ରଦାନ କରେ ଏବଂ ତା' ଗ୍ରାହକମାନଙ୍କ ସହିତ ଘନିଷ୍ଠ ସମ୍ପର୍କ ସ୍ଥାପିତ କରେ, ସଭାବ ଓ ବ୍ରାଣ୍ଡ ମୂଲ୍ୟ ନିର୍ମିତ କରିଥାଏ, ଯାହା ବ୍ୟବସାୟକୁ ପ୍ରସାରିତ କରିବାରେ ସାହାଯ୍ୟ କରେ ।

ସ୍ୱୟଂ ପରୀକ୍ଷା କରନ୍ତୁ 1

ଗ୍ରାହକ ଜୀବନକାଳ ମୂଲ୍ୟର ଅର୍ଥ କ'ଣ ଅଟେ ?

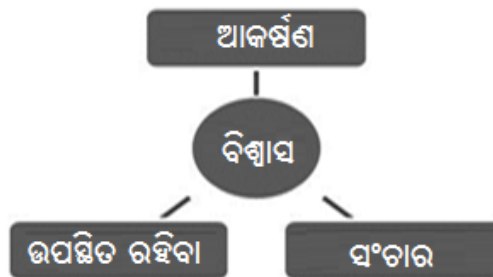
- I. ଗ୍ରାହକକୁ ତାର ଜୀବନ ସାରା ସେବା ପ୍ରଦାନ କରିବା ସମୟରେ ହୋଇଥିବା ମୋଟ ଖର୍ଚ୍ଚ
- II. ଜାତ ହୋଇଥିବା ବ୍ୟବସାୟ ଆଧାରରେ ଗ୍ରାହକକୁ ଦିଆଯାଇଥିବା ପଦ
- III. ଆର୍ଥିକ ଲାଭସବୁର ସମଷ୍ଟି ଯାହାକୁ ଗ୍ରାହକ ସହି ଦୀର୍ଘକାଳିକ ସମ୍ପନ୍ନ ସ୍ଥାପିତ କରି ହାସଲ କରାଯାଇପାରେ
- IV. ସର୍ବାଧିକ ବୀମା ଯାହାକୁ ଗ୍ରାହକକୁ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇପାରେ

4. ଗ୍ରାହକ ସମ୍ପନ୍ନ ଏବଂ ସେବା

ଯେତେବେଳେ ଗ୍ରାହକ ସେବା ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ଓ ଅନୁଗତ ଗ୍ରାହକମାନଙ୍କୁ ସୃଷ୍ଟି କରିବାରେ ଏକ ମୁଖ୍ୟ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଅଟେ, ସେମାନଙ୍କ ସହିତ ଦୃଢ଼ ସମ୍ପନ୍ନ ସ୍ଥାପିତ କରିବା ବି ଆବଶ୍ୟକ ଅଟେ । ବୀମାକର୍ତ୍ତା ବିଷୟରେ ଏକ ଗ୍ରାହକର ମତ ବୀମାକର୍ତ୍ତା ପ୍ରଦାନ କରୁଥିବା ସେବା ଓ ସମ୍ପନ୍ନ ଅନୁଭୂତି ଉପରେ ନିର୍ଭର କରେ ।

ଏକ ସୁସ୍ଥ କେମିତି ରଖା ଯାଇପାରେ ? ଏହାର କେନ୍ଦ୍ରରେ, ଅବଶ୍ୟ, ବିଶ୍ୱାସ ରହିଥାଏ । ତତ୍ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ, ଅନ୍ୟ ଉତ୍ତମ ଉତ୍ପାଦନ ଅନୁଭୂତି, ଯେଉଁମାନେ ସେହି ବିଶ୍ୱାସକୁ ସୁଦୃଢ଼ ଓ ପ୍ରୋତ୍ସାହତ କରନ୍ତି । ଆସନ୍ତୁ କେତେକ ମୂଳତତ୍ତ୍ୱକୁ ଉଦାହରଣ ଦ୍ୱାରା ସ୍ପଷ୍ଟ କରିବା ।

ଚିତ୍ର 2 : ବିଶ୍ୱାସ ପାଇଁ ମୂଳତତ୍ତ୍ୱ

- i. ପ୍ରତ୍ୟେକ ସମ୍ପନ୍ନ ଆକର୍ଷଣ ସହିତ ଆରମ୍ଭ ହୁଏ: ଆକର୍ଷଣର ଅର୍ଥ ହେଉଛି ଯେ, ଏକ ମହତ ପ୍ରଥମ ଧାରଣା ସୃଷ୍ଟି କରିବା ସହିତ ଆରମ୍ଭ କରି, ଗ୍ରାହକ ଦ୍ୱାରା ପସନ୍ଦ କରାଯିବ ଓ ତା' ସହିତ ଏକ ସମ୍ପନ୍ନ ସ୍ଥାପିତ କରିବାରେ ସମ୍ମତ ହେବା । ଆକର୍ଷଣକୁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ହୃଦୟର ତାଳାକୁ ଖୋଲିବାର ଚାହିଦା ବୋଲି ବିବେଚନା କରାଯାଏ । ଏହା ବ୍ୟତୀତ, ଏକ ସମ୍ପନ୍ନ କ୍ଷତି ସମ୍ଭବ ଥାଏ । ଏକ ବିକ୍ରି କରୁଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି ଅଧିକ ପ୍ରଗତି କରିପାରେ ନାହିଁ ଯଦି ତାକୁ ଗ୍ରାହକ ପସନ୍ଦ କରେ ନାହିଁ ।
- ii. ଏକ ସମ୍ପନ୍ନର ଦ୍ୱିତୀୟ ମୂଳତତ୍ତ୍ୱ ହେଉଛି ଜଣକର ଉପସ୍ଥିତି, ହେବା ଯେତେବେଳେ ଦରକାର ହୁଏ
- iii. ସଂପ୍ରେକ୍ଷଣ/ସମ୍ପାଦ: ଯଦିଓ ଜଣେ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣରୂପେ ଉପସ୍ଥିତ ନ ରହେ ଏବଂ ତାର ଗ୍ରାହକମାନଙ୍କ ସମସ୍ତ ପ୍ରତ୍ୟାଶାକୁ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ନ୍ୟାୟ ଦେବାରେ ଅସମର୍ଥ ହୁଏ, ସେ ତଥାପି ଏକ ପ୍ରକାରେ, ଯାହା ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟଜନକ, ସମାନ୍ତରାଳୀୟ ହୋଇଥାଏ ଏବଂ ଏକ ଦାୟିତ୍ୱର ଭାବନା ସୂଚୀତ କରିଥାଏ, ସେହି ପ୍ରକାରେ ବାର୍ତ୍ତା ବିନିମୟ କରି ଏକ ଦୃଢ଼ ସମ୍ପନ୍ନ ସ୍ଥାପିତ କରିପାରେ ।

ସଂପ୍ରେକ୍ଷଣର ଉପରୋକ୍ତ ଦିଗଗୁଡ଼ିକ ଶୁଦ୍ଧିକା ଓ କୌଶଳ ଆବଶ୍ୟକ କରିଥାଏ । ସେମାନେ ଅତିମରେ ପ୍ରତିଫଳିତ କରନ୍ତି ଜଣେ କିପରି ଚିନ୍ତା କରେ ଓ ଦେଖେ ।

କମ୍ପାନୀମାନେ ଗ୍ରାହକ ସମ୍ବନ୍ଧ ପ୍ରବନ୍ଧନ ଉପରେ ମହତ୍ତ୍ୱ ଦେଇଥାନ୍ତି, ଯେହେତୁ ଏକ ଗ୍ରାହକକୁ ଧରି ରଖିବାର ମୂଲ୍ୟ ଏକ ନୂଆ ଗ୍ରାହକ ହାସଲ କରିବାର ମୂଲ୍ୟଠାରୁ ଅତି କମ୍ ହୋଇଥାଏ । ଏକ ଗ୍ରାହକ ସମ୍ବନ୍ଧ ସୁଯୋଗ ବିଭିନ୍ନ ସ୍ତର ବିନ୍ଦୁରେ ଉତ୍ପନ୍ନ ହୋଇଥାଏ, ଉ.ସ୍ୱ. ଗ୍ରାହକଙ୍କ ବୀମା ଆବଶ୍ୟକତାକୁ ବୁଝିବା ସମୟରେ, ବୀମାସୁରକ୍ଷାଗୁଡ଼ିକୁ ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରିବା ସମୟରେ, ଫର୍ମ ହସ୍ତାନ୍ତରିତ କରିବା ସମୟରେ ଇତ୍ୟାଦି ।

B. ଗ୍ରାହକ ସେବା ପ୍ରଦାନ କରିବାରେ ବୀମା ଅଭିକର୍ତ୍ତାଙ୍କ ଭୂମିକା

ଆସନ୍ତୁ ଏବେ ବିଚାର କରିବା କେମିତି ଏକ ଅଭିକର୍ତ୍ତା ଗ୍ରାହକକୁ ମହାନ ସେବା ଅର୍ପଣ କରିପାରେ । ଏହା ଅନୁଭବ କରିବା ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଟେ ଯେ ଏକ ଗ୍ରାହକ ଏକ ବିକ୍ରି କରୁଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି ଦ୍ୱାରା ସଂପର୍କରେ ଆସିବା ମୁହୂର୍ତ୍ତଠାରୁ ଏକ ଦାବୀ ସାମାଧାନର ଅନ୍ତିମ ବିନ୍ଦୁ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ, ଗ୍ରାହକ ଏକ ଅନୁଭୂତିର ଯାତ୍ରା ଦେଇ ଗତି କରେ ଯାହାକୁ ଆମେ 'ଗ୍ରାହକ ଯାତ୍ରା' କହିଥାଉ । ଅଭିକର୍ତ୍ତାଙ୍କୁ, ଯାତ୍ରାର ପ୍ରତ୍ୟେକ ଚରଣ ସ୍ମରଣୀୟ ଅନୁଭୂତି ସୃଷ୍ଟି କରିବା ପାଇଁ, ପ୍ରତ୍ୟେକ ଚରଣରେ ଗ୍ରାହକର ହାତ ଧରି, ତୁଚ୍ଛିର ସମଗ୍ର ଅବଧି ଦେଇ ତା' ସହିତ ଭାଗୀଦାରୀ କରିବାର ଆବଶ୍ୟକତା ରହେ ।

ଆସନ୍ତୁ ଯାତ୍ରାରେ ଆସୁଥିବା କେତେକ ମାଲଲ ଖୁଣ୍ଟ ଏବଂ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଚରଣରେ ସଂପାଦନ କରୁଥିବା ଭୂମିକାକୁ ଦେଖିବା ।

1. ବିକ୍ରୟ

ଏହା କୁହାଯାଏ ଯେ ବିକ୍ରୟ ଉଭୟ ଏକ କଳା ଓ ଏକ ବିଜ୍ଞାନ ଅଟେ ଏହା ଏକ ବିଜ୍ଞାନ ଅଟେ । କାରଣ ଏଥିରେ ଏକ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ପ୍ରକ୍ରିୟାର ଆବଶ୍ୟକତା ଥାଏ ଯାହାକୁ, ଯଦି ଦୃଢ଼ତାର ସହିତ ଓ ଉପଯୁକ୍ତ ଭାବେ ପାଳନ କରାଯାଏ, ଏହା ସମ୍ଭବତଃ ସଫଳତା ଆଡ଼କୁ ଗତି କରାଇବ । ଏହା ଏକ କଳା ମଧ୍ୟ ଅଟେ ଏହି ଅର୍ଥରେ ଯେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ବିକ୍ରୟ ବ୍ୟକ୍ତି ପ୍ରକ୍ରିୟା ମଧ୍ୟକୁ ତାର ବିଶେଷ ବିଶ୍ୱାସ, ଢଙ୍ଗ ଓ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱକୁ ଆଣିଥାଏ ଏବଂ ପରିଣାମ ତା' ଉପରେ ନିର୍ଭର କରେ ଯାହାକୁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ବ୍ୟକ୍ତି ପ୍ରକ୍ରିୟାକୁ ଆଣିଥାଏ ।

- **ସମ୍ଭାବ୍ୟ ଗ୍ରାହକ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବା:** ବିକ୍ରୟ ବ୍ୟକ୍ତି ସମ୍ଭାବ୍ୟ ଗ୍ରାହକ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବା ସହିତ ଆରମ୍ଭ କରିଥାଏ, ଯାହାର ବସ୍ତୁତଃ ଅର୍ଥ ହେଉଛି ଏକ ସମ୍ଭାବ୍ୟ ଗ୍ରାହକର 'ଅନୁକ୍ଷଣ କରିବା' ଅନୁକ୍ଷଣ କରିବା ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଟେ ଯେହେତୁ 'ଜଣେ ପାଇ ପାରିବ ନାହିଁ ଯେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅନୁକ୍ଷଣ ନ କରେ', ଏହା ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ସବୁଠୁ ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଚରଣ ଅଟେ । ଏକ ଅଭିକର୍ତ୍ତା ସାଧାରଣତଃ ପରିଚିତ ଓ ସହଜରେ ପହଞ୍ଚିବାଯୋଗ୍ୟ ଲୋକମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଗଠିତ ତାର ସ୍ୱାଭାବିକ ବଜାର ସହିତ ଆରମ୍ଭ କରିଥାଏ । ଚ୍ୟାଲେଞ୍ଜ ଥାଏ ଲୋକମାନଙ୍କ ଅଧିକ ନେତୃତ୍ୱରେ ସଂସ୍ପର୍ଶରେ ଆସିବା ଯେଉଁମାନେ ଜଣକର ନିକଟତମ ପରିଧିଠାରୁ ବାହାରେ ଥାଆନ୍ତି – ସେମାନଙ୍କୁ ଜାଣିବା ଏବଂ ସେମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପରିଚିତ ହେବା ।

ସେହି ସବୁ ବ୍ୟକ୍ତି ଯେଉଁମାନଙ୍କୁ ଜଣେ ଜାଣେ ଏବଂ ଆପ୍ରୋଚ୍ କରେ, ସେମାନେ ବୀମା ପାଇଁ ଉପଯୁକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି ହୋଇ ନ ପାରନ୍ତି କିମ୍ବା କ୍ରୟ କରିବାରେ ଆଗ୍ରହ ପ୍ରକାଶ କରି ନ ପାରନ୍ତି । ତେଣୁ ସେମାନଙ୍କୁ ଯୋଗ୍ୟ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ ହୋଇଥାଏ ଯାହା ଫଳରେ ଜଣେ କେବଳ ସେହିମାନଙ୍କୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିବା ଉଚିତ୍ ଯେଉଁମାନେ ସମ୍ଭବତଃ ବୀମା କ୍ରୟ କରି ପାରନ୍ତି । ସମ୍ଭାବ୍ୟ ଗ୍ରାହକ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବା ପ୍ରକ୍ରିୟା କେବଳ ସେତେବେଳେ ସଫଳ ହୁଏ ଯେତେବେଳେ ଏକ ଅଭିକର୍ତ୍ତା ସମ୍ଭାବ୍ୟ ଗ୍ରାହକ ସହିତ ଦୃଢ଼ ସମ୍ବନ୍ଧ ସ୍ଥାପିତ କରିବା ପାଇଁ ସମ୍ମତ ହୁଏ । ଏ ପ୍ରକାରେ କୌଣସି ବିକ୍ରୟ ବ୍ୟକ୍ତିର ପ୍ରଥମ କାର୍ଯ୍ୟ ହେଉଛି ବିଶ୍ୱାସ ବିକ୍ରି କରିବା ଓ ଆତ୍ମ ବିଶ୍ୱାସ ନିର୍ମୂଳକ କରିବା ।

- **ଏକ ସାକ୍ଷାତକାର ପାଇଁ ନିମନ୍ତ୍ରଣ କରିବା:** ଯେତେବେଳେ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ସମ୍ବନ୍ଧ ମୂଳଦୁଆ ହୋଇଥାଏ ଯାହା ଉପରେ ବୀମା ବ୍ୟବସାୟ ନିର୍ମିତ ହୁଏ, ଜଣେ ଅର୍ଜିତ କରିବା ସଭାବକୁ ବିକ୍ରୟରେ ପରିବର୍ତ୍ତିତ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ ଅଟେ । ଏହା ଆରମ୍ଭ ହୁଏ ଯେତେବେଳେ ବିକ୍ରୟ ବ୍ୟକ୍ତି ଏକ ବିସ୍ତୃତ ବିକ୍ରୟ ସାକ୍ଷାତକାର ପାଇଁ ଏକ ଔପଚାରିକ ସମୟ ନିୟୁକ୍ତି ପ୍ରସ୍ତୁତ କରେ । ଜଣକର ବ୍ୟବସାୟିକ ପ୍ରତ୍ୟୟ ପତ୍ର (କ୍ରେଡେନ୍ସିଆଲ୍) ସ୍ଥାପିତ କରିବା ପାଇଁ ଏବଂ ବ୍ୟବସାୟକୁ ଅନୌପଚାରିକ ଆଲୋଚନାଠାରୁ ଅଲଗା କରିବା ପାଇଁ ମଧ୍ୟ ଏହି ଚରଣ ସମ୍ବେଦନଶୀଳ ହୋଇଥାଏ ।
- **ଆବଶ୍ୟକତାଗୁଡ଼ିକୁ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ କରିବା ଏବଂ ସମାଧାନ ସୁପାରିଶ କରିବା :** ବିକ୍ରୟ ସାକ୍ଷାତକାରର କେନ୍ଦ୍ର ହେଉଛି ସେହି ଚରଣଗୁଡ଼ିକ ଯେଉଁଠି ବିକ୍ରୟ ଅଭିକର୍ତ୍ତା ସମ୍ଭାବ୍ୟ ଗ୍ରାହକକୁ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ କରେ ଏବଂ ତାକୁ ଯଥାର୍ଥ ଆବଶ୍ୟକତାଗୁଡ଼ିକ ବିଷୟରେ ଅବଗତ କରାଏ ଯେଉଁଥିପାଇଁ ବୀମା ଏକ ସମାଧାନ ହୋଇଥାଏ । ଏକ ମାଷ୍ଟର ସେଲ୍ ବ୍ୟକ୍ତି ଏକ ସମ୍ଭାବ୍ୟ ଗ୍ରାହକକୁ ବୀମା ସୁରକ୍ଷାରେ ବ୍ୟବଧାନ ଯାହା ବୀମା ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକତାଗୁଡ଼ିକୁ ଉତ୍ତର କରିଥାଏ, ତାହାକୁ ବୁଝିବା ପାଇଁ ପ୍ରଶ୍ନସବୁ ପଚାରିବା ମାଧ୍ୟମରେ, ତାର କୌଶଳ ଦ୍ଵାରା ମାର୍ଗଦର୍ଶନ କରି, ବିଶିଷ୍ଟତା ପ୍ରାପ୍ତ କରିଥାଏ ।

ଅଭିକର୍ତ୍ତା ପାଖରେ ସମ୍ଭାବ୍ୟ ଗ୍ରାହକର ଆବଶ୍ୟକତାଗୁଡ଼ିକୁ ପୂରଣ କରିବା ପାଇଁ ସଠିକ୍ ପ୍ରକାରର ବୀମା ସମାଧାନ ବିଷୟରେ ତାହାକୁ ସର୍ବୋତ୍ତମ ପରାମର୍ଶ ପ୍ରଦାନ କରିବାର ଦାୟିତ୍ଵ ରହିଥାଏ । ପ୍ରଥମତଃ ଜଣେ ନିଶ୍ଚିତ ରୂପେ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ କରିବା ଉଚିତ୍ ଏବଂ ସମ୍ଭାବ୍ୟ ଗ୍ରାହକକୁ ଯଥାର୍ଥ ଆବଶ୍ୟକତାଗୁଡ଼ିକ ବିଷୟରେ ଅବଗତ କରାଇବା ଉଚିତ୍ ଯେଉଁଥିପାଇଁ ବୀମା ଏକ ସମାଧାନ ଅଟେ । ଏଥିରେ କ୍ରୟ କରିବାକୁ ଥିବା ବୀମା ରାଶି ଉପରେ ଉପଯୁକ୍ତ ପରାମର୍ଶ ଦେବା ମଧ୍ୟ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ହୋଇଥାଏ । ଉଦାହରଣ ସ୍ଵରୂପ, ଏକ ବ୍ୟକ୍ତିଦ୍ଵାରା କ୍ରୟ କରିବାକୁ ଥିବା ଜୀବନ ବୀମାର ରାଶିକୁ ତା’ ଆୟ ଓ ରାଶି ପ୍ରଦାନ କରିବାର କ୍ଷମତା ସହିତ ସଂଯୁକ୍ତ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ ଅଟେ ।

ବିଶେଷତାରେ ଅଣ-ଜୀବନ ବୀମା କ୍ରୟ କରିବା ସମୟରେ, ମନ ଭିତରେ ଏକ ମୂଳଭୂତ ଜ୍ଞାନ ରଖିବା ମଧ୍ୟ ମହତ୍ଵପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଟେ : ବୀମା କରିବା ପାଇଁ ସୁପାରିଶ କରନ୍ତୁ ନାହିଁ ଯେଉଁଠି ସଙ୍କଟକୁ ଅନ୍ୟ ପ୍ରକାରେ ପ୍ରବନ୍ଧ କରାଯାଇପାରେ ।

ବୀମାର ଆବଶ୍ୟକତା ରହେ କି ନାହିଁ, ଏହା ପରିସ୍ଥିତି ଉପରେ ନିର୍ଭର କରେ । ଯଦି ସଂପୃକ୍ତ ହାନିର ତୁଳନାରେ ପ୍ରିମିୟମ ପ୍ରଦାନ ଅଧିକ ହୋଇଥାଏ, ସଙ୍କଟକୁ କେବଳ ବହନ କରିନେବା ଉପଯୁକ୍ତ ଅଟେ । ଅନ୍ୟ ପକ୍ଷରେ, ଯଦି ଏକ ସଙ୍କଟର ହାନି ପରିଶାମ ତୀବ୍ର/ଗମ୍ଭୀର ହେବାର ସମ୍ଭାବନା ଥାଏ, ଏହା ବିରୁଦ୍ଧରେ ବୀମା ନେବା ବିବେକ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଟେ ।

ଉଦାହରଣ

ଏକ ବନ୍ୟା ପ୍ରବଣ କ୍ଷେତ୍ରରେ ବାସ କରୁଥିବା ଏକ ଘରମାଲିକ ପାଇଁ, ବନ୍ୟା ବିରୁଦ୍ଧରେ ଏକ ଆଡ୍-ଅନ୍ ସୁରକ୍ଷା କ୍ରୟ କରିବା ଉପଯୋଗୀ ବୋଲି ପ୍ରମାଣିତ ହୋଇପାରେ । ଅନ୍ୟ ପକ୍ଷରେ, ଯଦି ଘର ମାଲିକ ସେହି ସ୍ଥାନରେ ଏକ ଘର ନିଏ ଯେଉଁଠି ବନ୍ୟାର ସଙ୍କଟ ନଗଣ୍ୟ ହୋଇଥାଏ, ସେଭଳି ବୀମାସୁରକ୍ଷା ନେବା ଆବଶ୍ୟକ ହୋଇ ନ ପାରେ ।

ଅନେକ ଗ୍ରାହକ ଖର୍ଚ୍ଚ ହୋଇଥିବା ପ୍ରତ୍ୟେକ ଟଙ୍କା ପାଇଁ ସର୍ବାଧିକ ବୀମା ପାଇବା ସମ୍ଭବରେ ଅଧିକ ଚିନ୍ତାଶୀଳ ହୋଇ ନ ପାରନ୍ତି, କିନ୍ତୁ ସଙ୍କଟ ସମ୍ଭାବିତାର ମୂଲ୍ୟକୁ ହ୍ରାସ କରିବା ରେ ଆଗ୍ରହ ପ୍ରକାଶ କରିପାରନ୍ତି । ଏପ୍ରକାରେ ଚିନ୍ତା ହୋଇପାରେ ସେହିସବୁ ସଙ୍କଟକୁ ଚିହ୍ନିତ କରିବା ଉପରେ ଯାହାକୁ ଗ୍ରାହକ ଧାରଣ କରିପାରେ ନାହିଁ ଏବଂ ତେଣୁକରି ଏହାକୁ ନିଶ୍ଚିତରୂପେ ବୀମିତ କରିବା ଉଚିତ୍ ।

ଅଭିକର୍ତ୍ତା ସେତେବେଳେ ସଫଳ ହୁଏ ଯେତେବେଳେ ସେ ସର୍ବୋତ୍ତମ ସେବା ପ୍ରଦାନ କରେ । ଅଭିକର୍ତ୍ତାକୁ ଗ୍ରାହକ ସମ୍ମୁଖରେ ତାର ଭୂମିକା ସମ୍ବନ୍ଧରେ ନିଜେ ନିଜକୁ ନିରନ୍ତର ପ୍ରଶ୍ନ ପଚାରିବାର ଆବଶ୍ୟକତା ଥାଏ । ସେ ଗ୍ରାହକ ପାଖକୁ

ଯିବା ଉଚିତ୍ ନା କେବଳ ଏକ ବିକ୍ରୟ ପାଇବା ପାଇଁ କିନ୍ତୁ ଏକ କୋର୍ ଓ ଭାଗୀଦାର ରୂପେ ଗ୍ରାହକ ସହିତ ସମ୍ପର୍କ ରଖିବା ପାଇଁ ଯିଏ ତାକୁ ତାର ସଙ୍କଟ ଅଧିକ ପ୍ରଭାବୀ ରୂପେ ପ୍ରବନ୍ଧ କରିବାରେ ସାହାଯ୍ୟ କରିପାରେ ।

- **ଆପତ୍ତିଗୁଡ଼ିକୁ ସମ୍ଭାଳିବା ଏବଂ ବିକ୍ରୟକୁ ସମାପ୍ତ କରିବା:** କ୍ରୟ କରିବା ପାଇଁ ଉପଯୁକ୍ତ ଉତ୍ପାଦଗୁଡ଼ିକ ବିଷୟରେ ଏକ ଗ୍ରାହକକୁ ସର୍ବୋତ୍ତମ ପରାମର୍ଶ ଓ ସୁପାରିଶ ଦେବା ଯଥେଷ୍ଟ ହୋଇ ନ ପାରେ । ଜଣେ ତାକୁ କ୍ରୟ କରିବାରେ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେବାପାଇଁ ପ୍ରରୋଚିତ କରିବାର ବି ଆବଶ୍ୟକତା ରହିଥାଏ । ଅଧିକାଂଶ ସମୟରେ ଗ୍ରାହକ ପାଖରେ ଅନେକଗୁଡ଼ିଏ ପ୍ରଶ୍ନ ଥାଇପାରେ ଏବଂ ଆପତ୍ତି ମଧ୍ୟ ଉଠାଇପାରେ ଯାହା ଉପରେ ସେ କ୍ରୟ ପାଇଁ ପ୍ରତିବନ୍ଧ ହେବା ପୂର୍ବରୁ ବ୍ୟାଖ୍ୟାନ ଦେବାର ଆବଶ୍ୟକତା ରହିଥାଏ । ଏହିସବୁ ଆପତ୍ତିଗୁଡ଼ିକୁ ସମ୍ଭାଳିବା ସମୟରେ, ଏହା ବୁଝିବା ଅତ୍ୟନ୍ତ ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଟେ ଯେ ପ୍ରକାଶ କରାଯାଇଥିବା ଆପତ୍ତି ଅନ୍ତର୍ନିହିତ ଚିତ୍ରକୁ ପ୍ରତିଫଳିତ କରିପାରେ ଯାହାର ଚିହ୍ନଟ କରିବାର ଓ ସମାଧାନ କରିବାର ଆବଶ୍ୟକତା ରହିଥାଏ ।

ମୋଟାମୋଟି ରୂପେ କହିବାକୁ ଗଲେ, ଏକ ବୀମା ଅଭିକର୍ତ୍ତାର ଭୂମିକା କେବଳ ଏକ ସେଲ୍ ବ୍ୟକ୍ତିର ଭୂମିକାଠାରୁ ଅଧିକ ଅଟେ । ତାକୁ ଏକ ସଙ୍କଟ ମୁଲ୍ୟାଙ୍କନ, ସଙ୍କଟାଙ୍କନ, ସଙ୍କଟ ପ୍ରବନ୍ଧନ ପରାମର୍ଶଦାତା, କଷ୍ଟମାଉଜ୍ କରାଯାଇଥିବା ସନ୍ତୁଷ୍ଟନର ଡିଜାଇନର୍ ଏବଂ ଏକ ସମ୍ପର୍କ ସ୍ଥାପନକାରୀ (ଯିଏ ବିଶ୍ୱାସ ଓ ଦୀର୍ଘାବଧି ସମ୍ପର୍କ ସ୍ଥାପିତ କରି ଡିସ୍ଟି ରହେ) ଏକାଧାରରେ ସମସ୍ତ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ ଅଟେ ।

2. ପ୍ରସ୍ତାବ ଚରଣ

ଅଭିକର୍ତ୍ତାକୁ ବୀମା ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତାବ ଫର୍ମକୁ ପୂରଣ କରିବାରେ ଗ୍ରାହକର ସହାୟତା କରିବାକୁ ପଡ଼େ । ସେଇଠି ଦିଆଯାଇଥିବା ଉଚ୍ଚିଗୁଡ଼ିକ ପାଇଁ ବୀମିତ ଦାୟିତ୍ୱ ନେବା ଆବଶ୍ୟକ ଅଟେ । ଏକ ପ୍ରସ୍ତାବ ଫର୍ମର ବିଶିଷ୍ଟ ବିଶେଷତା ବିଷୟରେ ଏକ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଅଧ୍ୟାୟରେ ଆଲୋଚନା କରାଯାଇଛି ।

ଅଭିକର୍ତ୍ତା ପ୍ରସ୍ତାବକକୁ ପ୍ରସ୍ତାବ ଫର୍ମରେ ଥିବା ପ୍ରତ୍ୟେକ ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର ରୂପେ ପୂରଣ କରିବାକୁ ଥିବା ବିବରଣୀ ବିଷୟରେ ବୁଝାଇବା ଓ ସ୍ପଷ୍ଟ କରିବା ଉଚିତ୍ । ଯଥାର୍ଥ ଓ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ସୂଚନା ଦେବାରେ ବିଫଳତା ଗ୍ରାହକର ଦାବାକୁ ସଙ୍କଟରେ ପକାଇପାରେ ।

ବେଳେବେଳେ, ଯଦି ପଲିସୀକୁ ପୂରା କରିବାକୁ ଆବଶ୍ୟକ ଥିବା ଅତିରିକ୍ତ ସୂଚନା ଆବଶ୍ୟକ ହୁଏ, କମ୍ପାନୀ ଗ୍ରାହକକୁ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ରୂପେ କିମ୍ବା ଅଭିକର୍ତ୍ତା/ପରାମର୍ଶଦାତା ଜରିଆରେ ସୂଚୀତ କରିପାରେ । ଅଭିକର୍ତ୍ତା ସେଭଳି ଔପଚାରିକତାସବୁ କାହିଁକି ଆବଶ୍ୟକ ଅଟେ ତାହା ବୁଝାଇ, ସେଗୁଡ଼ିକ ପୂରା କରିବାରେ, ସାହାଯ୍ୟ କରିବା ଉଚିତ୍ ।

ଆଇ. ଆର୍.ଡି.ଏ. ଆଇ. (ଇ-ବୀମା ପଲିସୀ ଜାରୀ) ବିନିୟମକ, 2016, ଇ-ପ୍ରସ୍ତାବ ଫର୍ମର ପ୍ରାବଧାନ ରଖି ଯାହା ଭୌତିକ ପ୍ରସ୍ତାବ ଫର୍ମ ସଦୃଶ ଅଟେ ଏବଂ ପ୍ରସ୍ତାବ ପାଇଁ ସମ୍ମତି ଦେବାପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତାବକ ପାଇଁ ଏକ ପ୍ରାବଧାନ ଅଛି, ଯାହାକୁ ଖାନ୍ ଟାଇମ୍ ପାସୱାର୍ଡ (ମୋବାଇଲ୍ ଫୋନ୍ OTP) ଦ୍ୱାରା ସତ୍ୟାପିତ କରାଯାଇପାରେ ।

3. ସ୍ୱୀକୃତି ଚରଣ

a) କଭର୍ ନୋର୍/ ବୀମାର ପ୍ରମାଣପତ୍ର

ସଙ୍କଟାଙ୍କନ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ହେବା ପରେ, ପଲିସୀ ଜାରୀ କରିବାପାଇଁ କିଛି ସମୟ ଲାଗିପାରେ । ପଲିସୀ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେବା ସମୟରେ କିମ୍ବା ଯେତେବେଳେ ପଲିସୀ ପାଇଁ କଥାବାର୍ତ୍ତା ପ୍ରଗତିରେ ଥାଏ ଓ ଅନତିମ ଆଧାରରେ କଭର୍ (ବୀମା ସୁରକ୍ଷା) ପ୍ରଦାନ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ ହୋଇପଡ଼େ କିମ୍ବା ଯେତେବେଳେ ପ୍ରଯୁକ୍ତ ବାସ୍ତବ ହାର ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ କରିବା ପାଇଁ

ପରିସରକୁ ନିରୀକ୍ଷଣ କରାଯାଉଥାଏ । ପଲିସୀ ଅନ୍ତର୍ଗତ ସୁରକ୍ଷାକୁ ପୁଷ୍ଟି କରିବା ପାଇଁ ଏକ କଭର୍ ନୋଟ୍ ଜାରୀ କରାଯାଏ ।

ଯେହେତୁ କଭର୍ ନୋଟ୍ ଏବଂ ବୀମାର ପ୍ରମାଣପତ୍ରସବୁ ମୁଖ୍ୟତଃ ସାମୁଦ୍ରିକ ଏବଂ ମୋଟର ବର୍ଗର ବ୍ୟବସାୟ ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇଥାଏ, କଭର୍ ନୋଟ୍ ବିଷୟରେ ବିସ୍ତୃତ ରୂପେ ସାଧାରଣ ବୀମା ବିଭାଗରେ ଆଲୋଚନା କରାଯାଇଛି ।

ଏହା ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିବା ଅଭିକର୍ତ୍ତାର ଦାୟିତ୍ୱ ଅଟେ ଯେ କଭର୍ ନୋଟ୍ କୁ ବୀମାକର୍ତ୍ତା ଦ୍ୱାରା, ଯେଉଁଠି ପ୍ରମୁଖ୍ୟ, ବୀମିତକୁ ଜାରୀ କରାଯାଇଥାଏ । ଏହା ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଶୀଘ୍ରତା କ୍ଲାଏଣ୍ଟକୁ ସୂଚୀତ କରେ ଯେ ଅଭିକର୍ତ୍ତା ଏବଂ କମ୍ପାନୀ ହାତରେ ତାର ସ୍ୱାର୍ଥ ସୁରକ୍ଷିତ ଅଛି ।

b) ପଲିସୀ ଦସ୍ତାବିଜ

ପଲିସୀ ହେଉଛି ଏକ ଔପଚାରିକ ଦସ୍ତାବିଜ ଯାହା ବୀମାର ତୁଚ୍ଛିତ ଏକ ପ୍ରମାଣ ପ୍ରଦାନ କରେ ଭାରତୀୟ ଷ୍ଟାମ୍ପ ଆଇନ, 1899 ର ପ୍ରାବଧାନ ଅନୁଯାୟୀ ଏହି ଦସ୍ତାବିଜକୁ ଷ୍ଟାମ୍ପଯୁକ୍ତ କରାଯାଏ । ବୀମିତକୁ ପଲିସୀ ଦସ୍ତାବିଜ ଦେବାପାଇଁ ବୀମାକର୍ତ୍ତା କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ବନ୍ଧିତ ଅଟେ ।

4. ପ୍ରିମିୟମ ପ୍ରଦାନ

ପ୍ରିମିୟମ ହେଉଛି ଏକ ବୀମା ତୁଚ୍ଛି ଅନ୍ତର୍ଗତ, ବୀମାର ବିଷୟ ବସ୍ତୁକୁ ବୀମିତ କରିବା ପାଇଁ ବୀମିତ ଦ୍ୱାରା ବୀମାକର୍ତ୍ତାକୁ ପ୍ରଦାନ କରା ଯାଉଥିବା ପ୍ରତିଫଳ କିମ୍ବା ରାଶି ।

ଏକ ଉତ୍ତମ ଅଭିକର୍ତ୍ତା ଏହା ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିବା ପାଇଁ ସକ୍ରିୟ ଆଗ୍ରହ ପ୍ରକାଶ କରେ ଯେ ତାର ପଲିସୀ ନେବା କିମ୍ବା ତାଲୁ ରଖିବା କିମ୍ବା ନୂତନୀକରଣ କରିବା ପାଇଁ ବୀମିତ ପ୍ରିମିୟମ ପ୍ରଦାନ କରୁଛି ଏବଂ ପ୍ରିମିୟମ ପ୍ରଦାନ ପାଇଁ ଉପଲକ୍ଷ ବିଭିନ୍ନ ବିକଳ ବିଷୟରେ ଗ୍ରାହକକୁ ଅବଗତ କରାଯାଇଛି ।

5. ପ୍ରିମିୟମ ପ୍ରଦାନର ପଦ୍ଧତି

ଏକ ବୀମା ପଲିସୀ ନେବାକୁ ପ୍ରସ୍ତାବ ଦେଉଥିବା କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି କିମ୍ବା ପଲିସୀଧାରକ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଦାନ କରିବାକୁ ଥିବା ପ୍ରିମିୟମକୁ ଏକ ବୀମାକର୍ତ୍ତାକୁ ନିମ୍ନ ପଦ୍ଧତିଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରୁ କୌଣସି ଗୋଟିଏ କିମ୍ବା ଅଧିକ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇ ପାରେ ।

- a) ନଗଦ
- b) କୌଣସି ମାନ୍ୟତାପ୍ରାପ୍ତ ବ୍ୟାଙ୍କିଂ ନେଗୋସିଏଶନଯୋଗ୍ୟ ସାଧନ ଯଥା: ଭାରତର କୌଣସି ଅନୁସୂଚୀତ ବ୍ୟାଙ୍କରେ ଆହରଣ କରାଯାଇଥିବା ଚେକ୍, ଡିମାଣ୍ଡ ଡ୍ରାଫ୍ଟ୍, ଯେ ଅର୍ଡର୍, ବ୍ୟାଙ୍କର୍ସ ଚେକ୍
- c) ପୋଷ୍ଟାଲ୍ ମନି ଅର୍ଡର୍
- d) କ୍ରେଡିଟ୍ କିମ୍ବା ଡେବିଟ୍ କାର୍ଡ
- e) ବ୍ୟାଙ୍କ ଗ୍ୟାରେଣ୍ଟି କିମ୍ବା ନଗଦ ଜମା
- f) ଇଣ୍ଟରନେଟ୍;

g) ଇ-ଗ୍ରାହ୍ୟତା

h) ପ୍ରସ୍ତାବକ କିମ୍ବା ପଲିସୀଧାରକ କିମ୍ବା ଜୀବନ ବୀମିତର ସ୍ଥାୟୀ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦ୍ୱାରା ବ୍ୟାଙ୍କ ସ୍ଥାନାନ୍ତରଣ ଜରିଆରେ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ କ୍ରେଡିଟ୍

i) ସମୟ ସମୟରେ ପ୍ରାଧିକରଣ ଦ୍ୱାରା ଅନୁମୋଦିତ କୌଣସି ଅନ୍ୟ ପଦ୍ଧତି କିମ୍ବା ରାଶିପ୍ରଦାନ

ଆଇ. ଆର୍. ଡି.ଏ.ବିନିୟାମକ ଅନୁସାରେ, ଯଦି ପ୍ରସ୍ତାବକ/ପଲିସୀଧାରକ ପ୍ରିମିୟମ ପ୍ରଦାନ ପାଇଁ ନେଟ୍ ବ୍ୟାଙ୍କିଂ କିମ୍ବା କ୍ରେଡିଟ୍/ଡେବିଟ୍ କାର୍ଡର ମାଧ୍ୟମକୁ ଚୟନ କରେ, ରାଶିପ୍ରଦାନ ନିଶ୍ଚିତ ରୂପେ ସେହି ପ୍ରସ୍ତାବକ/ପଲିସୀଧାରକର ନାମରେ ଜାରୀ କରାଯାଇଥିବା ନେଟ୍ ବ୍ୟାଙ୍କିଂ ଆକାଉଣ୍ଟ କିମ୍ବା କ୍ରେଡିଟ୍/ଡେବିଟ୍ କାର୍ଡ ଜରିଆରେ ହିଁ କରାଯିବ। ଉଚିତ୍

6. ପଲିସୀ ଦସ୍ତାବିଜ ଜାରୀ ପରେ କିମ୍ବା ପ୍ରିମିୟମ ପ୍ରାପ୍ତି ପରେ ସେବା

ଅଧିକ ଯଦି ଗ୍ରାହକ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରିମିୟମ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଏ, ବୀମାକର୍ତ୍ତା ଏକ ରସିଦ୍ ଜାରୀ କରିବା ପାଇଁ ବାଧ୍ୟ ଅଟେ । ଯଦି ବି ପ୍ରିମିୟମ ଅଗ୍ରାମରେ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଏ, ତେବେ ବି ଏକ ରସିଦ୍ ଜାରୀ କରାଯାଏ ।

ଅଭିକର୍ତ୍ତା ବୀମିତକୁ ଆପ୍ରେୟ କରିପାରେ ଏବଂ ଅନୁସନ୍ଧାନ କରିପାରେ ଯେ ବୀମା କମ୍ପାନୀଠାରୁ ପଲିସୀ ଦସ୍ତାବିଜ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଛି କି ନାହିଁ । ଏହା ଅଭିକର୍ତ୍ତା ପାଇଁ ଗ୍ରାହକ ସହିତ ସଂଯୁକ୍ତ ରହିବା ପାଇଁ ଏକ ବଡ଼ ସୁଯୋଗ ଦେଇଥାଏ । ଅଭିକର୍ତ୍ତା କୌଣସି ବି ସନ୍ଦେହକୁ ସ୍ପଷ୍ଟ କରିବାରେ ଏବଂ ବିଭିନ୍ନ ପଲିସୀ ପ୍ରାବଧାନକୁ ଓ ପଲିସୀଧାରକମାନଙ୍କ ଅଧିକାର ଓ ଲାଭକୁ ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରିବାରେ ସକ୍ଷମ ହେବ । ଏହା ଗ୍ରାହକ ପ୍ରତି ପ୍ରତିବଦ୍ଧତାକୁ ଦର୍ଶାଇଥାଏ ଏବଂ ଅବିଚ୍ଛିନ୍ନ ସହାୟତା ଓ ସେବା ପାଇଁ ପ୍ରତିଜ୍ଞା କରିବା ପାଇଁ ଏକ ଅବସର ପ୍ରଦାନ କରିଥାଏ । ଜଣେ ଗ୍ରାହକକୁ ମୁକ୍ତ-ଅବଲୋକନ ଅବଧି ପ୍ରାବଧାନ ବିଷୟରେ ବି ସୂଚୀତ କରିଥାଏ, ଯେଉଁ ସମୟାବଧି ମଧ୍ୟରେ, ପଲିସୀକୁ ଫେରାଇ ଦିଆଯାଇପାରେ ଏବଂ ପ୍ରିମିୟମର ଫେରସ୍ତ ମିଳିପାରେ ।

ଯଦି କ୍ରୟ କରାଯାଇଥିବା ପଲିସୀଟି ଏକ ଇଲେକ୍ଟ୍ରୋନିକ୍ ବୀମା ପଲିସୀ ହୋଇଥାଏ ଅଭିକର୍ତ୍ତା ଗ୍ରାହକକୁ, ପଞ୍ଜିକୃତ ବୀମା କୋଷ ମାଧ୍ୟମରେ, ଏକ ଇ-ବୀମା ଆକାଉଣ୍ଟ (e-I-A) ଖୋଲିବାରେ ସାହାଯ୍ୟ କରିପାରେ ।

ଏହା ପରବର୍ତ୍ତୀ ଚରଣ ପାଇଁ ମଧ୍ୟ ମାର୍ଗ ପ୍ରଣୟ କରେ ଯାହା ହେଉଛି ଗ୍ରାହକକୁ ସେ ଜାଣିଥିବା ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ନାମ ଓ ବିବରଣୀ ବିଷୟରେ ପଚାରିବା, ଯେଉଁମାନେ ସମ୍ଭବତଃ ଅଭିକର୍ତ୍ତାର ସେବାଠାରୁ ଲାଭାନ୍ୱିତ ହୋଇପାରନ୍ତି । ଏହା ଅଧିକ ଉତ୍ତମ ବି ହୋଇପାରେ ଯଦି କ୍ଲାଏଣ୍ଟ ନିଜେ ଏହି ଲୋକମାନଙ୍କୁ ସଂପର୍କ କଲା ଏବଂ ଅଭିକର୍ତ୍ତାକୁ ସେମାନଙ୍କ ସହିତ ପରିଚିତ କରାଇଲା ।

7. ପଲିସୀ ନୂତନୀକରଣ

ଅଧିକାଂଶ ସାଧାରଣ ବୀମା ପଲିସୀକୁ ପ୍ରତି ବର୍ଷ ନୂତନୀକରଣ କରିବାକୁ ପଡ଼େ । ସାଧାରଣ ବୀମା ପଲିସୀମାନଙ୍କ ପାଇଁ, ପ୍ରତ୍ୟେକ ନୂତନୀକରଣ ସମୟରେ, ଗ୍ରାହକ ପାଖରେ ସେହି କମ୍ପାନୀ ସହିତ ବୀମିତ ହେବା ଚାଲୁ ରଖିବା ପାଇଁ କିମ୍ବା ଅନ୍ୟ କମ୍ପାନୀକୁ ପରିବର୍ତ୍ତିତ କରିବା ପାଇଁ ଏକ ବିକଳ୍ପ ରହିଥାଏ । ଜୀବନ ବୀମା କ୍ଷେତ୍ରରେ, ଏକ ପଲିସୀ ପ୍ରଭାବୀ ରହିବା ଚାଲୁ ରହିବ ଯେତେବେଳେ ଗ୍ରାହକ ପ୍ରିମିୟମ ଦେଇ ଅବଧି ଆଧାରରେ ନିୟମିତ ଅନ୍ତରାଳରେ ପ୍ରିମିୟମ ପ୍ରଦାନ କରିଥାଏ । ଏହା ଗୋଟିଏ-ସମୟ ଦେଇ ପାଇଁ ଲାଗୁ ହୁଏ ନାହିଁ ।

ସାଧାରଣ ବୀମାକର୍ତ୍ତାମାନେ ସାଧାରଣତଃ ପ୍ରିମିୟମ ଦେଇ ସମୟର ବହୁତ ପୂର୍ବରୁ, ପଲିସୀର ନୂତନୀକରଣ ପାଇଁ ଆମନ୍ତ୍ରଣ କରି, ଏକ ନୂତନୀକରଣ ନୋଟିସ୍ ପଠାନ୍ତି ।

ପଲିସୀର ନୂତନୀକରଣ କରିବା କିମ୍ବା ତାଲୁ କରିବାର ଗ୍ରାହକର ଚୟନ ଅନେକ ସମୟରେ ଅଭିକର୍ତ୍ତା ଓ କମ୍ପାନୀ ଦ୍ୱାରା ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥିବା ବିଶ୍ୱାସ ଓ ସଭାବ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରେ ଏବଂ ଅଭିକର୍ତ୍ତା ଦେଇ ତାରିଖର ବହୁ ପୂର୍ବରୁ ପଲିସୀର ନୂତନୀକରଣ କିମ୍ବା ଅବିଚ୍ଛିନ୍ନତା ବିଷୟରେ ଗ୍ରାହକକୁ ମନେ ପକାଇବା ପାଇଁ ତା' ସହିତ ସଂସ୍ପର୍ଶରେ ରହିବା ଆବଶ୍ୟକ ।

ଉଚ୍ଚ ନିର୍ମାତା ଅଭିକର୍ତ୍ତାମାନେ ଲଗାତର ସେମାନଙ୍କ କ୍ଲାଏଣ୍ଟମାନଙ୍କ ସଂସ୍ପର୍ଶରେ ଥାଆନ୍ତି, ଏବଂ ସେବା ଓ ସମ୍ପର୍କରେ ବିଭିନ୍ନ କାର୍ଯ୍ୟ ଜରିଆରେ ସେମାନଙ୍କ ବିଶ୍ୱାସ ଓ ନିଷ୍ଠା ଜିଣନ୍ତି, ଯେପରିକି ପର୍ବପର୍ବାଣୀ କିମ୍ବା ପରିବାର କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଭଳି ବିଭିନ୍ନ ଅବସରରେ ସେମାନଙ୍କ କ୍ଲାଏଣ୍ଟକୁ ଶୁଭକାମନା ଦେବା ଏବଂ ସେମାନଙ୍କ ଆନନ୍ଦ ଓ ଦୁଃଖରେ ଭାଗୀଦାର ହେବା ପାଇଁ ସେମାନଙ୍କ ସହିତ ରହିବା ।

8. ଦାବୀ ଚରଣ

ଦାବୀ ସମାଧାନ ସମୟରେ ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ପରୀକ୍ଷା ଥାଏ । ଅଭିକର୍ତ୍ତା ନିଶ୍ଚିତ ରୂପେ ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିବା ଉଚିତ୍ ଯେ ଦାବୀ ଉତ୍ତର କରୁଥିବା ଘଟଣା ବିଷୟରେ ସୂଚନା ବୀମାକର୍ତ୍ତାକୁ ତୁରନ୍ତ ଦିଆଯାଇଛି ଏବଂ ଗ୍ରାହକ ସମସ୍ତ ଔପଚାରିକତାକୁ ଧ୍ୟାନ ସହିତ ପାଳନ କରିଛି । ଅଭିକର୍ତ୍ତା ସେହି ସବୁ ଅନୁସନ୍ଧାନରେ ବି ସାହାଯ୍ୟ କରିପାରେ ଯାହା ହାନିର ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ କରିବା ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ ହୋଇପାରେ । ଏକ ଉତ୍ତମ ଅଭିକର୍ତ୍ତା ଦାବୀ ପ୍ରସ୍ତୁତିକରଣ ଔପଚାରିକତାସବୁକୁ ଶୀଘ୍ରତାର ସହିତ, ସଠିକ୍ ରୂପେ ଓ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ରୂପେ ପୂରଣ କରିବା ପାଇଁ ଗ୍ରାହକ କିମ୍ବା ତାର ପ୍ରତିନିଧିମାନଙ୍କୁ ସହାୟତା ପ୍ରଦାନ କରିଥାଏ ।

ସ୍ୱୟଂ ପରୀକ୍ଷା କରନ୍ତୁ 2

ସେହି ପରିଦୃଶ୍ୟକୁ ଚିହ୍ନଟ କରନ୍ତୁ ଯେଉଁଠି ବୀମା ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକତା ଉପରେ ଏକ ଡକ୍-ବିଡକ୍ସର ଆବଶ୍ୟକତା ନ ଥାଏ ।

- I. ସମ୍ପତ୍ତି ବୀମା
- II. ବ୍ୟବସାୟ ଦାୟିତ୍ୱ ବୀମା
- III. ତୃତୀୟ ପକ୍ଷ ଦାୟିତ୍ୱ ପାଇଁ ମୋଟର ବୀମା
- IV. ଅଗ୍ନି ବୀମା

C. ଗ୍ରାହକ ସେବାରେ ସଂପ୍ରେକ୍ଷଣ /ସମ୍ବାଦ କୌଶଳ

ଏକ ଅଭିକର୍ତ୍ତା ପାଖରେ କାର୍ଯ୍ୟ ସ୍ଥଳରେ ପ୍ରଭାବୀ କାର୍ଯ୍ୟ ସଂପାଦନ ପାଇଁ ସପ୍ଟ୍ ଫିଲ୍ (କୋମଳ କୌଶଳ) ସବୁ ଥିବା ଆବଶ୍ୟକ ଅଟେ ।

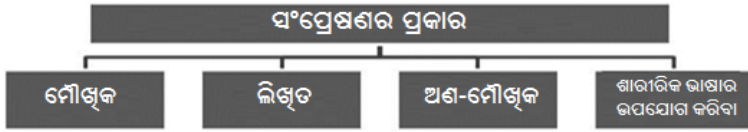
ସପ୍ଟ୍ ଫିଲ୍ (କୋମଳ କୌଶଳ)ସବୁ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ସହିତ ପ୍ରଭାବୀ ରୂପେ କଥାବାର୍ତ୍ତା କରିବାର ଜଣକର କ୍ଷମତାକୁ ସୂଚୀତ କରନ୍ତି । ଉଭୟ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଏବଂ ବାହାରେ । ଏହି ସପ୍ଟ୍ ଫିଲ୍ଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରୁ ସଂପ୍ରେକ୍ଷଣ କୌଶଳ ସବୁଠୁ ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଟେ ।

1. ସଂପ୍ରେକ୍ଷଣ ପ୍ରକ୍ରିୟା

ସଂପ୍ରେକ୍ଷଣ କ'ଣ ଅଟେ?

ସମସ୍ତ ସଂପ୍ରେକ୍ଷଣ ଏକ ପ୍ରେକ୍ଷକ ଆବଶ୍ୟକ କରେ, ଯିଏ ସନ୍ଦେଶ ପଠାଏ, ଏବଂ ଏକ ବ୍ୟକ୍ତି ଯିଏ ସନ୍ଦେଶକୁ ପ୍ରାପ୍ତ କରେ । ପ୍ରକ୍ରିୟାଟି ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ହୁଏ ଯଦି ପ୍ରାପ୍ତକର୍ତ୍ତା ପ୍ରେକ୍ଷକର ସନ୍ଦେଶକୁ ବୁଝି ପାରିଲା ।

ଚିତ୍ର 3: ସଂପ୍ରେକ୍ଷଣର ପ୍ରକାର

ସଂପ୍ରେକ୍ଷଣ ସାମନା-ସାମନି, ଫୋନ୍ ଉପରେ, କିନ୍ତୁ ମେଲ୍ କିମ୍ବା ଇଣ୍ଟରନେଟ୍ ଦ୍ୱାରା ହୋଇପାରେ । ଏହା ଔପଚାରିକ କିମ୍ବା ଅନୌପଚାରିକ ହୋଇପାରେ । ଯେଉଁ ପ୍ରକାରର ବି ସନ୍ଦେଶର ବିଷୟବସ୍ତୁ କିମ୍ବା ପ୍ରକାର କିମ୍ବା ମାଧ୍ୟମ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଏ, ସଂପ୍ରେକ୍ଷଣର ପ୍ରଭାବଶୀଳତା ଏହା ଉପରେ ନିର୍ଭର କରେ ଯେ ଯାହା ସୂଚୀତ କରିବାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଥିଲା, ତାହାକୁ ପ୍ରାପ୍ତକର୍ତ୍ତା ବୁଝିପାରିଛି କି ନାହିଁ ।

ଯେହ୍ନେତୁ ଏକ ବୀମା ପଲିସୀ ବସ୍ତୁତଃ ଏକ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଅଟେ, ଏହା ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଟେ ଯେ ବୀମାକର୍ତ୍ତାଦ୍ୱାରା ଯେଉଁ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଦିଆଯାଏ, ତାହାକୁ ବୀମିତ ସ୍ୱତ୍ତ୍ୱରୂପେ ବୁଝିପାରିଛି । ଅଭିକର୍ତ୍ତା ଏକ ମଧ୍ୟସ୍ଥ ରୂପେ ନା କେବଳ ଗ୍ରାହକକୁ ବୀମା ସର୍ତ୍ତାବଳୀର ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ, ସଠିକ୍ ଏବଂ ସ୍ପଷ୍ଟ ବିବରଣ ପ୍ରଦାନ କରିବାକୁ ପଡ଼ିଥାଏ, କିନ୍ତୁ ଗ୍ରାହକ ଠାରୁ ତା' ମନରେ ଥିବା ସନ୍ଦେହ କିମ୍ବା ପ୍ରଶ୍ନକୁ ଖୋଜି ବାହାର କରେ ଓ ତାହାକୁ ସ୍ପଷ୍ଟ ବି କରେ ।

2. ପ୍ରଭାବୀ ସଂପ୍ରେକ୍ଷଣରେ ବାଧା

ଉପରୋକ୍ତ ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଚରଣରେ ପ୍ରଭାବୀ ସଂପ୍ରେକ୍ଷଣ ପାଇଁ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାରର ବାଧା ଉତ୍ପନ୍ନ ହୋଇପାରେ, ଯାହା ଫଳରେ ସଂପ୍ରେକ୍ଷଣ ବିକୃତ ହୋଇପାରେ ଚ୍ୟାଲେଞ୍ଜିଂ ହେଉଛି ଏହା ବାଧାଗୁଡ଼ିକୁ କଳ୍ପନା କରିବା, ବୁଝିବା ଏବଂ ହଟାଇବା ।

ସ୍ୱୟଂ ପରୀକ୍ଷା କରନ୍ତୁ

ଏକ ସୁସ୍ଥ ସମ୍ବନ୍ଧ ସ୍ଥାପିତ କରିବାରେ କ'ଣ ସାଙ୍ଗରେ ନ ଥାଏ?

- I. ଆକର୍ଷଣ
- II. ବିଶ୍ୱାସ
- III. ସଂପ୍ରେକ୍ଷଣ
- IV. ଅପସନ୍ଦ

D. ଅଣ-ନୌଖକ ସଂପ୍ରେକ୍ଷଣ /ସମ୍ବାଦ

ଆସକ୍ତ ଏବେ କେତେକ ଧାରଣା ଉପରେ ଦୃଷ୍ଟି ଦେବା ଯାହାକୁ ଅଭିକର୍ତ୍ତା ବୁଝିବା ଆବଶ୍ୟକ ।

ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ

1. ଏକ ବଡ଼ ପ୍ରଥମ ଧାରଣା ନିର୍ମାଣ କରିବା

ସମ୍ଭାବ୍ୟ ଗ୍ରାହକ ଏକ ଅଭିକର୍ତ୍ତା ସମ୍ବନ୍ଧରେ ତାର ଚେହେରା, ଶାରୀରିକ ଭାଷା, ଭଙ୍ଗା, ପୋଷାକ ଓ ବଚନ ଆଧାରରେ ବିଚାର ଆଣେ । ଯେହେତୁ ଆକର୍ଷଣ ହେଉଛି ଏକ ସମ୍ବନ୍ଧର ପ୍ରଥମ ସ୍ତର ଏବଂ ପ୍ରଥମ ଧାରଣା ଦୀର୍ଘସମୟ ହୋଇଥାଏ, ଏକ ଉତ୍ତମ ପ୍ରଥମ ଧାରଣା ନିର୍ମାଣ କରିବା ପାଇଁ କେତେକ ସଙ୍କେତ ନିମ୍ନରେ ଦିଆଯାଇଛି:

- i. ସର୍ବଦା ଠିକ୍ ସମୟରେ ଉପସ୍ଥିତ ରୁହନ୍ତୁ । ସମସ୍ତ ପ୍ରକାରର ସମ୍ଭାବ୍ୟ ବିଳମ୍ବତା ପାଇଁ ନମନୀୟତା ରଖି, କିଛି ମିନିଟ୍ ପୂର୍ବରୁ ପହଞ୍ଚିବା ପାଇଁ ଯୋଜନା କରନ୍ତୁ ।
- ii. ଉପଯୁକ୍ତ ରୂପେ ନିଜକୁ ଉପସ୍ଥାପିତ କରନ୍ତୁ ।
  - ✓ ଚେହେରାଟି ସଠିକ୍ ପ୍ରଥମ ଧାରଣା ସୃଷ୍ଟି କରିବା ଉଚିତ୍
  - ✓ ବୈଠକ କିମ୍ବା ଅବସର ପାଇଁ ପୋଷାକ ଉପଯୁକ୍ତ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ
  - ✓ ରୂପଟି ନିଶ୍ଚିତ ରୂପେ ସଫା ଓ ସ୍ୱଚ୍ଛ ହେବା ଉଚିତ୍ - ଉତ୍ତମ ହେୟାର କର୍ ଓ ଶେଭ୍, ସଫା ଓ ସ୍ୱଚ୍ଛ ପୋଷାକ, ସଫା ଓ ସ୍ୱଚ୍ଛ ମେକ୍ ଅପ୍ ସହିତ
- iii. ଏକ ହାର୍ଦ୍ଦିକ, ଆତ୍ମ-ବିଶ୍ୱାସୀ ଏବଂ ଜିତିବା ସ୍ଥିତହାସ୍ୟ ଏକ ବ୍ୟକ୍ତି ଏବଂ ତାର ଦର୍ଶକଙ୍କୁ ତୁରନ୍ତ ପରସ୍ପର ଭିତରେ ସହଜରେ ରଖିଥାଏ ।
- iv. ଖୋଲା, ଆତ୍ମ-ବିଶ୍ୱାସୀ ଏବଂ ସକାରାତ୍ମକ ରହିବା
  - ✓ ଶାରୀରିକ ଭାଷା ନିଶ୍ଚିତ ରୂପେ ଆତ୍ମ-ବିଶ୍ୱାସ ଓ ଆତ୍ମ-ଆଶ୍ୱସ୍ତ୍ୟକୁ ପ୍ରଦର୍ଶିତ କରିବା ଉଚିତ୍
  - ✓ ଦୃଢ଼ତାର ସହିତ ଛିଡ଼ା ହୁଅନ୍ତୁ, ସ୍ଥିତ ହାସ୍ୟ ଦେଖାନ୍ତୁ, ତନ୍ମୁ ସମ୍ପର୍କ ରଖନ୍ତୁ, ଏକ ଦୃଢ଼ ହସ୍ତମିଳନ ଦ୍ୱାରା ସ୍ୱାଗତ କରନ୍ତୁ
  - ✓ କିଛି ସମାଲୋଚନାର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେଲେ ବି କିମ୍ବା ଯଦି ବୈଠକଟି ପ୍ରତ୍ୟାଶିତ ଅନୁରୂପ ଚାଲୁ ନାହିଁ, ତଥାପି ସକାରାତ୍ମକ ରହନ୍ତୁ
- v. ଅନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତି ଉପରେ ଆଗ୍ରହ-ସବୁଠୁ ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ବିଷୟ ହେଉଛି ଅନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିଠାରେ ଯଥାର୍ଥ ରୂପେ ଆଗ୍ରହ ଦେଖାଇବା ।
  - ✓ ଏକ ବ୍ୟକ୍ତି ରୂପେ ଗ୍ରାହକ ବିଷୟରେ ଜାଣିବା ପାଇଁ କିଛି ସମୟ ନିଅନ୍ତୁ
  - ✓ ସେ କ'ଣ କହୁଛି, ତା ଉପରେ ଯତ୍ନ ନିଅନ୍ତୁ ଓ ଧ୍ୟାନ ଦିଅନ୍ତୁ
  - ✓ ଆପଣଙ୍କ ଗ୍ରାହକ ପାଇଁ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ରୂପେ ଉପସ୍ଥିତ ଓ ଉପଲକ୍ଷ ରହନ୍ତୁ
  - ✓ ସାକ୍ଷାତକାର ସମୟରେ ଜଣକର ମୋବାଇଲ୍ ଫୋନ୍ ସହିତ ବ୍ୟସ୍ତ ନ ରହିବା ?

2. ଶାରୀରିକ ଭାଷା

ଶାରୀରିକ ଭାଷା ସଂଚଳନ, ଅଙ୍ଗଭଙ୍ଗୀ ଦ୍ୱାରା ସଙ୍କେତ, ମୁଖମଣ୍ଡଳର ହାସ- ଭାବ କୁ ସୂଚୀତ କରେ । ଯେଉଁ ପ୍ରକାରେ ଆମେ କଥାବାର୍ତ୍ତା କରୁ, ଚାଲୁ, ବସୁ ଓ ଛଡ଼ା ହେଉ, ଏସବୁ ଆମ ବିଷୟରେ, ଏବଂ ଆମ ଭିତରେ କ'ଣ ଘଟୁଛି, ଏସବୁ କୁହନ୍ତି ।

ଅନେକ ସମୟରେ ଏହା କୁହାଯାଏ ଯେ ବାସ୍ତବରେ ଯେତିକି କୁହାଯାଏ, ଲୋକେ ତାହାର କିଛି ପ୍ରତିଶତ କେବଳ ଧ୍ୟାନ ଦେଇ ଶୁଣନ୍ତି । ଆମେ ଯାହା ନ କହୁ, ଏହା ଆମ ବିଷୟରେ ଜୋର୍ ସ୍ୱରରେ ଅତ୍ୟଧିକ କହିପାରେ । ସ୍ୱସ୍ତତଃ, ଜଣେ ନିଜର ଶାରୀରିକ ଭାଷା ବିଷୟରେ ଅତି ସତର୍କ ରହିବା ଆବଶ୍ୟକ ।

a) ଆମ୍ ବିଶ୍ୱାସ

ଏଇଠି କେତେକ ସଙ୍କେତ ଦିଆଯାଇଛି ଯେ ଜଣକୁ ଗନ୍ଧୀରତାର ସହିତ ଧ୍ୟାନପୂର୍ବକ ଶୁଣାଯାଉଛି ବୋଲି ଧାରଣା ଦିଆଯାଇ, ଆମ୍-ବିଶ୍ୱାସ ଓ ଆମ୍-ଆଶ୍ୱସ୍ତ ଅଛି ବୋଲି କେମିତି ଦେଖେଇବେ:

- ✓ ଅଙ୍ଗ ଭଙ୍ଗୀ- କାନ୍ଧ ପଛକୁ କରି ସିଧା ଛିଡ଼ା ହେବା
- ✓ ଦୃଢ଼ ଚକ୍ଷୁ ସଂପର୍କ – ଏକ 'ମୃଦୁ ହାସ୍ୟ' ମୁଖମଣ୍ଡଳ ସହିତ
- ✓ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଓ ଲକ୍ଷିତ ଅଙ୍ଗ ସଙ୍କେତ

b) ବିଶ୍ୱାସ

- ✓ ଅନେକ ସମୟରେ, ଏକ ବିକ୍ରୟ ବ୍ୟକ୍ତିର କଥାଗୁଡ଼ିକ ବଧୂର କାନରେ ପଡ଼ିଥାଏ କାରଣ ଦର୍ଶକ ତା' ଉପରେ ବିଶ୍ୱାସ କରନ୍ତି ନାହିଁ – ତାର ଶାରୀରିକ ଭାଷା ଏହି ଆଶ୍ୱାସନା ଦିଏ ନାହିଁ ଯେ ସେ ଯାହା କହୁଛି, ସେଥିରେ ନିଷ୍ଠା ଅଛି ।

3. ଧ୍ୟାନ ପୂର୍ବକ ଶ୍ରବଣ କୌଶଳ

ତୃତୀୟ ସମ୍ବନ୍ଧର ସଂପ୍ରେକ୍ଷଣ କୌଶଳ ଯାହା ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଜଣେ ଅବଗତ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ ଓ ଯାହାକୁ ବିକଶିତ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ, ତାହା ହେଉଛି ଧ୍ୟାନପୂର୍ବକ ଶ୍ରବଣ କୌଶଳ । ଏହା ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ପ୍ରଭାବଶୀଳତାର ଏକ ସୁପରିଚିତ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ – 'ନିଜେ ବୁଝାପଡ଼ିବା ପୂର୍ବରୁ ପ୍ରଥମେ ବୁଝିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରନ୍ତୁ', ଯାଠାରୁ ଆସିଥାଏ ।

ସକ୍ରିୟ ଶ୍ରବଣ ଆବଶ୍ୟକ କରେ:

- ✓ ପ୍ରଶ୍ନ ପଚାରିବା ପୂର୍ବରୁ ବକ୍ତାକୁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ବିନ୍ଦୁକୁ ଶେଷ କରିବା ପାଇଁ ଅନୁମତି ଦେବା
- ✓ କୌଣସି ବିପରୀତ ଡର୍କ ଦ୍ୱାରା ବକ୍ତାକୁ ବାଧା ନ ଦେବା
- ✓ ସେ ଆବଶ୍ୟକ କରିପାରେ ଯେ ଆମେ ସନ୍ଦେଶ ଉପରେ ଚିନ୍ତା କରିବା ଏବଂ ଯାହା କୁହାଯାଇଛି, ତାକୁ ସ୍ପଷ୍ଟ କରିବା ପାଇଁ ପ୍ରଶ୍ନ କରିବା
- ✓ ପ୍ରତିପୁଷ୍ଟି (ଫିଡ୍ ବ୍ୟାକ୍) ପ୍ରଦାନ କରିବାର ଅନ୍ୟ ଏକ ଉପାୟ ହେଉଛି ବକ୍ତାର କଥାର ସାରାଂଶ ବାହାର କରିବା ଏବଂ ସମୟ ସମୟରେ କିମ୍ବା ବର୍ତ୍ତମାନ ଶେଷରେ ତାକୁ ପୁଣି କହିବା ।

ଆସନ୍ତୁ ସକ୍ରିୟ ଶ୍ରବଣ ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ କୌଶଳସବୁ ଉପରେ ଦୃଷ୍ଟିପାତ କରିବା :

a) ଜଣେ ଧ୍ୟାନପୂର୍ବକ ଶ୍ରବଣ କରୁଛି ବୋଲି ପ୍ରଦର୍ଶିତ କରିବା:

- ✓ ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ ଜଣେ:
- ✓ ସାମାଜିକ ରୂପେ ମୁଣ୍ଡ ଚୁଙ୍ଗାରି ପାରେ ଏବଂ ମୃଦୁ ହାସ୍ୟ ଦେଇପାରେ
- ✓ ଏକ ଅଜ୍ଞାତ ଦେଖାଇପାରେ ଯାହା ଖୋଲା ହୋଇଥିବ ଏବଂ ଅନ୍ୟକୁ ମୁକ୍ତ ଭାବେ କହିବା ପାଇଁ ସୁଯୋଗ ଦେବ
- ✓ ଛୋଟ ଛୋଟ ମୌଖିକ ବକ୍ତବ୍ୟ ଦେଇପାରେ ଯେପରିକି “ମୁଁ ବୁଝୁଛି”, “ମୁଁ ଦେଖୁଛି”, “ହଁ” ଏବଂ “ଉହଁ” ।

b) ଧ୍ୟାନ ଦେବା

ଜଣେ ବକ୍ତାପ୍ରତି ଅବିଭାଜିତ ଧ୍ୟାନ ଦେବା, ଏବଂ ତାକୁ ସ୍ୱୀକାର କରିବା ଆବଶ୍ୟକ । ଧ୍ୟାନ ଦେବାର କେତେକ ବିନ୍ଦୁ ନିମ୍ନରେ ଦିଆଗଲା:

ବକ୍ତା ଆଡ଼େ ସିଧା ଦେଖନ୍ତୁ

- ✓ ଧ୍ୟାନ ଭଗ୍ନ କରୁଥିବା ଚିନ୍ତାଧାରାକୁ ଆଡ଼ରେ ରଖନ୍ତୁ
- ✓ ମାନସିକ ରୂପେ ଖଣ୍ଡନ ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୁଅନ୍ତୁ ନାହିଁ
- ✓ ସମସ୍ତ ବାହ୍ୟ ବିକର୍ଷଣକୁ ବର୍ଜନ କରନ୍ତୁ (ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ, ଆପଣଙ୍କ ମୋବାଇଲ କୁ ନିଶ୍ଚଳ ମୋଡ୍ ରେ ରଖନ୍ତୁ)
- ✓ ବକ୍ତାର ଶାରୀରିକ ଭାଷାକୁ “ଧ୍ୟାନ ପୂର୍ବକ ଶୁଣନ୍ତୁ”

c) ଫିଲଟର ଗୁଡ଼ିକୁ ହଟାଇବା:

ଆମେ ଯାହା ଶୁଣୁ, ତା’ ମଧ୍ୟରୁ ଅନେକ ଗୁଡ଼ିଏ ଜଣକର ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଫିଲ୍ଟର, ଯେପରି କି, ଜଣେ ଧାରଣ କରିଥିବା ପୂର୍ବକଳ୍ପନା, ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ ଏବଂ ବିଶ୍ୱାସ, ଏସବୁ ଦ୍ୱାରା ବିକୃତ ହୋଇଯାଏ ।

ଆଲୋଚନାତ୍ମକ ନ ହେବା: ଯଦି ଶ୍ରବଣକାରୀ ଆଲୋଚନାତ୍ମକ ହୋଇଥାଏ, ଯଦିଓ ସେ ବକ୍ତା କହୁଥିବା କଥାକୁ ଶୁଣେ, ସେ କେବଳ ତା’ ର ପକ୍ଷପାତୀ ବ୍ୟାଖ୍ୟା ଅନୁସାରେ ହିଁ ବୁଝିବ ।

d) ସମାନ୍ତରୂପିକ ଶ୍ରବଣ:

ସମାନ୍ତରୂପିକ ନିହିତାର୍ଥ ହେଉଛି ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ଯାହା କହିବାକୁ ଥିବ, ତାହାକୁ ଶୁଣିବା ଓ ଧୈର୍ଯ୍ୟ ସହକାରେ ଶ୍ରବଣ କରିବା, ଏବଂ ପୂରା ଧ୍ୟାନ ସହିତ, ଯଦିଓ ଜଣେ ଏହା ସହିତ ଏକମତ ନ ହୁଏ, ବକ୍ତାଙ୍କ ସ୍ୱୀକୃତି ଦର୍ଶାଇବା ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଟେ, ଏକମତ ଜରୁରୀ ନୁହେଁ ।

e) ଯଥାର୍ଥଭାବେ ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ଦେଖାଇବା:

ସକ୍ରିୟ ଶ୍ରବଣର ନିହିତାର୍ଥ ବକ୍ତା ଯାହା କହେ, ତାହାକୁ କେବଳ ଶୁଣିବାଠାରୁ ଅଧିକ କିଛି ଅଟେ । ବର୍ତ୍ତା ସଂପ୍ରେଷଣ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ହୁଏ ସେତେବେଳେ କେବଳ ଯେତେବେଳେ ଶ୍ରବଣକର୍ତ୍ତା କୌଣସି ପ୍ରକାରେ, ବଚନ କିମ୍ବା କାର୍ଯ୍ୟ ମାଧ୍ୟମରେ, ପ୍ରତ୍ୟୁତ୍ତର ଦିଏ । ବକ୍ତାକୁ ନୀଚ ଦେଖାଯାଉନାହିଁ, ବରଂ ସମ୍ମାନର ସହିତ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଉଛି, ଏହା ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିବା ପାଇଁ କେତେକ ନିୟମ ପାଳନ କରିବାର ଆବଶ୍ୟକତା ରହିଛି ।

ଏସବୁରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ହୁଅନ୍ତି :

- ✓ ଆପଣଙ୍କ ପ୍ରତିକ୍ରିୟା/ପ୍ରତ୍ୟୁତ୍ତରରେ ସ୍ପଷ୍ଟବାଦୀ, ଖୋଲା, ଏବଂ ସଜୋଗ ହେବା
- ✓ ଜଣକର ମତକୁ ସମ୍ମାନର ସହିତ ଦୃଢ଼ତା ପୂର୍ବକ କହିବା
- ✓ ଜଣେ ଯେମିତି ନିଜେ ବ୍ୟବହାର ପାଇବାକୁ ଚାହେଁ, ଅନ୍ୟ ଏକ ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ସେଭଳି ବ୍ୟବହାର ଦେଖାଇବା

ଉଦାହରଣ

ସ୍ପଷ୍ଟତା ପାଇଁ ପଚାରିବା – “ମୁଁ ଅନୁଭବ କରୁଛି ଯେ ଆମେ ଆମର କେତେଗୁଡ଼ିଏ ସ୍ୱାକ୍ଷ୍ୟ ଯୋଜନାର ଲାଭସବୁ ବିଷୟରେ ସ୍ପଷ୍ଟ କରିବାରେ ସକ୍ଷମ ହୋଇନାହିଁ ଆମକୁ ଆପଣଙ୍କ ସମ୍ବେଦ ବିଷୟରେ ପଚାରି ଆମକୁ ସାହାଯ୍ୟ କରି ପାରିଥାନ୍ତେ କି ?”

ବନ୍ଧାର ସଠିକ୍ ଶିକ୍ଷାବଳୀକୁ ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରିବା – “ତ, ଆପଣ କହୁଛନ୍ତି ଯେ ‘ଆମର ସ୍ୱାକ୍ଷ୍ୟ ଯୋଜନାଗୁଡ଼ିକ ଯଥେଷ୍ଟ ଆକର୍ଷଣୀୟ ନୁହଁନ୍ତି’- ମୁଁ ଆପଣଙ୍କୁ ଠିକ୍ ଭାବେ ବୁଝିଛି ତ?”

ସ୍ୱୟଂ ପରୀକ୍ଷା କରନ୍ତୁ 4

ନିମ୍ନ ମଧ୍ୟରୁ କେଉଁଟି ସକ୍ରିୟ ଶ୍ରବଣର ଏକ ମୂଳତତ୍ତ୍ୱ ନୁହେଁ ?

- I. ଉତ୍ତମରୂପେ ଧ୍ୟାନ ଦେବା
- II. ଅତ୍ୟନ୍ତ ଆଲୋଚନାତ୍ମକ ହେବା
- III. ସମାନୁଭୂତିକ ଶ୍ରବଣ
- IV. ଯଥାର୍ଥ ରୂପେ ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ଦେଖାଇବା

E. ନୈତିକ ଆଚାର

ବର୍ତ୍ତମାନ ସମୟରେ, ଅନୁଚିତ ବ୍ୟବହାରର ଅନେକ ରିପୋର୍ଟ ମିଳିଛି, ଏବଂ ବିଶ୍ୱାସରେ ଧୋକା ଦେବାର କାରଣ ହେଉଥିବା ବ୍ୟବସାୟରେ ନୈତିକ ଆଚାର ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଗମ୍ଭୀର ମାମଲା ଉଠାଯାଇଛି ।

ଏହା ଫଳରେ ଦାୟିତ୍ୱବୋଧ, କର୍ପୋରେଟ୍ ଶାସନ-ବିଧି ଭଳି ସିଦ୍ଧାନ୍ତ, ଏବଂ ବୀମାରେ ଗ୍ରାହକମାନଙ୍କୁ ଉଚିତ୍ ରୂପେ ବ୍ୟବହାର ଦେବା, ଯାହାକୁ ବ୍ୟବସାୟରେ “ନୈତିକତା” ବୋଲି ବିଚାର କରାଯାଏ, ଏସବୁ ଉପରେ ଆଲୋଚନା ହୋଇଛି ।

ଜଣକର ସ୍ୱାର୍ଥ ଉପରେ ଧ୍ୟାନ ଦେବା ଭୁଲ ନୁହେଁ । କିନ୍ତୁ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ସ୍ୱାର୍ଥର ମୂଲ୍ୟରେ ଏହା କରିବା ଭୁଲ ଅଟେ । ଅନୈତିକ ବ୍ୟବହାର ଉତ୍ପନ୍ନ ହୁଏ ଯେତେବେଳେ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଚିନ୍ତା ନ ଥାଏ ଏବଂ ନିଜ ପାଇଁ ଅଧିକ ଚିନ୍ତା ଥାଏ ।

ବୀମା ହେଉଛି ବିଶ୍ୱାସର ବ୍ୟବସାୟ । ବିଶ୍ୱାସର ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନର ପରିଣାମ ଧୋକାବାଜି ହୋଇଥାଏ । ଯେତେବେଳେ ବୀମା କିଣିବା ପାଇଁ ସମ୍ଭାବ୍ୟ ଗ୍ରାହକମାନଙ୍କୁ ପ୍ରଲୋଭିତ କରି ଭୁଲ ସୂଚନା ଦିଆଯାଏ, କିମ୍ବା ଦିଆଯାଇଥିବା ବୀମା ସମ୍ଭାବ୍ୟ ଗ୍ରାହକର ବିଶେଷ ଆବଶ୍ୟକତାକୁ ପୂରଣ କରେ ନାହିଁ, ମାମଲା ସବୁ ଭୁଲ ଆଡ଼େ ଗତି କରେ ।

ବିଭିନ୍ନ ବିନିୟାମକରେ ଆଇ.ଆର୍..ଡି.ଏ. ଆଇ. ଦ୍ୱାରା ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଥିବା ନୈତିକ ଆଚାର ସଂହିତା ନୈତିକ ଆଚାର ଆଡ଼େ ନିର୍ଦ୍ଦେଶିତ କରନ୍ତି । ସଂହିତାକୁ ଜାଣିବା କେବଳ ଯଥେଷ୍ଟ ନୁହେଁ । ବୀମାକର୍ତ୍ତା ଓ ସେମାନଙ୍କ ପ୍ରତିନିଧିମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଅଧିକ ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଟେ ସମ୍ଭାବ୍ୟ ଗ୍ରାହକ/ପଲିସୀ ଧାରକର ସ୍ୱାର୍ଥକୁ ସର୍ବଦା ପ୍ରାଥମିକ ରୂପେ ରକ୍ଷା କରିବା ।

ବିଶେଷତା: ନୈତିକ ଆଚାରର କେତେ ଗୁଡ଼ିଏ ବିଶେଷତା ହେଉଛି:

- a) ଜଣକର ନିଜର ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ କିମ୍ବା ପରୋକ୍ଷ ଲାଭ ସବୁର ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱରେ କ୍ଲାଏଣ୍ଟ ର ସର୍ବୋତ୍ତମ ଲାଭକୁ ରଖିବା
- b) କ୍ଲାଏଣ୍ଟର ମାମଲା ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ସମସ୍ତ ବ୍ୟବସାୟ ଓ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ତଥ୍ୟକୁ କଠୋର ଗୋପନୀୟତାରେ ରଖିବା ଏବଂ ବିଶେଷ ସୁବିଧାପ୍ରାପ୍ତ ରୂପେ ବିଚାର କରିବା
- c) କ୍ଲାଏଣ୍ଟମାନଙ୍କୁ ସୂଚୀତ ନିର୍ଣ୍ଣୟ ନେବାରେ ସକ୍ଷମ କରିବା ପାଇଁ ସମସ୍ତ ତଥ୍ୟର ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଓ ଆବଶ୍ୟକୀୟ ପ୍ରକଟୀକରଣ କରିବା

ନିମ୍ନଲିଖିତ କ୍ଷେତ୍ରରେ ନୈତିକତା ସହିତ ବୁଝାମଣା କରିବାର ସମ୍ଭାବନା ରହିପାରେ:

- a) ଗୋଟିଏ ଅନ୍ୟ ଅପେକ୍ଷା ଅତି କମ୍ ପ୍ରିମିୟମ କିମ୍ବା କମିଶନ ଦେଉଥିବା, ଦୁଇଟି ପ୍ଲାନ ମଧ୍ୟରେ ଚୟନ କରିବା
- b) ଏକ ବିଦ୍ୟମାନ ପଲିସୀର ସମାପ୍ତି ଓ ଏକ ନୂଆ ପଲିସୀ ନେବା ପାଇଁ ସୁପାରିଶ କରିବାର ପ୍ରଲୋଭନ
- c) ଯଦି ବୀମାକର୍ତ୍ତାଙ୍କୁ ଜଣା ଥାଏ, ସେହିସବୁ ପରିସ୍ଥିତି କ୍ଲାଏଣ୍ଟର କିମ୍ବା ଦାବୀର ଲାଭଗ୍ରହୀତାର ହିତକୁ ପ୍ରତିକୂଳ ରୂପେ ପ୍ରଭାବିତ କରିପାରେ, ତା' ବିଷୟରେ ଅବଗତ ଥିବା ।

ସ୍ୱୟଂ ପରୀକ୍ଷା କରନ୍ତୁ5

ନିମ୍ନଲିଖିତ ମଧ୍ୟରୁ କେଉଁଟି ନୈତିକ ଆଚାରର ଏକ ବିଶେଷତା ନୁହେଁ ?

- I. କ୍ଲାଏଣ୍ଟମାନଙ୍କୁ ଏକ ସୂଚୀତ ନିର୍ଣ୍ଣୟ ନେବାରେ ସକ୍ଷମ କରିବା ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକୀୟ ପ୍ରକଟୀକରଣ କରିବା
- II. କ୍ଲାଏଣ୍ଟର ବ୍ୟବସାୟ ଓ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ତଥ୍ୟର ଗୋପନୀୟତା ରକ୍ଷା କରିବା
- III. ନିଜ-ସ୍ୱାର୍ଥକୁ କ୍ଲାଏଣ୍ଟର ସ୍ୱାର୍ଥର ଆଗରେ ରଖିବା
- IV. କ୍ଲାଏଣ୍ଟର ସ୍ୱାର୍ଥକୁ ନିଜ ସ୍ୱାର୍ଥର ଆଗରେ ରଖିବା

ସାରାଂଶ

- a) ଗ୍ରାହକ ସେବା ଓ ସମ୍ବନ୍ଧର ଭୂମିକା ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଉତ୍ପାଦ ଅପେକ୍ଷା ବୀମା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅତ୍ୟଧିକ ଗମ୍ଭୀର ଅଟେ ।
- b) ସେବା ଗୁଣବତ୍ତାର ପାଞ୍ଚଟି ମୁଖ୍ୟ ସୂଚକରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ହୁଅନ୍ତି ବିଶ୍ୱାସନୀୟତା, ପ୍ରତିକ୍ରିୟାଶୀଳତା, ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି, ସମାନୁଭୂତି ଏବଂ ସ୍ୱର୍ଗଯୋଗ୍ୟ ।
- c) **ଗ୍ରାହକ ଜୀବନକାଳ ମୂଲ୍ୟ** କୁ ଆର୍ଥିକ ଲାଭସବୁର ସମଷ୍ଟି ରୂପେ ପରିଭାଷିତ କରାଯାଇପାରେ ଯାହାକୁ ଏକ ଗ୍ରାହକ ସହିତ ଦୀର୍ଘକାଳ ଧରି ଏକ ଉତ୍ତମ ସମ୍ବନ୍ଧ ନିର୍ମିତ କରିବା ଦ୍ୱାରା ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଥାଏ ।
- d) ଗ୍ରାହକ ସେବା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏକ ବୀମା ଅଭିକର୍ତ୍ତାର ଭୂମିକା ଅତ୍ୟନ୍ତ ସଙ୍କଟମୟ ଅଟେ ।
- e) ସକ୍ରିୟ ଶ୍ରବଣରେ ସଂପୃକ୍ତ ଥାଏ ଧ୍ୟାନ ଦେବା, ପ୍ରତିପୁଷ୍ଟି (ଫିଡ୍ ବ୍ୟାକ୍) ପ୍ରଦାନ କରିବା ଏବଂ ଯଥାର୍ଥ ରୂପେ ପ୍ରତ୍ୟୁତ୍ତର ଦେବା ।
- f) ନୈତିକ ଆଚାରରେ ସଂପୃକ୍ତ ହୋଇଥାଏ ଜଣକର ନିଜର ସ୍ୱାର୍ଥ ଆଗରେ ଗ୍ରାହକଙ୍କ ସ୍ୱାର୍ଥକୁ ରଖିବା ।

ମୁଖ୍ୟ ପଦାବଳୀ

- a) ସେବାର ଗୁଣବତ୍ତା
- b) ସମାନୁଭୂତି
- c) ଶାରୀରିକ ଭାଷା
- d) ସକ୍ରିୟ ଶ୍ରବଣ
- e) ନୈତିକ ଆଚାର

ସ୍ୱୟଂ ପରୀକ୍ଷା କରନ୍ତୁ ଉତ୍ତର

- ଉତ୍ତର 1 - ସଠିକ୍ ବିକଳ୍ପ ହେଉଛି III
- ଉତ୍ତର 2 - ସଠିକ୍ ବିକଳ୍ପ ହେଉଛି III
- ଉତ୍ତର 3 - ସଠିକ୍ ବିକଳ୍ପ ହେଉଛି IV
- ଉତ୍ତର 4 - ସଠିକ୍ ବିକଳ୍ପ ହେଉଛି II
- ଉତ୍ତର 5 - ସଠିକ୍ ବିକଳ୍ପ ହେଉଛି III

ଅଧ୍ୟାୟ C-09

ଅଭିଯୋଗ ନିବାରଣ ଚକ୍ର/ପ୍ରଣାଳୀ

ଅଧ୍ୟାୟ ପରିଚୟ

ବୀମା ଉଦ୍ୟୋଗ ମୂଳତଃ ଏକ ସେବା ଉଦ୍ୟୋଗ ଅଟେ ଯେଉଁଠି ଗ୍ରାହକ ପ୍ରତ୍ୟାଶା ଲଗାତର ପାଉଛି । ସେବାର ମାନଦଣ୍ଡରେ ଅସନ୍ତୋଷ ଅଛି । ଆଧୁନିକ ଔଦ୍ୟୋଗିକୀର ଉପଯୋଗ ସମ୍ମିଳିତ ହୋଇ, ଅବିଚ୍ଛିନ୍ନ ଉତ୍ପାଦ ନବୀକାର ଏବଂ ଗ୍ରାହକ ଅସନ୍ତୋଷ ଏବଂ ନିମ୍ନ ଛବି ଅନୁସାରେ, ଉଦ୍ୟୋଗ ଗମ୍ଭୀର ରୂପେ ଆକ୍ରାନ୍ତ ହୋଇଛି । ସରକାର ଏବଂ ନିୟାମକ ପରିସ୍ଥିତିକୁ ସୁଧାରିବା ପାଇଁ ଅନେକ ସଂଖ୍ୟକ ଉପକ୍ରମର ସୂତ୍ରପାତ କରିଛନ୍ତି ।

ପଲିସୀଧାରକଙ୍କ ସ୍ୱାର୍ଥ ସୁରକ୍ଷା 2017 ଉପରେ ଆଇ.ଆର୍.ଡି.ଏ. ଆଇ. ବିନିୟାମକ ବିନିୟମନ କରିଛନ୍ତି ଯେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ବୀମାକର୍ତ୍ତାର ପଲିସୀଧାରକମାନଙ୍କ ସ୍ୱାର୍ଥର ସୁରକ୍ଷା ପାଇଁ ସେମାନଙ୍କ ନିଜ ବୋର୍ଡ ଅନୁମୋଦିତ ପଲିସୀ ରହିବ ଯେଉଁଥିରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ହେବ

- i. ଅର୍ପଣ କରାଯାଉଥିବା ବିଭିନ୍ନ ସେବା ପାଇଁ ଟର୍ଣ୍ଣ-ଏରାଉଣ୍ଡ ଟାଇମ୍ସ କୁ ସମ୍ମିଳିତ କରି ସେବା ମାପଦଣ୍ଡ
- ii. ଆପଣ ଅଭିଯୋଗଗୁଡ଼ିକର ଭବିଷ୍ୟତ ସମାଧାନ ପାଇଁ କାର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରଣାଳୀ

ଅଧ୍ୟୟନ ପରିଣାମ

- A. ଅଭିଯୋଗ ନିବାରଣ ଚକ୍ର/ପ୍ରଣାଳୀ
- B. ସମନ୍ୱିତ ଅଭିଯୋଗ ପ୍ରବନ୍ଧନ ପ୍ରଣାଳୀ (IGMS)
- C. ଉପଭୋକ୍ତା ଅଦାଲତ
- D. ଉପଭୋକ୍ତା ବିବାଦ ନିବାରଣ ଏଜେନ୍ସି
- E. ବୀମା ଲୋକପାଳ
- F. ସୂଚନାର ଅଧିକାର

A. ଅଭିଯୋଗ ନିବାରଣ

ଉଚ୍ଚ ପ୍ରାଥମିକତା କାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ସମୟ ହେଉଛି ଯେତେବେଳେ ଗ୍ରାହକର ଏକ ଅଭିଯୋଗ ଥାଏ । ମନେ ରଖନ୍ତୁ ଯେ ଅଭିଯୋଗ କ୍ଷେତ୍ରରେ, ସେବାର ବିଫଳତା ଯୋଗୁଁ ଗ୍ରାହକ କ୍ରୋଧିତ ହୁଏ । ଏହା କାହାଣୀର କେବଳ ଗୋଟିଏ ଭାଗ ଅଟେ ।

ଅନେକ ସମୟରେ, ଗ୍ରାହକମାନେ ବିସ୍ମୁକ୍ତ ହୋଇଥାନ୍ତି କାରଣ ସେମାନେ ପରିସ୍ଥିତିକୁ ଭୁଲ ରୂପେ ବୁଝିଥାଆନ୍ତି । ସମସ୍ତ ସେବା ବିଫଳତା ଦୁଇ ପ୍ରକାରର ଭାବନା ଉତ୍ପନ୍ନ କରିଥାନ୍ତି:

1. ଏହି ଭାବନା କି ବୀମାକର୍ତ୍ତା ଅନ୍ୟାୟ କରିଛନ୍ତି (ଠକି ଯାଇଥିବାର ଭାବନା)
2. ଆଘାତପ୍ରାପ୍ତ ଅହର ଭାବନା (ନିକୃଷ୍ଟ ଦେଖାଯାଇଥିବା କିମ୍ବା ଅନୁଭବ କରାଯାଇଥିବା)

ଗ୍ରାହକମାନେ ନିଜକୁ ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଅନୁଭବ କରିବା ଚାହାନ୍ତି ଏବଂ ଏହି ପରିସ୍ଥିତିରେ ମାନବୀୟ ସ୍ୱର୍ଗ ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଟେ । ଏକ ବ୍ୟବସାୟିକ ବୀମା ପରାମର୍ଶଦାତା ରୂପେ, ସର୍ବପ୍ରଥମେ, ଅଭିକର୍ତ୍ତା ସେଭଳି ଏକ ଅଭିଯୋଗର ସ୍ଥିତି ଆସିବାକୁ ନ ଦେବା ଉଚିତ୍ । ସେ କମ୍ପାନୀର ଉପଯୁକ୍ତ ଅଧିକାରୀଙ୍କ ପାଖକୁ ମାମଲାକୁ ନେବା ଉଚିତ୍ ।

ଗ୍ରାହକ ସମ୍ମୁଖରେ ଏକ ଅଭିଯୋଗ ଏକ ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ “ସତ୍ୟର ମୁହୂର୍ତ୍ତ” ହୋଇଥାଏ । ଯଦି ଅଭିକର୍ତ୍ତା/କମ୍ପାନୀ ସ୍ଥିତିକୁ ସ୍ପଷ୍ଟ କରିବା ପାଇଁ ପରିସ୍ଥିତିର ଉପଯୋଗ କରେ, ପରିସ୍ଥିତି ବାସ୍ତବରେ ଗ୍ରାହକ ନିଷ୍ଠାକୁ ଉନ୍ନତ କରିପାରେ ।

ମନେ ରଖନ୍ତୁ, କମ୍ପାନୀରେ କାହାରି ପାଖରେ ବି ଗ୍ରାହକର ସମସ୍ୟାର ସ୍ୱାମୀତ୍ୱ ନାହିଁ ଯେତେ ଏକ ଅଭିକର୍ତ୍ତା ପାଖରେ ଥାଏ ।

ଅଭିଯୋଗ/ପରିବେଦନାଗୁଡ଼ିକ ଆମମାନଙ୍କୁ ଏହା ପ୍ରଦର୍ଶିତ କରିବା ପାଇଁ ସୁଯୋଗ ଦିଏ ଯେ ଆମେମାନେ ଗ୍ରାହକଙ୍କ ସ୍ୱାର୍ଥ ଉପରେ କେତେ ଧ୍ୟାନ ଦେଉ । ବାସ୍ତବରେ ସେଗୁଡ଼ିକ ହେଉଛି ସ୍ତମ୍ଭ ଯାହା ଉପରେ ଏକ ବୀମା ଅଭିକର୍ତ୍ତା ସଭାବ ଏବଂ ବ୍ୟବସାୟ ନିର୍ମିତ କରେ । **ମୁଖର ଶବ୍ଦ ପ୍ରୟୋଗ (ଉତ୍ତମ/ଖରାପ) ବିକ୍ରୟ ଓ ପ୍ରଦାନରେ ଏକ ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ କରେ।**

ପ୍ରତ୍ୟେକ ପଲିସୀ ଦସ୍ତାବିଜର ଶେଷରେ ଅଭିଯୋଗ ନିବାରଣର କାର୍ଯ୍ୟପ୍ରଣାଳୀ ବିଷୟରେ ବିଷ୍ଣୁତ ରୂପେ ଦିଆଯାଇଛି । ଏହାକୁ ଗ୍ରାହକମାନଙ୍କ ଧ୍ୟାନକୁ ଆଣିବା ଉଚିତ୍ । ବିନିୟମିତ ଅନୁସାରେ, ଏକ ପଲିସୀଧାରକର କୌଣସି ବି ଅଭିଯୋଗକୁ ସର୍ବପ୍ରଥମେ ବୀମାକର୍ତ୍ତାଙ୍କ ଅଭିଯୋଗ କକ୍ଷକୁ ପ୍ରେକ୍ଷିତ କରିବା ଉଚିତ୍ । ଯଦି ଏହାର ସତ୍ୟତାଜନକ ସମାଧାନ ନ ହୁଏ, ଅଭିଯୋଗକାରୀ ସମନ୍ୱିତ ଅଭିଯୋଗ ପ୍ରବନ୍ଧନ ପ୍ରଣାଳୀ ମାଧ୍ୟମରେ ବିନିୟମିତ ନିକଟକୁ ପହଞ୍ଚିପାରନ୍ତି ।

B. ସମନ୍ୱିତ ଅଭିଯୋଗ ପ୍ରବନ୍ଧନ ପ୍ରଣାଳୀ (IGMS)

ପ୍ରତ୍ୟେକ ବୀମାକର୍ତ୍ତାଙ୍କ ନିଜର ଅଭିଯୋଗ ନିବାରଣ ପ୍ରଣାଳୀ ଥାଏ । ବୀମା କମ୍ପାନୀମାନଙ୍କ ସମସ୍ତ ପରିଚାଳନା/ନିୟନ୍ତ୍ରଣ/କର୍ପୋରେଟ୍ ଅଫିସମାନଙ୍କ ଅଭିଯୋଗ ନିବାରଣ ଅଧିକାରୀ ଥାଆନ୍ତି । ଏକ ପଲିସୀଧାରକ କୌଣସି ବି ଅଭିଯୋଗ ପାଇଁ ସିଧାସଳଖ ସେମାନଙ୍କୁ ଆପ୍ରେତ୍ କରିପାରନ୍ତି ।

ଆଇ.ଆର୍.ଡି.ଏ.ଆଇ. ଏକ ସମନ୍ୱିତ ଅଭିଯୋଗ ପ୍ରବନ୍ଧନ ପ୍ରଣାଳୀ (IGMS) ପ୍ରାରମ୍ଭ କରିଛି ଯାହା ଏକ ଅନଲାଇନ୍ ଉପଭୋକ୍ତା ଅଭିଯୋଗ ପଞ୍ଜିକରଣ ପ୍ରଣାଳୀ ରୂପେ କାର୍ଯ୍ୟ କରେ । ବୀମାକର୍ତ୍ତାମାନଙ୍କୁ ସେସବୁ ଅଭିଯୋଗ ଯାହାକୁ ସେମାନେ ସେହି ପ୍ରଣାଳୀ, ଯାହା IRDAI ର IGMS ସହିତ ସମନ୍ୱିତ ଅଟେ, ସେଥିରେ ପ୍ରାପ୍ତ କରନ୍ତି, ସେଗୁଡ଼ିକୁ ପଞ୍ଜିକୃତ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ ।

କୌଣସି ବି ଅଭିଯୋଗ ପାଇଁ ପଲିସୀଧାରକମାନେ ପ୍ରଥମେ ସମ୍ବନ୍ଧିତ ବୀମାକର୍ତ୍ତାଙ୍କୁ ଆପ୍ରୋର୍ କରିବେ । ଯଦି ସେ ବୀମାକର୍ତ୍ତାଠାରୁ କୌଣସି ପ୍ରତ୍ୟୁତ୍ତର ନ ପାଏ କିମ୍ବା ଯଦି ପ୍ରାପ୍ତ ପ୍ରତ୍ୟୁତ୍ତର/ସମାଧାନରେ ସେ ସନ୍ତୋଷ ନ ହୁଏ, ସେ IGMS ଅନ୍ତର୍ଗତ ବିନିୟାମକକୁ ଆପ୍ରୋର୍ କରିପାରେ । ଅଭିଯୋଗ ପଞ୍ଜିକରଣ ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ଦୁଇଟି ଚରଣ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଛି – (i) ଜଣେ ନିଜର ପଲିସୀ ବିବରଣୀ ପ୍ରବିଷ୍ଟ କରି ନିଜେ ପଞ୍ଜିକୃତ କରିବା ଏବଂ (ii) ଜଣକର ଅଭିଯୋଗ ପଞ୍ଜିକୃତ କରି ଏବଂ ଅଭିଯୋଗର ସ୍ଥିତି ଦେଖିଥାଇ । ଅଭିଯୋଗଗୁଡ଼ିକୁ ତା’ ପରେ ସମ୍ବନ୍ଧିତ ବୀମା କମ୍ପାନୀମାନଙ୍କୁ ଅଗ୍ରେଷିତ କରାଯାଏ ଏବଂ ଆଇ.ଆର୍. ଡି. ଏ. ଆଇ. ଅଭିଯୋଗସବୁର ନିରାକରଣରେ ସହାୟତା ପ୍ରଦାନ କରେ ।

IGMS ଅଭିଯୋଗସବୁକୁ ଏବଂ ସେଗୁଡ଼ିକର ନିବାରଣ ପାଇଁ ଲାଗୁଥିବା ସମୟକୁ ଗ୍ରାହ୍ କରେ । ଅଭିଯୋଗଗୁଡ଼ିକୁ ନିମ୍ନଲିଖିତ URL ରେ ପଞ୍ଜିକୃତ କରାଯାଇପାରେ: <http://www.policyholder.gov.in/IntegratedGrievanceManagement.aspx>

C. ଉପଭୋକ୍ତା ସୁରକ୍ଷା

ଉପଭୋକ୍ତା ସୁରକ୍ଷା ଆଇନ, 2019: 1986 ର ଏହି ମୂଳ ଆଇନକୁ ଅନୁମୋଦିତ କରାଗଲା *“ଉପଭୋକ୍ତାମାନଙ୍କ ସ୍ୱାର୍ଥ/ହିତର ଅଧିକ ଉତ୍ତମ ସୁରକ୍ଷା ପ୍ରଦାନ କରିବା ଏବଂ ଉପଭୋକ୍ତାଙ୍କ ବିବାଦର ସମାଧାନ ପାଇଁ ଉପଭୋକ୍ତା ପରିଷଦ ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ପ୍ରାଧିକରଣର ସ୍ଥାପନାର ପ୍ରାବଧାନ ରଖିବା”* । ଏହି ଆଇନକୁ ପରେ 2019 ରେ ଉପଭୋକ୍ତା ସୁରକ୍ଷା (ସଂଶୋଧନ) ଆଇନ ଦ୍ୱାରା ସଂଶୋଧିତ ହୋଇଥିଲା । ଆଇନ ରେ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିବା କେତେକ ପରିଭାଷା ନିମ୍ନ ରୂପେ ଅଟନ୍ତି :

“ସେବା” ର ଅର୍ଥ ହେଉଛି କୌଣସି ବି ବିବରଣର ସେବା ଯାହାକୁ ଭବିଷ୍ୟତର ଉପଯୋଗକର୍ତ୍ତାମାନଙ୍କୁ ଉପଲକ୍ଷ କରାଯାଇଥାଏ ଏବଂ ବ୍ୟାଙ୍କିଂ, ବିଭାଗୀୟତା, ବୀମା, ପରିବହନ, ପ୍ରୋସେସିଂ, ବୈଦ୍ୟୁକିତ କିମ୍ବା ଅନ୍ୟ ଶକ୍ତିର ଆବଣ୍ଟନ, ବୋର୍ଡ କିମ୍ବା ଲଜିଂ କିମ୍ବା ଉତ୍ପାଦନ, ଗୃହ ନିର୍ମାଣ, ମନୋରଞ୍ଜନ, ଇତ୍ୟାଦି ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ସୁବିଧାର ପ୍ରାବଧାନକୁ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରେ । **ବୀମାକୁ ଏକ ସେବା ରୂପେ ସମ୍ମିଳିତ କରାଯାଏ ।** ଅବଶ୍ୟ, “ସେବା” ରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ହୋଇ ନ ଥାଏ ବିନା ମୂଲ୍ୟରେ ଦିଆଯାଉଥିବା କିମ୍ବା ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ସେବାର ଚୁକ୍ତି ଅନ୍ତର୍ଗତ ଦିଆ ଯାଉଥିବା କୌଣସି ସେବା ।

“ଉପଭୋକ୍ତା” ର ଅର୍ଥ କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି ଯିଏ

- ✓ ଏକ ପ୍ରତିଫଳ ପାଇଁ ଜିନିଷ କ୍ରୟ କରେ । ଏଥିରେ ସେଭଳି ଜିନିଷର କୌଣସି ବି ଉପଯୋଗକର୍ତ୍ତାଙ୍କୁ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରାଯାଏ (ଏଥିରେ ସେହି ବ୍ୟକ୍ତି ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ହୁଏ ନାହିଁ ଯିଏ ସେହି ଜିନିଷକୁ ପୁନଃବିକ୍ରି ପାଇଁ କିମ୍ବା କୌଣସି ବ୍ୟବସାୟିକ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ପାଇଁ ପ୍ରାପ୍ତ କରିଥାଏ) କିମ୍ବା
- ✓ ଏକ ପ୍ରତିଫଳ ପାଇଁ କୌଣସି ସେବାକୁ ଉଡ଼ାରେ ନିଏ କିମ୍ବା ପ୍ରାପ୍ତ କରେ । ଏଥିରେ ସେଭଳି ସେବା ସବୁର ଲାଭଗ୍ରହୀତାମାନେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ହୁଅନ୍ତି । (ଏଥିରେ ସେଭଳି ବ୍ୟକ୍ତି ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ହୁଏ ନାହିଁ ଯିଏ କୌଣସି ବ୍ୟବସାୟିକ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ସେଭଳିଆ ସେବା ପ୍ରାପ୍ତ କରିଥାଏ ।)

“ଚୁକ୍ତି” ର ଅର୍ଥ କୌଣସି ଦୋଷ, ଅପୂର୍ଣ୍ଣତା, ନ୍ୟୁନତା, ଗୁଣବତ୍ତାରେ ଅପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତତା, ସଂପାଦନର ସ୍ୱରୂପ ଓ ପ୍ରକାର ଯାହାକୁ କୌଣସି ଆଇନ ଦ୍ୱାରା କିମ୍ବା ଅନ୍ତର୍ଗତ ଅନୁରକ୍ଷଣ କରିବାର ଆବଶ୍ୟକତା ରହେ କିମ୍ବା କୌଣସି ସେବା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଏକ ଚୁକ୍ତିର ଅନୁପାଳନରେ କିମ୍ବା ଅନ୍ୟଥା ଏକ ବ୍ୟକ୍ତିଦ୍ୱାରା ସଂପାଦିତ କରିବା ପାଇଁ କାର୍ଯ୍ୟଭାର ନିଆଯାଇଥାଏ ।

“ଅଭିଯୋଗ” ର ଅର୍ଥ ହେଉଛି ଅଭିଯୋଗକର୍ତ୍ତା ଦ୍ୱାରା ଲିଖିତ ରୂପେ କରାଯାଇଥିବା କୌଣସି ଆରୋପ ଯେ:

- ✓ ଏକ ଅନୁଚିତ ବ୍ୟାପାର ପ୍ରଥା କିମ୍ବା ପ୍ରତିବନ୍ଧିତ ବ୍ୟାପାର ପ୍ରଥାକୁ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଛି
- ✓ ତା' ଦ୍ୱାରା କ୍ରୟ କରାଯାଇଥିବା ଜିନିଷ ଗୋଟିଏ କିମ୍ବା ଅଧିକ ତୁଟିରେ ଆକ୍ରାନ୍ତ ହୋଇଛି
- ✓ ତା' ଦ୍ୱାରା ଭଡ଼ାରେ ନିଆଯାଇଥିବା କିମ୍ବା ଉପଲବ୍ଧ ହୋଇଥିବା ସେବା କିଛି ଦିଗରୁ ନ୍ୟୁନତାରେ ଆକ୍ରାନ୍ତ ହୋଇଛି
- ✓ ଲାଗୁ କରାଯାଇଥିବା ମୂଲ୍ୟ ଆଇନ ଦ୍ୱାରା ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ କିମ୍ବା ପ୍ୟାକେଜ୍ ଉପରେ ପ୍ରଦର୍ଶିତ ମୂଲ୍ୟ ଅପେକ୍ଷା ଅଧିକ ଅଟେ
- ✓ ସେହି ଜିନିଷ, ଯେଉଁ ସବୁକୁ ବ୍ୟବହାର କରିବା ବେଳେ ଜୀବନ ଓ ସୁରକ୍ଷା ପ୍ରତି ବିପଦଜନକ ହେବ, ସେସବୁକୁ ସର୍ବଜନିକ ରୂପେ ବିକ୍ରୟ ପାଇଁ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଛି, ଯାହା ସେଭଳି ଜିନିଷସବୁର ଉପାଦାନ, ସେସବୁର ଉପଯୋଗର ପଦ୍ଧତି ଓ ପ୍ରଭାବ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ସୂଚନା ପ୍ରଦର୍ଶିତ କରିବାକୁ ବ୍ୟାପାରୀର ଆବଶ୍ୟକତା ଅଛି ବୋଲି କହିଥିବା ଆଇନର ପ୍ରାବଧାନର ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନ ଅଟେ ।

“ଉପଭୋକ୍ତା ବିବାଦ” ର ଅର୍ଥ ହେଉଛି ଏକ ବିବାଦ ଯେଉଁଠି ସେହି ବ୍ୟକ୍ତି ଯାହା ବିରୁଦ୍ଧରେ ଏକ ଅଭିଯୋଗ କରାଯାଇଛି, ସେ ଅଭିଯୋଗରେ ଥିବା ଆରୋପସବୁକୁ ଅଗ୍ରାହ୍ୟ କରେ ଏବଂ ସେସବୁ ଉପରେ ବିବାଦ କରେ ।

D. ଉପଭୋକ୍ତା ବିବାଦ ନିବାରଣ ଏଜେନ୍ସି

ଉପଭୋକ୍ତା ବିବାଦ ନିବାରଣ ଏଜେନ୍ସିମାନଙ୍କୁ ଜିଲ୍ଲା, ରାଜ୍ୟ ଏବଂ ଜାତୀୟ ସ୍ତରରେ ସ୍ଥାପିତ କରାଯାଏ ।

i. ଜିଲ୍ଲା ଉପଭୋକ୍ତା ବିବାଦ ନିବାରଣ ଆୟୋଗ

- ✓ ଜିଲ୍ଲା ଉପଭୋକ୍ତା ବିବାଦ ନିବାରଣ ଆୟୋଗ (ଜିଲ୍ଲା ଆୟୋଗ) କିମ୍ବା କ୍ଷେତ୍ରାଧିକାର ସେହି ଅଭିଯୋଗଗୁଡ଼ିକର ବିଚାର କରିବା, ଯେଉଁଠି ଜିନିଷ କିମ୍ବା ସେବା ଗୁଡ଼ିକର ମୂଲ୍ୟ ଟ. 1 କୋଟିରୁ ଅଧିକ ହୁଏ ନାହିଁ । ଜିଲ୍ଲା ଆୟୋଗଙ୍କ ପାଖରେ ଏକ ସିଭିଲ କୋର୍ଟ କିମ୍ବା କ୍ଷମତା ରହେ ।

ii. ରାଜ୍ୟ ଉପଭୋକ୍ତା ବିବାଦ ନିବାରଣ ଆୟୋଗ

- ✓ ରାଜ୍ୟ ଉପଭୋକ୍ତା ବିବାଦ ନିବାରଣ ଆୟୋଗ (ରାଜ୍ୟ ଆୟୋଗ) କିମ୍ବା କ୍ଷେତ୍ରାଧିକାର ସେହି ଅଭିଯୋଗଗୁଡ଼ିକର ବିଚାର କରିବା, ଯେଉଁଠି ଜିନିଷ/ସେବାର ଏବଂ କ୍ଷତିପୂରଣ, ଯଦି କିଛି ଦାବୀ କରାଯାଏ, ର ମୂଲ୍ୟ 1 କୋଟିଠାରୁ ଅଧିକ ହୋଇଥାଏ କିନ୍ତୁ ଟ. 10 କୋଟିଠାରୁ ଅଧିକ ହୁଏ ନାହିଁ ।
- ✓ ଏହାଙ୍କ ପାଖରେ ଜିଲ୍ଲା ଆୟୋଗଙ୍କ ଆଦେଶ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଅପିଲ୍ ମାନଙ୍କୁ ଗ୍ରହଣ କରିବାର ମଧ୍ୟ ଅପୀଳୀୟ ଏବଂ ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷୀୟ କ୍ଷେତ୍ରାଧିକାର ଥାଏ ।
- ✓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କ୍ଷମତା ଓ ପ୍ରାଧିକାର ଜିଲ୍ଲା ଆୟୋଗଙ୍କ ସଦୃଶ ହୋଇଥାଏ ।

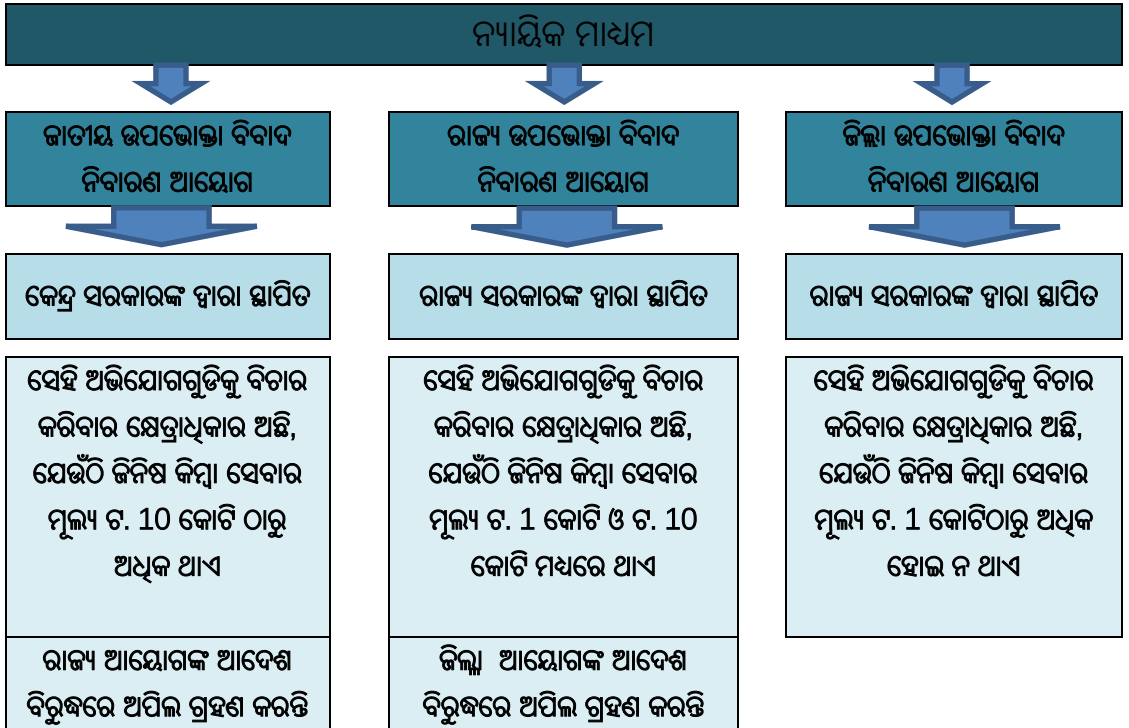
iii. ଜାତୀୟ ଉପଭୋକ୍ତା ବିବାଦ ନିବାରଣ ଆୟୋଗ

- ✓ ଜାତୀୟ ଉପଭୋକ୍ତା ବିବାଦ ନିବାରଣ ଆୟୋଗ (ଜାତୀୟ ଆୟୋଗ) ଆଇନ ଅନ୍ତର୍ଗତ ସ୍ଥାପିତ ଅନ୍ତିମ ପ୍ରାଧିକାରଣ ଅଟନ୍ତି ।
- ✓ ଏହାଙ୍କ ପାଖରେ ସେହିସବୁ ବିବାଦର ବିଚାର କରିବାର ମୂଳ କ୍ଷେତ୍ରାଧିକାର ରହେ, ଯେଉଁଠି ଜିନିଷ/ସେବା ଏବଂ ଦାବୀ କରାଯାଇଥିବା କ୍ଷତିପୂରଣ ଟ. 10 କୋଟିଠାରୁ ଅଧିକ ହୋଇଥାଏ ।

- ✓ ଏହାଙ୍କ ପାଖରେ ରାଜ୍ୟ କମିଶନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପାରିତ କରାଯାଇଥିବା ଆଦେଶ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଅପିଲଗୁଡ଼ିକର ଶୁଣାଣୀ ପାଇଁ ଅପାଲୀୟ ତଥା ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷୀୟ/ନିରୀକ୍ଷଣାତ୍ମକ କ୍ଷେତ୍ରାଧିକାର ଥାଏ ।

ଏକ ଜିଲ୍ଲା ଆୟୋଗ, ରାଜ୍ୟ ଆୟୋଗ କିମ୍ବା ଜାତୀୟ ଆୟୋଗ ଦ୍ୱାରା ପାରିତ କରାଯାଇଥିବା ପ୍ରତ୍ୟେକ ଆଦେଶକୁ ସେହି ପ୍ରକାରେ ଲାଗୁ କରାଯିବ ଯେପରିକି ଏକ କୋର୍ଟରେ କରାଯାଇଥିବା ସୁନ୍ ରେ କୋର୍ଟ ଦ୍ୱାରା ଦିଆଯାଇଥିବା ନିର୍ଣ୍ଣୟ ଅଟେ । ଜାତୀୟ ଆୟୋଗଙ୍କ ଆଦେଶ ବିରୁଦ୍ଧରେ କେବଳ ସୁପ୍ରିମ୍ କୋର୍ଟ (ଉଚ୍ଚତମ ନ୍ୟାୟାଳୟ) ରେ ଅପିଲ କରିବାକୁ ପଡ଼ିଥାଏ ।

ଚିତ୍ର 1: ଉପଭୋକ୍ତା ବିବାଦ ନିବାରଣ ପାଇଁ ମାଧ୍ୟମ

a) ଏକ ଅଭିଯୋଗ ଦାଖଲ କରିବାର କାର୍ଯ୍ୟପ୍ରଣାଳୀ

ଉପଭୋକ୍ତା ସମସ୍ତ ତିନି ଏଜେନ୍ସିରେ ଏକ ଅଭିଯୋଗ ଦାଖଲ କରିବାର ପ୍ରକ୍ରିୟା ଅତି ସରଳ ଅଟେ । ଏକ ଅଭିଯୋଗ ଦାଖଲ କରିବା କିମ୍ବା ଏକ ଅପିଲ ଦାଖଲ କରିବା ପାଇଁ, ହୁଏତ ରାଜ୍ୟ କମିଶନଙ୍କ ପାଖରେ ହେଉ କିମ୍ବା ଜାତୀୟ କମିଶନଙ୍କ ପାଖରେ ହେଉ, କୌଣସି ଶୁଳ୍କ ନାହିଁ । ଅଭିଯୋଗକୁ ସ୍ୱୟଂ ଅଭିଯୋଗକାରୀ ଦ୍ୱାରା କିମ୍ବା ତା’ ର ପ୍ରାଧିକୃତ ଅଭିକର୍ତ୍ତା ଦ୍ୱାରା ଦାଖଲ କରାଯାଇପାରେ । ଏହାକୁ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ରୂପେ ଦାଖଲ କରାଯାଇପାରେ କିମ୍ବା ଡାକ ଦ୍ୱାରା ବି ପଠାଯାଇପାରେ । ଧାନ ଦିଆଯାଇପାରେ ଯେ ଏକ ଅଭିଯୋଗ ଦାଖଲ କରିବାରେ କୌଣସି ଆଡଭୋକେଟ୍ ର ଆବଶ୍ୟକତା ନ ଥାଏ ।

b) ଉପଭୋକ୍ତା ଆୟୋଗ ଆଦେଶ

ଯଦି ଆୟୋଗ ସବୁଝୁ ହୁଅନ୍ତି (କ) ଯେ ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠାଯାଇଥିବା ଜିନିଷରେ ଅଭିଯୋଗରେ ବିନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ତ୍ରୁଟିସବୁ ଥାଏ କିମ୍ବା (ଖ) ଯେ ସେବା ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ଆରୋପଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରମାଣିତ ହୋଇଯାଏ; ଆୟୋଗ ନିମ୍ନ ମଧ୍ୟରୁ କେଉଁଟି ବି କରିବା ପାଇଁ ବିରୋଧୀ ପକ୍ଷକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶିତ କରି ଆଦେଶ ଜାରୀ କରି ପାରନ୍ତି :

- i. ଅଭିଯୋଗକର୍ତ୍ତାଙ୍କୁ ତାଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିବା **ମୂଲ୍ୟ** (କିମ୍ବା ବୀମାର କ୍ଷେତ୍ରରେ ପ୍ରିମିୟମ) ଏବଂ/କିମ୍ବା ତାଙ୍କୁ **ଫେରାଇ** ଦେବାପାଇଁ
- ii. ବିରୋଧୀ ପକ୍ଷର ଅବହେଳା ଯୋଗୁଁ ଉପଭୋକ୍ତା ଆକ୍ରାନ୍ତ ହୋଇଥିବା କୌଣସି ହାନି କିମ୍ବା କ୍ଷତି ପାଇଁ ଉପଭୋକ୍ତାଙ୍କୁ **କ୍ଷତିପୂରଣ** ରୂପେ ସେହି ରାଶି ପରିମାଣ ପ୍ରଦାନ କରିବା ପାଇଁ
- iii. ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠାଯାଇଥିବା ସେବାରେ ଥିବା ତ୍ରୁଟି କିମ୍ବା **ନ୍ୟୁନତା**କୁ ହଟାଇବା ପାଇଁ
- iv. **ଅନୁଚିତ ବ୍ୟାପାର ପ୍ରଥା କିମ୍ବା ପ୍ରତିବନ୍ଧାତ୍ମକ ବ୍ୟାପାର ପ୍ରଥାକୁ ସମାପ୍ତ କରିବା** ପାଇଁ କିମ୍ବା ସେସବୁକୁ ପୁନଃ ନ କରିବା ପାଇଁ
- v. ଅଭିଯୋଗକର୍ତ୍ତାଙ୍କୁ **ଉପଯୁକ୍ତ ମୂଲ୍ୟ** ପ୍ରଦାନ କରିବା ପାଇଁ

c) ଅଭିଯୋଗର ସ୍ଵରୂପ

ତିନି ଆୟୋଗଙ୍କ ପାଖକୁ ଆସିଥିବା ବୀମା ବ୍ୟବସାୟ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ଉପଭୋକ୍ତା ବିବାଦଗୁଡ଼ିକର ଅଧିକାଂଶ ନିମ୍ନଲିଖିତ ମୁଖ୍ୟ ବର୍ଗରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ହୋଇଥାଏ:

- i. ଦାବୀ ସମାଧାନରେ ବିଳମ୍ବତା
- ii. ଦାବୀଗୁଡ଼ିକର ଅଣ-ସମାଧାନ
- iii. ଦାବୀଗୁଡ଼ିକର ଅଗ୍ରାହ୍ୟତା/ଖଣ୍ଡନ
- iv. ହାନିର ପରିମାଣ କିମ୍ବା ମାତ୍ରା
- v. ପଲିସୀ ନିୟମାବଳୀ, ସର୍ତ୍ତାବଳୀ ଇତ୍ୟାଦି ।

E. ବୀମା ଲୋକପାଳ

ବୀମା ବିନିୟାମକ ଓ ବିକାଶ ପ୍ରାଧିକରଣ ଅଧିନିୟମ, 1999 ଅନ୍ତର୍ଗତ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର 25 ଅପ୍ରେଲ 2017 ରେ ସରକାରୀ ଗ୍ୟାଜେଟ୍ ରେ ପ୍ରକାଶିତ ଏକ ଅଧିସୂଚନା ଦ୍ଵାରା **ବୀମା ଲୋକପାଳ ନିୟମାବଳୀ 2017** ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିଥିଲେ ।

ସମସ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଶ୍ରେଣୀର ବୀମା, ସମୂହ ବୀମା ପଲିସୀ, ଏକମାତ୍ର ସ୍ଵାମୀଭ୍ ଏବଂ କ୍ଷୁଦ୍ର ଉପକ୍ରମଗୁଡ଼ିକୁ ଜାରୀ କରାଯାଇଥିବା ପଲିସୀଗୁଡ଼ିକ ଉପରେ ଅଭିଯୋଗ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ବୀମା ଲୋକପାଳ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ନିୟମାବଳୀ ସମସ୍ତ ବୀମାକର୍ତ୍ତା ଏବଂ ସେମାନଙ୍କ ଅଭିକର୍ତ୍ତା ଓ ମଧ୍ୟସ୍ଥମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ଲାଗୁ ହୁଏ । [ଏଇଠି 'ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଶ୍ରେଣୀ' ର ଅର୍ଥ ହେଉଛି ଏକ ବୈୟକ୍ତିକ କ୍ଷମତାରେ ନିଆଯାଇଥିବା ବୀମା, ଯାହା କର୍ପୋରେଟ୍ ସଂସ୍ଥାନଙ୍କୁ ବିକ୍ରି କରାଯାଇଥିବା ବୀମା ର ବିପରୀତ ଅଟନ୍ତି] (କ) ଆଇ.ଆର୍.ଡି.ଏ.ଆଇ. ଦ୍ଵାରା ବିନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସମୟ ବାହାରେ ଦାବୀଗୁଡ଼ିକର ସମାଧାନରେ ବିଳମ୍ବ, (ଖ) ବୀମାକର୍ତ୍ତାଦ୍ଵାରା ଦାବୀର ଆଂଶିକ କିମ୍ବା ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଗ୍ରାହ୍ୟତା, (ଗ) ବୀମା ପଲିସୀ ଅନୁସାରେ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିବା କିମ୍ବା ଦେୟ ପ୍ରିମିୟମ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ବିବାଦ, (ଘ) ପଲିସୀ ଦସ୍ତାବିଜ କିମ୍ବା ପଲିସୀ ତ୍ରୁଟିରେ କୌଣସି ବି ସମୟରେ ପଲିସୀ ନିୟମ ଓ ସର୍ତ୍ତାବଳୀର ମିଥ୍ୟା ଉପସ୍ଥାପନା, (ଙ) ବୀମା ପଲିସୀ ଯାହା ଦାବୀକୁ ପ୍ରତ୍ୟାଖିତ କରେ, ତାହାର ବୈଧିକ ନିର୍ମାଣ; ଏବଂ (ଚ) ବୀମାକର୍ତ୍ତା

ଏବଂ ସେମାନଙ୍କ ଅଭିକର୍ତ୍ତା ଓ ମଧ୍ୟସ୍ଥମାନଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ପଲିସୀ ସେବାପ୍ରଦାନ ଓ ସମ୍ବନ୍ଧିତ ଅଭିଯୋଗ-ଏସବୁ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ଅଭିଯୋଗ ।

- a) ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ବୀମା ପଲିସୀ ସମେତ ଜୀବନ ବୀମା ପଲିସୀ, ସାଧାରଣ ବୀମା ପଲିସୀର ଜାରୀ ଯାହା ପ୍ରସ୍ତାବକ ଦ୍ୱାରା ଦାଖଲ କରାଯାଇଥିବା ପ୍ରସ୍ତାବ ଫର୍ମ ଅନୁରୂପ ନୁହେଁ
- b) ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ବୀମା ସମେତ ଜୀବନ ବୀମା ଏବଂ ସାଧାରଣ ବୀମାରେ ପ୍ରିମିୟମ ପ୍ରାପ୍ତିପରେ ବୀମା ପଲିସୀ ଜାରୀ କରା ନ ଯିବା, ଏବଂ
- c) ବୀମା ଅଧିନିୟମ, 1938 ର ପ୍ରାବଧାନର କିମ୍ବା ସମୟ ସମୟରେ ଆଇ.ଆର.ଡି.ଏ.ଆଇ. ଦ୍ୱାରା ଜାରୀ କରାଯାଇଥିବା ବିନିୟମନ, ପରିପତ୍ର, ମାର୍ଗଦର୍ଶିକା କିମ୍ବା ନିର୍ଦ୍ଦେଶର କିମ୍ବା ପଲିସୀ ତ୍ରୁଟିର ନିୟମ ଓ ସର୍ତ୍ତାବଳୀ ର ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନ ର ପରିଣାମରେ ଜାତ ହୋଇଥିବା କୌଣସି ଅନ୍ୟ ବିଷୟ, ଯେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେଗୁଡ଼ିକ ଧାରା (a) ଠାରୁ (f) ରେ ଉଲ୍ଲିଖିତ ବିଷୟ ସମ୍ବନ୍ଧିତ ହୋଇଥାନ୍ତି ।

ଏହି ସବୁ ନିୟମର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ହେଉଛି ଉପରେ ଉଲ୍ଲିଖିତ ସବୁ ପ୍ରକାରର ଅଭିଯୋଗକୁ, କମ୍ ଖର୍ଚ୍ଚରେ, ଏବଂ ନିରପେକ୍ଷ ଭାବେ ସମାଧାନ କରିବା ।

ଲୋକପାଳ, ବୀମିତ ଏବଂ ବୀମାକର୍ତ୍ତାଙ୍କ ପାରସ୍ପରିକ ସମ୍ପର୍କ ଦ୍ୱାରା, ସମ୍ବନ୍ଧିତ ବିଷୟ ମଧ୍ୟରେ, ଏକ ମଧ୍ୟସ୍ଥ ଓ ପରାମର୍ଶଦାତା ରୂପେ କାର୍ଯ୍ୟ କରନ୍ତି ।

ଅଭିଯୋଗକୁ ଗ୍ରହଣ କିମ୍ବା ଅଗ୍ରାହ୍ୟ କରାଯିବ, ଏ ବିଷୟରେ ଲୋକପାଳଙ୍କ ନିର୍ଣ୍ଣୟ ଅନ୍ତିମ ହୋଇଥାଏ ।

a) ଲୋକପାଳଙ୍କ ନିକଟରେ ଅଭିଯୋଗ

ଲୋକପାଳଙ୍କୁ କରାଯାଉଥିବା କୌଣସି ବି ଅଭିଯୋଗ ଲିଖିତ ରୂପେ ହେବା ଉଚିତ୍, ଏବଂ ନିଶ୍ଚିତ ରୂପେ ବୀମିତ କିମ୍ବା ତା’ ବୈଧିକ ଉତ୍ତରାଧିକାରୀ, ନାମୀତ କିମ୍ବା ସମନୁଦେଶିତ ଦ୍ୱାରା ହସ୍ତାକ୍ଷରିତ ହେବା ଉଚିତ୍, ଏବଂ ସେହି ଲୋକପାଳଙ୍କୁ ସମ୍ବୋଧିତ କରାଯିବା ଉଚିତ୍ ଯାହାର କ୍ଷେତ୍ରାଧିକାର ମଧ୍ୟରେ, ବୀମାକର୍ତ୍ତାଙ୍କ ଏକ ଶାଖା/କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ ଥିବ । ଏଥିରେ ଦସ୍ତାବିଜସବୁ ଦ୍ୱାରା ସମର୍ଥିତ ଅଭିଯୋଗ ଉତ୍ପନ୍ନ କରିଥିବା ତଥ୍ୟ, ଅଭିକର୍ତ୍ତାମାନଙ୍କୁ ହୋଇଥିବା ହାନିର ସ୍ୱରୂପ ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ ମଗାଯାଇଥିବା ରିଲିଫ୍, ଏସବୁ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ଥିବା ଉଚିତ୍ ।

ଲୋକପାଳଙ୍କ ନିକଟରେ ଅଭିଯୋଗ କରାଯାଇପାରେ ଯଦି:

- i. ଅଭିଯୋଗକର୍ତ୍ତା ବୀମା କମ୍ପାନୀକୁ ପୂର୍ବରୁ ଏକ ଲିଖିତ ବିରୋଧ – ପତ୍ର ଦେଇଥିବେ ଏବଂ:
  - ✓ ବୀମା କମ୍ପାନୀ ଅଭିଯୋଗକୁ ଅଗ୍ରାହ୍ୟ କରିଥିବ କିମ୍ବା
  - ✓ ବୀମାକର୍ତ୍ତା ଦ୍ୱାରା ଅଭିଯୋଗର ପ୍ରାପ୍ତି ପରେ ଗୋଟିଏ ମାସ ମଧ୍ୟରେ ଅଭିଯୋଗକର୍ତ୍ତା କୌଣସି ଉତ୍ତର ପ୍ରାପ୍ତ କରି ନ ଥିବ ।
- ii. ବୀମାକର୍ତ୍ତାଦ୍ୱାରା ଦିଆଯାଇଥିବା ଉତ୍ତରରେ ଅଭିଯୋଗକର୍ତ୍ତା ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ନ ହୁଏ
- iii. ବୀମା କମ୍ପାନୀ ଦ୍ୱାରା ଅସ୍ୱୀକୃତିର ତାରିଖଠାରୁ ଗୋଟିଏ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଅଭିଯୋଗ ଦାଖଲ କରାଯାଇଥିବ
- iv. ଅଭିଯୋଗଟି କୌଣସି ନ୍ୟାୟାଳୟ କିମ୍ବା ଉପଭୋକ୍ତା ଆୟୋଗ କିମ୍ବା ମଧ୍ୟସ୍ଥ (ପଞ୍ଚ-ନିର୍ଣ୍ଣୟ) ନିକଟରେ ବିଚାରାଧୀନ ହୋଇ ରହି ନାହିଁ

v. ଦାବୀକରାଯାଇଥିବା ଖର୍ଚ୍ଚକୁ ସମ୍ମିଳିତ କରି ଦାବୀର ମୂଲ୍ୟ ଟ 30 ଲକ୍ଷଠାରୁ ଅଧିକ ହୋଇ ନ ଥିବ ।

b) ଲୋକପାଳଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ସୁପାରିଶ

ଲୋକପାଳ ଉଭୟ ଅଭିଯୋଗକର୍ତ୍ତା ଏବଂ ବୀମା କମ୍ପାନୀକୁ ଅଭିଯୋଗର ପ୍ରତିଲିପି ପଠାଇବେ । ଅଭିଯୋଗ ପ୍ରାପ୍ତିର ଗୋଟିଏ ମାସ ମଧ୍ୟରେ ଲୋକପାଳ ତାଙ୍କ ସୁପାରିଶ କରିବେ ।

c) ଆଞ୍ଚାତ

ବିବାଦକୁ ମଧ୍ୟସ୍ଥତା ଦ୍ଵାରା ସମାଧାନ କରାଯାଇପାରେ । ଯଦି ଏହା ସମ୍ଭବ ନ ହୁଏ, ଅଭିଯୋଗକର୍ତ୍ତା ଠାରୁ ସମସ୍ତ ଆବଶ୍ୟକତାର ପ୍ରାପ୍ତି ତାରିଖଠାରୁ 3 ମାସର ଅବଧି ମଧ୍ୟରେ ଲୋକପାଳ ବୀମିତ ପାଇଁ ଏକ ଆଞ୍ଚାତ ପାରିତ କରିବେ ଯାହା ସେ ଉଚିତ୍ ମନେ କରିବେ ଏବଂ ଆଞ୍ଚାତର ଏକ ପ୍ରତିଲିପି ଅଭିଯୋଗକର୍ତ୍ତା ଓ ବୀମାକର୍ତ୍ତାଙ୍କୁ ପଠାଇବେ ।

ଆଞ୍ଚାତ ପ୍ରାପ୍ତିର 30 ଦିନ ମଧ୍ୟରେ ବୀମାକର୍ତ୍ତା ଆଞ୍ଚାତର ଅନୁପାଳନ କରିବେ ଏବଂ ତାହାର ଅନୁପାଳନ ରିପୋର୍ଟ ଲୋକପାଳଙ୍କ ନିକଟକୁ ପଠାଇବେ । ଲୋକପାଳଙ୍କ ଆଞ୍ଚାତ ବୀମାକର୍ତ୍ତାଙ୍କ ଉପରେ ବନ୍ଧନକାରକ ହେବ ।

F. ସୂଚନାର ଅଧିକାର

ସେହି ନିୟମାବଳୀ ଏବଂ ବିନିୟମନ, ଯାହା ବୀମାରେ ଅଭିଯୋଗ ନିବାରଣ ପାଇଁ ବିନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଅଟନ୍ତି, ଏସବୁ ବ୍ୟତୀତ, କେତେକ ସାଧାରଣ ନିୟମସବୁ ଅଛନ୍ତି ଯାହା ଦେଶରେ ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଇଁ ସାଧାରଣ ଅଟନ୍ତି । ଭାରତ ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ଅଧିନିୟମିତ ସୂଚନାର ଅଧିକାର (RTI) ଅଧିନିୟମ, 2005 ଏକ ମହତ୍ଵପୂର୍ଣ୍ଣ ଆଇନ ଅଟେ ଯାହା ଭାରତୀୟ ନାଗରିକମାନଙ୍କଠାରେ ସାର୍ବଜନିକ ପ୍ରାଧିକରଣମାନଙ୍କରେ ଉପଲବ୍ଧ ସୂଚନା ଉପରେ ଅଭିଗମ୍ୟତା ରହେ ଯାହା ଏହିସବୁ ସଂଗଠନରେ ପାରଦର୍ଶିତା ଏବଂ ଦାୟିତ୍ଵବୋଧତାକୁ ପ୍ରୋତ୍ସାହିତ କରିଥାଏ । ସୂଚନା ପାଇଁ ଅନୁରୋଧ ଉପରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ପାଇଁ ଏହି ଅଧିନିୟମରେ ଏକ ମୁଖ୍ୟ ସାର୍ବଜନିକ ସୂଚନା ଅଧିକାରୀ (CPIO) କୁ ନିଯୁକ୍ତିର ପ୍ରାବଧାନ ରହିଛି । କଥିତ ଅଧିନିୟମର ପ୍ରାବଧାନ ଅନୁସାରେ, ଜନତାଙ୍କୁ ସୂଚନା ପ୍ରଦାନ କରିବା ଆଇ.ଆର.ଡି.ଏ.ଆଇ.ର ବୈଧିକ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଅଟେ । ଅଭିକର୍ତ୍ତାମାନେ ଅବଗତ ହେବା ଉଚିତ୍ ଯେ ଆଇ. ଟି. ଆଇ. ଅଧିନିୟମ ଅନୁସାରେ, ଆଇ.ଆର.ଡି.ଏ.ଆଇ. ଏବଂ ବୀମା କମ୍ପାନୀମାନଙ୍କୁ ଗ୍ରାହକ ଓ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କୁ କେତେକ ସୂଚନା ପ୍ରକଟ କରିବାକୁ ଏବଂ ଆହୁରି ମଧ୍ୟ ସେମାନଙ୍କୁ କାର୍ଯ୍ୟ, ଦସ୍ତାବିଜ, ରେକର୍ଡ, ଦସ୍ତାବିଜ/ରେକର୍ଡସବୁର ଉଦ୍ଧରଣ କିମ୍ବା ପ୍ରମାଣିତ ପ୍ରତିଲିପି ଏବଂ ଇଲେକ୍ଟ୍ରୋନିକ ରୂପେ ଗଚ୍ଛିତ ସୂଚନାକୁ ବି ନିରୀକ୍ଷଣ କରିବା ପାଇଁ ଅନୁମତି ଦେବାକୁ ପଡ଼ିଥାଏ । ଅବଶ୍ୟ, କେତେକ ବର୍ଗର ସୂଚନା ଅଛନ୍ତି ଯେଉଁଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରକଟୀକରଣଠାରୁ ମୁକ୍ତ ଅଟନ୍ତି ।

ସ୍ଵୟଂ ପରୀକ୍ଷା କରନ୍ତୁ 1

_____ ପାଖରେ ସେହି ଅଭିଯୋଗଗୁଡ଼ିକର ବିଚାର କରିବାର କ୍ଷେତ୍ରାଧିକାର ରହିଛି, ଯେଉଁଠି ଜିନିଷ କିମ୍ବା ସେବା ଏବଂ ଦାବୀ କରାଯାଇଥିବା କ୍ଷତିପୂରଣର ମୂଲ୍ୟ ଟ. 20 ଲକ୍ଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ହୋଇଥାଏ ।

I. ଜିଲ୍ଲା ଆୟୋଗ

II. ରାଜ୍ୟ ଆୟୋଗ

III. ଜିଲ୍ଲା ପରିଷଦ

IV. ଜାତୀୟ ଆୟୋଗ

ସାରାଂଶ

- ଆଇ.ଆର୍.ଡି.ଏ.ଆଇ. ଏକ ସମନ୍ୱିତ ଅଭିଯୋଗ ପ୍ରବନ୍ଧନ ପ୍ରଣାଳୀ (IGMS) ପ୍ରାରମ୍ଭ କରିଛି ଯାହା ବୀମା ଅଭିଯୋଗ ତଥ୍ୟର ଏକ କେନ୍ଦ୍ରୀୟ କୋଷ ରୂପେ ଏବଂ ଉଦ୍ୟୋଗରେ ଅଭିଯୋଗ ନିବାରଣକୁ ନିରୀକ୍ଷଣ କରିବା ପାଇଁ ଏକ ସାଧନ ରୂପେ କାର୍ଯ୍ୟ କରେ ।
  - ଉପଭୋକ୍ତା ବିବାଦ ନିବାରଣ ଏଜେନ୍ସିଗୁଡ଼ିକୁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଜିଲ୍ଲା ଓ ରାଜ୍ୟରେ ଏବଂ ଜାତୀୟ ସ୍ତରରେ ସ୍ଥାପିତ କରାଯାଇଛି ।
  - ବୀମା ବ୍ୟବସାୟ ସମ୍ବନ୍ଧରେ, ଉପଭୋକ୍ତା ବିବାଦଗୁଡ଼ିକର ଅଧିକାଂଶ ନିମ୍ନଲିଖିତ ବର୍ଗରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ହୋଇଥାଏ: ଦାବୀ ସମାଧାନରେ ବିଳମ୍ବତା, ଦାବୀଗୁଡ଼ିକର ଅଣ-ସମାଧାନ, ଦାବୀଗୁଡ଼ିକର ଅଗ୍ରାହ୍ୟତା/ଖଣ୍ଡନ, ହାନିର ପରିମାଣ, ଏବଂ ପଲିସୀ ନିୟମାବଳୀ, ସର୍ତ୍ତାବଳୀ ଇତ୍ୟାଦି ।
  - ଲୋକପାଳ, ବୀମତ ଏବଂ ବୀମାକର୍ତ୍ତାଙ୍କ ପାରମ୍ପରିକ ସମ୍ବନ୍ଧିତା, ସମ୍ବନ୍ଧର ଶକ୍ତିବଳୀ ମଧ୍ୟରେ, ଏକ ମଧ୍ୟସ୍ଥ ଏବଂ ପରାମର୍ଶଦାତା ରୂପେ କାର୍ଯ୍ୟ କରେ ।
  - ଯଦି ବିବାଦର ସମାଧାନ ମଧ୍ୟସ୍ଥତା ଦ୍ୱାରା ନ ହୁଏ, ଲୋକପାଳ ବୀମିତ ସପକ୍ଷରେ ଆଖ୍ୟାତକୁ ପାରିତ କରିବେ ଯାହା ସେ ଯଥାର୍ଥ ମନେ କରିବେ, ଏବଂ ବୀମିତର ହାନିକୁ ସୁରକ୍ଷା ଦେବାପାଇଁ ଯେତିକି ଆବଶ୍ୟକ ତାଠାରୁ ଅଧିକ ନୁହେଁ ।
-

ମୁଖ୍ୟ ପଦାବଳୀ

1. ସମନ୍ୱିତ ଅଭିଯୋଗ ପ୍ରବନ୍ଧନ ପ୍ରଣାଳୀ (IGMS)
2. ଉପଭୋକ୍ତା ସୁରକ୍ଷା ଆଇନ, 2019
3. ଜିଲ୍ଲା ଆୟୋଗ
4. ରାଜ୍ୟ ଆୟୋଗ
5. ଜାତୀୟ ଆୟୋଗ
6. ବୀମା ଲୋକପାଳ

ସ୍ୱୟଂ ପରୀକ୍ଷା କରନ୍ତୁ ର ଉତ୍ତର

ଉତ୍ତର 1 - ସଠିକ୍ ଉତ୍ତର ହେଉଛି ।

ଅଧ୍ୟାୟ C-10

କର୍ପୋରେଟ ଅଭିକର୍ତ୍ତାମାନଙ୍କ ପାଇଁ ନିୟାମକ ଦିଗ

ଅଧ୍ୟାୟ ପରିଚୟ

ଏହି ଅଧ୍ୟାୟରେ ଆମେ କର୍ପୋରେଟ ଅଭିକର୍ତ୍ତାଙ୍କ ପାଇଁ ନିୟାମକ ଦିଗ ଗୁଡ଼ିକ ଜାଣିବା।

ଶିକ୍ଷଣୀୟ ଫଳାଫଳ

କର୍ପୋରେଟ ଅଭିକର୍ତ୍ତା ପାଇଁ ନିୟମାବଳୀ

ଆଇଆରଡ଼ିଏଆଇ (ରେଜିଷ୍ଟ୍ରେସନ୍ ଅଫ କର୍ପୋରେଟ ଏଜେଣ୍ଟସ) ନିୟମାବଳୀ 2015, 1 ଏପ୍ରିଲ 2016 ଠାରୁ ଲାଗୁ ହେଲା।

ଏହା ପୂର୍ବରୁ ଆଇଆରଡ଼ିଏଆଇ (କାର୍ପୋରେଟ ଅଭିକର୍ତ୍ତାଙ୍କ ଲାଇସେନ୍ସ) ନିୟମାବଳୀ 2002, କାର୍ପୋରେଟ ଏଜେଣ୍ଟସ ଲାଇସେନ୍ସ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ପାଇଁ କାମ କରୁଥିଲା।

କର୍ପୋରେଟ ଏଜେଣ୍ଡା

ଆଇଆରଡିଏଆଇ (ରେଜିଷ୍ଟ୍ରେସନ ଅଫ କର୍ପୋରେଟ ଏଜେଣ୍ଡା) ନିୟମାବଳୀ 2015. ଏହି ନିୟମାବଳୀରେ, କିଏ କର୍ପୋରେଟ ଅଭିକର୍ତ୍ତା ହୋଇ ପାରିବ, ପରିସର ଓ ପ୍ରୟୋଗତ, ପଞ୍ଜିକରଣ, ବିନାକର୍ତ୍ତା ମାନଙ୍କ ଉପାଦ ଗୁଡ଼ିକର ବ୍ୟବହାର ପାଇଁ ବ୍ୟବସ୍ଥା, ଆର୍ଥିକ ପ୍ରୋଜାହନ ରାଶି ଏବଂ ଆଚାର ସଂହିତା ଇତ୍ୟାଦି ସନ୍ନିହିତ ।

ନିମ୍ନଲିଖିତ ସଂଜ୍ଞା ଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ

1. ସଂଜ୍ଞା ଗୁଡ଼ିକ

(a) ଅଧିନିୟମ ଅର୍ଥ ବାମା ଅଧିନିୟମ 1938(4 ଅଫ 1938) ,ସମୟକ୍ରମେ ପରିବର୍ତ୍ତନୀୟ

(b) ଆବେଦନକାରୀ ଅର୍ଥ

- (i) 2013 କମ୍ପାନୀ ନିୟମ (18 ଅଫ 2013) ଅନୁସାରେ ଗଠିତ କମ୍ପାନୀ କିମ୍ବା କୌଣସି ଅଧିନିୟମ ବା ପୂର୍ବ କମ୍ପାନୀ ନିୟମ ଯାହାକି ଏବେବି ବଳବତ୍ତର ଅଛି
- (ii) କେବଳ ଲିମିଟେଡ୍ ଲାୟଭିଲିଟି ପାର୍ଟନରଶୀପ ନିୟମ 2008 ଅନ୍ତର୍ଗତ- ଲିମିଟେଡ୍ ଲାୟଭିଲିଟି ଦ୍ୱାରା ଗଠିତ ଓ ପଞ୍ଜିକୃତ ହୋଇଥିବା ଫାର୍ମ
- (iii) କୋପ6ରଟିଭ ସୋସାଇଟି ଯିଏକି କୋପ6ରଟିଭ ସୋସାଇଟି ନିୟମ 1912 ଅଧୀନରେ ପଞ୍ଜିକୃତ ହୋଇଥିବ କିମ୍ବା ଅନ୍ୟ କୌଣସି କୋପ6ରଟିଭ ସୋସାଇଟି କାନୁନ ଦ୍ୱାରା ଗଠିତ ହୋଇଥିବ
- (iv) ଏକ ବ୍ୟାଙ୍କିଙ୍ଗ କମ୍ପାନୀ ଯିଏକି କୁଳ 4ଏ ,ସେକସନ 2 ଦ୍ୱାରା ସୂଚିତ କିମ୍ବା
- (v) ବ୍ୟାଙ୍କିଙ୍ଗ କମ୍ପାନୀ ଆକ୍ଟ 1949(10ଅଫ 1949) କ୍ରମ (ଡଏ) ଅଫ ସବ ସେକସନ 1 ଅଫ ସେକ୍ସନ 5 ଅଧୀନରେ ନୂଆ ବାଙ୍କ ଗଠନ ନିୟମରେ ବର୍ଣ୍ଣିତ
- (vi) କ୍ଷେତ୍ରୀୟ ଗ୍ରାମୀଣ ବ୍ୟାଙ୍କ ଯାହାକି ରିଜିଷ୍ଟରାଲ ବ୍ୟାଙ୍କ ଅଧିନିୟମ 1976(21ଅଫ 1976)ର ସେକସନ 3 ଅଧୀନରେ ଗଠିତ ହୋଇଥିବ
- (vii) କୌଣସି ବେସରକାରୀ ସଂସ୍ଥା କିମ୍ବା କ୍ଷୁଦ୍ର ଅର୍ଥଲଗାଣକାରି ସଂସ୍ଥା ଯିଏକି କୋପ6ରଟିଭ ଆକ୍ଟ 1912 ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କିମ୍ବା ଅଣ ବ୍ୟାଙ୍କିଙ୍ଗ ବିଡିୟ କମ୍ପାନୀ ଯାହାକି ଭାରତୀୟ ରିଜରଭ ବ୍ୟାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରାଧୀକୃତ ଥିବ
- (viii) ଅନ୍ୟ କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି ବିଶେଷ ଯିଏକି ଅଥରୀଟି ଦ୍ୱାରା ସ୍ୱୀକୃତିପ୍ରାପ୍ତ ହେବ କର୍ପୋରେଟ ଅଭିକର୍ତ୍ତା ହେବାପାଇଁ

(c) "ଅନୁମୋଦିତ ଅନୁସ୍ଥାନରୁ" ଅର୍ଥ ଯେକୌଣସି ସଂସ୍ଥା ଯିଏକି ବାମା ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ଶିକ୍ଷା ଓ ପ୍ରଶିକ୍ଷଣ ,ସେବା ଓ ବିକ୍ରୀ ବାବଦରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିବ ଓ ଏହାକୁ ସମୟ ସମୟରେ ସ୍ୱୀକୃତି ମିଳିଥିବ । ଇନ୍ଦୁରାନ୍ତ ଇନ୍ସ୍ଟିଚ୍ୟୁଟ ଅଫ ଇଣ୍ଡିଆ ,ମୁମ୍ବାଇ ଏଥିରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ଅଛି ।

(d) "ଅଥରା ଇଜଡ ଭେରିଫାୟାର " ର ଅର୍ଥ ଏହାଯେ କୌଣସି ମବୟକ୍ତି ଚେଲିମାକ୍ଟେଟ୍ସ ଦ୍ୱାରା ନିକ୍ଷୁକ୍ତିପ୍ରାପ୍ତ ଓ ଯିଏକି ଚେଲିଫୋନ ମାଧ୍ୟମରେ ବିକ୍ରି ଓ ବିକ୍ରୟରେ ଅଂଶ ଗ୍ରହଣ କରୁଥିବ ଏବଂ ସିଏ ରେଗୁଲେସନ 7(3) ଅନ୍ତର୍ଗତ ଧାରାରେ ପରିଚାଳିତ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବ୍ୟକ୍ତି ହୋଇଥିବ

- (e) "ଅଧିକାର" ଅର୍ଥ ଭାରତୀୟ ବୀମା ବିନିୟମକ ଓ ବିକାଶ ପ୍ରାଧିକରଣ ଯାହାକି ଭାଗ 3-ଭାରତୀୟ ବୀମା ବିନିୟମକ ଓ ବିକାଶ ପ୍ରାଧିକରଣ ଅଧିନିୟମ 1999(41 ଅଫ 1999)ଅନ୍ତର୍ଗତ ଅଟେ
- (f) "କର୍ପୋରେଟ ଅଭିକର୍ତା" ଅର୍ଥ -କୌଣସି ଦରଖାସ୍ତକାରୀ ଯିଏକି ଉପୋରକ୍ତ କ୍ଲଜ (ବି) ଆଧାରରେ ଏକ ସଠିକ ପଞ୍ଜିକୃତ ସାର୍ଟିଫିକେଟ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥିବା ଓ ସେ ଏହାଦ୍ୱାରା ସେ ସମସ୍ତ ସ୍ଥିରୀକୃତ ଜୀବନ ବୀମା ,ସାଧାରଣ ବୀମା ଓ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟବୀମା ପଲିସି ବୀମା ବିକ୍ରି,ବିକ୍ରିପରବର୍ତୀ ସେବା ଦେଇପାରିବ ।
- (g) "କର୍ପୋରେଟ ଅଭିକର୍ତା-ଜୀବନ" କର୍ପୋରେଟ ଅଭିକର୍ତା ଯାହା ପାଖରେ ଉପଯୁକ୍ତ ପଞ୍ଜିକୃତ ଦସ୍ତାବିଜ ଥିବ ,ସିଏ ଜୀବନ ବୀମା କର୍ତା ପାଇଁ ଏହି ନିୟମାବଳୀ ଅନୁସାରେ ବ୍ୟବସାୟ ଓ ସେବା ପ୍ରଦାନ କରିପାରିବେ
- (h) "କର୍ପୋରେଟ ଅଭିକର୍ତା-ସାଧାରଣ" ଅର୍ଥ ଏହା ବୁଝିବାକୁ ହେବ ଯେ କର୍ପୋରେଟ ଅଭିକର୍ତା ଯାହା ପାଖରେ ଉପଯୁକ୍ତ ପଞ୍ଜିକୃତ ଦସ୍ତାବିଜ ଥିବ ,ସିଏ ସାଧାରଣ ବୀମା କର୍ତା ପାଇଁ ଏହି ନିୟମାବଳୀ ଅନୁସାରେ ବ୍ୟବସାୟ ଓ ସେବା ପ୍ରଦାନ କରିପାରିବେ
- (i) "କର୍ପୋରେଟ ଅଭିକର୍ତା-ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ"ଅର୍ଥ ଏହା ବୁଝିବାକୁ ହେବ ଯେ କର୍ପୋରେଟ ଅଭିକର୍ତା ଯାହା ପାଖରେ ଉପଯୁକ୍ତ ପଞ୍ଜିକୃତ ଦସ୍ତାବିଜ ଥିବ ,ସିଏ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ବୀମା କର୍ତା ପାଇଁ ଏହି ନିୟମାବଳୀ ଅନୁସାରେ ବ୍ୟବସାୟ ଓ ସେବା ପ୍ରଦାନ କରିପାରିବେ
- (j) "କର୍ପୋରେଟ ଅଭିକର୍ତା-ମିଶ୍ରିତ"ଅର୍ଥ ଏହା ବୁଝିବାକୁ ହେବ ଯେ କର୍ପୋରେଟ ଅଭିକର୍ତା ଯାହା ପାଖରେ ଉପଯୁକ୍ତ ପଞ୍ଜିକୃତ ଦସ୍ତାବିଜ ଥିବ ,ସିଏ -ଜୀବନ,ସାଧାରଣ ଓ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ବୀମା କର୍ତା ପାଇଁ ଏହି ନିୟମାବଳୀ ଅନୁସାରେ ବ୍ୟବସାୟ ଓ ସେବା ପ୍ରଦାନ କରିପାରିବେ କିମ୍ବା ଉପୋରକ୍ତ ଯେକୌଣସି ଦୁଇଟିର ମିଶ୍ରଣରେ କିମ୍ବା ସମସ୍ତ ତିନୋଟିଯାକ ବିଭାଗରେ କାମ କରିପାରିବେ ଯାହା ଉପରଲିଖିତ କ୍ଲଜ f ରେ ଉଲ୍ଲେଖ ଅଛି
- (k) "ପରୀକ୍ଷଣ ସଂସ୍ଥା"-ଏହି ନିୟମ ଆଧାରରେ "ଇନ୍ସୁରାନ୍ସ ଇନ୍ସ୍ପେକ୍ଟର ଅଫ ଇଣ୍ଡିଆ 'ମୁମ୍ବାଇ କିମ୍ବା ଅନ୍ୟ କୌଣସି ସଂସ୍ଥା ଯିଏକି ସ୍ୱୀକୃତିପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଥିବ ସିଏ ପ୍ରାଚୀନ ଅଧିକାରୀ ଓ ନିର୍ଧାରିତ ବ୍ୟକ୍ତି (କର୍ପୋରେଟ ଅଭିକର୍ତା ଅଭିକର୍ତା ପାଇଁ)ସାର୍ଟିଫିକେଟ ପରୀକ୍ଷା କରିପାରିବେ
- (l) 'ଫିଟ ଓ ପ୍ରପର ' ଫିଟ ଓ ପ୍ରପର "ହେଉଛି ସେହି ପ୍ରକ୍ରିୟା ଯାହା ଦ୍ୱାରା ଏକ ଦରଖାସ୍ତକାରୀକୁ ଉପଯୁକ୍ତ ବୋଲି ବିବେଚନା କରାଯିବ ଯେଉଁଥିରେ ମୁଖ୍ୟ ଅଧିକାରୀ, ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ,ଅଂଶୀଦାର କିମ୍ବା ଅନ୍ୟକେହି କର୍ପୋରେଟ ଅଭିକର୍ତା ଭାବେ ଯୋଗ୍ୟ ହେବେ
- (m)କର୍ପୋରେଟ ଅଭିକର୍ତାଙ୍କ "ମୁଖ୍ୟ ଅଧିକାରୀ"ଅର୍ଥ ଯିଏକି ଜଣେ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ବା ଅଂଶୀଦାର ବା କୌଣସି କର୍ମଚାରୀ ହୋଇଥିବେ ଏବଂ ସେ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ ଦ୍ୱାରା ସ୍ୱୀକୃତି ପାଇଥିବେ -ସେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ରଭାବେ କର୍ପୋରେଟ ଅଭିକର୍ତା ର କାର୍ଯ୍ୟକୁ ତଦାରଖ କରିବାପାଇଁ ନିଯୁକ୍ତ ହୋଇଥିବେ ଏବଂ ସେ ନିଜେ ଆବଶ୍ୟକୀୟ ଯୋଗ୍ୟତା ଓ ବ୍ୟବହାରିକ ପ୍ରଶିକ୍ଷଣ ପାଇଥିବେ ଏବଂ ଉପଯୁକ୍ତ ପରୀକ୍ଷାରେ ଉତ୍ତୀର୍ଣ ହୋଇଥିବେ ଏହା ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ନିୟମ ଅନୁସାରେ
- (n) "ରେଜିଷ୍ଟ୍ରେସନ" ଅର୍ଥ ଏହା ଯେ କର୍ପୋରେଟ ଅଭିକର୍ତା ହେବ। ପାଇଁ ରେଜିଷ୍ଟ୍ରେସନ ସାର୍ଟିଫିକେଟ ଯାହା ଏହି ନିୟମ ଅନୁସାରେ କର୍ପୋରେଟ ଅଭିକର୍ତା ହୋଇପାରିବ
- (o) "ବିନିୟମ ' ଅର୍ଥ ଭାରତୀୟ ବୀମା ବିନିୟମକ ଏବଂ ବିକାଶ ପ୍ରାଧିକରଣ ,ବିନିୟମକ 2015(କର୍ପୋରେଟ ଏକ୍ଟେକ୍ଟ ରେଜିଷ୍ଟ୍ରେସନ)

- (p) 'ସ୍ୱେଚ୍ଛା' ଏଡ ବ୍ୟକ୍ତି " ଯିଏକି ଜଣେ କର୍ପୋରେଟ ଏଜେଣ୍ଟ କର୍ମଚାରୀ ହୋଇଥିବେ ଏବଂ ସେ କର୍ପୋରେଟ ଏଜେଣ୍ଟ ତରଫରୁ ବୀମା ବ୍ୟବସାୟ ପାଇଁ ଦାୟି ରହିବେ ଏବଂ ସେ ନିୟମ ଅନୁସାରେ ,ରକ୍ଷାରିତ ପରୀକ୍ଷା ପାସ କରିବା ସହିତ ପ୍ରଶିକ୍ଷଣ ନେଇଥିବେ ଓ ଆବଶ୍ୟକୀୟ ଯୋଗ୍ୟତା ଥିବ
- (q) " ଟେଲିମାର୍କେଟର' ଅର୍ଥ ଏକ ସଂସ୍ଥା ଯିଏକି ଟେଲିକମ ରେଗୁଲେଟରି ଅଥୋରିଟି ଅଫ ଇଣ୍ଡିଆ ପଂଜିକୃତ ଥିବ ଓ ପରିଚ୍ଛଦ iii (ଟେଲିକମ କାମର୍ସିୟାଲ କମ୍ୟୁନିକେସନ କମିଶନ ପ୍ରିଫରେନ୍ସ ରେଗୁଲେସନ 2010 ଅନ୍ତର୍ଗତ)ଆଧାରରେ ବ୍ୟବସାୟିକ ସଂଚାର କରିପାରୁଥିବେ ଓ ଏଥିପାଇଁ ସାର୍ଟିଫିକେଟ ହାସଲ କରିଥିବେ
- (r) ଏହି ବୀମାନିୟମକରେ ଯେଉଁ ଶବ୍ଦ ଓ ବ୍ୟାଖ୍ୟା ନାହିଁ ଅଥଚ ଆକ୍ଟ ରେ ବୁଝାଯାଇଛି ,ଯାହା ସମୟ ସମୟରେ ପରିବର୍ତନ ହୋଇଛି ,ବୀମା ବିନିୟମକ ଏବଂ ବିକାଶ ପ୍ରାଧିକରଣ ଆକ୍ଟ 1999/ଅନ୍ୟ ନିୟମାବଳୀ/ନିର୍ଦ୍ଦେଶନାମା ସବୁ ଯେଉଁଥିରେ ସମସ୍ତ ଅର୍ଥ,ଆକ୍ଟ ବା ରେଗୁଲେସନ ବା ଗାଇଡଲାଇନ ଅନୁସାରେ ହେବ

2. ଏହି ନିୟମାବଳୀର ପରିସର ଓ ପ୍ରୟୋଗ

- (1) ନିମ୍ନ ସର୍ତ୍ତାବଳୀ ଅନୁସାରେ କର୍ପୋରେଟ ଏଜେଣ୍ଟମାନଙ୍କର ରେଜିଷ୍ଟ୍ରେସନ ହେବ ,କେବଳ ଜୀବନ ବୀମା କର୍ତ୍ତା ,ସାଧାରଣ ବିମା କର୍ତ୍ତା ଓ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ବୀମା କର୍ତ୍ତା ମାନଙ୍କ ପାଇଁ ,ଅନୁରୋଧ ,କ୍ରୟ,ଏବଂ ସେବା କରିବା ପାଇଁ
  - (a) କର୍ପୋରେଟ ଏଜେଣ୍ଟ (ଜୀବନ ବୀମା)ଏକ | ଥରକେ ଅତି ବେଶୀରେ ତିନିଗୋଟି ଜୀବନ ବୀମା କର୍ତ୍ତା ପାଇଁ ସେମାନଙ୍କର ଉତ୍ପାଦ କୁ,ଅନୁରୋଧ,କ୍ରୟ ଓ ସେବା ଦେଇ ପାରିବେ
  - (b) କର୍ପୋରେଟ ଏଜେଣ୍ଟ(ସାଧାରଣ ବୀମା)ଏକ | ଥରକେ ଅତି ବେଶୀରେ ତିନିଗୋଟି ସାଧାରଣ ବୀମା କର୍ତ୍ତା ପାଇଁ ସେମାନଙ୍କର ଉତ୍ପାଦ କୁ,ଅନୁରୋଧ,କ୍ରୟ ଓ ସେବା ଦେଇ ପାରିବେ | ଏହାଛଡା କର୍ପୋରେଟ ଏଜେଣ୍ଟ (ସାଧାରଣ)ଏକ | ଥରକେ ଅତି ବେଶୀରେ ତିନିଗୋଟି ସାଧାରଣ ବୀମା କର୍ତ୍ତା ପାଇଁ ସେମାନଙ୍କର ଉତ୍ପାଦ କୁ,ଅନୁରୋଧ,କ୍ରୟ ଓ ସେବା ଦେଇ ପାରିବେ | ଆହୁରି ମଧ୍ୟ କର୍ପୋରେଟ ଏଜେଣ୍ଟ (ସାଧାରଣ) ଖୁଚୁରା ବଜାରରେ ସାଧାରଣ ବୀମା କର୍ତ୍ତା ପାଇଁ ସେମାନଙ୍କର ଉତ୍ପାଦ କୁ,ଅନୁରୋଧ,କ୍ରୟ ଓ ସେବା ଦେଇ ପାରିବେ ଏବଂ ଗୋଟିଏ ରିସ୍କ ପାଇଁ ସର୍ବୋଚ୍ଚ 5 କୋଟି ବୀମା ରାଶି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବ୍ୟବସାୟିକ ବୀମା କରିପାରିବେ|
  - (c) କର୍ପୋରେଟ ଏଜେଣ୍ଟ(ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ) ଏକ | ଥରକେ ଅତି ବେଶୀରେ ତିନିଗୋଟି ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ବୀମା କର୍ତ୍ତା ପାଇଁ ସେମାନଙ୍କର ଉତ୍ପାଦ କୁ,ଅନୁରୋଧ,କ୍ରୟ ଓ ସେବା ଦେଇ ପାରିବେ|
  - (d) କର୍ପୋରେଟ ଏଜେଣ୍ଟ(ମିଶ୍ରିତ)କ୍ଷେତ୍ରରେ ଉପରୋକ୍ତ (ବି) ଓ (ସି) ନିୟମ ଲାଗୁ ହେବ
  - (e) କୌଣସି ବୀମା କର୍ତ୍ତା କିଛି ପରିବର୍ତନ କରିବାକୁ ଥିଲେ,ସେମାନେ ଅଥୋରିଟି ଠାରୁ ଅନୁମତି ନେବା ସହ ବର୍ତମାନର ବିମାଧାରୀ ମାନଙ୍କୁ ଉପଯୁକ୍ତ ସେବା ପ୍ରଦାନ କରିବା ଦରକାର

3. ଆବେଦନ ଉପରେ ବିଚାର

- (1) ପଞ୍ଜୀକରଣ ଅନୁଦାନ ପାଇଁ ଏକ ଆବେଦନ ଉପରେ ପ୍ରାଧିକରଣ ବିଚାର କରୁଥିବାବେଳେ, ଏକ କର୍ପୋରେଟ ଏଜେଣ୍ଟର କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ପାଇଁ ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ ସମସ୍ତ ବିଷୟକୁ ବିଚାରକୁ ନିଆଯିବ |
- (2) ଉପରୋକ୍ତ ପକ୍ଷପାତ ନକରି, ପ୍ରାଧିକରଣ, ନିମ୍ନଲିଖିତକୁ ଧ୍ୟାନରେ ରଖିବ, ଯଥା: -

- (i) ଆବେଦନକାରୀ ଆଇନର ଧାରା 42 D ର ଉପ-ଧାରା (5) ଅନୁଯାୟୀ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ହୋଇଥିବା କୌଣସି ଅଯୋଗ୍ୟତା ଭୋଗୁ ନାହାଁନ୍ତି କି ନାହିଁ;
- (ii) ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ଆବଶ୍ୟକୀୟ ଭିଡିଓ ନାହିଁ, ଯେପରିକି, ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ପରିମାଣର ଅଫିସ୍ ସ୍ୱେସ୍, ଯନ୍ତ୍ରପାତି ଏବଂ ଏହାର କାର୍ଯ୍ୟକଳାପକୁ ପ୍ରଭାବଶାଳୀ ଭାବରେ ଡିସଚାର୍ଜ କରିବା ପାଇଁ ତାଲିମପ୍ରାପ୍ତ ମାନବ ଶକ୍ତି;
- (iii) ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ସହିତ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ କିମ୍ବା ପରୋକ୍ଷ ଭାବରେ ଜଡିତ କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି ଅତୀତରେ ପ୍ରାଧିକରଣ ଦ୍ୱାରା ଲାଇସେନ୍ସ / ପଞ୍ଜୀକରଣ ଅନୁଦାନକୁ ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରାଯାଇଛି ।
- (iv) ବେଦନକାରୀଙ୍କ ମୂଖ୍ୟ ଅଧିକାରୀ ସ୍ନାତକ ଏବଂ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଅନୁମୋଦିତ ସିଲାଇସ୍ ଅନୁଯାୟୀ ଏକ ଅନୁମୋଦିତ ଅନୁଷ୍ଠାନରୁ ଅତି କମରେ ପଚାଶ ଘଣ୍ଟା ତତ୍ତ୍ୱ ତଥା ବ୍ୟବହାରିକ ତାଲିମ ଗ୍ରହଣ କରିଛନ୍ତି କି ନାହିଁ ଏବଂ ଅବଧି ଶେଷରେ ଏକ ପରୀକ୍ଷାରେ ଉତ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଛନ୍ତି? ଉପରୋକ୍ତ ପ୍ରଶିକ୍ଷଣ, ପରୀକ୍ଷା ସଂସ୍ଥା ଦ୍ୱାରା ପରିଚାଳିତ |
ସର୍ତ୍ତ ରହିଛି ଯେ ଯେଉଁଠାରେ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ମୂଖ୍ୟ ଅଧିକାରୀ ମୁମ୍ବାଇର ଇନସୁରାନ୍ସ ଇନଷ୍ଟିଚ୍ୟୁଟ୍ ଅଫ୍ ଇଣ୍ଡିଆର ଆସୋସିଏଟ୍ / ଫେଲୋ ଅଟନ୍ତି; କିମ୍ବା CII ର ଆସୋସିଏଟ୍ / ଫେଲୋ, ଲଣ୍ଡନ୍; କିମ୍ବା ଇନଷ୍ଟିଚ୍ୟୁଟ୍ ଅଫ୍ ଇଣ୍ଡିଆର ଆସୋସିଏଟ୍ / ଫେଲୋ; କିମ୍ବା ଇନଷ୍ଟିଚ୍ୟୁଟ୍ ଅଫ୍ ଇନସୁରାନ୍ସ ଏବଂ ରିସ୍କ ମ୍ୟାନେଜମେଣ୍ଟ, ହାଇଦ୍ରାବାଦର କ post ଶସି ପୋଷ୍ଟ ଗ୍ରାଜୁଏଟ୍ ଯୋଗ୍ୟତା ଧାରଣ କରେ, ତତ୍ତ୍ୱ ଏବଂ ବ୍ୟବହାରିକ ତାଲିମ ପଠିଶ ଘଣ୍ଟା ହେବ |
- (v) ମୂଖ୍ୟ ଅଧିକାରୀଙ୍କ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ଏବଂ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ଅନ୍ୟ କର୍ମଚାରୀମାନେ ଗତ ତିନିବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଏହି ନିୟମାବଳୀ ଅନୁସୂଚୀତ III ରେ ଉଲ୍ଲେଖିତ ଆଚରଣ ବିଧି ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନ କରିଛନ୍ତି କି ନାହିଁ;
- (vi) ଆବେଦନକାରୀ, ଯଦି ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ମୂଖ୍ୟ ବ୍ୟବସାୟ ବୀମା ବ୍ୟତୀତ କର୍ପୋରେଟ୍ ଏଜେଣ୍ଟ ଭାବରେ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ମଧ୍ୟରେ ଆର୍ଥିକ ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଏକ ବାହୁବଳୀ ସମ୍ପର୍କ ବଜାୟ ରଖେ |
- (vii) ଏହି ନିୟମର ସଂଲଗ୍ନ I ରେ ଥିବା ବିବୃତ୍ତି ଉପରେ ଆଧାର କରି ପ୍ରିଦ୍ୱିପାଲ୍ ଅଫିସର / ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ (ଗୁଡିକ) / ସହଭାଗୀ (ଗୁଡିକ) / ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ଫିର୍ମ୍ ଏବଂ ସଠିକ୍ କି ନୁହେଁ; ଏବଂ
- (viii) ପ୍ରାଧିକରଣ ମତ ଦେଇଛନ୍ତି ଯେ ପଞ୍ଜୀକରଣ ଅନୁଦାନ ନୀତିଧାରୀଙ୍କ ସ୍ୱାର୍ଥରେ ହେବ ।

(3) ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ନିମ୍ନଲିଖିତ ଆବଶ୍ୟକତା ପୂରଣ କରିବେ -

- a. ଏକ ସ୍ୱୀକୃତିପ୍ରାପ୍ତ ବୋର୍ଡ / ଅନୁଷ୍ଠାନରୁ ସର୍ବନିମ୍ନ 12th ଶ୍ରେଣୀ କିମ୍ବା ସମାନ ପରୀକ୍ଷା ପାସ୍ କରିବେ;
- b. (i) ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବ୍ୟକ୍ତି ଜୀବନ, ସାଧାରଣ, ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ପାଇଁ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବର୍ଗ ପାଇଁ ଅତି କମରେ ପଚାଶ ଘଣ୍ଟା ତାଲିମ ନେଇଥିବେ, ଯାହା ପାଇଁ ଏକ ଅନୁମୋଦିତ ଅନୁଷ୍ଠାନରୁ ପଞ୍ଜୀକରଣ ଖୋଜାଯିବ ଏବଂ ପରୀକ୍ଷା ସଂସ୍ଥା ଦ୍ୱାରା ପରିଚାଳିତ ପରୀକ୍ଷାରେ ଉତ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ହେବେ;

(ii) କର୍ପୋରେଟ୍ ଏଜେଣ୍ଟ (କମ୍ପୋଜିଟ୍) ର ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବ୍ୟକ୍ତି ଏକ ଅନୁମୋଦିତ ଅନୁଷ୍ଠାନରୁ ସହୁରି ଘଣ୍ଟା ତାଲିମ ଗ୍ରହଣ କରିବେ ଏବଂ ପରୀକ୍ଷା ସଂସ୍ଥା ଦ୍ଵାରା ପରିଚାଳିତ ପରୀକ୍ଷାରେ ଉତ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ହେବେ;

c. କର୍ପୋରେଟ୍ ଏଜେଣ୍ଟ ଦ୍ଵାରା ବୀମା ବ୍ୟବସାୟ ମାଗିବା ଏବଂ କ୍ରୟ କରିବା ପାଇଁ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ଏହି ନିୟମାବଳୀରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଥିବା ପରି ପ୍ରାଧିକରଣ ବା issued ଦ୍ଵାରା ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିବା ବୈଧ ପ୍ରମାଣପତ୍ର ପାଇବେ ।

କର୍ପୋରେଟ୍ ଏଜେଣ୍ଟର ବୈଧ ପଞ୍ଜୀକରଣ ଅନୁଯାୟୀ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିବା ତାରିଖ ଠାରୁ ସାର୍ଟିଫିକେଟ୍ ତିନି ବର୍ଷ ପାଇଁ ବୈଧ ହେବ;

ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବ୍ୟକ୍ତି ସାର୍ଟିଫିକେଟ୍ ପ୍ରଦାନ ପାଇଁ ଏହି ନିୟମର ସଂଲଗ୍ନ 3 ରେ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଫର୍ମାଟରେ କର୍ପୋରେଟ୍ ଏଜେଣ୍ଟର ମୁଖ୍ୟ ଅଧିକାରୀଙ୍କ ମାଧ୍ୟମରେ ପ୍ରାଧିକରଣକୁ ଆବେଦନ କରିବେ ।

d. ଏକ କର୍ପୋରେଟ୍ ଏଜେଣ୍ଟର ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବ୍ୟକ୍ତି ଅନ୍ୟ କୋଣସି କର୍ପୋରେଟ୍ ଏଜେଣ୍ଟକୁ ସ୍ଥାନାନ୍ତର କରିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରନ୍ତି, ବର୍ତ୍ତମାନର କର୍ପୋରେଟ୍ ଏଜେଣ୍ଟ ଦ୍ଵାରା ଜାରି କରାଯାଇଥିବା କୋଣସି ଆପତ୍ତି ପ୍ରମାଣପତ୍ର ସହିତ ନୂତନ କର୍ପୋରେଟ୍ ଏଜେଣ୍ଟ ମାଧ୍ୟମରେ ପ୍ରାଧିକରଣକୁ ଆବେଦନ କରି ତାହା କରିବେ । ଯଦି, ବର୍ତ୍ତମାନର କର୍ପୋରେଟ୍ ଏଜେଣ୍ଟ 30 ଦିନ ମଧ୍ୟରେ କୋଣସି ଆପତ୍ତି ପ୍ରମାଣପତ୍ର ପ୍ରଦାନ କରନ୍ତି ନାହିଁ, ଏହା ବିବେଚନା କରାଯିବ ଯେ ଉକ୍ତ କର୍ପୋରେଟ୍ ଏଜେଣ୍ଟଙ୍କର ତାଙ୍କ ସୁଇଚ୍ ଉପରେ କୋଣସି ଆପତ୍ତି ନାହିଁ । କର୍ପୋରେଟ୍ ଏଜେଣ୍ଟଙ୍କ ଠାରୁ ଅନୁରୋଧ ପାଇବା ପରେ ପ୍ରାଧିକରଣ, ସୁଇଚ୍ ଓଭରକୁ ସୁଚାଇ କର୍ପୋରେଟ୍ ଏଜେଣ୍ଟଙ୍କ ନାମ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରି ଏକ ସଂଶୋଧିତ ପ୍ରମାଣପତ୍ର ପ୍ରଦାନ କରନ୍ତୁ ।

4. ପଞ୍ଜୀକରଣ ନବୀକରଣ – (1) ଏହି ନିୟମ ଅନୁଯାୟୀ ଏକ କର୍ପୋରେଟ୍ ଏଜେଣ୍ଟ, ପଞ୍ଜୀକରଣ ସମାପ୍ତ ହେବାର ତିରିଶ ଦିନ ମଧ୍ୟରେ, ପଞ୍ଜୀକରଣ ନବୀକରଣ ପାଇଁ ପ୍ରାଧିକରଣକୁ ଆବଶ୍ୟକ ଫି ସହିତ ଫର୍ମ A ରେ ଏକ ଆବେଦନ କରିପାରିବେ ।

ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଛି ଯଦିଓ ସେହି ଆବେଦନ ଯଦି ସେହି ସମୟଠାରୁ ପ୍ରାଧିକରଣରେ ପହଞ୍ଚେ କିନ୍ତୁ ବର୍ତ୍ତମାନର ପଞ୍ଜୀକରଣର ପ୍ରକୃତ ସମାପ୍ତି ପୂର୍ବରୁ, ଶହେ ଟଙ୍କାର ଅତିରିକ୍ତ ଶୁଳ୍କ, ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ ଟିକସ, ପ୍ରାଧିକରଣକୁ ପ୍ରଦାନ କରାଯିବ ।

ଅଧିକ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଛି ଯେ ପ୍ରାଧିକରଣ ପୂର୍ବ ପ୍ରୋଭିଜୋ ଦ୍ଵାରା ବିଳମ୍ବ ନହେବା ପାଇଁ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଛି ଯଦିଓ ସେହି ଆବେଦନ ଯଦି ସେହି ସମୟଠାରୁ ପ୍ରାଧିକରଣରେ ପହଞ୍ଚେ କିନ୍ତୁ ବର୍ତ୍ତମାନର ପଞ୍ଜୀକରଣର ପ୍ରକୃତ ସମାପ୍ତି ପୂର୍ବରୁ, ଶହେ ଟଙ୍କାର ଅତିରିକ୍ତ ଶୁଳ୍କ, ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ ଟିକସ, ପ୍ରାଧିକରଣକୁ ପ୍ରଦାନ କରାଯିବ ।

ଅଧିକ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଛି ଯେ ପ୍ରାଧିକରଣ ପୂର୍ବ ପ୍ରୋଭିଜୋ ଦ୍ଵାରା ବିଳମ୍ବ ନହେବା ପାଇଁ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ଲିଖିତ ଆକାରରେ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇପାରେ, ସାତ ଶହ ପଚାଶ ଅତିରିକ୍ତ ଦେୟ ପ୍ରଦାନରେ ପଞ୍ଜୀକରଣର ସମାପ୍ତି ତାରିଖ ପରେ ନବୀକରଣ ପାଇଁ ଏକ ଆବେଦନ ଗ୍ରହଣ କରିପାରନ୍ତି । ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ଟଙ୍କା, ଏବଂ ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ କର ।

ଟିପ୍ପଣୀ: ପଞ୍ଜୀକରଣର ନବେ ଦିନ ପୂର୍ବରୁ ପଞ୍ଜୀକରଣ ନବୀକରଣ ପାଇଁ ଆବେଦନ ଦାଖଲ କରିବାକୁ ଏକ କର୍ପୋରେଟ୍ ଏଜେଣ୍ଟ ଅନୁମତିପ୍ରାପ୍ତ । ଲିଖିତ ଆକାରରେ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇପାରେ, ସାତ ଶହ ପଚାଶ ଅତିରିକ୍ତ ଦେୟ ପ୍ରଦାନରେ ପଞ୍ଜୀକରଣର ସମାପ୍ତି ତାରିଖ ପରେ ନବୀକରଣ ପାଇଁ ଏକ ଆବେଦନ ଗ୍ରହଣ କରିପାରନ୍ତି । ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ଟଙ୍କା, ଏବଂ ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ କର ।

ଟିପକ୍ସ: ପଞ୍ଜୀକରଣ ନବେ ଦିନ ପୂର୍ବରୁ ପଞ୍ଜୀକରଣ ନବୀକରଣ ପାଇଁ ଆବେଦନ ଦାଖଲ କରିବାକୁ ଏକ କର୍ପୋରେଟ୍ ଏଜେଣ୍ଟ ଅନୁମତିପ୍ରାପ୍ତ ।

(2) ପଞ୍ଜୀକରଣ ନବୀକରଣ ପାଇଁ ପ୍ରିନ୍ସିପାଲ୍ ଅଫିସର ଏବଂ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ଅତି କମରେ ପଚାଶ ଘଣ୍ଟା ସ୍ଥାନୀୟ ଏବଂ ବ୍ୟବହାରିକ ବର୍ଷା ଏକ ଅନୁମୋଦିତ ଅନୁଷ୍ଠାନ ଦ୍ଵାରା ପ୍ରଦାନ କରିବେ ।

(3) ପ୍ରାଧିକରଣ, ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହୋଇ ଆବେଦନକାରୀ ପଞ୍ଜୀକରଣ ନବୀକରଣ ପାଇଁ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସମସ୍ତ ସର୍ତ୍ତ ପୂରଣ କରନ୍ତି, ଫର୍ମ ସି ରେ ପଞ୍ଜୀକରଣକୁ ତିନି ବର୍ଷ ପାଇଁ ନବୀକରଣ କରିବେ ଏବଂ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ନିକଟକୁ ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ପଠାଇବେ ।

5. ପ୍ରକ୍ରିୟା ଯେଉଁଠାରେ ଏକ ପଞ୍ଜୀକରଣ ଅନୁମୋଦିତ ନୁହେଁ -

(1) ଯେଉଁଠାରେ ନିୟମାବଳୀ 4 କିମ୍ବା ନବୀକରଣ ଅନୁଯାୟୀ ପଞ୍ଜୀକରଣ ମଞ୍ଜୁର ପାଇଁ ଏକ ଆବେଦନ । ଏହାର ନିୟମାବଳୀ 11 ଅନୁଯାୟୀ, ନିୟମ 7 ରେ ପ୍ରଦତ୍ତ ସର୍ତ୍ତଗୁଡ଼ିକ ପୂରଣ କରେ ନାହିଁ, ପ୍ରାଧିକରଣ ପଞ୍ଜୀକରଣ ପ୍ରମାଣପତ୍ର ପ୍ରଦାନ କିମ୍ବା ନବୀକରଣ କରିବାକୁ ମନା କରିପାରେ ।

(2) ରେଜିଷ୍ଟ୍ରେସନ୍ ସାର୍ଟିଫିକେଟ୍ ପ୍ରଦାନ କିମ୍ବା ନବୀକରଣ କରିବାକୁ ମନା କରିବା, ଆବେଦନକାରୀଙ୍କୁ ଏପରି ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରିବାର ତିରିଶ ଦିନ ମଧ୍ୟରେ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ଜଣାଇ ଦିଆଯିବ ଯେଉଁ ଆଧାରରେ ଆବେଦନ ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରାଯାଇଛି

(3) ପ୍ରାଧିକରଣ ନିଷ୍ପତ୍ତି ଦ୍ଵାରା କୌଣସି ଆବେଦନକାରୀ ସିକ୍ୟୁରିଟି ଆପିଲ୍ ଟ୍ରିବ୍ୟୁନାଲରେ ଆବେଦନ କରିପାରିବେ । ଯେଉଁ ଦିନ ଉପରୋକ୍ତ ଉପ-ନିୟମାବଳୀ (9) ଅନୁଯାୟୀ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ଦିଆଯାଇଥିବା ଆବେଦନ ଏକ ନକଲ ତାହା ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଛି ସେହି ଦିନଠାରୁ ପଚାଶ ଦିନ ମଧ୍ୟରେ ।।

6. ପଞ୍ଜୀକରଣ ମନା କରିବାକୁ ମନା କରିବାର ପ୍ରଭାବ- ଜଣେ ଆବେଦନକାରୀ, ଯାହାର ନିୟମାବଳୀ 4 ଅନୁଯାୟୀ ପଞ୍ଜୀକରଣ ମଞ୍ଜୁର ପାଇଁ ଆବେଦନ କିମ୍ବା ନିୟମାବଳୀ 11 ଅନୁଯାୟୀ ଏହାର ନବୀକରଣ ପାଇଁ ପ୍ରାଧିକରଣ ଦ୍ଵାରା ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କିମ୍ବା ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରାଯାଇଛି, ତାହା ପ୍ରାପ୍ତ ହେବା ଦିନଠାରୁ ନିୟମ 12 (2) ଅନୁଯାୟୀ ଯୋଗାଯୋଗ ଏକ କର୍ପୋରେଟ୍ ଏଜେଣ୍ଟ ଭାବରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ବନ୍ଦ କରେ । ସେ, ତଥାପି, ତାଙ୍କ ମାଧ୍ୟମରେ ପୂର୍ବରୁ ହୋଇଥିବା ରୁଚ୍ଛିନାମା ସମ୍ପର୍କରେ ସେବା ପ୍ରଦାନ କରିବାକୁ ଦାୟୀ ରହିବେ ।

ଏହିପରି ସେବା ସେହି ରୁଚ୍ଛିନାମାଗୁଡ଼ିକର ଅବଧି ଶେଷ ହେବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଜାରି ରହିବ, ଯାହା ପୂର୍ବରୁ ବନ୍ଦ ହୋଇସାରିଛି, କିମ୍ବା ଛଅ ମାସ ଅବଧି ପାଇଁ, ଯାହା ପୂର୍ବରୁ କେଉଁ ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ସେମାନେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ବୀମାକାରୀଙ୍କ ସହିତ ଉପଯୁକ୍ତ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବେ ।

7. କର୍ପୋରେଟ୍ ଏଜେଣ୍ଟକୁ ପଞ୍ଜୀକରଣ ଅନୁଦାନର ସର୍ତ୍ତ:

ନିୟମାବଳୀ 9 ଅନୁଯାୟୀ ଦିଆଯାଇଥିବା ପଞ୍ଜୀକରଣ କିମ୍ବା ନିୟମାବଳୀ 11 ଅନୁଯାୟୀ ଦିଆଯାଇଥିବା ନବୀକରଣ ନିମ୍ନଲିଖିତ ସର୍ତ୍ତାବଳୀ ଅନୁଯାୟୀ ହେବ: -

(i) ଏହି ନିୟମାବଳୀ ଅନୁଯାୟୀ ପଞ୍ଜୀକୃତ କର୍ପୋରେଟ୍ ଏଜେଣ୍ଟଙ୍କୁ କେବଳ ଉପରୋକ୍ତ ନିୟମାବଳୀ (3) ରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଥିବା ପରି ସେବା ବୀମା ବ୍ୟବସାୟ ମାଗିବାକୁ ଅନୁମତି ଦିଆଯିବ;

- (ii) କର୍ପୋରେଟ୍ ଏଜେଣ୍ଟ ଅଧିନିୟମ, ବୀମା ନିୟମାବଳୀ ଏବଂ ବିକାଶ ପ୍ରାଧିକରଣ ଅଧିନିୟମ, 1999 ଏବଂ ନିୟମାବଳୀ, ସର୍ଜୁଲାରର ନିୟମାବଳୀ ପାଳନ କରିବେ । ପ୍ରାଧିକରଣ ଦ୍ୱାରା ସମୟ ସମୟରେ ସେଠାରେ ଦିଆଯାଇଥିବା ନିର୍ଦ୍ଦେଶାବଳୀ ଏବଂ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ନିର୍ଦ୍ଦେଶନାମା ।
- (iii) କର୍ପୋରେଟ୍ ଏଜେଣ୍ଟ ଏପରି ଅଭିଯୋଗ ଗ୍ରହଣ କରିବାର 14 ଦିନ ମଧ୍ୟରେ ଏହାର ଗ୍ରାହକଙ୍କ ଅଭିଯୋଗର ସମାଧାନ ପାଇଁ ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ପଦକ୍ଷେପ ଗ୍ରହଣ କରିବେ ଏବଂ ସଂଖ୍ୟା ବିଷୟରେ ପ୍ରାଧିକରଣକୁ ଅବଗତ କରାଇବେ, କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଫର୍ମାଟ୍ ଏବଂ ଏହିପରି ଗ୍ରାହକଙ୍କଠାରୁ ପ୍ରାପ୍ତ ଅଭିଯୋଗର ପ୍ରକୃତି ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବିଶେଷତା ମଧ୍ୟ ଜଣାଇବେ
- (iv) କର୍ପୋରେଟ୍ ଏଜେଣ୍ଟ ସେମାନଙ୍କ ଉତ୍ତର ଏବଂ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ସହିତ ଅନୁରୂପ ସଂଖ୍ୟକ ବୀମା ପଲିସି ମାଗିବେ ଏବଂ କ୍ରୟ କରିବେ ।;
- (v) କର୍ପୋରେଟ୍ ଏଜେଣ୍ଟ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଫର୍ମାଟ୍ରେ ରେକର୍ଡଗୁଡ଼ିକ ବଜାୟ ରଖିବେ ଯାହା ନୀତି ଅନୁଯାୟୀ ଏବଂ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବ୍ୟକ୍ତି-ଜ୍ଞାନର ବିବରଣୀ ଧାରଣ କରିବ ଯେଉଁଥିରେ କର୍ପୋରେଟ୍ ଏଜେଣ୍ଟ ଦ୍ୱାରା ଅନୁରୋଧ କରାଯାଇଥିବା ପ୍ରତ୍ୟେକ ପଲିସି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ଚ୍ୟାନ୍ କରାଯାଇଥାଏ, ସେହି ଉତ୍ପାଦଗୁଡ଼ିକ ବ୍ୟତୀତ ଯାହା ସରଳ, କାଉଣ୍ଟର ଉପରେ ବିକ୍ରି ହୁଏ ଏବଂ ପ୍ରାଧିକରଣ ଦ୍ୱାରା ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଭାବରେ ଅନୁମୋଦିତ । କର୍ପୋରେଟ୍ ଏଜେଣ୍ଟ ସିଷ୍ଟମ୍ ଲଗାଇବ ଯାହା କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ଯେଉଁଥିରେ କର୍ପୋରେଟ୍ ଏଜେଣ୍ଟ ଦ୍ୱାରା ଅନୁରୋଧ କରାଯାଇଥିବା ପ୍ରତ୍ୟେକ ପଲିସି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ଚ୍ୟାନ୍ କରାଯାଇଥାଏ, ସେହି ଉତ୍ପାଦଗୁଡ଼ିକ ବ୍ୟତୀତ ଯାହା ସରଳ, କାଉଣ୍ଟର ଉପରେ ବିକ୍ରି ହୁଏ ଏବଂ ପ୍ରାଧିକରଣ ଦ୍ୱାରା ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଭାବରେ ଅନୁମୋଦିତ । କର୍ପୋରେଟ୍ ଏଜେଣ୍ଟ ସିଷ୍ଟମ୍ ଲଗାଇବ ଯାହା କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ଯେଉଁଥିରେ କର୍ପୋରେଟ୍ ଏଜେଣ୍ଟ ଦ୍ୱାରା ଅନୁରୋଧ କରାଯାଇଥିବା ପ୍ରତ୍ୟେକ ପଲିସି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ଚ୍ୟାନ୍ କରାଯାଇଥାଏ, ସେହି ଉତ୍ପାଦଗୁଡ଼ିକ ବ୍ୟତୀତ ଯାହା ସରଳ, କାଉଣ୍ଟର ଉପରେ ବିକ୍ରି ହୁଏ ଏବଂ ପ୍ରାଧିକରଣ ଦ୍ୱାରା ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଭାବରେ ଅନୁମୋଦିତ । କର୍ପୋରେଟ୍ ଏଜେଣ୍ଟ ସିଷ୍ଟମ୍ ଲଗାଇବ ଯାହା କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଏହିପରି ରେକର୍ଡ୍ ଏବଂ ବିବରଣୀକୁ ନିୟମିତ ପ୍ରବେଶ କରିବାକୁ ଅନୁମତି ଦେଇଥାଏ । ଏହିପରି ରେକର୍ଡ୍ ଏବଂ ବିବରଣୀକୁ ନିୟମିତ ପ୍ରବେଶ କରିବାକୁ ଅନୁମତି ଦେଇଥାଏ ।
- (vi) କୌଣସି ପରିସ୍ଥିତିରେ କର୍ପୋରେଟ୍ ଏଜେଣ୍ଟ ବୀମା ଉତ୍ପାଦ ମାଗିବା ପାଇଁ ମଲ୍ଟି ଲେଉଲ୍ ମାର୍କେଟିଂ କରିବେ ନାହିଁ ।
- (vii) କର୍ପୋରେଟ୍ ଏଜେଣ୍ଟ ଏହାର ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ, ମୁଖ୍ୟ ଅଧିକାରୀ ଏବଂ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ପାଇଁ ପ୍ରମୁଖ୍ୟ ଆଚରଣ ସଂହିତା ପାଳନ କରିବା ନିଶ୍ଚିତ କରିବ ।
- (viii) କର୍ପୋରେଟ୍ ଏଜେଣ୍ଟ ସେମାନଙ୍କ କର୍ପୋରେଟ୍ ଏଜେଣ୍ଟ ବ୍ୟବସାୟ ପାଇଁ ଖାତାଗୁଡ଼ିକର ପୃଥକ ପୁସ୍ତକ ପରିଚାଳନା କରିବେ ଯେପରି ନିୟମାବଳୀ 31 ରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଛି;

8. ଦେୟ ପ୍ରଦାନ ଏବଂ ଦେୟ ପ୍ରଦାନରେ ବିଫଳତାର ପରିଣାମ -

- (1) ପଞ୍ଜୀକରଣର ଆବେଦନ ଏବଂ ଏହାର ନବୀକରଣ ସମୟରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ କର୍ପୋରେଟ୍ ଏଜେଣ୍ଟ ୧୦, ୦୦୦ / - ର ଫେରସ୍ତ ହୋଇନଥିବା ଆବେଦନ ଶୁଳ୍କ ଏବଂ ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ ଟିକସ ଦେବେ । ଆବେଦନ ଶୁଳ୍କ ବିନା କୌଣସି ଆବେଦନ ପ୍ରକ୍ରିୟା କରାଯିବ ନାହିଁ ।
- (2) ପ୍ରାଧିକରଣରୁ ପଞ୍ଜୀକରଣ ଅନୁଦାନ ପାଇଁ ଯୋଗାଯୋଗ ପାଇବା ପରେ, ଆବେଦନକାରୀ ଏହିପରି ଯୋଗାଯୋଗର 15 ଦିନ ମଧ୍ୟରେ 25,000 / -, ଏବଂ ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ ଟିକସ ଦେବେ । ଫି ଗ୍ରହଣ କରିବା ଏବଂ ପଞ୍ଜୀକରଣ ମଞ୍ଜୁର ପାଇଁ ସର୍ତ୍ତାବଳୀ ଏବଂ ସର୍ତ୍ତଗୁଡ଼ିକର ସଂକ୍ଷେପଜନକ ଅନୁପାଳନ ଉପରେ, ପ୍ରାଧିକରଣ ଏକ ବର୍ଗ ଅନୁଯାୟୀ ଏକ କର୍ପୋରେଟ୍ ଏଜେଣ୍ଟ ଭାବରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାକୁ ପଞ୍ଜୀକରଣକୁ ଅନୁମତି ଦେବ ।
- (3) ନବୀକରଣ ପାଇଁ ଆବେଦନ କରିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରୁଥିବା ଏକ କର୍ପୋରେଟ୍ ଏଜେଣ୍ଟ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଫର୍ମାଟରେ ନବୀକରଣ ପାଇଁ ଏକ ଆବେଦନ କରିବେ ଏବଂ 25, 000 / - ଫି ସହିତ ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ କର ମଧ୍ୟ ଦେବେ

9. ପାରିଶ୍ରମିକ

କର୍ପୋରେଟ୍ ଏଜେଣ୍ଟଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପାରିଶ୍ରମିକର ଦେୟ କିମ୍ବା ପ୍ରାପ୍ତି ସମୟ ସମୟରେ ପ୍ରାଧିକରଣ ଦ୍ୱାରା ଏହି ନାମରେ ସୂଚିତ ନିୟମାବଳୀ ଦ୍ୱାରା ପରିଚାଳିତ ହେବ ।

10. ଆଗ୍ରହରେ ହ୍ରାସ -

ବୀମା ବ୍ୟବସାୟ ମାଗିବା ଏବଂ କ୍ରୟ କରିବା ସମୟରେ, କର୍ପୋରେଟ୍ ଏଜେଣ୍ଟ ନିମ୍ନଲିଖିତ ପାଳନ କରିବେ।

- (i) ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବ୍ୟବସାୟରେ ଏକରୁ ଅଧିକ ବୀମାକାରୀଙ୍କ ସହିତ ଟାଇ-ଅପ୍ ଥିବା କର୍ପୋରେଟ୍ ଏଜେଣ୍ଟ, ଆଶାୟୀ ଗ୍ରାହକଙ୍କୁ ବୀମାକାରୀଙ୍କ ତାଲିକା ପ୍ରକାଶ କରନ୍ତୁ ।, କାହା ସହିତ ଉତ୍ପାଦ ବଣ୍ଟନ କରିବା ଏବଂ ସେମାନଙ୍କୁ ଏହିପରି ଉତ୍ପାଦଗୁଡ଼ିକର ସବିଶେଷ ତଥ୍ୟ ପ୍ରଦାନ କରିବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅଛି । ଅଧିକତ୍ୱ, ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିବା ବୀମା ଉତ୍ପାଦ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଆୟୋଗର ଯଦି ଆଶା କରାଯାଏ ,ମାପକାଠି ପ୍ରକାଶ କରନ୍ତୁ,;
- (ii) ଯେଉଁଠାରେ ବୀମା ଏକ ମୁଖ୍ୟ ବ୍ୟବସାୟ ଉତ୍ପାଦ ସହିତ ଏକ ଅତିରିକ୍ତ ଉତ୍ପାଦ ଭାବରେ ବିକ୍ରୟ ହୁଏ, କର୍ପୋରେଟ୍ ଏଜେଣ୍ଟ କିମ୍ବା ଏହାର ଅଂଶୀଦାର କିମ୍ବା ଏହାର ସହଯୋଗୀମାନେ ମୁଖ୍ୟ ବ୍ୟବସାୟ ଉତ୍ପାଦର କ୍ରେତାଙ୍କୁ ଏହା ମାଧ୍ୟମରେ ବୀମା ଉତ୍ପାଦ କିଣିବାକୁ ବାଧ୍ୟ କରିବେ ନାହିଁ।
କର୍ପୋରେଟ୍ ଏଜେଣ୍ଟ ପ୍ରିନ୍ସିପାଲ୍ ଅଫିସର ଏବଂ ସିଏଫ୍ଓ (କିମ୍ବା ଏହାର ସମାନ) ଅର୍ଦ୍ଧ ବାର୍ଷିକ ଭିତ୍ତିରେ ଅନୁସୂଚୀତ VIII ରେ ଦିଆଯାଇଥିବା ଫର୍ମାଟରେ ପ୍ରାଧିକରଣ ସହିତ ଏକ ସାର୍ଟିଫିକେଟ୍ ଦାଖଲ କରିବେ, ଯାହା ପ୍ରମାଣ କରେ ଯେ କୌଣସି ଆଶାରେ ବୀମା ଉତ୍ପାଦ ବିକ୍ରୟ କରିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ନୁହେଁ ।

11. ପ୍ରାଧିକରଣକୁ ପ୍ରକାଶ କରିବା

- (1) ଏକ ଆବେଦନକାରୀ ଏକ କର୍ପୋରେଟ୍ ଏଜେଣ୍ଟ ହେବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରନ୍ତି, ଆବେଦନପତ୍ରର ବିଚାର ପାଇଁ ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ ସମସ୍ତ ବସ୍ତୁଗତ ତଥ୍ୟକୁ ଆବେଦନ କରିବା ସମୟରେ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କୁ ପ୍ରକାଶ କରିବେ । ସେମାନଙ୍କର ଆବେଦନ ଉପରେ ବିଚାର ପାଇଁ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିବା ସୂଚନାରେ କୌଣସି ପରିବର୍ତ୍ତନ ହେଲେ,

ଆବେଦନପତ୍ର ଦାଖଲ ପରେ କିମ୍ବା ଆବେଦନ ପ୍ରକ୍ରିୟାକରଣ ସମୟରେ, ଏହି ପରିବର୍ତ୍ତନ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ବିଚାର ପାଇଁ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସ୍ୱେଚ୍ଛାକୃତ ଭାବରେ ପ୍ରାଧିକରଣକୁ ପ୍ରକାଶ କରାଯିବ;

- (2) ସେହିପରି ଭାବରେ, ଏକ କର୍ପୋରେଟ୍ ଏଜେଣ୍ଟ୍ ସ୍ୱେଚ୍ଛାକୃତ ଭାବରେ ପ୍ରାଧିକରଣକୁ ପ୍ରକାଶ କରନ୍ତି, ବସ୍ତୁତ ତଥ୍ୟର ଯେ କୌଣସି ପରିବର୍ତ୍ତନ, ଯାହା ଉପରେ ଆଧାର କରି ସେମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଏକ ପଞ୍ଜୀକରଣ କରାଯାଇଥିଲା, ଏକ ଯୁକ୍ତିଯୁକ୍ତ ସମୟ ମଧ୍ୟରେ, କିନ୍ତୁ ଏହିପରି ପରିବର୍ତ୍ତନ ଘଟିବାର 30 ଦିନ ପରେ ନୁହେଁ।
- (3) ଏକ କର୍ପୋରେଟ୍ ଅନ୍ୟ ନିୟାମକ କିମ୍ବା ସରକାରୀ ସଂସ୍ଥା ଦ୍ୱାରା ସେମାନଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିବା ପ୍ରାଧିକରଣ ପ୍ରକ୍ରିୟାକୁ ଏକ ଯୁକ୍ତିଯୁକ୍ତ ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରକାଶ କରିବ କିନ୍ତୁ ଏହିପରି ପ୍ରକ୍ରିୟା ଆରମ୍ଭ ହେବାର 30 ଦିନରୁ ବିକଳ୍ପ ହେବ ନାହିଁ । ଏହିପରି ଅନ୍ୟ ସଂସ୍ଥା ଦ୍ୱାରା ଜାରି କରାଯାଇଥିବା କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ କିମ୍ବା ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ମଧ୍ୟ ଉପରୋକ୍ତ ସମୟ ସୀମା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରାଧିକରଣକୁ ପ୍ରକାଶ କରାଯିବ ।
- (4) କର୍ପୋରେଟ୍ ଏଜେଣ୍ଟ୍ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କୁ ଏହାର କାର୍ଯ୍ୟାଳୟର ସବିଶେଷ ତଥ୍ୟ ପ୍ରକାଶ କରିବେ ଯେଉଁଥିରେ ସେମାନେ ବୀମା ଉତ୍ପାଦ ଏବଂ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ବିବରଣୀ ବଣ୍ଟନ କରିବାକୁ ପ୍ରସ୍ତାବ ଦେଇଛନ୍ତି ଏବଂ ପ୍ରାଧିକରଣ ଦ୍ୱାରା ଜାରି କରାଯାଇଥିବା ପ୍ରମାଣପତ୍ର ନମ୍ବର ସହିତ । ଆହୁରି ମଧ୍ୟ, ଏକ କର୍ପୋରେଟ୍ ଏଜେଣ୍ଟ୍ ଦ୍ୱାରା କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ ଖୋଲିବା କିମ୍ବା ବନ୍ଦ କରିବା ପ୍ରାଧିକରଣକୁ ଜଣାଯିବ ।
- (5) ଉପରୋକ୍ତ ସର୍ତ୍ତାବଳୀ ପାଳନ କରିବାରେ ବିଫଳତା ନିୟାମକ କାର୍ଯ୍ୟକୁ ଆକର୍ଷିତ କରିବ ଯେପରିକି ପଞ୍ଜୀକରଣ ସ୍ଥିତି କିମ୍ବା ବାତିଲ, ମୁଦ୍ରା ଦଣ୍ଡ କିମ୍ବା ଅନ୍ୟ କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ ।

12. ବୀମାକାରୀଙ୍କ ଉତ୍ପାଦ ବଣ୍ଟନ ବ୍ୟବସ୍ଥା

- (a) ଏହି ନିୟମାବଳୀ ଅନୁଯାୟୀ ପଞ୍ଜୀକୃତ କର୍ପୋରେଟ୍ ଏଜେଣ୍ଟମାନଙ୍କୁ ଉତ୍ପାଦ ବଣ୍ଟନ ପାଇଁ ବୀମାକାରୀଙ୍କ ସହିତ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବାକୁ ପଡିବ । ଏହି ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ପ୍ରବେଶ କରିବାର 30 ଦିନ ମଧ୍ୟରେ ଏହି ବ୍ୟବସ୍ଥା କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ନିକଟରେ ପ୍ରକାଶ କରିବାକୁ ପଡିବ । ଏହିପରି ବ୍ୟବସ୍ଥାର ସର୍ବନିମ୍ନ ଅବଧି ଏକ ବର୍ଷ ହେବ ।
- (b) ଏହିପରି ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ପ୍ରବେଶ କରିବା ସମୟରେ, କୌଣସି କର୍ପୋରେଟ୍ ଏଜେଣ୍ଟ୍ ପ୍ରତିଜ୍ଞା କରିବେ ନାହିଁ କିମ୍ବା କୌଣସି ବୀମାକାରୀ କର୍ପୋରେଟ୍ ଏଜେଣ୍ଟ୍ ଏକ ବିଶେଷ ବୀମାକାରୀଙ୍କ ଉତ୍ପାଦ ବଣ୍ଟନ କରିବାକୁ ବାଧ୍ୟ କରିବେ ନାହିଁ ।
- (c) ପଲିସିଧାରୀଙ୍କ ପ୍ରତି କର୍ପୋରେଟ୍ ଏଜେଣ୍ଟମାନଙ୍କର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଏବଂ ଦାୟିତ୍ୱ, ବୀମାକାରୀ ଏବଂ କର୍ପୋରେଟ୍ ଏଜେଣ୍ଟମାନଙ୍କର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଏବଂ ଦାୟିତ୍ୱ, ବ୍ୟବସ୍ଥାର ସମାପ୍ତି ପାଇଁ ସର୍ତ୍ତାବଳୀ ଏବଂ ସର୍ତ୍ତାବଳୀ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରିବାକୁ ବ୍ୟବସ୍ଥାଗୁଡ଼ିକରେ ବ୍ୟବସ୍ଥା ରହିବ ।
- (d) ବୀମା ଧାରୀଙ୍କ ସ୍ୱାର୍ଥ ବିରୋଧରେ କୌଣସି ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଯିବ ନାହିଁ
- (e) ଯଦି କୌଣସି କର୍ପୋରେଟ୍ ଏଜେଣ୍ଟ୍ କୌଣସି ବୀମାକାରୀଙ୍କ ସହିତ ବ୍ୟବସ୍ଥା ବନ୍ଦ କରିବାକୁ ଚାହାଁନ୍ତି, ତେବେ ସେମାନେ ବୀମାକାରୀ ଏବଂ ପ୍ରାଧିକରଣଙ୍କୁ, ବ୍ୟବସ୍ଥାର କାରଣ କିମ୍ବା ସମାପ୍ତି ବିଷୟରେ ଜଣାଇବା ପରେ ତାହା କରିପାରିବେ । ଏପରି ପରିସ୍ଥିତିରେ, ସେମାନେ ନିଶ୍ଚିତ କରିବେ ଯେ ପଲିସି

ସମାପ୍ତ ହେବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କିମ୍ବା ବୀମାକାରୀଙ୍କ ସହିତ ରଖାଯାଇଥିବା ପଲିସିଗୁଡ଼ିକ ସେବା କରାଯାଇଥାଏ, କିମ୍ବା ଛଅ ମାସର ଅବଧି ପାଇଁ, ଯାହା ପୂର୍ବରୁ କେଉଁ ସମୟ ସହିତ ସେମାନେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ବୀମାକାରୀଙ୍କ ସହିତ ଉପଯୁକ୍ତ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବେ

- (f) ଯଦି କୌଣସି ବୀମାକାରୀ କୌଣସି କର୍ପୋରେଟ୍ ଏଜେଣ୍ଟଙ୍କ ସହିତ ଏହି ରୁଚ୍ଛିନାମାକୁ ବନ୍ଦ କରିବାକୁ ଚାହାଁନ୍ତି, ତେବେ କର୍ପୋରେଟ୍ ଏଜେଣ୍ଟ ଏବଂ ପ୍ରାଧିକରଣକୁ, ବ୍ୟବସ୍ଥା ବନ୍ଦ ହେବାର କାରଣ ବିଷୟରେ ଜଣାଇବା ପରେ ସେମାନେ ଏହା କରିପାରିବେ ।

ଏପରି ପରିସ୍ଥିତିରେ, ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ବୀମାକାରୀ କର୍ପୋରେଟ୍ ଏଜେଣ୍ଟ ଦ୍ଵାରା କ୍ରୟ କରାଯାଇଥିବା ନୀତିଗୁଡ଼ିକର ସେବା କରିବାର ଦାୟିତ୍ଵ ଗ୍ରହଣ କରିବେ । ଏହିପରି ସମସ୍ତ କ୍ଷେତ୍ରରେ, ବୀମାକାରୀ ସେବା ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ କରାଯାଇଥିବା ପରିବର୍ତ୍ତନଗୁଡ଼ିକ ବିଷୟରେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ପଲିସିଧାରୀଙ୍କୁ ଜଣାଇବେ

- (g) କୌଣସି ବୀମାକାରୀ ମୁଖ୍ୟ ଅଧିକାରୀ, ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦାୟିତ୍ଵ ଏବଂ କର୍ପୋରେଟ୍ ଏଜେଣ୍ଟମାନଙ୍କର ଅନ୍ୟ କର୍ମଚାରୀଙ୍କୁ ସିଧାସଳଖ ପ୍ରୋକ୍ସାଇଜନ (ନଗଦ କିମ୍ବା ନଗଦ ବିନା) ଦେବେ ନାହିଁ;

13. ବୀମାଧାରୀଙ୍କ ସେବା

- (1) ଏହି ନିୟମାବଳୀ ଅନୁଯାୟୀ ପଞ୍ଜୀକୃତ ହୋଇଥିବା ଏକ କର୍ପୋରେଟ୍ ଏଜେଣ୍ଟଙ୍କର ରୁଚ୍ଛିନାମା ସମଗ୍ର ଅବଧି ମଧ୍ୟରେ ଏହାର ପଲିସିଧାରୀମାନଙ୍କୁ ସେବା କରିବାର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ରହିବ । ସେବା ଅଧିନିୟମର **64VB ଅନୁଯାୟୀ ଆବଶ୍ୟକ ପ୍ରିମିୟମ ଦେୟରେ ସହାୟତା କରିବା, ଏକ ଦାବି ଘଟଣାରେ ଆବଶ୍ୟକ ସହାୟତା ଏବଂ ମାର୍ଗଦର୍ଶନ ପ୍ରଦାନ କରିବା ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରେ ।**

14. ଟେଲି ମାର୍କେଟିଂ ମୋଡ୍ ଏବଂ ଏକ କର୍ପୋରେଟ୍ ଏଜେଣ୍ଟର ଦୂର ମାର୍କେଟିଂ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ଦ୍ଵାରା ବୀମା ବିକ୍ରି:

- (1) ଏକ କର୍ପୋରେଟ୍ ଏଜେଣ୍ଟ ଯିଏ ଟେଲି ମାର୍କେଟିଂରେ ସେବା ସହିତ ଜଡ଼ିତ ହେବାକୁ କିମ୍ବା ବୀମା ଉତ୍ପାଦ ବନ୍ଧନ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଦୂରତା ମାର୍କେଟିଂ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପରେ ନିୟୋଜିତ ହେବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରନ୍ତି, ଅନୁସୂଚୀ VII ରେ ଦିଆଯାଇଥିବା ନିର୍ଦ୍ଦେଶାବଳୀ ଅନୁସରଣ କରିବେ
- (2) ଏକ କର୍ପୋରେଟ୍ ଏଜେଣ୍ଟଙ୍କୁ ଟେଲି ମାର୍କେଟିଂରେ ସେବା ଯୋଗାଇବା ପାଇଁ ନିମ୍ନଲିଖିତ ଅତିରିକ୍ତ ସର୍ତ୍ତାବଳୀ ପାଳନ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ:
  - a. କର୍ପୋରେଟ୍ ଏଜେଣ୍ଟ ଦ୍ଵାରା ନିୟୋଜିତ ଟେଲି ମାର୍କେଟିଂ ବିଭିନ୍ନ ସର୍ଜୁଲାର୍ ଏବଂ / କିମ୍ବା ନିର୍ଦ୍ଦେଶାବଳୀ କିମ୍ବା ଟେଲିକମ୍ ରେଗୁଲେଟୋରୀ ଅଥରିଟି ଅଫ୍ ଇଣ୍ଡିଆ ଦ୍ଵାରା ଜାରି କରାଯାଇଥିବା ଅନ୍ୟ କୌଣସି ନିର୍ଦ୍ଦେଶକୁ ପାଳନ କରିବ;
  - b. ଏକ କର୍ପୋରେଟ୍ ଏଜେଣ୍ଟ ବୀମା ମଧ୍ୟସ୍ଥତା ପାଇଁ ଟେଲି ମାର୍କେଟିଂ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ କରିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରନ୍ତି, ଏହି ନିୟମର ସଂଲଗ୍ନ 4 ରେ ପ୍ରାଧିକରଣ ଦ୍ଵାରା ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଫର୍ମରେ ପ୍ରାଧିକରଣର ପୂର୍ବ ଅନୁମୋଦନ ଲୋଡ଼ିବେ । ସମାନ ପ୍ରସଙ୍ଗର ଯାଞ୍ଚ ଉପରେ ପ୍ରାଧିକରଣ ଟେଲି ମାର୍କେଟିଂକୁ ଏକ ପ୍ରମାଣପତ୍ର ଦେବେ ।

- c. ଅଧିକତ୍ତ୍ୱ, କର୍ପୋରେଟ୍ ଏଜେଣ୍ଡା କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ନିକଟରେ ଏହି ନିୟମାବଳୀର ସଂଲଗ୍ନ 5 ରେ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଫର୍ମରେ ଟେଲି ମାର୍କେଟର ଦ୍ୱାରା ନିୟୋଜିତ / ପ୍ରସ୍ତାବିତ ପ୍ରାଧିକୃତ ଯାଞ୍ଚକାରୀଙ୍କ ନାମ ଦାଖଲ କରିବେ |
- d. ସମାନ ପ୍ରସଙ୍ଗର ଯାଞ୍ଚ ଉପରେ, ପ୍ରାଧିକରଣ ପ୍ରାଧିକୃତ ଯାଞ୍ଚକାରୀଙ୍କୁ ଏକ ପ୍ରମାଣପତ୍ର ଦେବ
- e. ଯଦି ଜଣେ ପ୍ରାଧିକୃତ ଯାଞ୍ଚକାରୀ ଅନ୍ୟ ଟେଲି ମାର୍କେଟରକୁ ସୁଇଚ୍ କରିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରନ୍ତି, ଯିଏ ବୀମା ମଧ୍ୟସ୍ଥତା ସହିତ ମଧ୍ୟ କାରବାର କରନ୍ତି, ସେମାନେ ପୂର୍ବ ଟେଲି ମାର୍କେଟରରୁ କ Ob ଶସି ଆପଣ ପ୍ରମାଣପତ୍ର ପାଇବେ ଏବଂ ଏକ ନୂତନ ସାର୍ଟିଫିକେଟ୍ ପ୍ରଦାନ ପାଇଁ ପ୍ରାଧିକରଣକୁ ସମାନ ଦାଖଲ କରିବେ | ଯଦି, ବର୍ତ୍ତମାନର ଟେଲି ମାର୍କେଟର ସମାନ ଆବେଦନ ତାରିଖ ଠାରୁ 30 ଦିନ ମଧ୍ୟରେ କୌଣସି ଆପଣ ପ୍ରମାଣପତ୍ର ପ୍ରଦାନ କରେ ନାହିଁ, ଏହା ବିବେଚନା କରାଯିବ ଯେ ଟେଲି ମାର୍କେଟର ତାଙ୍କ ସୁଇଚ୍ ଉପରେ କୌଣସି ଆପଣ ନାହିଁ;
- f. ପ୍ରାଧିକୃତ ଯାଞ୍ଚକାରୀଙ୍କ ଅପସାରଣ କିମ୍ବା ଯୋଗ ପାଇଁ ଆବେଦନ ପ୍ରିସ୍ତୁପାଲ୍ ଅଫିସରଙ୍କ ମାଧ୍ୟମରେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ କର୍ପୋରେଟ୍ ଏଜେଣ୍ଡା ଦ୍ୱାରା କରାଯିବ |
- g. ଯଦି କର୍ପୋରେଟ୍ ଏଜେଣ୍ଡା TRAI ସହିତ ଟେଲି ମାର୍କେଟର ଭାବରେ ପଞ୍ଜୀକୃତ ହୁଏ, କର୍ପୋରେଟ୍ ଏଜେଣ୍ଡା କେବଳ ସେହି ବୀମାକାରୀଙ୍କ ପାଇଁ ଟେଲି ମାର୍କେଟର ଭାବରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବେ, ଯେଉଁମାନଙ୍କ ସହିତ ତାଙ୍କର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅଛି |
- h. କୌଣସି କର୍ପୋରେଟ୍ ଏଜେଣ୍ଡା କିମ୍ବା ଏହାର ଟେଲି ମାର୍କେଟର କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ଆଉଟବାଉଣ୍ଡ କଲ କରିବେ ନାହିଁ ଯେପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେ ସେହି ବିଷୟରେ ଅନୁସନ୍ଧାନ କରି ବୀମା ପଲିସି କିଣିବାକୁ ଆଗ୍ରହ ଦେଖାଇ ନାହାଁନ୍ତି | ସେମାନେ ଏହିପରି ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ତାଟାବେସ୍ ଏବଂ ପ୍ରାଧିକରଣ କିମ୍ବା ଏହା ଦ୍ୱାରା ଅନୁମୋଦିତ କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଯାଞ୍ଚ ଏବଂ ଯାଞ୍ଚ ପାଇଁ କରାଯାଇଥିବା ଅନୁସନ୍ଧାନ ପରିଚାଳନା କରିବେ |
- i. ଟେଲି ମାର୍କେଟର ସମ୍ଭାବ୍ୟ ଗ୍ରାହକଙ୍କୁ ନିମ୍ନଲିଖିତ ସୂଚନା ପ୍ରକାଶ କରିବ |
- (a) ସେମାନେ ପ୍ରତିନିଧିତ୍ୱ କରୁଥିବା କର୍ପୋରେଟ୍ ଏଜେଣ୍ଡାର ନାମ;
  - (b) କର୍ପୋରେଟ୍ ଏଜେଣ୍ଡାର ପଞ୍ଜୀକରଣ ସଂଖ୍ୟା;
  - (c) ଟେଲି ମାର୍କେଟର ଯୋଗାଯୋଗ ନମ୍ବର ଏବଂ- / କିମ୍ବା କର୍ପୋରେଟ୍ ଏଜେଣ୍ଡା ଯଦି ଗ୍ରାହକ ଟେଲିସେଲ୍ ସୂଚନାକୁ ପୁନ କଲ୍ କରିବାକୁ କିମ୍ବା ଯାଞ୍ଚ କରିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରନ୍ତି;
  - (d) ଟେଲି କଲ୍ କରୁଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ନାମ ଏବଂ ପରିଚୟ ସଂଖ୍ୟା (ପ୍ରାଧିକୃତ ଯାଞ୍ଚକାରୀ) |
- j. ଟେଲି ମାର୍କେଟର ସହିତ ଜଡ଼ିତ ଏକ କର୍ପୋରେଟ୍ ଏଜେଣ୍ଡା ଟେଲି ମାର୍କେଟର ସହିତ ଏକ ଚୁକ୍ତିନାମା କରିବେ ଏବଂ ଚୁକ୍ତିନାମା ତାଟାବେସର ଉତ୍ତର, କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଏବଂ ଦାୟିତ୍ୱ, ଦେୟ ବିବରଣୀ, ଚୁକ୍ତିନାମା, ନିୟମ ଉଲ୍ଲଂଘନ ହେଲେ ପଦକ୍ଷେପ ଗ୍ରହଣ କରାଯିବ, ନିୟମାବଳୀ, ନିର୍ଦ୍ଦେଶାବଳୀ, ସର୍ଜୁଲାର, ପ୍ରାଧିକରଣ ଦ୍ୱାରା ଜାରି କରାଯାଇଥିବା ନିର୍ଦ୍ଦେଶ, ପ୍ରାଧିକୃତ ଯାଞ୍ଚକାରୀଙ୍କ ଆଚରଣ ସଂହିତା | ଚୁକ୍ତିନାମା କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ

କିମ୍ବା ଆବଶ୍ୟକ ସମୟରେ ଯାଞ୍ଚ ପାଇଁ ପ୍ରାଧିକରଣ ଦ୍ୱାରା କ୍ଷମତାପ୍ରାପ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ପାଇଁ ଉପଲବ୍ଧ ହେବ ।

- k. ପ୍ରତ୍ୟେକ ଟେଲି ମାର୍କେଟର ଏବଂ ସ୍ୱୀକୃତି ପ୍ରାପ୍ତ ଯାଞ୍ଚକାରୀ ଏହି ନିୟମର କାର୍ଯ୍ୟସୂଚୀ III ରେ ଉଲ୍ଲେଖିତ କର୍ପୋରେଟ୍ ଏଜେଣ୍ଡମାନଙ୍କ ପାଇଁ ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ ଆଚରଣ ବିଧି ପାଳନ କରିବେ।
  - l. ଟେଲି ମାର୍କେଟର ପରିସର କିମ୍ବା ଅନ୍ୟ କୌଣସି ପରିସର ଯାଞ୍ଚ କରିବାର ପ୍ରାଧିକରଣର କ୍ଷମତା ରହିବ, ଯାହା ରେକର୍ଡ / ଡକ୍ୟୁମେଣ୍ଟ ଯାଞ୍ଚ ପାଇଁ ପ୍ରାଧିକରଣ ଆବଶ୍ୟକ ମନେ କରେ ଏବଂ କୌଣସି ଡକ୍ୟୁମେଣ୍ଟ / ରେକର୍ଡ, ଟେଲି ମାର୍କେଟରର କୌଣସି କର୍ମଚାରୀଙ୍କ ରେକର୍ଡ ଷ୍ଟେଟମେଣ୍ଟ କିମ୍ବା କପି ତିଆରି କରିବାର କ୍ଷମତା ପାଇବ , କୌଣସି ଦଲିଲ / ରେକର୍ଡ, ଏହାର ବିବେକ ଅନୁସାରେ ।
  - m. ଟେଲି ମାର୍କେଟର ଅନ୍ୟ କୌଣସି ସର୍ତ୍ତାବଳୀ ଏବଂ ସର୍ତ୍ତଗୁଡ଼ିକ ପାଳନ କରିବାକୁ ପଡିବ ଯେପରି ଏହି ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ସମୟ ସମୟରେ ପ୍ରାଧିକରଣ ଦ୍ୱାରା ଧାର୍ଯ୍ୟ କରାଯାଇପାରେ।
- (3) ଏକ ଟେଲି ମାର୍କେଟର ତିନିରୁ ଅଧିକ ବୀମାକାରୀ କିମ୍ବା ବୀମା ସମ୍ପର୍କୀୟ ସଂସ୍ଥା ସହିତ ଜଡିତ ହେବ ନାହିଁ ।

15. କର୍ପୋରେଟ୍ ଏଜେଣ୍ଡମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଆଚରଣ ସଂହିତା:

- (1) ପ୍ରତ୍ୟେକ କର୍ପୋରେଟ୍ ଏଜେଣ୍ଟ ଏହି ନିୟମର କାର୍ଯ୍ୟସୂଚୀ III ରେ ଉଲ୍ଲେଖିତ ଆଚରଣ ସଂହିତା ପାଳନ କରିବେ
- (2) କର୍ପୋରେଟ୍ ଏଜେଣ୍ଟ ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଇଁ ଦାୟୀ ରହିବେ (ଏହାର ମୁଖ୍ୟ ଅଧିକାରୀ, ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ବ୍ୟକ୍ତି ଏବଂ ଅନ୍ୟ କର୍ମଚାରୀ)ଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟ ଏବଂ ତ୍ରୁଟି, ଏହି ନିୟମାବଳୀ ଅନୁଯାୟୀ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଆଚରଣ ବିଧି ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନ କରିବା ହେତୁ ଅଧିନିୟମର . ସେକ୍ସନ 102 ଅନୁସାରେ ଏକ କୋଟି ଟଙ୍କା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଜରିମାନା ହୋଇପାରେ ।

16. ରେକର୍ଡଗୁଡ଼ିକର ରକ୍ଷଣାବେକ୍ଷଣ:

ଏକ କର୍ପୋରେଟ୍ ଏଜେଣ୍ଟ ଇଲେକ୍ଟ୍ରୋନିକ୍ ଫର୍ମ ସହିତ ନିମ୍ନଲିଖିତ ରେକର୍ଡଗୁଡ଼ିକ ବଜାୟ ରଖିବେ ଏବଂ ଅଧିକାଂଶ ଦ୍ୱାରା ଆବଶ୍ୟକ ଅନୁଯାୟୀ ଉପଲବ୍ଧ ହେବ -

- (i) ମନି ଲଣ୍ଡରିଂ ଆକ୍ଟର ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ ପ୍ରାଧିକରଣର ନିର୍ଦ୍ଦେଶାବଳୀ ଏବଂ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅନୁଯାୟୀ କ୍ଲ୍ୟାଏଣ୍ଟ ର କେ ଖାଲ ସି(kyc) ଦସ୍ତାବେଜ ଆବଶ୍ୟକ
- (ii) ଗ୍ରାହକଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସଠିକ୍ ଭାବରେ ଦସ୍ତଖତ ହୋଇଥିବା ଏବଂ କର୍ପୋରେଟ୍ ଏଜେଣ୍ଟର ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଦସ୍ତଖତ ହୋଇଥିବା ACR ସହିତ ବୀମାକାରୀଙ୍କ ନିକଟରେ ଦାଖଲ ହୋଇଥିବା ପ୍ରସ୍ତାବ ଫର୍ମର କପି;
- (iii) ଗ୍ରାହକଙ୍କ ତାଲିକା ଧାରଣ କରିଥିବା ଏକ ରେଜିଷ୍ଟର, ପଲିସିର ପ୍ରକାର ଯେପରିକି ପଲିସିର ପ୍ରକାର, ପ୍ରିମିୟମ୍ ପରିମାଣ, ପଲିସି ପ୍ରଦାନ ତାରିଖ, ଦେୟ କିମ୍ବା ଅନ୍ୟ ପ୍ରାପ୍ତି ସ୍ୱୀକୃତି

- (iv) ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥିବା ଅଭିଯୋଗଗୁଡ଼ିକର ବିବରଣୀ ଧାରଣ କରିଥିବା ଏକ ରେଜିଷ୍ଟର ଯେଉଁଥିରେ ଅଭିଯୋଗକାରୀଙ୍କ ନାମ, ଅଭିଯୋଗର ପ୍ରକୃତି, ଜାରି କରାଯାଇଥିବା / ଅନୁରୋଧ କରାଯାଇଥିବା ନୀତିର ବିବରଣୀ ଏବଂ ଏଥିରେ ନିଆଯାଇଥିବା କାର୍ଯ୍ୟ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ
- (v) ଏକ ରେଜିଷ୍ଟର ଯେଉଁଥିରେ ନାମ, ଠିକଣା, ଚେଲିଫୋନ୍ ନଂ, ଫଟୋଗ୍ରାଫ୍, ଚାକିରି ଆରମ୍ଭ ହେବାର ତାରିଖ, ସେବା ଛାଡ଼ିବାର ତାରିଖ, ଯଦି ଥାଏ, ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ମାସିକ ଦରମା
- (vi) ଲେଖା ଥିବ ପ୍ରାଧିକରଣ ସହିତ ଆଦାନପ୍ରଦାନର ନକଲ;
- (vii) ଅନ୍ୟ କୌଣସି ରେକର୍ଡ ଯେପରି ସମୟ ସମୟରେ ପ୍ରାଧିକରଣ ଦ୍ଵାରା ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ/ ଧାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇପାରେ ।

17. ଆକାଉଣ୍ଟ, ରେକର୍ଡ ଇତ୍ୟାଦି ପୁସ୍ତକଗୁଡ଼ିକର ରକ୍ଷଣାବେକ୍ଷଣ:

- (1) ଏକ କର୍ପୋରେଟ୍ ଏଜେଣ୍ଟ, ଯାହା ବୀମା ମଧ୍ୟସ୍ଥତା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ସ୍ଵତନ୍ତ୍ର ଭାବରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ହୋଇଛି, ପ୍ରତ୍ୟେକ ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷ ପାଇଁ ନିମ୍ନଲିଖିତ ଆକାଉଣ୍ଟ ପୁସ୍ତକ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବ ।
  - (i) ପ୍ରତ୍ୟେକ ଆକାଉଣ୍ଟ ଅବଧି ଶେଷ ପରି ଏକ ବାଲାନ୍ସ ସିଟ୍ କିମ୍ବା ବ୍ୟାପାରର ଏକ ବିବରଣୀ;
  - (ii) ସେହି ସମୟ ପାଇଁ ଏକ ଲାଭ ଏବଂ କ୍ଷତି ଆକାଉଣ୍ଟ;
  - (iii) ନଗଦ / ପାଣି ପ୍ରବାହର ଏକ ବିବରଣୀ;
  - (iv) ସମୟାନୁସାରେ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ ଆବଶ୍ୟକ କରୁଥିବା ଅତିରିକ୍ତ ବିବୃତ୍ତି ।

ଟିପ୍ପଣୀ 1: ଏହି ନିୟମର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ପାଇଁ, ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷ 12 ମାସର ଅବଧି ହେବ (କିମ୍ବା 1 ଏପ୍ରିଲ ପରେ ଯେଉଁଠାରେ ବ୍ୟବସାୟ ଆରମ୍ଭ ହୁଏ) ଏକ ବର୍ଷର ଏପ୍ରିଲର ପ୍ରଥମ ଦିନରୁ ଆରମ୍ଭ ହୋଇ 31 ତମ ଦିନରେ ଶେଷ ହେବ । ପରବର୍ତ୍ତୀ ବର୍ଷର ମାର୍ଚ୍ଚ ଏବଂ ଆକାଉଣ୍ଟଗୁଡ଼ିକ ଆକାଉଣ୍ଟାଲ୍ ଆଧାରରେ ରକ୍ଷଣାବେକ୍ଷଣ କରାଯିବ ।

ଟିପ୍ପଣୀ 9: ସେମାନଙ୍କର ସମସ୍ତ ଆର୍ଥିକ ବିବରଣୀ ପାଇଁ ଏକ କାର୍ଯ୍ୟସୂଚୀ ରହିବ କିମ୍ବା ବୀମାକାରୀ ଏବଂ ବୀମାକାରୀ ଗୋଷ୍ଠୀ କମ୍ପାନୀଗୁଡ଼ିକରୁ ପ୍ରାପ୍ତ ସମସ୍ତ ଆୟର ବିବରଣୀ ପ୍ରଦାନ କରିବ, ବୀମାକାରୀ- ବୀମାକାରୀ ଗୋଷ୍ଠୀ, କର୍ପୋରେଟ୍ ଏଜେଣ୍ଟ ଦ୍ଵାରା, ଏବଂ ଗୁପ୍ତ କମ୍ପାନୀଗୁଡ଼ିକ ଦ୍ଵାରା ପ୍ରାପ୍ତ ଦେୟଗୁଡ଼ିକର ବିବରଣୀ ମଧ୍ୟ ସବିଶେଷ ପ୍ରଦାନ କରିବ ।

- (a) ଉପ-ନିୟମାବଳୀ (1) ରେ ଦର୍ଶାଯାଇଥିବା ଅତିର୍ ହୋଇଥିବା ଆର୍ଥିକ ବିବରଣୀଗୁଡ଼ିକର ଏକ ନକଲ ଏବଂ ଏଥିରେ ଅତିଚରଙ୍କ ରିପୋର୍ଟ ସହିତ ପ୍ରତିବର୍ଷ 30 ସେପ୍ଟେମ୍ବର ପୂର୍ବରୁ ପ୍ରାଧିକରଣକୁ ଦାଖଲ କରାଯିବ ଏବଂ ଅତିଚରଙ୍କ ମନ୍ତବ୍ୟ କିମ୍ବା ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣ ସହିତ ଯଦି ଥାଏ, ବ୍ୟବସାୟର ଆଚରଣ, ଆକାଉଣ୍ଟ ସ୍ଥିତି ଇତ୍ୟାଦି ଏବଂ ଏହିପରି ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣ ଉପରେ ଏକ ଉପଯୁକ୍ତ ବ୍ୟାଖ୍ୟା ପ୍ରାଧିକରଣରେ ଦାଖଲ ହୋଇଥିବା ଏହିପରି ଆକାଉଣ୍ଟରେ ଯୋଡ଼ାଯିବ
- (b) ଅତିଚର ରିପୋର୍ଟର ତାରିଖ ଠାରୁ ନବେ ଦିନ ମଧ୍ୟରେ ଅତିଚରଙ୍କ ରିପୋର୍ଟରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ କୌଣସି ତ୍ରୁଟି ସୁଧାରିବା ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ ପଦକ୍ଷେପ, କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କୁ ଜଣାଇ ଦିଆଯିବ ।
- (c) ଆକାଉଣ୍ଟ, ଷ୍ଟେଟମେଣ୍ଟ, ଡକ୍ୟୁମେଣ୍ଟ ଇତ୍ୟାଦିର ସମସ୍ତ ପୁସ୍ତକ କର୍ପୋରେଟ୍ ଏଜେଣ୍ଟ କିମ୍ବା ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଶାଖା କାର୍ଯ୍ୟାଳୟରେ ରକ୍ଷଣାବେକ୍ଷଣ କରାଯିବ ଯାହା ପ୍ରାଧିକରଣକୁ ମନୋନୀତ ଏବଂ ବିଜ୍ଞପ୍ତି ହୋଇପାରେ ଏବଂ

ସମସ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟ ଦିନରେ ଉପଲକ୍ଷ ହେବ । ପ୍ରାଧିକରଣର ଏପରି ଅଧିକାରୀମାନଙ୍କୁ, ଏବଂ ଯାଞ୍ଚ ପାଇଁ ଏହି ନାମରେ ଅନୁମତିପ୍ରାପ୍ତ

- (d) ଏହି ନିୟମାବଳୀରେ ଦର୍ଶାଯାଇଥିବା ଏବଂ କର୍ପୋରେଟ୍ ଏଜେଣ୍ଟ ଦ୍ଵାରା ପରିଚାଳିତ ସମସ୍ତ ପୁସ୍ତକ, ଦଲିଲ, ବିବୃତ୍ତି, ରୁକ୍ଷିନାମା ନୋଟ୍ ଇତ୍ୟାଦି ସର୍ବନିମ୍ନ ବର୍ଷ ଦଶ ବର୍ଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ରଖାଯିବ ଯେଉଁଥିରେ ସେମାନେ ସମ୍ପର୍କ କରନ୍ତି। ତଥାପି, ଯେଉଁ ମାମଲାଗୁଡ଼ିକରେ ଦାବୀ ରିପୋର୍ଟ କରାଯାଏ ଏବଂ କୋର୍ଟଙ୍କ ନିଷ୍ପତ୍ତି ପାଇଁ ସମାଧାନ ବିଚାରାଧୀନ ଅଛି ସେହି ମାମଲାଗୁଡ଼ିକ ସମ୍ପର୍କୀୟ ଦଲିଲଗୁଡ଼ିକ, କୋର୍ଟଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ମାମଲାଗୁଡ଼ିକର ସମାଧାନ ନହେବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଦଲିଲଗୁଡ଼ିକର ରକ୍ଷଣାବେକ୍ଷଣ ଆବଶ୍ୟକ ।
- (2) କର୍ପୋରେଟ୍ ଏଜେଣ୍ଟମାନଙ୍କ କ୍ଷେତ୍ରରେ, ଯାହାର ମୁଖ୍ୟ ବ୍ୟବସାୟ ବୀମା ମଧ୍ୟସ୍ଥତା ବ୍ୟତୀତ, ସେମାନେ ବୀମା ମଧ୍ୟସ୍ଥତା ପାଇଁ ପ୍ରାପ୍ତ ରାଜସ୍ଵ ଏବଂ ବୀମାକାରୀଙ୍କ ଠାରୁ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଆୟକୁ କ୍ୟାପଚର କରି ସେଗମେଣ୍ଟ୍ ଜ୍ଞାନୀ ରିପୋର୍ଟ ପରିଚାଳନା କରିବେ
- (3) ପ୍ରତ୍ୟେକ ବୀମାକାରୀ ଯିଏ ଏକ କର୍ପୋରେଟ୍ ଏଜେଣ୍ଟଙ୍କ ସେବା ସହ ଜଡ଼ିତ ଅଛନ୍ତି, ସିଲିଓ ଏବଂ ସିଏଫ୍‌ଓଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ଦସ୍ତଖତ ହେବାକୁ ଥିବା ସିଡ୍ଝ୍ୟୁଲ୍ VIA ରେ ଦିଆଯାଇଥିବା ଫର୍ମାଟରେ, ଏହିପରି ସମସ୍ତ କର୍ପୋରେଟ୍ ଏଜେଣ୍ଟମାନଙ୍କ ପାଇଁ ପୃଥକ ଭାବରେ ଏକ ସାର୍ଟିଫିକେଟ୍ ଦାଖଲ କରିବେ । କର୍ପୋରେଟ୍ ଏଜେଣ୍ଟଙ୍କ ପ୍ରିକ୍ସିପାଲ ଅଫିସର ଏବଂ ସିଏଫ୍‌ଓ (କିମ୍ବା ଏହାର ସମକକ୍ଷ) କ୍ଵ ଠାରୁ ସମାନ ପ୍ରମାଣପତ୍ର, ବୀମାକାରୀଙ୍କଠାରୁ ପ୍ରାପ୍ତ ଆୟୋଗ / ପାରିଶ୍ରମିକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ କରି VLB ରେ ଦିଆଯାଇଥିବା ପରି ପ୍ରାଧିକରଣରେ ଦାଖଲ କରାଯିବ ।

ଆଦର୍ଶ ଆଚରଣ ବିଧି

I. ସାଧାରଣ ଆଚରଣ ବିଧି

1. ପ୍ରତ୍ୟେକ କର୍ମଚାରୀଙ୍କୁ ଏକଜଣ ବୃତ୍ତିଗତ ଆଚରଣର ସ୍ୱୀକୃତିପ୍ରାପ୍ତ ମାନଦଣ୍ଡ ଅନୁସରଣ କରିବେ ଏବଂ ନୀତିଧାରୀଙ୍କ ସ୍ୱାର୍ଥରେ ସେମାନଙ୍କର ଏପରି କରିବାବେଳେ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ପାଳନ କରିବେ ।
  - a) ଗ୍ରାହକମାନଙ୍କ ସହିତ ସର୍ବଦା ଉତ୍ତମ ବିଶ୍ୱାସ ଏବଂ ଅଖଣ୍ଡତା ସହିତ ଏହାର କାରବାର କରିବା;
  - b) ଯତ୍ନ ଏବଂ ପରିଶ୍ରମ ସହିତ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା;
  - c) ନିଶ୍ଚିତ କରନ୍ତୁ ଯେ ଗ୍ରାହକ କର୍ମଚାରୀଙ୍କୁ ଏକଜଣ ସହିତ ତାଙ୍କର ସମ୍ପର୍କ ବୁଝିଛନ୍ତି ଏବଂ କାହା ତରଫରୁ କର୍ମଚାରୀଙ୍କୁ ଏକଜଣ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଛନ୍ତି;
  - d) ଆଶାକର୍ମୀମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଯୋଗାଯୋଗିତ୍ୱ ସମସ୍ତ ସୂଚନାକୁ ନିଜ ପାଇଁ ଏବଂ ବୀମା ପ୍ରଦାନକାରୀ (ବ୍ୟବସାୟ) କୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଗୋପନୀୟ ଭାବରେ ବ୍ୟବହାର କରନ୍ତୁ;
  - e) ସେମାନଙ୍କ ଅଧୀନରେ ଥିବା ଗୁପ୍ତ ଦଲିଲଗୁଡ଼ିକର ସୁରକ୍ଷା ବଜାୟ ରଖିବା ପାଇଁ ଉପଯୁକ୍ତ ପଦକ୍ଷେପ ଗ୍ରହଣ କରିବା;
  - f) କୌଣସି କମ୍ପାନୀର ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ କିମ୍ବା ଏକ ପାର୍ଟର ଅଂଶୀଦାର କିମ୍ବା ମୁଖ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟନିର୍ବାହୀ କିମ୍ବା ଜଣେ ମୁଖ୍ୟ ଅଧିକାରୀ କିମ୍ବା ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ବ୍ୟକ୍ତି ଅନ୍ୟ କର୍ମଚାରୀଙ୍କୁ ଏକଜଣ ସହିତ ସମାନ ପଦବୀରେ ରହିବେ ନାହିଁ ।

2. ପ୍ରତ୍ୟେକ କର୍ମଚାରୀଙ୍କୁ ଏକଜଣ କରିବେ:

- a) ଏହାର ମୁଖ୍ୟ ଅଧିକାରୀ ଏବଂ ପ୍ରତ୍ୟେକ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ସମସ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟ ଏବଂ କମ୍ପାନୀ ପାଇଁ ଦାୟୀ;
- b) ସୁନିଶ୍ଚିତ କରନ୍ତୁ ଯେ ମୁଖ୍ୟ ଅଧିକାରୀ ଏବଂ ସମସ୍ତ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ବଜାରକୁ ଯାଉଥିବା ବୀମା ଉପରେ ସଠିକ୍ ତାଲିମପ୍ରାପ୍ତ, ଦକ୍ଷ ଏବଂ ଜ୍ଞାନପ୍ରାପ୍ତ ଅଟନ୍ତି;
- c) ସୁନିଶ୍ଚିତ କରନ୍ତୁ ଯେ ମୁଖ୍ୟ ଅଧିକାରୀ ଏବଂ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ବ୍ୟକ୍ତି ନୀତି ଅନୁଯାୟୀ ଉପଲବ୍ଧ ଲାଭ ଏବଂ ରିଟର୍ଣ୍ଣ ଉପରେ କି କୌଣସି ଭୁଲ ଉପସ୍ଥାପନା କରିବେ ନାହିଁ;
- d) ନିଶ୍ଚିତ କରନ୍ତୁ ଯେ କୌଣସି ଆଶାୟୀ ଏକ ବୀମା ଉପରେ କିଣିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ନୁହେଁ;
- e) ବୀମା ଉପରେ ସମ୍ପର୍କରେ ବୀମାଭୁକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ପୂର୍ବ ବିକ୍ରୟ ଏବଂ ବିକ୍ରୟ ପରବର୍ତ୍ତୀ ପରାମର୍ଶ ଦେବା;
- f) ଏକ ଦାବି ଘଟଣାରେ ସମସ୍ତ ଔପଚାରିକତା ଏବଂ ତତ୍ତ୍ୱମେଣ୍ଡେସନ୍ ସମାପ୍ତ ହେବା ସମୟରେ ଏକ ବୀମାଭୁକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ସମସ୍ତ ସମ୍ଭାବ୍ୟ ସହାୟତା ଏବଂ ସହଯୋଗ ବିସ୍ତାର କରନ୍ତୁ
- g) କର୍ମଚାରୀଙ୍କୁ ଏକଜଣ ବିପଦକୁ ଲିପିବଦ୍ଧ କରନ୍ତି ନାହିଁ କିମ୍ବା ବୀମାକାରୀ ଭାବରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରନ୍ତି ନାହିଁ ତାହା ଉପରେ ଉପଯୁକ୍ତ ପ୍ରଚାର କରନ୍ତୁ;
- h) ବୀମାକାରୀଙ୍କ ସହିତ ତୁଚ୍ଛନାମା କରିବା ଯେଉଁଠିରେ ଉଭୟଙ୍କର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଏବଂ ଦାୟିତ୍ୱ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ହୋଇଛି ।

II. ବିକ୍ରୟ ପୂର୍ବ ଆଚରଣ ସଂହିତା:

3. ପ୍ରତ୍ୟେକ କର୍ପୋରେଟ୍ ଏଜେଣ୍ଟ କିମ୍ବା ମୁଖ୍ୟ ଅଧିକାରୀ କିମ୍ବା ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବ୍ୟକ୍ତି ମଧ୍ୟ ନିମ୍ନରେ ଲିଖିତ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଆଚରଣ ବିଧି ଅନୁସରଣ କରିବେ |

- i. ପ୍ରତ୍ୟେକ କର୍ପୋରେଟ୍ ଏଜେଣ୍ଟ / ମୁଖ୍ୟ ଅଧିକାରୀ / ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବ୍ୟକ୍ତି ଏହି କାର୍ଯ୍ୟ କରିବେ
  - a) ନିଜକୁ ଚିହ୍ନିବା ଏବଂ ଚାହିଦା ଅନୁଯାୟୀ ଅଣାୟତ୍ତ ତାଙ୍କର ପଞ୍ଜୀକରଣ / ପ୍ରମାଣପତ୍ର ପ୍ରକାଶ କରିବା
  - b) ବୀମାକାରୀଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ବିକ୍ରୟ ପାଇଁ ଦିଆଯାଉଥିବା ବୀମା ଉତ୍ପାଦଗୁଡ଼ିକ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଆବଶ୍ୟକ ସୂଚନା ବିସ୍ତାର କରନ୍ତୁ, ଯେଉଁମାନଙ୍କ ସହିତ ସେମାନଙ୍କର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅଛି ଏବଂ ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବୀମା ଯୋଜନାକୁ ସୁପାରିଶ କରିବାବେଳେ ଭବିଷ୍ୟତର ଆବଶ୍ୟକତାକୁ ଧ୍ୟାନରେ ରଖିବେ |
  - c) ବିକ୍ରୟ ପାଇଁ ଦିଆଯାଇଥିବା ବୀମା ଉତ୍ପାଦ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଆୟୋଗର ମାପକାଠି ପ୍ରକାଶ କରନ୍ତୁ, ଯଦି ଆଶା କରାଯାଏ |
  - d) ବିକ୍ରୟ ପାଇଁ ଦିଆଯାଉଥିବା ବୀମା ଉତ୍ପାଦ ପାଇଁ ବୀମାକାରୀଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ଆଦାୟ ହେବାକୁ ଥିବା ପ୍ରିମିୟମକୁ ସୂଚିତ କରନ୍ତୁ |
  - e) ବୀମାକାରୀଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ପ୍ରସ୍ତାବ ଫର୍ମରେ ଆବଶ୍ୟକ ସୂଚନାର ପ୍ରକୃତି, ଏବଂ ବୀମା ରୁକ୍ତି କ୍ରମରେ ସାମଗ୍ରିକ ତଥ୍ୟ ପ୍ରକାଶ କରିବାର ମହତ୍ତ୍ଵକୁ ଆଶାୟୀକୁ କହିବାକୁ ହେବ |
  - f) ବୀମାକାରୀଙ୍କ ନିକଟରେ ଦାଖଲ ହୋଇଥିବା ପ୍ରତ୍ୟେକ ପ୍ରସ୍ତାବ ସହିତ ଏକ ଗୋପନୀୟ ରିପୋର୍ଟ ଆକାରରେ ଏବଂ ଆଶାର କୌଣସି ପ୍ରତିକୂଳ ଅଭ୍ୟାସ କିମ୍ବା ଆୟ ଅସଙ୍ଗତିକୁ ବୀମାକାରୀଙ୍କ ନୋଟିସକୁ ଆଶଙ୍କୁ ଏବଂ କୌଣସି ବସ୍ତୁରତ ତଥ୍ୟ ଯାହା ବୀମାକାରୀଙ୍କ ଅନ୍ତରଚେକିଂ ନିଷ୍ପତ୍ତି ଉପରେ ପ୍ରତିକୂଳ ପ୍ରଭାବ ପକାଇପାରେ | ଆଶାୟୀ ବିଷୟରେ ସମସ୍ତ ଯୁକ୍ତିଯୁକ୍ତ ଅନୁସନ୍ଧାନ କରି, ପ୍ରସ୍ତାବର ଗ୍ରହଣୀୟତା ବିଷୟରେ ଜଣାନ୍ତୁ |
  - g) ବୀମାକାରୀଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ପ୍ରସ୍ତାବ ଗ୍ରହଣ କିମ୍ବା ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ ବିଷୟରେ ତୁରନ୍ତ ଆଶାୟୀକୁ କହିବାକୁ ହେବ
  - h) ବୀମାକାରୀଙ୍କ ନିକଟରେ ପ୍ରସ୍ତାବ ଫର୍ମ ଦାଖଲ କରିବା ସମୟରେ ଆବଶ୍ୟକୀୟ ଦଲିଲ ହାସଲ କରିବା ଏବଂ ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ ବୀମାକାରୀଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ପ୍ରସ୍ତାବ ସମାପ୍ତ ହେବା ପାଇଁ ମାଗାଯାଇଥିବା ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଦଲିଲ ପାଇବା; |
- ii. କୌଣସି କର୍ପୋରେଟ୍ ଏଜେଣ୍ଟ / ମୁଖ୍ୟ ଅଧିକାରୀ / ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବ୍ୟକ୍ତି ଏହା କରିବେ ନାହିଁ |
  - a) ଏକ ବୈଧ ପଞ୍ଜୀକରଣ / ପ୍ରମାଣପତ୍ର ଧାରଣ ନକରି ବୀମା ବ୍ୟବସାୟ ମାଗିବା କିମ୍ବା କ୍ରୟ କରିବା;
  - b) ପ୍ରସ୍ତାବ ଫର୍ମରେ କୌଣସି ବସ୍ତୁ ସୂଚନାକୁ ଛାଡ଼ିବାର ଆଶା ସୃଷ୍ଟି କରିବା
  - c) ପ୍ରସ୍ତାବ ଫର୍ମରେ କିମ୍ବା ଭୁଲ ତଥ୍ୟ ଦାଖଲ କରିବାକୁ ଆଶା ସୃଷ୍ଟି କରେ କିମ୍ବା ପ୍ରସ୍ତାବ ଗ୍ରହଣ ପାଇଁ ବୀମାକାରୀଙ୍କ ନିକଟରେ ଦାଖଲ |
  - d) ଆଶାୟୀ ସହିତ ଏକ ବିଚକ୍ଷଣ ଢଙ୍ଗରେ ଆଚରଣ କରିବା

- e) ଅନ୍ୟ କୌଣସି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବ୍ୟକ୍ତି କିମ୍ବା କ କୌଣସି ବୀମା ମଧ୍ୟସ୍ଥି ହାରା
- f) ବୀମାକାରୀ ହାରା ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିବା ବ୍ୟତୀତ ବିଭିନ୍ନ ହାର, ସୁବିଧା, ସର୍ତ୍ତାବଳୀ ଏବଂ ସର୍ତ୍ତ ପ୍ରଦାନ କରିବା |;
- g) ବିମାଧାରୀଙ୍କୁ ବିଦ୍ୟମାନ ନୀତି ବନ୍ଦ କରିବାକୁ ଏବଂ ଏହିପରି ସମାପ୍ତି ତାରିଖ ଠାରୁ ତିନି ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ତାଙ୍କଠାରୁ ଏକ ନୂତନ ପ୍ରସ୍ତାବ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବାକୁ ବାଧ୍ୟ କରିବା
- h) କୌଣସି କର୍ପୋରେଟ୍ ଏଜେଣ୍ଟଙ୍କର ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି କିମ୍ବା ଗୋଟିଏ ସଂସ୍ଥା କିମ୍ବା ଏକ ଗୋଷ୍ଠୀର ବୀମା ବ୍ୟବସାୟର ଏକ ପୋର୍ଟଫୋଲିଓ ରହିବ ନାହିଁ ଯେଉଁଥିରେ ପ୍ରିମିୟମ୍ କୌଣସି ବର୍ଷରେ କ୍ରୟ ହୋଇଥିବା ମୋଟ ପ୍ରିମିୟମର ପଚାଶ ପ୍ରତିଶତରୁ ଅଧିକ ହେବ |
- i) ପ୍ରାଧିକରଣର ପୂର୍ବ ଅନୁମୋଦନ ବ୍ୟତୀତ କୌଣସି ବୀମା କମ୍ପାନୀର ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ହୁଅନ୍ତୁ କିମ୍ବା ରହିବେ
- j) କୌଣସି ପ୍ରକାରର ଅର୍ଥ ହେରଫେର କାର୍ଯ୍ୟରେ ଲିପ୍ତ ରୁହେ |
- k) ନିଜେ କିମ୍ବା କଲ୍ ସେଣ୍ଟର ମାଧ୍ୟମରେ ବିଭ୍ରାନ୍ତିକର କଲ୍ କିମ୍ବା ଭ୍ରାନ୍ତ କଲ୍ ମାଧ୍ୟମରେ ବ୍ୟବସାୟର ସୋର୍ସିଂରେ ଲିପ୍ତ
- l) ବୀମା ଉତ୍ପାଦ ମାଗିବା ଏବଂ କ୍ରୟ ପାଇଁ ମଲ୍ଟି ମେଉଲ୍ ମାର୍କେଟିଂ କରିବା |
- m) ବ୍ୟବସାୟ ଆଣିବା ପାଇଁ ତାଲିମପ୍ରାପ୍ତ ଏବଂ ଅନଧିକୃତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ନିୟୋଜିତ କରିବା;
- n) ପଞ୍ଜୀକରଣ ପ୍ରମାଣପତ୍ର ଅନୁଯାୟୀ ବୀମା ଉତ୍ପାଦଗୁଡ଼ିକର ଅନୁରୋଧ ଏବଂ ସେବା ବ୍ୟତୀତ ବୀମା ପରାମର୍ଶଦାତା କିମ୍ବା ଦାବି ପରାମର୍ଶଦାତା କିମ୍ବା ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବୀମା ସମ୍ପର୍କୀୟ ସେବା ପ୍ରଦାନ କରିବା |
- o) ନିୟୋଜିତ, ଉତ୍ସାହିତ, ଏକ ରୁଚ୍ଛିନାମା କରିବା କିମ୍ବା ଅନ୍ୟ କ person ଶସି ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ସହିତ କ sort ଶସି ପ୍ରକାରର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବା |
- p) ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବ୍ୟକ୍ତି, ରେଫରେନ୍ସ, ଅନୁରୋଧ, ଲିଡ୍ ଉତ୍ପାଦନ, ପରାମର୍ଶ, ପରିଚୟ, ସହାନ କିମ୍ବା ବୀମା ଉତ୍ପାଦ ବନ୍ଧନକୁ ଆଗକୁ ବଢାଇବାରେ ଅଣାଯାଇଥିବା ବୀମା ଯୋଗାଯୋଗ ବିବରଣୀ ପ୍ରଦାନ କରିବା

III. ବିକ୍ରୟ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଆଚରଣ ସଂହିତା:

4. ପ୍ରତ୍ୟେକ କର୍ପୋରେଟ୍ ଏଜେଣ୍ଟ କରିବେ---

- a) ନାମକରଣ କିମ୍ବା ଆସାଇନମେଣ୍ଟ କିମ୍ବା ଠିକଣା ପରିବର୍ତ୍ତନ କିମ୍ବା ବିକଳଗୁଡ଼ିକର ବ୍ୟାୟାମକୁ ପ୍ରଭାବିତ କରିବାକୁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ନୀତିଧାରୀଙ୍କୁ ପରାମର୍ଶ ଦିଅନ୍ତୁ, ଏବଂ ଆବଶ୍ୟକ ସ୍ଥଳେ ଏହି ନାମରେ ଆବଶ୍ୟକ ସହାୟତା ପ୍ରଦାନ କରିବା |
- b) ତାଙ୍କ ମାଧ୍ୟମରେ ପୂର୍ବରୁ କ୍ରୟ ହୋଇଥିବା ବୀମା ବ୍ୟବସାୟକୁ ସଂରକ୍ଷଣ କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ, ପଲିସିଧାରୀଙ୍କୁ ମୌଖିକ ତଥା ଲିଖିତ ଭାବରେ ନୋଟିସ୍ ଦେଇ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ପଲିସିଧାରୀଙ୍କ ହାରା ପ୍ରିମିୟମ ପଠାଇବାକୁ ନିଶ୍ଚିତ କରିବାକୁ ସମସ୍ତ ଚେଷ୍ଟା କରିବା;
- c) ନିଶ୍ଚିତ କରନ୍ତୁ ଯେ ଏହାର ଗ୍ରାହକ ବୀମାର ସମାପ୍ତି ତାରିଖ ବିଷୟରେ ଅବଗତ ଅଛନ୍ତି ଯଦିଓ ଏହା ଗ୍ରାହକଙ୍କୁ ଅଧିକ କଭର ପ୍ରଦାନ ନକରିବାକୁ ମନୋନୀତ କରେ:

- d) ସୁନିଶ୍ଚିତ କରନ୍ତୁ ଯେ ନବୀକରଣ ବିଜ୍ଞପ୍ତିରେ ପ୍ରକାଶନର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ବିଷୟରେ ଏକ ଚେତାବନୀ ରହିଛି ଯାହା ନୀତି ଆରମ୍ଭରୁ କିମ୍ବା ଶେଷ ନବୀକରଣ ତାରିଖରୁ ଘଟିଥିବା ନୀତି ଉପରେ ପ୍ରଭାବ ପକାଇବାକୁ ପରାମର୍ଶ ଦେବାର ଆବଶ୍ୟକତା ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରେ ।
- e) ସୁନିଶ୍ଚିତ କର ଯେ ତୁଚ୍ଚିନାମା ନବୀକରଣ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ବୀମାକାରୀଙ୍କୁ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିବା ସମସ୍ତ ସୂଚନାର ଏକ ରେକର୍ଡ (ଅକ୍ଷରରେ ନକଲ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରି) ରଖିବା ପାଇଁ ନବୀକରଣ ବିଜ୍ଞପ୍ତିରେ ଏକ ଆବଶ୍ୟକତା ଅଛି ।
- f) ନିଶ୍ଚିତ କରନ୍ତୁ ଯେ ଗ୍ରାହକ ବୀମାକାରୀଙ୍କ ନବୀକରଣ ନିମନ୍ତ୍ରଣକୁ ସମାପ୍ତି ତାରିଖ ପୂର୍ବରୁ ଠିକ୍ ସମୟରେ ଗ୍ରହଣ କରିଛନ୍ତି ।
- g) ବୀମାକାରୀଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ଦାବି ସମାଧାନ ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକତା ପାଳନ କରିବାରେ ପଲିସିଧାରୀ କିମ୍ବା ଦାବିଦାର କିମ୍ବା ହିତାଧିକାରୀଙ୍କୁ ଆବଶ୍ୟକ ସହାୟତା ପ୍ରଦାନ
- h) ଏହାର ଗ୍ରାହକମାନଙ୍କୁ ତୁରନ୍ତ ଦାବିକୁ ଅବଗତ କରାଇବା ଏବଂ ସମସ୍ତ ବସ୍ତୁଗତ ତଥ୍ୟକୁ ପ୍ରକାଶ କରିବା ଏବଂ ଯଥାଶୀଘ୍ର ପରବର୍ତ୍ତୀ ବିକାଶ ପାଇଁ ପରାମର୍ଶ ଦେବା ସେମାନଙ୍କର ଦାୟିତ୍ଵକୁ ବୁଝାନ୍ତୁ
- i) ଗ୍ରାହକଙ୍କୁ ସତ୍ୟ, ନିରପେକ୍ଷ ଏବଂ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରକାଶ କରିବାକୁ ପରାମର୍ଶ ଦିଅନ୍ତୁ ଯେଉଁଠାରେ ଏହା ବିଶ୍ଵାସ କରେ ଯେ ଗ୍ରାହକ ଏପରି କରିନାହାଁନ୍ତି । ଯଦି ଅଧିକ ପ୍ରକାଶ କରିବା ପାଇଁ ଆଗ୍ରହୀ ନୁହେଁ, ଏହା ଗ୍ରାହକଙ୍କ ପାଇଁ ଅଧିକ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାକୁ ମନା କରିବାକୁ ବିଚାର କରିବ ।
- j) ଦାବି ସମ୍ପର୍କୀୟ କୌଣସି ଆବଶ୍ୟକତା ଗ୍ରାହକଙ୍କୁ ତୁରନ୍ତ ପରାମର୍ଶ ଦିଅ ।
- k) ଏକ ଦାବି କିମ୍ବା ଏକ ଘଟଣା ସମ୍ପର୍କରେ ଗ୍ରାହକଙ୍କଠାରୁ ପ୍ରାପ୍ତ କୌଣସି ସୂଚନାକୁ ପଠାନ୍ତୁ ଯାହା ବିଳମ୍ବ ନକରି ଏକ ଦାବି ସୃଷ୍ଟି କରିପାରେ ଏବଂ ତିନି କାର୍ଯ୍ୟଦିବସ ମଧ୍ୟରେ କୌଣସି ଘଟଣାରେ ।
- l) ବୀମାକାରୀଙ୍କ ନିଷ୍ପତ୍ତି ବିଳମ୍ବ ନକରି କିମ୍ବା ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଦାବିରେ ଗ୍ରାହକଙ୍କୁ ପରାମର୍ଶ ଦିଅନ୍ତୁ; ଏବଂ ତାଙ୍କ ଦାବି ଅନୁସରଣ କରିବାରେ ଗ୍ରାହକଙ୍କୁ ସମସ୍ତ ଯୁକ୍ତିଯୁକ୍ତ ସହାୟତା ଦିଅନ୍ତୁ ।
- m) ବୀମା ତୁଚ୍ଚିନାମା ଅନୁଯାୟୀ ହିତାଧିକାରୀଙ୍କଠାରୁ ଆୟର ଏକ ଅଂଶ ଦାବି କିମ୍ବା ଗ୍ରହଣ କରିବେ ନାହିଁ ।
- n) ନିଶ୍ଚିତ କରନ୍ତୁ ଯେ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ, ନୀତି ଏବଂ ନବୀକରଣ ଦଲିଲଗୁଡ଼ିକରେ ଅଭିଯୋଗ ପରିଚାଳନା ପ୍ରକ୍ରିୟାର ବିବରଣୀ ରହିଛି
- o) ଫୋନ୍ କିମ୍ବା ଲିଖିତ ଆକାରରେ ଅଭିଯୋଗ ଗ୍ରହଣ କରନ୍ତୁ ।
- p) ଚିଠି ପ୍ରାପ୍ତିଠାରୁ ଚଉଦ ଦିନ ମଧ୍ୟରେ ଏକ ଅଭିଯୋଗକୁ ସ୍ଵୀକାର କରନ୍ତୁ, କର୍ମଚାରୀଙ୍କ ସହଯୋଗୀ ପରାମର୍ଶ ଦିଅନ୍ତୁ ଯିଏ ଅଭିଯୋଗର ମୁକାବିଲା କରିବେ ଏବଂ ଏହାର ମୁକାବିଲା ପାଇଁ ସମୟସୀମା ପାଳନ କରିବେ ।
- q) ନିଶ୍ଚିତ କରନ୍ତୁ ଯେ ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ପତ୍ର ପଠାଯାଇଛି ଏବଂ ଯଦି ସେ ପ୍ରତିକ୍ରିୟାରେ ଅସନ୍ତୁଷ୍ଟ ତେବେ ସେ କ'ଣ କରିପାରନ୍ତି ସେ ବିଷୟରେ ଅଭିଯୋଗକାରୀଙ୍କୁ ଜଣାନ୍ତୁ ।
- r) ସୁନିଶ୍ଚିତ କର ଯେ ଅଭିଯୋଗଗୁଡ଼ିକ ଉପଯୁକ୍ତ ବରିଷ୍ଠ ସ୍ତରରେ ସମାଧାନ ହେବ ।
- s) ଅଭିଯୋଗଗୁଡ଼ିକର ରେକର୍ଡ଼ ଏବଂ ମନିଟରିଂ ପାଇଁ ଏକ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅଛି ।